

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL**

BOSNA I HERCEGOVINA
BOSNIA AND HERZEGOVINA

20 GODINA / 20 YEARS

2000–2020

Impressum

20 Godina Transparency International BiH

Urednik: Boris Divjak

Lektor: Nataša Martić

Tiraž: 300

Štampa: Atlantik BB

Dizajn i grafička priprema: www.madeinbunker.com

www.ti-bih.org

© Transparency International Bosna i Hercegovina

Ovaj izvještaj je nastao zahvaljujući podršci Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju (SIDA) u Bosni i Hercegovini i njegov sadržaj ne odražava nužno stavove i preporuke SIDA-e.

20 Years of Transparency International BiH

Editor: Boris Divjak

Print run: 300

Printed by: Atlantik BB

Prepress and design: www.madeinbunker.com

www.ti-bih.org

© Transparency International Bosnia and Herzegovina

This issue paper was performed with support from the Swedish International Development Agency (SIDA) in Bosnia and Herzegovina and does not necessarily reflect its views and recommendations.

Izvor fotografija

Source of photographs

Dalibor Danilović (8, 24, 132, 135, 136, 137, 138, 139, 143, 144);
bljesak.info (11, 79, 111); billmoyers.com (13); politika.co.rs (36);
slobodnaevropa.org (43, 78, 79); visoko.co.ba (45); capital.ba (47);
novilist.com (52); balkans.aljazeera.net (53); nspm.rs (55);
radiosarajevo.ba (55); klix.ba (55); politicki.ba (66); cin.ba (72, 78);
oslobodjenje.ba (73, 111); bhstring.net (78); banjaluka.com (92);
infomediabalkan.com (93); direktno.hr (107); n1info.com (110);
pinterest.com (118); transparency.org.nz (119); news.cgtn.com (127);
revizije.info (128)

Sve ostale fotografije su TI BiH arhiva.

All other photos are from the TI BiH archive.

Sadržaj

6	Lista skraćenica	201	Sukob interesa
8	Predgovor	203	Finansiranje političkih partija
10	I Početak putovanja	204	Od animoziteta do partnerstva – saradnja na sprečavanju sukoba interesa
11	Kako je sve počelo	205	Javna uprava – zapošljavanje
14	Osnivanje TI BiH iz perspektive Međunarodnog sekretarijata TI	206	Zaštita zviždača
18	Rani pristup međunarodne zajednice u BiH (od 2000. godine)	206	Građanske slobode i ljudska prava – Zakoni čije je usvajanje spriječeno
20	Otkrivanje aktivizma	208	Pravda je dostižna: kažnjavanje kriminala i “nedodirljivih” pojedinaca
24	Čemu me je naučio TI BiH	208	Monitoring procesuiranja korupcije
26	Pomoć u presudnom trenutku	209	Krivične prijave
29	ALAC pomaže građanima: Podrška u pristupu pravdi	210	Bobar banka – sankcionisanje pranja novca
32	Šta korisnici ALAC-a kažu o nama?	211	Pravosuđe – tužioci kažnjeni po prijavama TI BiH
34	Evolucija TI BiH u NVO koji vodi agendu	212	Klevete
36	Nekonvencionalni ogranak TI	213	Sinhronizovani napadi na ugled i čast TI BiH
42	Strateški uticaj od rane faze	214	Vetting u pravosuđu
42	Služba glavne revizije	215	Snažan ogranak
44	Konvencija Ujedinjenih nacija o borbi protiv korupcije (UNCAC)	215	Rad na nacionalnom nivou
45	Državna strategija i Agencija za borbu protiv korupcije	216	Regionalna saradnja i prijateljstvo – modus rada TI BiH izvan granica zemlje
46	Privatizacija Naftne industrije RS i Rafinerije Brod	218	Regionalna saradnja
52	Nova stvarnost	219	Saradnja s pokretom TI
58	II Jačanje uticaja / Predstavljanje aktivnosti	220	Globalna vidljivost
59	Strateški prioriteti	222	TI BiH pomjera granice pokreta
61	Građani i partneri	223	Međunarodna istraživačka saradnja – Rod i korupcija
62	Stvaranje tražnje za odgovornošću i podrška implementaciji	224	Održiv ogranak
62	Sloboda pristupa informacijama	224	Relevantnost – angažmani u vanrednim situacijama
65	Sprečavanje sukoba interesa	225	Poplave 2014.
66	Centralna izborna komisija BiH u sprečavanju sukoba interesa	226	Zloupotreba tuđe nesreće
69	Transparency International kao partner u teškim borbama	227	Covid-19
70	Javne nabavke	228	Neuslovljeno finansiranje – ključna podrška efektivnom građanskom društvu
72	Javne nabavke u doba Covid-19	230	TI BiH ide dalje – pogled u budućnost
74	Podrška provođenju izbora: finansiranje političkih partija i praćenje izbora	232	Pogled ka idućih dvadeset godina
76	Podrška praćenju i reviziji finansiranja političkih stranaka	234	III Lokomotiva promjena: Ko smo mi?
78	Kako su političke partije zloupotrebljavale javna sredstva	235	Kancelarija Banja Luka
80	Uključivanje partnera i inspiracija liderima	236	Kancelarija Sarajevo
80	Unapređenje integriteta na lokalnom nivou	240	Ponosni na bh. ogranak TI
82	Primjer obuke – Jačanje integriteta Kantona Sarajevo	242	Struktura ogranka
83	Unapređenje integriteta viših nivoa vlasti	242	Skupština TI BiH
84	Edukacija mladih i škole integriteta	243	Upravni odbor
86	Zaštita antikorupcionih aktivista	244	Savjetničko vijeće
86	ALAC	244	Članstvo u globalnom pokretu TI
89	ALAC pomaže u slučajevima klijentelističkog zapošljavanja	245	Donatorska podrška
91	Pružanje zaštite zviždačima, novinarima istraživačima i građanima ugroženih ljudskih prava	247	Lista publikacija 2000-2020.
92	Pravda za Davida – Borba za ljudska prava		
95	Transparentno.ba – moć podataka		
96	Partnerstvo s novinarima istraživačima		
97	Prevenција, sankcije i pravda		
100	Jačanje prevencije i podizanje antikoruptivnih standarda		
100	Javne nabavke		

Content

7	List of abbreviations	97	Prevention, enforcement and justice
8	Foreword	100	Promoting prevention and enforcing anti-corruption standards
10	I The Journey Starts	100	Public Procurement
11	How it all began	101	Conflict of Interest (COI)
14	Formation of TI BiH from the TI International secretariat's perspective	103	Political Party Financing
18	Early International Community's Response in BiH (pre-2000)	104	From animosities to partnership – collaboration on conflict of interest prevention
20	Discovering activism	105	Public Administration – Recruitment
24	What TI BiH taught me	106	Whistleblower Protection
26	Critical assistance	106	Citizen Freedoms and Human Rights – Laws whose adoption was prevented
29	ALAC helps citizens: Supporting access to justice	108	Achieving justice: ending impunity for corruption
32	What ALAC users say about us?	108	Monitoring of corruption processing
34	Evolution of TI BiH into an agenda	109	Criminal charges
36	Unconventional chapter	110	Bobar Bank – sanctioning money laundering
42	Strategic impact from the outset	111	Judiciary – public prosecutors sanctioned following TI BiH's intervention
42	Supreme audit institutions	112	Defamation
44	United Nations' Convention Against Corruption (UNCAC)	113	Synchronised attacks on TI BiH's reputation and honour
45	National Strategy and Anti-Corruption Agency	114	Vetting in the judiciary
46	Privatisation of the Oil industry of RS and the Brod Refinery	115	Strong chapter
52	New reality	115	Engaging nationally
58	II Delivering Impact / Showcase of Operations	116	Regional cooperation and friendship – TI BiH's modus operandi beyond the country's boundaries
59	Strategic priorities	118	Engaging regionally
61	People and partners	119	Engaging with the TI Movement
62	Creating demand for accountability, and empowering action	120	Global visibility
62	Freedom of access to information	122	TI BiH shifting the Movement's boundaries
65	Prevention of conflict of interest	123	International research collaboration – Gender and corruption
66	Central Election Commission of BiH preventing the conflict of interest	124	Sustainable Chapter
69	Transparency International as a companion in difficult battles	124	Ensuring the relevance of our chapter – emergency operations
70	Public Procurement	125	2014 floods
72	Public procurement through COVID-19	126	Living off others' misfortune
74	Election implementation support: political party financing and election monitoring	127	COVID-19
76	Supporting the monitoring and audit of political party financing	128	Core funding – critical support for civil society impact
78	How the political parties abuse public funds	130	The efforts continue – took to the future
80	Engaging partners and inspiring leaders	132	A view to the next twenty years
80	Improving integrity at the local level	134	III Engines of Change: Who We Are?
82	Training example – Strengthening integrity of the Sarajevo Canton	135	Banja Luka Office
83	Improving integrity of the higher levels of government	138	Sarajevo Office
84	Youth education and Integrity School	140	Taking pride in the BiH Chapter of TI
86	Protecting anti-corruption activists	142	Structures that make it tick
86	ALAC	142	TI BiH Assembly
89	ALAC assists in preventing clientelist hiring	143	Board of Directors
91	Supporting whistleblowers, investigative journalists and citizens with human rights abuse	144	Advisory Council
92	Justice for David – Struggle for human rights	144	Membership in the global TI Movement
95	Transparentno.ba – power of data	145	Support Behind it
96	Partnership with investigative journalists	151	List of Publications 2000-2020

Lista skraćenica

AD – Akcionarsko društvo
ALAC – Centar za pružanje pravne pomoći (u borbi protiv korupcije)
APIK – Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije
bh. – bosanskohercegovački
BiH – Bosna i Hercegovina
CCI – Centar civilnih inicijativa
CIK – Centralna izborna komisija
CIN – Centar za istraživačko novinarstvo
EU – Evropska unija
FBiH – Federacija Bosne i Hercegovine
FOI – Sloboda pristupa informacijama
GRECO – Grupa zemalja protiv korupcije (Savjet Evrope)
GROZD – Građansko Organizovanje Za Demokratiju
IACC – Međunarodna antikorupciona konferencija
JP – Javno preduzeće
KM – Konvertibilna marka
KS – Kanton Sarajevo
MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova
MZ – Međunarodna zajednica
NIRS – Naftna industrija Republike Srpske
NIS – Sistem nacionalnog integriteta
NVO – Nevladina organizacija
OECD – Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj
OGP – Partnerstvo za otvorenu vlast
OHR – Kancelarija visokog predstavnika
OSCE – Organizacija za bezbjednost i saradnju u Evropi
PARM – Monitoring reformi javne administracije
PDV – Porez na dodanu vrijednost
PIU – Jedinica za implementaciju projekata
PzD – Pravda za Davida
RS – Republika Srpska
SAD – Sjedinjene Američke Države
SDA – Stranka demokratske akcije
SIDA – Švedska agencija za međunarodnu saradnju i razvoj
SNSD – Savez nezavisnih socijaldemokrata
SFOR – Stabilizacijske snage
TI – Transparency International
UK – Ujedinjeno Kraljevstvo
UNCAC – Konvencija Ujedinjenih nacija o borbi protiv korupcije
UO – Upravni odbor
VK – Venecijanska komisija
VSTV – Visoko sudsko i tužilačko vijeće

List of abbreviations

ALAC – Advocacy and Legal Advice Centres
BiH – Bosnia and Herzegovina
BoD – Board of Directors
CCI – Centers for Civic Initiatives
CEC – Central Election Commission
CIN – Centre for Investigative Journalism
COI – Conflict of interest
CPI – Corruption Perception Index (of Transparency International)
CSO – Civil society organisation
EU – European Union
FBiH – Federation of Bosnia and Herzegovina
FOI – Freedom of Access to Information
GIZ – (German) Corporation for International Cooperation
GRECO – The Group of States against Corruption (Council of Europe)
GROZD – Građansko Organizovanje Za Demokratiju (Citizens organising for democracy)
HJPC – High Judicial and Prosecutorial Council
IACC – International Anti-Corruption Conference
IC – International Community
JfD – Justice for David
KM – Convertible Mark (currency)
MP – Member of parliament
NC – National Chapter
NGO – Non-governmental organisation
ODC – Office of the Disciplinary Counsel (Public Prosecution)
OECD – Organization for Economic Cooperation and Development
OGP – Open Government Partnership
OHR – Office of the High Representative
OSCE – Organization for Security and Co-Operation in Europe
NIS – National Integrity System
PARM – Public Administration Reform Monitoring
PIU – Project Implementation Unit
PPA – Public Procurement Agency
PPF – Political party financing
RS – Republika Srpska
SC – Sarajevo Canton
SDA – Party of Democratic Action
SFOR – Stabilization Force
SIDA – Swedish International Cooperation Development Agency
SNSD – Independent Social-Democrats' Party
TI – Transparency International
UK – United Kingdom
UNCAC – United Nations' Convention Against Corruption
US/USA – United States of America
USD/US\$ – United States Dollar
VC – Venice Commission

Predgovor

Srđan Blagovčanin,
predsjedavajući TI BiH,
od 2015.

Srđan Blagovčanin,
Chair TI BiH,
since 2015

Nesumnjivo je privilegija biti u prilici kao predsjedavajući Odbora direktora osvrnuti se na dvadeset godina djelovanja organizacije. Istovremeno je i nezahvalan zadatak kako naći mjeru objektivnosti o vlastitim postignućima i izbjeći zamku patetike. S obzirom na to da je djelovati u zarobljenoj državi s misijom borbe protiv korupcije proteklih dvadeset godina bez sumnje bilo sve – samo ne jednostavno.

Naravno, dvadeset godina je i kratak i dug period. Zavisno od perspektive.

Iz perspektive razvoja jedne države i društva, imajući u vidu famoznih šezdeset godina po sociologu Dahrendorfu potrebnih za izgradnju građanskog društva na kojem počiva konsolidovana demokratija, svakako kratak period, ali u slučaju postratne BiH nesumnjivo intenzivan. I dok su u prvoj fazi nakon okončanja sukoba država i institucije građani robusnim i autoritarnim sredstvima (nametanjem zakona i smjenama zvaničnika karakterisanih kao opstrukcionista) od strane međunarodnih aktera, nakon njihovog povlačenja iz operativnog upravljanja zemljom nastupa period stagnacije i potpunog zarobljavanja države i institucija od strane etno-nacionalnih elita. Karakteristika obje faze je da je prostor za emancipaciju građanskog društva, bez kojeg nema konsolidacije demokratije, bio veoma ograničen. U takvom kontekstu artikulirati interes građana na suzbijanju sveprisutne korupcije bio je zahtjevan i opasan zadatak.

Stoga iz perspektive organizacije civilnog društva, s takvom misijom, da bude i zviždač i zagovarač, ali i organizacija koja pruža pomoć građanima u njihovim svakodnevnim, pojedinačnim, malim i velikim borbama s korupcijom, dvadeset godina je period dovoljno dug za osvrt unazad. Takav pregled ujedno je i lekcija o ulozi i dometima organizacije civilnog društva u turbulentnom periodu.

Foreword

It is undoubtedly a privilege to look back at the past twenty years as the Chair of the Board of Directors of the organisation. It is a tricky affair to remain objective in assessing our results while avoiding the trap of being overly sentimental. Given that the activities took place in a 'captured state' with a mission to fight corruption through the past twenty years, it was anything but simple.

Twenty years is, of course, both a short and a long period. Depends on the perspective.

From the perspective of development of a country and a society, and bearing in mind the famous sixty years that are, according to the sociologist Dahrendorf, necessary to build a civil society as a prerequisite for consolidated democracy – this is a short period. Yet from the viewpoint of the post-war Bosnia and Herzegovina (BiH) it has been an intensive one. While in the first phase following the conflict, the state and the institutions were being built employing robust and authoritarian actions of the international community (imposition of laws, removals of officials branded 'obstructionists'), once the internationals pulled back from the operational management of the country, a period of stagnation begun with accelerating capture of the state and institutions by the ethno-nationalist elites. The common feature of both phases was the shrinking space to emancipate the civil society, without which there is no consolidated democracy. In such a context it was immensely demanding and dangerous to articulate the interest of citizens to suppress the rampant corruption.

Therefore, from the perspective of the civil society with a mission to act as a watchdog and advocate, but also as an organisation that helps the citizens in their daily, individual, small and large fights against corruption, twenty years is a period

U životu pojedinca dvadeset godina je prilično dug period, gotovo polovina radnog vijeka. Bez obzira na vrijeme koje su proveli u organizaciji, aktivisti, volonteri, zaposleni, članovi i saradnici, došli oni u organizaciju na početku karijere i tu sticali prva praktična iskustva, ili kao zreli i iskusni profesionalci koji su znanja i iskustva prenosili na druge, zajednička im je bila, i jeste, duboko ukorijenjena svijest da ova država i društvo mogu i moraju bolje i da je za to bolje odgovoran svaki pojedinac. Gledajući iz ove perspektive, nemam sumnje da je svako od nas, dajući doprinos zajedničkom cilju, prošao važnu životnu školu.

Obilježavanje prvih dvadeset godina organizacije neizbježno nameće temu vizije za narednih dvadeset godina. Globalni izazovi poput migracija, pandemije Covid-19 virusa, globalnog snaženja populizma i autoritarnih tendencija nesumnjivo će nastaviti da utiču na ionako krhke temelje na kojima počivaju korupcijom zarobljena bosanskohercegovačka država i društvo. Stoga i narednih dvadeset godina vizija TI BiH ostaje ista. Svaka aktivnost, bila ona istraživačka, analitička, edukativna ili zagovaračka, mora biti usmjerena da pomogne male i velike bitke koje građani BiH svakodnevno vode s korupcijom kako bi dobili posao, javnu uslugu ili ostvarili svoje ljudsko pravo. Zbir tih malih i velikih pobjeda građana BiH može i mora ovo društvo napraviti boljim.

U tom smislu i temelj strategije organizacije, uvažavajući ove trendove i izazove, mora počivati na razumijevanju da je borba protiv korupcije i borba za demokratizaciju, ljudska prava i slobode jedna jedinstvena borba.

long enough to reflect on its past. Such a review also represents a lesson on the role and reach of a civil society organisation in turbulent times.

In a person's life, twenty years is a relatively long period, almost half the working age. Irrespective of the time spent in the organisation, the activists, volunteers, staff, members and associates, whether they joined the team as novices who gathered their initial experience, or as experienced and seasoned professionals who shared their expertise and trained others, they all had one thing in common: this country and society should and must do better and every individual must take responsibility for that. From that perspective, I have no doubts that we have all graduated in a very important school of life while giving our best to further our joint cause.

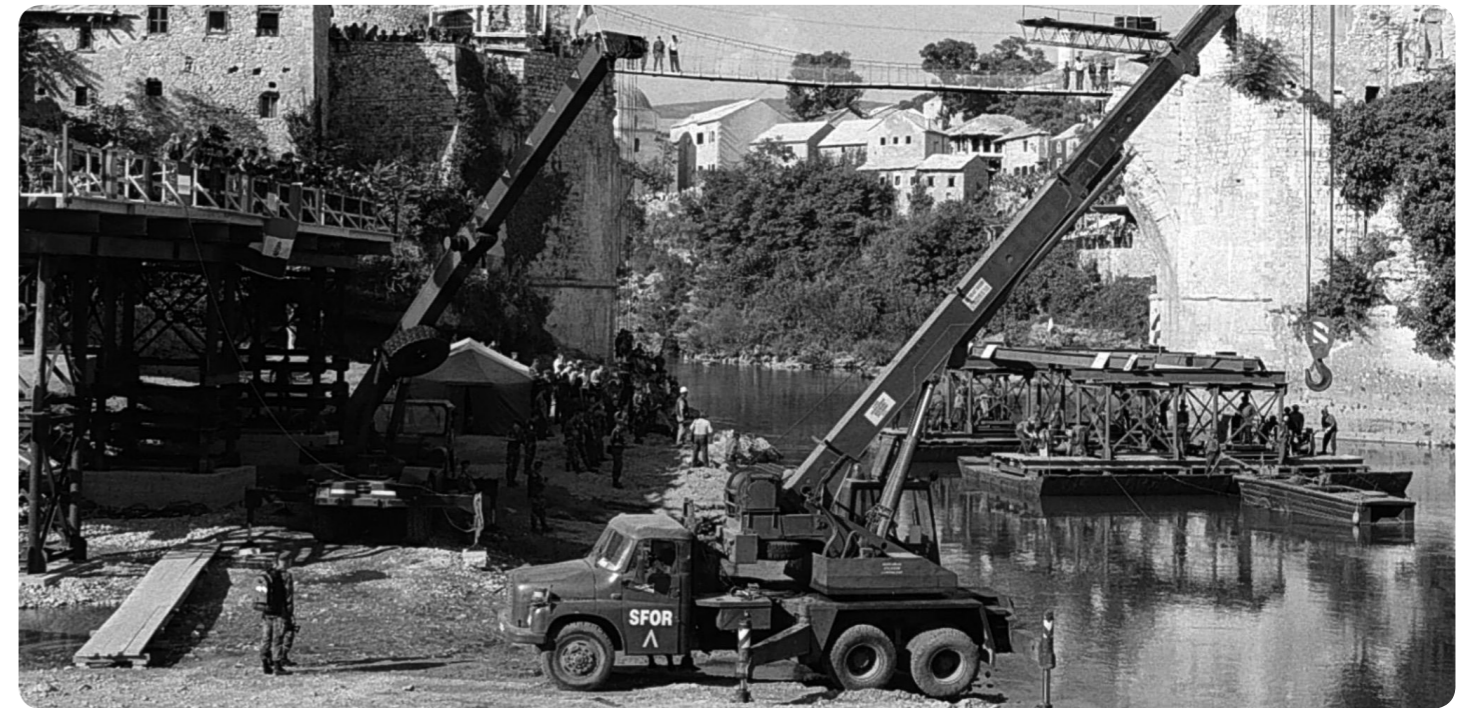
Marking the first twenty years inevitably poses the question of the next twenty-year vision. The global challenges such as migrations, COVID-19 pandemic, rise in global populism and authoritarian tendencies will undoubtedly continue to pressure the already weak foundations of the corruption-ridden BiH state and its society. So, the vision of the TI BiH's next twenty years must retain its current focus. Every activity, ranging from research to analytics, education and advocacy, should seek to support these day-to-day small and big battles of the BiH citizens against corruption, be it to find jobs, access public services or secure their basic human rights. The sum of these small and big victories of our citizens can and will improve the entire society.

In this sense, the foundations of the strategy of the organisation, taking into account all the trends and challenges, must continue to emphasise that the anti-corruption work is the battle for democracy, human rights and freedoms and it is one single battle.

Početak putovanja

The Journey Starts

Kako je sve počelo

Mađarske inženjerske ekipe - dio SFOR-a, započeli su uklanjanje dijelova mosta iz Neretve u okviru priprema za ponovnu izgradnju svjetski poznatog mosta, Mostar, septembar 1997.

A Hungarian engineering corps - part of SFOR, started removing stone fragments of the bridge from the Neretva river, in preparation for the rebuild of the world-famous bridge, Mostar, September 1997

Ni četiri godine od potpisivanja Dejtonskog sporazuma i ostvarenja mira na prostoru Bosne i Hercegovine (BiH) postajalo je sve jasnije da se nov neprijatelj nadvio nad krhkom zemljom, koja je tek tražila svoju definiciju i status. Izdašna sredstva međunarodne zajednice slivala su se u zemlju, a sve manje su radove ugovarale međunarodne institucije ili bilateralni donatori, a sve više se radilo na jačanju domaćih kapaciteta, koji su dobijali sredstva putem jedinica za implementaciju projekata (Project Implementation Units - PIU) - poludržavnih agencija, pod nadzorom donatora. Dio sredstava je počeo da se slijeva u budžete prije svega entiteta i kantona i kontrola nad sredstvima je bivala sve teža, a sve je više organa vlasti i pojedinaca odlučivalo o njihovom trošenju.

Na postdejtonskoj donatorskoj konferenciji u Londonu u decembru 1995. godine procijenjeno je da je za poslijeratnu obnovu potrebno tadašnjih 5,1 milijarda US dolara, što je do 2000. godine već uglavnom bilo obećano kroz pet sukcesivnih konferencija narednih nekoliko godina (čime bi donacije iznosile oko 25.517 američkih dolara po glavi bh. stanovnika; najveći

How it all began

Only four years following the signing of the Dayton peace agreement and arrival of peace across Bosnia and Herzegovina (BiH), it became apparent that a new enemy was targeting the fragile country, still in search of its definition and status. Very generous international community's assistance was being pumped into the country, with the contracts being increasingly negotiated by the recipients of aid, whose capacities were being built, rather than the multilateral organisations or bilateral donors. An intermediary solution was conceived whereby the governments were entrusted the funds via the Project Implementation Units (PIUs), semi-national agencies supervised by the donors. But some of the funds went directly into the budgets of primarily the entities and cantons and the control of their use was becoming increasingly difficult, with ever more institutions and individuals involved in deciding how they were to be spent.

The post-Dayton donor conference in London in December 1995 estimated that the post-war reconstruction required US Dollars 5.1 billion at the time, which by 2000 were mostly pledged through five successive conferences in due

iznos međunarodne pomoći nekoj postkonfliktnoj zemlji). Spoljni dug je reprogramiran, dio i otpisan, a novac je pristizao ponajviše za obnovu infrastrukture, donekle za socijalne ustanove, a pomalo i za pokretanje privrede. U kontroverznom članku New York Timesa, Chris Hedges¹ sredinom 1999. godine tvrdi da je i do milijarde od spomenutog iznosa tad već pronevjerenom korupcijom u zemlji i da Kancelarija visokog predstavnika (OHR) kroz vlastitu Jedinicu za borbu protiv korupcije prati na stotine sličnih slučajeva u vezi sa donatorskom pomoći. Bila je to medijska bomba koja je pokrenula traganje za odgovornima, ali i za nezavisnim mehanizmima borbe protiv korupcije, čiju je funkciju tada jedino vršio OHR u nekom oktroisanom obliku.

Paralelno s tim, kontrolu nad trošenjem sredstava sve je više preuzimala izvršna vlast. Uključivanjem sve više aktera i posrednika, postajalo je sve manje jasno kako se u konačnici troše ta sredstva. Pored toga, međunarodna zajednica nije bila svjesna da donirajući pomoć, uključujući i budžetima, nad kojima je, doduše, još postojala relativno stroga kontrola trošenja, samo su oslobođena sredstva izvornih prihoda nad kojima nije bilo baš nikakve kontrole i koja su mogla završavati u privatnim džepovima. Donatorska sredstva sve su više postajala subvencija za sve ono što bi galopirajuća korupcija progutala dotad. Postajalo je sve jasnije da obnova i razvoj BiH neće teći nimalo glatko i da je prvobitna procjena vrlo skromna s obzirom na tempo kojim je infrastruktura sanirana i sve neophodno izgrađivano.

U tim danima nije postojala apsolutno nijedna institucija, vladina ili ne, koja je mogla o tome progovarati, a još manje da računa troškove korupcije. Donatori su pomalo i zazirali od stvarne slike, jer bi to moglo komplikovati kolektivni cilj, a to je uspješna slika poslijeratne obnove koja je nakon razornog rata bila potrebna svima. Najmanje su o korupciji željele da progovaraju izvršne vlasti na bilo kom nivou, jer su tek otkrivale blagodati korištenja donatorske pomoći. Nevladin sektor je bio vrlo krhak i najčešće se svodio na pružanje socijalne pomoći najugroženijima. O društvenim fenomenima, a posebno o korupciji, do 2000. godine nije progovarao niko, sem stidljivo poneka međunarodna organizacija. Unutar njih se tražio gotovo portparol ove teme,

course (which would bring the per capita aid to US\$ 25,517 for each BiH citizen; the largest amount of international assistance to a post-conflict economy). Foreign debt was restructured, much of it written off and the funds were primarily targeting physical infrastructure, then social networks and, to a lesser extent, the nascent private sector. A controversial New York Times article by Chris Hedges¹ in mid-1999 claimed that up to a billion of the aforementioned amount had already been embezzled by the local corruption and that the Office of the High Representative (OHR) through its Anti-Crime and Corruption Unit followed hundreds of similar cases related to donor aid. It was a media blast that launched a search for culprits, but also for the independent corruption prevention mechanisms, the like of which existed only within the OHR in some obtruded form.

Spending that aid was increasingly a national affair, at the same time. By engaging ever more stakeholders and intermediaries, it became increasingly opaque how these funds were being implemented. Besides, the international community was mostly unaware of the fact that the humanitarian aid, including budgetary support, which might have been closely monitored for fraud and corruption, served to free up the indigenous fiscal revenues for which there was little to no control how these were being spent, which could easily end in private pockets. Donor funds progressively became subsidies for the money lost to galloping corruption. It was getting clear that the reconstruction and development of BiH would not be an easy road and that the original estimates were significantly below the actual requirements given the pace of the infrastructure recovery to lift the country to sustainable growth.

Back in the days, not a single institution, governmental or not, was able to articulate the problem, let alone calculate the cost of corruption. Donors often preferred not knowing the real extent, because that complicated the ultimate objective, which is an image of successful post-conflict reconstruction that was widely wished for following the disastrous war. Least of all, the executive authorities at any level were prepared to talk about corruption, because that would reveal the advantages of the donor support (ab)use. The non-governmental sector was very fragile and mostly focused on supporting the most vulnerable. Hardly anyone in the run up to 2000 addressed such social phenomena, specifically corruption, save rarely for an international agency or two. It was there a spokesperson was being sought who would stand for the cause, a powerful name that could credibly talk about this growing concern in BiH that was jeopardising everything that had been reached to that point, let alone all the future development plans.

Chris Hedges,
novinar, The New York
Times, avgust 1999.

Chris Hedges,
journalist The New York
Times, August 1999

Chris Hedges: "I do milijardu dolara javnih fondova je nestalo ili opljačkano kroz programe međunarodne pomoći i to pronevjerama muslimanskih, hrvatskih i srpskih nacionalnih vođa koji održavaju Bosnu žestoko rascjepkanom na tri etničke enklave, i to prema sveobuhvatnoj istrazi anti-korupcijske jedinice koju predvode Amerikanci."

neko snažno ime koje bi kredibilno pričalo o rastućem problemu BiH, a koji je u opasnost dovodio i ono stvoreno i sve što se tek planiralo.

Stoga je 2000. godina proticala u traženju rješenja. Nekoliko kontakata ostvareno je iz krugova međunarodne zajednice sa sjedištem organizacije Transparency International (TI) u Berlinu. TI je i sam počeo tražiti relevantne faktore u sektoru civilnog društva s kojima bi mogao započeti saradnju, koja bi vodila ka stvaranju ogranka TI u zemlji. Nažalost, još jedna cijena tako snažnog prisustva međunarodnih agencija bila je i to da je gotovo sva mlada i napredna radna snaga, koja je ostala ili se vratila u zemlju, a posebno u glavnom gradu Sarajevu, gdje su svi imali sjedišta, bila zaposlena s primanjima daleko iznad skromnog nacionalnog prosjeka. U stvari, sektor civilnog društva bio je prilično nejak, a aktivniji džepovi su se nazirali van glavnog grada: po Tuzli, Banjoj Luci, Mostaru. Međutim, kao i sve drugo u to vrijeme, i nevladine organizacije su djelovale gotovo samo lokalno, ne upuštajući se u prevazilaženje nacionalnih barijera i različitih linija razdvajanja dotadašnjih neprijatelja. Ta dva faktora bila su i glavni razlog zašto takav slabašni sektor civilnog društva nije bio sposoban analizirati korupciju i progovarati o njoj. Istovremeno, bez ikakvog nadzora, izvršne vlasti su činile sve da naplate svoju saradnju s međunarodnom zajednicom, uz još uvijek tinjajuću nacionalnu netrpeljivost, zbog koje se nisu propitkivale njihove aktivnosti na lokalnom nivou.

Chris Hedges: "As much as a billion dollars has disappeared from public funds or been stolen from international aid projects through fraud carried out by the Muslim, Croatian and Serbian nationalist leaders who keep Bosnia rigidly partitioned into three ethnic enclaves, according to an exhaustive investigation by an American-led antifraud unit."

The millennial year of 2000 thus passed in search of a solution. The international community established several contacts with the headquarters of Transparency International (TI) in Berlin. TI itself was looking for relevant focal points among the civil society organisations with which it could start a collaboration that might lead to a chapter formation in the country. Unfortunately, the price of such a strong international presence in BiH was that nearly all the youth and promising workforce that remained in or returned to the country, especially in the capital of Sarajevo that seated all the agencies, were hired with the revenues much above the modest national average. In fact, the civil society sector was rather weak, and the more active pockets were being noticed outside the capital: in Tuzla, Banja Luka, Mostar. However, like almost all the institutions at the time, the non-governmental organisations (NGOs) too were very local in their reach, rarely bothering to cross the ethnic divisions or various sub-national boundaries that separated the recent foes. Those two factors were key to the inability of such a fragile NGO sector to analyse and speak up against corruption. At the same time, with no independent monitoring, the executive authorities were acting in every way possible to bill the international community for their cooperation, while preserving some level of inter-ethnic mistrust, which is why few questions were being asked about the local level development.

¹ <https://www.nytimes.com/1999/08/17/world/leaders-in-bosnia-are-said-to-steal-up-to-1-billion.html>

Osnivanje TI BiH iz perspektive Međunarodnog sekretarijata TI

Formation of TI BiH from the TI International secretariat's perspective

Sara Morante, bivša voditeljica programa, a kasnije programska koordinatorica za jugoistočnu Evropu (1998-2002, odnosno 2002-2004. godine)

Sara Morante, former Programme Officer, later Programme Coordinator for Southeast Europe (1998-2002 and 2002-2004 respectively)

Osnivanje TI Bosne i Hercegovine bilo je jedno od najvećih izazova za Transparency International krajem devedesetih. TI je pokušavao uspostaviti kontakte unutar zemlje još od 1996. godine, ali su vremena bila teška i neka druga pitanja su stavljena u prvi plan. Borba protiv korupcije tada još nije bila prioritet, bilo na međunarodnom ili na nivou države, a nije bilo ni signala da postoji interes za saradnjom neke od grupacija unutar BiH. Tri su opšta principa pristupa TI kod formiranja ogranka: domaća inicijativa, politička nezavisnost i predstavljanje svih segmenata društva. Ovakvi uslovi, kad se primijene na zemlju kao što je BiH, činili su uspostavljanje prisustva TI vrlo složenim.

Iako se klima polako mijenjala, bilo je i dalje izuzetno teško locirati pojedince koji bi se bavili vezanim temama. Intelktualni resursi nakon sukoba bili su prorijeđeni, a oni koji su ostali u zemlji, uglavnom su već radili za međunarodnu zajednicu ili vlade. Pored toga, građansko društvo tih godina bilo je gotovo nepostojeće, a često i zavisno od finansija koje bi primali u zamjenu za implementaciju agendi osmišljenih izvan BiH. TI nije ušao u BiH, baš kao što nije ušao ni bilo gdje drugdje, s planom da nešto implementira, s instrukcijama, nudeći plate ili sredstva za rad. Sve to trebalo je organizovati iznutra. Sve to i nije bilo toliko evidentno u državi gdje je mir tek bio uspostavljen, i to kroz međunarodno posredovanje, a dok rane još nisu zacijelile. Kompleksnost struktura vlasti, poluprotektorat, neizvjesnosti u podijeljenom društvu činili su se teškim terenom za inicijativu kao što je TI. Nekoliko sastanaka održano je s najeminentnijim predstavnicima civilnog društva, ali sve te organizacije već su bile prezauzete nizom važnih pitanja, uglavnom u vezi s ljudskim pravima. A to što TI nije nudio finansijsku podršku mnogima je bilo neshvatljivo – nevladin sektor tog doba je navikao da prima sredstva gotovo unaprijed. Više ključnih igrača mi je, kao predstavnici Sekretarijata TI, sugerisalo da potragu počnem među mlađom generacijom, koja je u principu pokušavala da nešto energičnije

The formation of TI Bosnia and Herzegovina was one of the most challenging at Transparency International at the end of the 1990s. TI had tried to establish contacts in the country as far back as 1996, but the times were rough and other issues had priority. Curbing corruption was not yet at the forefront, neither for the international nor for the country and there was no expression of interest from any contact in BiH. TI's general approach to supporting the formation of its chapters was based on three elements: local ownership, political independence and representation of all elements of society. This approach, when applied to a country like BiH, in those times, made the creation of a TI presence extremely challenging.

Despite the gradual change of climate, finding independent people willing to tackle the issue was still complicated. The intellectual resources of the country were scarce in the aftermath of the conflict, and those existing were already mostly working for the international community or the government(s). Besides, civil society was almost non-existent in those years, and often used to receive funding to implement agendas conceived abroad. TI did not come to BiH, as it did not in any other country, with a plan to implement, instructions, offering salaries and funds for activities. All this would have to be organised from within. None of this was obvious in a country where peace had just been established by means of an international agreement and where wounds were still open. The complexity of the government structure, the semi-protectorate, the diffident and divided society, seemed like a harsh ground for such an initiative. Several meetings took place with the most authoritative representatives of civil society; however, the organisations were already too busy covering other crucial issues, mostly centred around human rights. Lack of direct financial support by TI appeared difficult to comprehend – the CSO sector at the time was used to receiving funds almost upfront. As

izgradi društvo, zahvaljujući obrazovanju i iskustvu koje je stekla, a koja nije imala veze s ratnim danima. U borbi s korupcijom bila je potrebna nova snaga, s obzirom na sve teškoće i rizike koje takav rad nosi. I tada mi je spomenuto ime Borisa Divjaka u vezi s analizom koju je nedavno bio objavio, a koja je upravo obrađivala modalitete korupcije u javnom sektoru i na koje načine dolazi do pronevjere sredstava: kako budžetskih, tako i donatorskih. Sve je ukazivalo da je baš on imao iskustvo koje je odgovaralo potrebama, jer je radio i sa vlastima i sa međunarodnim razvojnim agencijama. I upravo to je bio prvi korak u procesu koji je vrlo intenzivno trajao čitavu narednu godinu i koji je okupio ljude iz čitave BiH, vrlo šarenih zanimanja i pozadina, a koji su svi imali nešto zajedničko: bili su odlučni da se posvete odgovornoj vladavini, te se nisu plašili da preuzmu rizik antikorupcionih aktivnosti, unapređujući taj okvir, ali i tražeći sredstva za rad jedne nove organizacije.

I tada se dogodio osnivački sastanak 1. decembra 2000. godine, koji je bio toliko impresivan. Bila sam pozvana kao gost i općinjena događajem koji je bio toliko puno više od "obične" osnivačke skupštine neke nevladine organizacije. Bila je to istinska demokratija na djelu, koja se pritom odvijala u zgradi koja je ličila na manji parlament. Predstavnici svih glavnih institucija civilnog društva su se okupili, a bila je prisutna i međunarodna zajednica, doduše isključivo kao posmatrač. Kao veza sa Sekretarijatom TI, sjedila sam sa "međunarodnima" u posljednjim redovima sale i sa divljenjem posmatrala kako se odvijala rasprava, te debate koje su vođene i na kraju odluku koju je velika većina donijela da se pristupi osnivanju ogranka, te izborima grupe koja bi činila Upravni odbor i predsjednika/predsjedavajućeg. Nastavila sam podržavati i vrlo blisko pratiti sve naredne faze koje su dovele i do formalnog osnivanja, a bila sam duboko svjesna svih specifičnosti zemlje kao što je BiH u tom vrlo osjetljivom vremenu. Baš zato i mogu danas reći da svi mi koji se sjećamo, ili smo osjetili duh tog vremena, pamtimo ovaj događaj kao svijetlu iskru, čaroliju hrabrosti i inicijative iznutra. A sagledavši to iz perspektive koliko se daleko stiglo, potvrđuju se izuzetna lična posvećenost i vrlo težak rad baš svih koji su bili uključeni od prvih do današnjih dana – ljudi koji su svoje zdravlje i uspjeh podredili svojoj zemlji i njenim građanima.

the TI Secretariat representative, several key stakeholders suggested to me to look into the young generation, which was energetically trying to build up the country through their education and competencies acquired, yet which had no ties with the past. A fresh start was needed to tackle such a complex and risky issue like corruption. And then the name of Boris Divjak was mentioned in relation to a paper he had published exactly covering modalities of the public sector corruption and the subsequent embezzlement of funds: national as well as donor aid. He appeared to have experience through his engagement in the government, and with the international development agencies. Indeed this was the starting point of a process which took a whole intensive year and which brought together people from BiH with many different backgrounds and who had something in common: they were all determined to dedicate work to proper governance and were not scared to take a personal risk, to take the anti-corruption work to a new level, and to raise funds for the new organisation.

And then the founding meeting took place on 1 December 2000, and it was really impressive. I was invited as a guest and I was overwhelmed by what was much more than the 'mere' creation of a non-governmental organisation. It was true democracy in the making that additionally took place in a building which resembled a small parliament. Representatives of all key civil society institutions were invited, as well as of the international community as observers. As the TI Secretariat liaison, I was sitting among the 'internationals' in the highest rows of the aula and observed with awe the discussion unfolding, the debate among the people, and finally the decision to found the chapter by vote of the large majority and the election of what will become the Board members and the President/Chair. After having supported and intensively followed the phases that brought to that formal moment, I was aware of the uniqueness of what had just happened in a country like BiH in that specific moment in time. And I can certainly say, just like most of us who remember or are aware of the specifics in those years, that the birth of TI BiH was a sparkle of light, a miracle of braveness and self-initiative. And seeing where it got today is a confirmation of the personal commitment and all the hard work of those involved since the beginning to the present days placing their health and wealth behind those of their country and its people.

Nakon niza diskusija nekoliko pojedinaca, koji su saradnju na pitanjima blisko vezanim uz korupciju ostvarili krajem prethodnog milenijuma, došlo je do povezivanja i dileme – može li se išta uraditi da se korupcija obuzda. Ostvareni su kontakti s Organizacijom za bezbjednost i saradnju u Evropi (OSCE), a došlo je i do prepiske sa TI u Berlinu. Kroz 2000. godinu obavljeno je i nekoliko konsultacija i sve je bilo spremno da se sazovu sve nevladine organizacije koje se bave društvenim pitanjima u BiH i koje bi mogle iz svoje perspektive relevantno progovarati o problemu korupcije.

Uz pomoć OSCE-a dogovoren je njihov sastanak u Banjoj Luci, odakle je i pokrenuta inicijativa. Prvog decembra 2000. godine u Maloj vijećnici Banskog dvora okupilo se šezdesetak predstavnika civilnog društva iz cijele BiH, pri čemu je zaista dominantno prisustvo bilo organizacija van Sarajeva. Govornik za govornikom iznosio je probleme s kojim se suočavaju u svom radu, a kojima je zajedničko obilježje bio susret s korumpiranim funkcionerima, traženje mita i slične pojave koje su kočile dalji rad na obnovi društva. I te pojave su bile sve češće i sve drastičnije kako je vrijeme odmicalo.

Taj inicijalni skup završen je zajedničkom deklaracijom koja nalaže novoformiranom prelaznom tijelu da uspostavi novu nevladinu organizaciju, koja za cilj ima proučavanje fenomena korupcije u BiH, ukazivanje na isti i zagovaranje rješenja. Sve to biće moguće samo uz praćenje relevantnih praksi iz sličnih zemalja i regiona, a to ujedno nameće i aspiraciju na udruživanje s međunarodnom nevladinom organizacijom Transparency International. Skup 1. decembra 2000. godine bilo je zapravo rođenje inicijative o ogranku TI u BiH, a koju je aklamacijom podržala svaka relevantna organizacija građanskog društva iz cijele BiH – skup koji je do tada bio gotovo nezamisliv: uz prisustvo aktivista iz svih krajeva BiH. Ideja borbe protiv korupcije ujedinila je nevladin sektor baš onako kako je ideja korupcije ujedinila vladin. To je bio i jedini recept za uspjeh, jer razjedinjen civilni sektor nije imao šansi s korupcijom, koja je sve više prerastala u organizovani kriminal.

Idućih sedmica i mjeseci započele su pripreme za formalno osnivanje TI BiH. Kako je inicijativa krenula iz Banje Luke, a i većina aktivnosti se vodila među banjolučkim aktivistima tih dana, spontano se nametnulo rješenje da se nova nevladina organizacija (NVO) registruje pri Osnovnom sudu Banje Luke i da sjedište bude u tom gradu. U upravni odbor organizacije ušli bi, međutim, i najaktivniji predstavnici iz ostalih gradova.

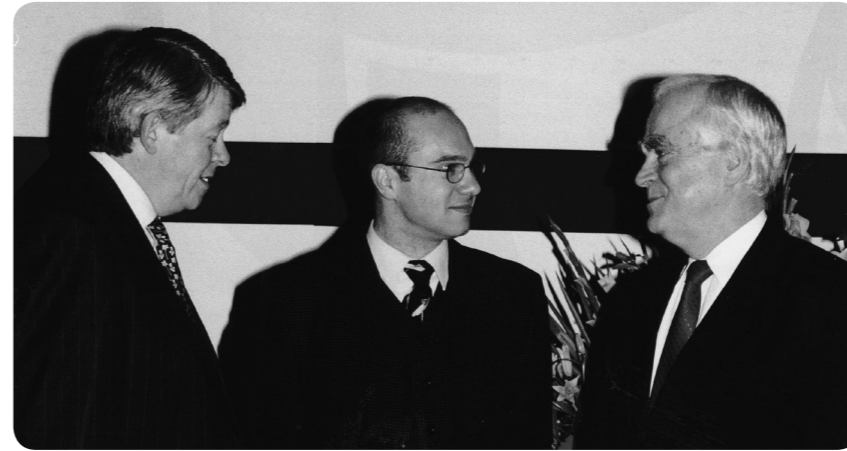
Zahtjev za registracijom već nije išao tako glatko, jer je zavisio od lokalnih faktora, konkretno suda. Prvobitno je odbijen uz obrazloženje da se "borbom protiv korupcije bave organi vlasti, a ne nevladin sektor", te je žalba uložena Okružnom sudu Banja Luka. U međuvremenu su u jeku bile pripreme za primanje novog, ali još nepotpuno registrovanog NVO-a u međunarodno članstvo TI. Tu nije bilo upitno da li se civilni sektor može

After series of discussions at the turn of the millennium, individuals who were bound by their interest in the topic of corruption finally connected properly and asked themselves: is there anything that can be done to curb corruption? First contacts were established with the Organisation for Security and Co-Operation in Europe (OSCE) and at the same time correspondence launched with TI in Berlin. Through 2000 several consultations were held with a view to bringing together all national NGOs engaged in civic and social issues that might be in a position to relevantly speak of corruption.

With the OSCE's support, a meeting was arranged in Banja Luka, where the initiative was indeed born. On 1 December 2000 around sixty such civil society representatives from across the country gathered in the smaller hall of the Banski dvor, with an apparent dominance of non-Sarajevo based organisations. One speaker after another detailed the problems they had encountered in their work that all related to corrupt officials, bribe extortion and similar affairs, which endangered their work in reconstructing a healthier society. Those instances were being experienced ever more frequently as the years went by.

The initial gathering ended with a joint declaration which called upon the new transitional body to set up a new non-governmental organisation that is to start analysing the phenomenon of corruption in BiH, alert the public to the problem, and foster solutions. This would only be possible by monitoring also the relevant practice of the neighbouring countries and regions, which therefore encourages an aspiration to join the international NGO Transparency International. The 01 December meeting, in fact, gave birth to the TI Chapter in BiH, which was concluded with applause for the initiative, supported by nearly every civil society organisation in that hall – a gathering almost inconceivable until that moment: activists from every corner of the country. The idea to fight corruption united the non-governmental sector, just as the idea to embrace corruption united the governmental one. That indeed was the recipe for success, because a fragmented civil society stood no chance against corruption that was all but turning into organised crime.

In the coming weeks and months, the preparations begun to formally launch TI BiH. As

Osnivačka skupština TI BiH. britanski ambasador Graham Hand, predsjedavajući TI BiH Boris Divjak, osnivač TI Peter Eigen, Banja Luka, februar 2001.

Launch of TI BiH, British Ambassador Graham Hand, Chair of TI BiH Boris Divjak, TI founder Peter Eigen, Banja Luka, February 2001

boriti protiv korupcije, već ispunjava li stroge kriterijume koje TI zahtijeva od nezavisnih, nacionalnih organizacija koje time dobijaju pravo na korištenje naziva i logotipa TI-a, ali i uključivanje u međunarodnu mrežu znanja i iskustava. Na dan formalnog pokretanja TI BiH, te primanja u globalno članstvo, odluka Okružnog suda još nije bila donesena, ali je pod pritiskom velikog broja uzvanica: Savjeta ministara BiH, vlada Republike Srpske i Federacije BiH, nekoliko ambasadora akreditovanih u BiH i niza nevladinih predstavnika, koji su se u Banjoj Luci okupili 23. februara 2001. godine, pozitivno rješenje doneseno u ekspresnom roku. Skup je otvorio Peter Eigen, osnivač globalnog TI-a još 1994. godine, svojim inspirativnim govorom o početku međunarodnog djelovanja i o velikoj potrebi za aktivnim prisustvom u BiH. Organizaciju konferencije pomogla je britanska ambasada u Sarajevu, a sam ambasador je bio i jedan od uvodničara. Svako od govornika dalje je navodio primjere rastuće korupcije, više posmatrano kao fenomen koji društvo vodi u stagnaciju, i pozdravio inicijativu osnivanja ogranka u zemlji. Konferencija je završena, učesnici su se razišli, a pravi je posao tek počinjao.

PRVI UPRAVNI ODBOR TI BIH:
THE INITIAL TI BIH BOARD OF DIRECTORS:

Boris Divjak, Banja Luka, predsjedavajući / chair
Olivera Pavlović, Banja Luka
Danilo Vuković, Banja Luka
Emir Đikić, Sarajevo
Fatima Hajdarević, Mostar

---

the initiative was born in Banja Luka and most activities were led by the Banja Luka activists in those days, a solution emerged spontaneously to register the new NGO at the local court in Banja Luka, making the city also the seat of the organisation. The Board of Directors would, however, be diverse and include the most active representatives of other cities as well.

The request to register encountered resistance, because it depended on the local factors, i.e. the court. At first, it was actually rejected, with an explanation that "the anti-corruption agenda rests exclusively with the government and not civil society" and the appeal was sent to the regional court also in Banja Luka. In parallel, all was being prepared to accept the new, albeit not fully registered NGO into the TI global family. Here, the issue was not whether or not the civil society should fight corruption, but does the new NGO meet the tough criteria that TI sets to ensure these independent national organisations can be entrusted with the name and the logo of TI, which gives them access to the global network of knowledge and experience. On the very day of the formal launch of TI BiH and acceptance into the movement's membership, the decision of the regional court had not yet been released, but having faced the pressure of such a high-level audience present on the occasion: Council of Ministers of BiH, Governments of the Republika Srpska and the Federation of BiH, several ambassadors accredited to BiH and a range of non-governmental players, who all met in Banja Luka on 23 February 2001, a positive resolution followed suit. The large meeting was opened by Peter Eigen, founder of TI back in 1994 with an inspirational address about the early days of the international activism and a strong need for an active TI's presence in BiH. The event's organisation was supported by the Embassy of the United Kingdom to Sarajevo and the Ambassador himself was one of the keynote speakers. Each of the participants kept providing further evidence of rampant corruption, more perhaps as a social phenomenon that takes the society to stagnation, but certainly welcomed the initiative to set up the national chapter. The conference finished, the participants all went home, but the real work was only just beginning.

Rani pristup međunarodne zajednice u BiH (od 2000. godine)

Early International Community's Response in BiH (pre-2000)

Valerie Sluijter, bivša ambasadorica Kraljevine Nizozemske u BiH (1996-1999. godine) i zamjenica visokog predstavnika (2000-2001. godine) u saradnji sa **Margriet Struijf**, bivša prva sekretarica Ambasade Nizozemske u BiH (1997-2000. godine)

Valerie Sluijter, former Netherlands Ambassador to BiH (1996-1999) and Deputy High Representative (2000-2001) with the cooperation of **Margriet Struijf**, First Secretary Netherland Embassy in BiH (1997-2000)

Tokom rata u BiH Nizozemska je bila vodeći donator humanitarne pomoći, što je pratio period pomoći u obnovi i razvoju u iznosu od oko 600 miliona evra tokom posljednjih 25 godina. Najveći dio tog paketa pružen je prvih pet godina nakon rata. Po otvaranju Ambasade u Sarajevu 1996. godine, većina odluka o bilateralnim projektima i nadgledanje projekata obnove i povratka postala je odgovornost Ambasade.

Uzevši u obzir dotad neviđen opseg napora u obnovi, korupcija u BiH bila je evidentna briga od početka, o kojoj je pisao i poznati tekst New York Timesa iz 1999. godine. Tako su korupcija i njeni razni oblici i mogućnosti postali omiljena tema sastanaka međunarodne zajednice (MZ), formalnih ili neformalnih, a podjednako velik problem bila je i koordinacija priliva tako velike pomoći. U to doba iskustvo unutar MZ u BiH s implementacijom

During the war in BiH, the Netherlands was a major donor of humanitarian support and followed it up with reconstruction/development support of around 600 million Euro over the last 25 years. The better part of that assistance was provided in the first five years after the war. After we opened our Embassy in Sarajevo in 1996, most of the bilateral project decisions and the monitoring of the reconstruction and return projects became a responsibility of the Embassy.

Given the extraordinary size of the IC's reconstruction effort in BiH, corruption was an obvious concern right from the start, as underlined by the famous 1999 New York Times article. But although corruption and its various forms and possibilities was a favourite topic during many IC meetings, formal or even more so informal, our main problem at that time was the coordination of the massive aid flows. At that time there was very little experience within the IC in BiH with peace implementation and post-conflict reconstruction. Within the donor community, very different political agendas persisted and in general, the approach was not exactly developmental. There were wide differences of opinion

mira i postkonfliktnom obnovom bilo je gotovo zanemarivo. Različite političke agende među donatorima bile su sve evidentnije, a pristup sve samo ne razvojno orijentisan. Razlike u stavovima bile su sve veće po gotovo svakom pitanju: od brzine i načina privatizacije, pa do toga jesu li uopšte projekti povratka izbjeglica i poželjni.

Nešto sistematičniji pristup borbi protiv korupcije postaje prioritetom MZ/OHR i domaće nevladine scene tek nakon 2000. godine, ali tih prvih godina još uvijek smo, kao bilateralni donator, bili prepušteni sami sebi, odgovorni za nadgledanje vlastitih razvojnih napora. Hoće li krave namijenjene seljacima povratnicima zaista i završiti kod njih? Hoće li kuće koje smo obnovili naseliti oni za koje smo ih obnovili i da ih oni zaista i koriste kao primarnu adresu boravka? Hoće li se novac koji smo pružali za obnovu infrastrukture primjereno i štedljivo utrošiti, i to kako među vlastima, tako i ostalima uključenim u proces? Pritom smo bili i te kako svjesni zastrašujućih rizika korupcije unutar zemlje, zbog čega je trebalo primijeniti sve moguće mjere: nadzor nizozemskog SFOR-a, međunarodnih NVO kojima se može vjerovati i koje su primjenjivale interne antikoruptione mehanizme zaštite itd., ali i brojne posjete lokalitetima koje smo pomagali, kako kroz te posrednike, tako i direktno s našim osobljem Ambasade. Na kraju, pomagali smo i lokalne medije i NVO koji su promovisali i unapređivali transparentnost i odgovornost javnih institucija. I dok su brojne evaluacije pokazivale da u tom segmentu zaista nije bilo većih problema, sve to je sad istorija, a upravo u tim trenucima je tek trebalo da počne ozbiljna borba s korupcijom.

I na kraju sasvim lično, iz godina svog iskustva u BiH sam izašla s utiskom da MZ nije baš najbolje služila zemlju, kada je u pitanju razvoj sistema političkih partija, za koji se drži da je suština sveg zla. Neki od nas, koji dolazimo iz višepartijskih režima, koji uključuju i partije zasnovane na vjeri ili naciji, kao i na ideologiji, bili smo daleko više zainteresovani za unutrašnje rukovođenje strankama. Bili bismo daleko skloniji istraživanju mogućnosti za unutarstranačku demokratiju i sl., i željeli smo da uvedemo pravila igre zvana konsocijacijska demokratija (oblik podjele vlasti u kompleksnim zajednicama, prim. ur.), umjesto "pobjednik nosi sve". Možda bismo ostvarili bolje rezultate još i prije početka kobne partijske privatizacije bez povratka. Nažalost, ostali smo u manjini.

on practically everything: from the pace and modes of privatization to even the desirability of minority returns projects as such.

After 2000 the more systematic fight against corruption became a major issue in the IC/OHR and with local NGOs, but in these first few years, we as a major bilateral donor were pretty much on our own, responsible for monitoring our own development efforts. Making sure that the cows that we provided to refugee farmers indeed ended up with them. That the houses we renovated became available to the intended beneficiaries and that they were indeed used by them as primary residences again. That the money we provided for infrastructural reconstruction was adequately budgeted and spent, by governmental and non-governmental actors alike. In doing so, we were well aware of the formidable risk of corruption at the local level, which called for as many measures as possible to be put in place: Dutch SFOR's monitoring, trustworthy international NGOs that had internal anti-corruption safeguards in place etc. and numerous project visits by them and by the embassy staff. Finally, we also provided support to local media and NGOs which promoted and fostered transparency and accountability of public institutions. Numerous evaluations of our efforts found no major mishaps, but this is all history and major efforts to combat corruption had yet to start then.

On a personal note, let me add that from my years in BiH I have come away with the impression that the IC has not served BiH very well where it came to the development of the political party system, that is now deemed to be at the root of all evil. Those of us who came from countries with multi-party systems that encompass parties based on religion or ethnicity as well as on ideology, were much more interested in the inner workings of the various political parties. We would have preferred to explore the possibilities of developing intra-party democracy etc, wanted to share with them the rules of the game called consociational democracy as opposed to Winner-Takes-All. We might have gotten some results before the fateful end-game of privatization started. Needless to say – we did not prevail.

Otkrivanje aktivizma

Prve godine djelovanja TI u BiH protekle su u građenju brenda, prepoznatljivosti i vidljivosti nove NVO na javnoj sceni BiH. Uz minimum sredstava iz svega nekoliko projekata gdje su donatori bili spremni preuzeti rizik saradnje s novom organizacijom, daleko više se rad bazirao na volonterizmu i slobodnom vremenu članova. Sjedište u Banjoj Luci značilo je nešto više aktivista na raspolaganju, malo veći fokus na relativno zapostavljenu Republiku Srpsku, ali i vrlo česta koordinacija sa Sarajevom i odlaske na sastanke sa brojnim zainteresovanim za novu NVO. Investicija vremena u obezbjeđenje novih projektnih sredstava u početku je bila enormna, a sredstva su bila toliko usko vezana za projektne ciljeve da je i dalje ključna investicija bila vrijeme članova stavljeno na raspolaganje TI BiH.

Da bi se uopšte mogli zastupati stavovi građana i nositi kredibilitet tribuna po pitanju korupcije, bilo je neophodno saznati mišljenje naroda i to iz svih krajeva države. Brojna medijska istupanja, u kojima je pokušano izlaganje realnih troškova korupcije i štete koju ona čini dugoročno, nerijetko bi započinjala novinarskim pitanjem: "Ima li korupcije u BiH?". Bila je to jedna mješavina nepoznavanja materije ili nepotezanja teških tema, pa i medijskih kuća koje nisu bile sklone javnim kritikama sistema. Bitka da se dokaže da je korupcija stvarna, da je svuda oko nas i da su je građani svjesni, ali da još ne znaju koliko je zaista štetna, morala je početi. Prvi zadatak stoga je bilo pokretanje sveobuhvatnog istraživanja ovog fenomena u društvu. U 2002. godini izrađena je prva kompletna Studija percepcije korupcije u BiH, prema metodologiji koja se održala kroz sve naredne godine djelovanja TI BiH.

Bio je to prvi pokušaj mjerenja pulsa nacije na ovu temu. Jedino je Svjetska banka u 2000. godini izradila Dijagnostičku studiju korupcije, koja je pokušala analizirati sektore u kojima je dolazilo do netransparentnosti i kriminala, ali bez obrađivanja javnog mnjenja. TI BiH je u 2002. godini prvi put pokazao da građani korupciju doživljavaju kao jedan od dva ključna problema razvoja, rame uz rame s visokom stopom nezaposlenosti.

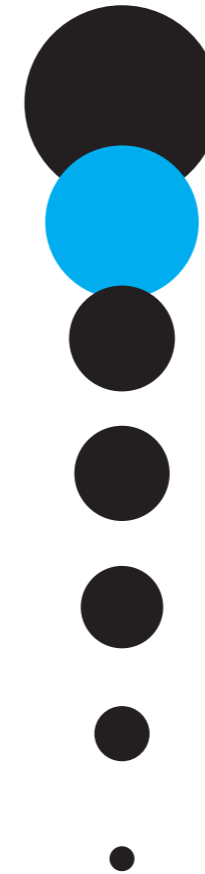
U vrijeme kada političari ni ne progovaraju o temi korupcije, međunarodna zajednica u modusu poluprotektorata još traži portparola za tu temu,

Discovering activism

The first years of TI in action in BiH were marked by the brand building, recognition and visibility of the new NGO in the country's public arena. With a minimum of funding for a handful of projects, where the donors were willing to take the risk of collaborating with a brand new organisation, the work was chiefly based on voluntarism and spare time of its members. The office being in Banja Luka meant somewhat more activists available, a greater focus on the Republika Srpska, but also frequent coordination with Sarajevo and travels to meet numerous parties interested in the new development. The investment of time in fundraising was enormous in the beginning and those few secured funds were closely matching the project objectives, so even after a while, the largest single investment was the time the TI BiH members could provide.

In order to claim some level of public representation and credibility as spokespeople against corruption, it was important to understand what the public from every corner of the country thought. Numerous media appearances which attempted to summarise the actual cost of corruption and the damage it causes in the long run, often started with the reporter's question: "Is there corruption in BiH?". This was a mix of the lack of understanding of such a crucial topic, or avoidance of bringing these questions up, and media outlets that were disinclined to criticise the establishment. Thus, a battle to prove that corruption is real, omnipresent and that citizens are well aware of it, but perhaps yet unaware of all its consequences, had to be launched. The first assignment was to start an all-engulfing assessment of the phenomenon in society. In 2002 the first thorough Corruption Perception Study in BiH was prepared, following the same methodology that lived on through all the subsequent years of TI BiH's existence.

This was the very first attempt to grasp the nation's comprehension of the extent of the problem. Only the World Bank published a Diagnostic Study of Corruption in 2000, which looked into the sectors where poor governance and crime featured prominently, but without surveying the public opinion. TI BiH in 2002 for the first time showed that citizens perceive corruption as one of two key development issues to be tackled, side

PROBLEM (TOP 7)

% GRAĐANA BIH (NAJVEĆI PROBLEM)
% BIH CITIZENS (GREATEST PROBLEM)

1 NEZAPOSLENOST 1 UNEEMPLOYMENT	25.8%
2 KORUPCIJA 2 CORRUPTION	20.3%
3 POLITIČKA NESTABILNOST 3 POLITICAL INSTABILITY	14.0%
4 SIROMAŠTVO 4 POVERTY	12.6%
5 KRIMINAL 5 CRIME	10.9%
6 EKONOMSKA OBNOVA 6 ECONOMIC DEVELOPMENT	7.3%
7 LOŠI MEĐUETNIČKI ODNOSI 7 POOR INTERETHNIC RELATIONS	3.3%

Najveći problemi građana prema Studiji percepcije korupcije u BiH iz 2002.

Greatest problems the citizens face, according to the 2002 Corruption Perception Study in BiH

a mediji skrivaju istinu ili su sami neinformisani, građani korupciju stavljaju daleko ispred siromaštva ili međuetničkih tenzija. Među obrazovanim i zaposlenim građanima, procenat je i veći i korupcija izbija na ubjedljivo prvo mjesto. U to vrijeme BiH još nije bila rangirana na Indeksu percepcije korupcije koji godišnje objavljuje globalni TI nižući države od najmanje do najviše korumpirane, tako da je ova objava bila prvi kompletan snimak stanja, a građani su se pokazali informisaniji od niza institucija zaduženih za pravnu državu, te veoma sposobni da detektuju korupciju po sektorima i geografski, evidentno zato što su je otkrivali na ličnim primjerima. Upravo to je bilo poražavajuće, jer je dokazalo da su mito i korupcija izuzetno široko rasprostranjeni, ali isto tako i da je centar korupcije vlast, koja podređuje sopstvenim interesima zakone, politike, kreiranje novih organa s ciljem prikupljanja još više novaca od građana i krhkog privatnog sektora u nastajanju.

by side with the rampant unemployment rate.

At the time when politicians avoid the topic of corruption, the international community still looks for the lead agency to cover it, the media either conceal the truth or are themselves uninformed, citizens see corruption as a much more pressing problem than poverty or interethnic tensions. Among the higher educated and employed citizens, that percentage is even higher and corruption is well on top of the list. At the time BiH was still not ranked in the Corruption Perception Index, which the global TI publishes annually ranking the countries from the least to the most corrupt. The BiH Study thus represented the first complete snapshot, with citizens appearing better informed than most institutions in charge of the rule of law, well able to detect corruption by sector and geographically, chiefly because they experienced it

Konačno je TI BiH imao konkretne pokazatelje s kojima je mogao ulaziti u debate i javna suočavanja s predstavnicima takve vlasti. Nisu pretpostavke bile bazirane na računicama iz sličnih drugih zemalja, niti aproksimacije, već je vlast bila bombardovana činjenicama i glasom naroda. TI BiH je postajao nezamjenjiv sagovornik medija iz dana u dan, koji su i sami kroz razgovore učili o fenomenu korupcije i šteti koju izaziva. Sve više su, pod pritiskom javnosti, predstavnici TI BiH bili pozivani ne samo na skupove koje je organizovala međunarodna zajednica, već i na sastanke domaćih radnih grupa koje su na tehničkom nivou pokušavale da neke od problema sistemski rješavaju. Malobrojni aktivisti TI BiH, uglavnom se svodivši na ključne članove Upravnog odbora, morali su nalaziti sve više vremena za takva pojavljivanja, medijska i stručna, ali i vlastitu edukaciju kroz mrežu TI-a i pohađanje regionalnih i globalnih skupova za razmjenu iskustava.

TI BiH je na globalnom planu postajao veoma interesantan izvor informacija o poslijeratnoj obnovi i korupciji kao ključnom faktoru zaustavljanja progresu. Konferencije u organizaciji TI, ali i drugih aktera, vodili su članove Upravnog odbora TI BiH, od najvećih svjetskih konferencija o korupciji do godišnjih skupština TI, seminara i radionica na temu izgradnje mira, međunarodnog razvoja itd. TI BiH je bio sudionik pripremnog skupa iz kojeg će se kasnije izroditi i inicijativa U4 – četiri ministrice prekomorskog razvoja (Njemačke, Nizozemske, Velike Britanije i Norveške) posvećene sprečavanju korupcije u razvojnoj pomoći, ali i dio raznih akademskih rasprava, od Oksfordskog univerziteta do dalekog Seula u Koreji. Koliko je TI BiH bio rado viđen van granica BiH, toliko je raslo nezadovoljstvo vlasti radom unutar zemlje, ali je bujala i popularnost među narodom, koji je TI BiH prepoznavao kao borca za kolektivni interes.

Istovremeno, TI BiH je vodio dramatičnu bitku sa samoopstojnošću. U prve dvije godine rada ukupne donacije iznosile su 24.195 KM, što je udvostručio projekat Studije percepcije korupcije, kroz donaciju Evropske unije od 25.370 KM u 2002. godini, uz nekoliko vrlo limitiranih angažmana. TI BiH nije imao niti jednu marku neprojektne sredstava. Većinu nastupa po medijima, putovanja unutar BiH, zagovaranja, aktivizma, učešća na skupovima finansirali su sami aktivisti. Ogroman priliv pošte građana i interesa javnosti tražio je zapošljavanje stalnog kadra,

personally. That indeed was devastating, because the Study revealed how widespread bribery and corruption were, all pointing to one centre – the governments, which were subordinating laws, policies, institution building etc. to their private interests, intending to extract even more money from citizens and the very fragile nascent private sector.

This empowered TI BiH with hard data for debates and public faceoffs with such government representatives. These were not figures calculated using mathematical proxies or statistics of similar countries, but the facts and *vox populi* that were bombarding the ruling elites. TI BiH soon became an irreplaceable daily media attraction, which also helped journalists gain a better understanding of corruption and its damaging effects. Pressured by the public demand, the TI BiH representatives increasingly took part not only in various meetings organised by the international community, but also in those of the national working groups, which were tasked with addressing some of the outstanding problems that kept piling up. The few TI BiH activists were recruited from among the key members and the Board, who yet had to find ever more time for such media and expert appearances, while in parallel manage their own education through the TI network attending the regional and global know-how exchange meetings.

TI BiH at the global level became a very interesting source of information about post-conflict reconstruction and corruption as a key obstacle to progress. Conferences organised by TI, but also other stakeholders took the TI BiH Board members to the largest international conferences on corruption, TI Annual Membership Meetings, seminars and workshops about peacebuilding, economic development etc. TI BiH was part to the initial gathering that gave birth to the U4 initiative – of the four lady ministers of overseas development (German, Dutch, British and Norwegian) dedicated to preventing corruption in development aid, but it was also part to the academic discussions, from the Oxford University all the way to the distant Seoul in Korea. As welcomed as the organisation was beyond the BiH boundaries, the national authorities were growing increasingly unhappy with its operations, while the public admired it, recognising its unflinching fight for collective justice.

Sekretarijat TI u posjeti ogranku u Banjoj Luci, Miklos Marschall, regionalni direktor s timom TI BiH, Banja Luka 2003.

TI Secretariat visiting the Chapter in Banja Luka, Miklos Marschall, Regional Director and the TI BiH team, Banja Luka 2003

koji je mogao da preuzme dio organizacije posla i da se profesionalno angažuje na jačanju NVO.

Iako su sva sredstva uvijek bila javno objavljivana i nalazila se na sajtu TI BiH od samog početka, izvršne vlasti, kojima je TI BiH bio trn u oku, nisu znale da bi samo jedna neosnovana tužba protiv ove NVO dovela do pravnih troškova koje TI BiH ne bi mogao podnijeti i time bi ugasili jedini kritički glas javnosti. Međutim, shvativši realnu opasnost, TI BiH je počeo javno zavarati u međunarodnim krugovima potrebu za neprojektim, odnosno “core” sredstvima, kojima bi se omogućio nesmetan rad aktivista. Štaviše, projektna sredstva, koja su bila vrlo limitirana upotrebom, predstavljala su opasnost da se ili iskoriste nenamjenski (prema donatoru) ili da ograniče NVO u kritičnoj fazi aktivizma, pa i dovedu do njegovog gašenja. U to doba, rastao je broj NVO-a u sličnoj poziciji po drugim kontinentima i TI BiH je udružio snage globalno, te izlagao ovakvu poziciju na međunarodnim skupovima u Vašingtonu, Briselu, Londonu itd.

At the same time, TI BiH became entangled in a dramatic fight to survive. The first two years of operations together brought just KM 24,195 in grants and support, which was doubled in the single year of 2002 through a European Union grant of KM 25,370, however earmarked for the Corruption Perception Study and a couple of token side engagements. TI BiH could count on zero KM of non-project, non-earmarked funds. Almost all appearances in the media, trips around the country, advocacy, activism, participation in the meetings were financed by the activists themselves. A massive inflow of mail from citizens and growing public interest were calling for permanent staff, which could take over some of the operation management and be professionally engaged in strengthening the NGO.

Even though all the financial support received was disclosed from the outset and made accessible at the TI BiH’s website, the authorities that feared TI BiH thankfully had no clue that even minor litigation against the NGO would cause such legal expenses which TI BiH could not afford, and which would effectively shut down the only critical voice in the society. But well aware of this Achilles heel, TI BiH launched a broad international campaign for the provision of non-project, i.e. core funding to the organisations of this kind, as the only safety net for activism. Moreover, project funds, which were extremely limited in how they could be used, carried a risk of being used contrary to donors’ intentions or constraining the NGO at a critical activist phase, possibly even leading to its shutting down. At the same time, the number of NGOs in a similar position to that of TI BiH was growing rapidly around the world, and they started to join forces to make sure that this important issue and voice can be heard in the international gatherings in Washington, Brussels, London etc.

Čemu me je naučio TI BiH What TI BiH taught me

Boris Divjak,
predsjedavajući TI BiH,
2000-2008.

Boris Divjak,
TI BiH Chair,
2000-2008

Iako sam u organizaciji od nultog dana i same ideje o započinjanju nove inicijative za borbu protiv korupcije, TI BiH me iz dana u dan iznenađuje novim uspjesima i nudi neke nove životne lekcije. Osnivanje i početak nikako nisu bili jednostavni. Samo pominjanje transparentnosti iz ugla nezavisne institucije, koju vlast ne može kontrolisati, nikako se nije dopala pojedincima koji će joj uskoro postati zakleti neprijatelji. Napadi nisu birali sredstva i često su postajali veoma lični i prljavi. Ali s tim smo i računali kad smo krenuli u ovu dugoročnu bitku i znali smo da ćemo izgubiti mnogo prijatelja, ali i steći nove, gdje to nismo očekivali.

Bilo je zaista dirljivo šetaći ulicama Banje Luke ili Sarajeva, kada su me zaustavljali ljudi koje nisam poznavao da upute riječ podrške, pohvale i zahvale. I da nisam bio volonter, to su bili trenuci koji su nosili daleko više od bilo kakve finansijske nadoknade. Držati predavanja studentima, motivisati omladinu kako da borbom protiv korupcije izbori razloge za svoj ostanak na ovim prostorima i poslije toga njihovo javljanje TI BiH, bili su snažna inspiracija da se nastavi s radom od vrata do vrata. Još je ljepše bilo vidjeti lica korisnika Centra za pružanje pravne pomoći (ALAC) u nešto kasnijoj fazi, čiji je problem riješen i to porazom korupcije.

Despite being a part of the organisation from day zero and the very idea to launch the new initiative to combat corruption, TI BiH kept surprising me by the day with its new achievements but also brought forward new life lessons. Its launch and the early days were anything but simple. The very reference to transparency from the viewpoint of an independent agency, which the government could not control, was not to the liking of those who would soon become its archenemies. Their attacks were not selective when it came to how and when to strike, often becoming very personal and nasty. But we knew that was coming when we started this long-term battle that was inevitably going to separate us from some friends, yet help us make many new ones, perhaps where we least expected it.

It was often touching to walk the streets of Banja Luka or Sarajevo and be stopped by folks I had never met, who just wanted to encourage, support or thank. Even if I had been hired professionally, that would have meant more than any salary. To be able to teach students, motivate the youth to engage in this anti-corruption battle and in this way fight their way to stay in the country, not leave, and their contacts with TI BiH afterwards were a tremendous motivator to keep walking door to door. It was even more beautiful to see the face of the beneficiaries of the Advocacy and Legal Advice Centre (ALAC), at a later point in time, once their problem was resolved and corruption defeated.

Ali kad bih morao da izdvojim što me najčvršće vezalo uz TI BiH, to su onda prije svega predivni ljudi koji tu rade, koji su se učlanili u organizaciju ili su na neki način blisko vezani uz nju. U pravilu su to mlađi ljudi koje nose ideali, a sve nas vezuje iskrena vjera da ova zemlja može pametnije i bolje i da kriminal nije nužno zlo. Baš zato što smo sličnog sklopa, naš je odnos davno evoluirao iz profesionalnog uzajamnog uvažavanja u blisko prijateljstvo i druženje u raznim privatnim prigodama. Doživotna su to drugarstva, bilo unutar BiH, bilo globalno kroz mrežu TI, kojima je borba protiv korupcije samo bila inicijator, tj. bila je jedno sito i rešetko kroz koje su prošli oni najbolji s kojima je vrijedilo podijeliti ne samo najveće izazove i bitke, nego i najljepše trenutke i slavija u životu.

Međusobna podrška i borba za organizaciju i jednih za druge omogućila je da TI BiH stigne ovako daleko i da bude uvažavan na svim frontovima. Visok stepen povjerenja i uvažavanja omogućio je prevazilaženje i najvećih problema: od napada na integritet TI BiH do održivog finansiranja kroz godine.

But if I had to single out one thing that bound me forever to TI BiH, it is the wonderful staff, members or activists in some way connected to it. As a rule, these are younger people carried by the genuine values and we are all connected by our trust that this country can do smarter and better and that crime is not the inevitable evil. Because we all are similar on the inside, our mutual relationships surpassed professional respect a long time ago and we became close friends congregating on many a private occasion. This is the lifetime camaraderie, be it within BiH, or globally through the TI network, which was only triggered by the anti-corruption work. Only the best went through the same thick and thin, and with them, it was worthwhile sharing not only the greatest challenges and battles but also the happiest moments and celebrations in life.

Our mutual support and battle for the organisation and for one another meant that TI BiH could indeed travel this far and be respected by so many. A high level of trust and respect enabled us to bypass some of the greatest problems: from the attacks on the very integrity of TI BiH to sustainable financing through years.

Pomoć u presudnom trenutku

Svi ti paralelni naponi kao da su u jednom trenutku urodili plodom. Nakon niza sastanaka i podrške iz Međunarodnog sekretarijata TI u Berlinu, nekoliko bilateralnih donatora odlučilo je da svoje povjerenje i sredstva razvojne pomoći usmjere na TI BiH. Prije svega bile su to njemačka, finska i britanska vlada putem svojih ambasada u Sarajevu, a od multilateralnih donatora OECD i Evropska unija (posljednja dva dala su striktno programska sredstva). Izvjesna fleksibilnost bilateralnih donatora omogućila je zapošljavanje prvog profesionalnog kadra, instituciju izvršnog direktora, te postepeno nekoliko članova tima, čime su aktivnosti doživjele eksponencijalni rast.

Korupcija generalno nije na agendi međunarodnih aktera u BiH, jer je fokus i dalje na izgradnji institucija, posebno na državnom nivou. Fascinacija izgradnje države bilo kakve, pa makar i ogrezle u korupciji, bila je nerijetko i meta kritika TI BiH. Rad sa "benevolentnim diktatorima" koji su međunarodnim institucijama obećavali funkcionalnu državu BiH, a istovremeno prali milione budžetskih sredstava i prevlačili ih na privatne i partijske račune, nerijetko je bio tolerisan zarad "stabilizacije odnosa". Ono što strane diplomate nisu uočavale jeste kontraproduktivnost takve

Critical assistance

All these parallel efforts appeared to have converged at one point. After scores of meetings and support from the TI Secretariat in Berlin, several bilateral donors decided to entrust their support and channel their development aid to TI BiH. First and foremost came forth the German, Finnish and British governments through their embassies in Sarajevo and from among the multilateral donors the OECD and the European Union (the latter two with strictly programmatic funds). Certain flexibility of the bilateral donors meant TI BiH could hire its first professional, the Executive Director, then gradually also several other team members, which allowed the activities to explode.

One could argue that corruption never was the primary concern of the international actors in BiH, mostly occupied with institution building, especially at the state level. Such fascination with building a state, just any state, corrupt as it may be, was frequently the target of TI BiH's criticism. Working with 'benevolent dictators' who kept promising the powerful internationals a functioning state of BiH, while simultaneously laundering millions of budget funds and shifting them to private and party coffers, was often

Objava rezultata Indeksa percepcije korupcije TI za 2004. godinu, Banja Luka

Launch of the TI's 2004 Corruption Perception Index, Banja Luka

kratkoročne politike i dugoročne štete po građane i samu državu. Ponekad bi i TI BiH bio predmet kritike međunarodnih aktera, jer se smatralo da "ujeda ruku koja ga hrani". TI BiH je međutim, diversifikacijom izvora, stekao punu nezavisnost i nije nikad držao stranu nijednog od aktera poslijeratnog razvoja BiH. Kad su se redale strateške greške diplomata, TI BiH je bio jednako kritičan, makar to povlačilo i manje donatorskih sredstava za svoj rad. Ipak, do sada je kao NVO već toliko dokazan i postojan u radu, da je mogao da računa na dovoljnu podršku za nesmetane aktivnosti.

Van BiH, materijali koje sad već sukcesivno proizvodi TI BiH i sve veća pažnja koja se pridaje pitanju korupcije, upravo zahvaljujući neprekidnom nametanju te teme, dovode do kritičnog broja nezavisnih istraživanja i uvrštavanja BiH na listu zemalja Indeksa percepcije korupcije globalnog TI krajem 2003. godine. Prvi put su vidljivi rezultati svih poslijeratnih napora u obnovi, ili manjak istih, i korupcija u BiH, mjerena istim aršinima kao i u svim drugim zemljama, dospijeva u svjetsku javnost. Strani mediji javljaju o nesrazmjeru utrošenih sredstava u razvoj zemlje i postignutog napretka, te pronevjere ogromnih sredstava stranih poreskih obveznika kroz malverzacije domaćih političkih snaga.

Međutim, javnost više nije bila zadovoljena samo isticanjem kritičkih stavova. Od TI BiH su očekivana rješenja. Do perioda 2003-2004. godina nije više bilo elemenata javnosti koji su sumnjali

tolerated with a view to 'stabilising' the country. What the foreign diplomats then failed to notice is how counterproductive and short-sighted such a strategy was, and what were the long-term consequences the citizens would endure and ultimately the very state too. TI BiH was occasionally criticised by the internationals, who would say "don't bite the hand that feeds you". TI BiH however managed by that time to diversify its funding sources sufficiently, becoming independent of any one of them and never fully sided with any of the post-war development stakeholders in BiH. As the strategic blunder of the foreign diplomats begun to multiply, TI BiH was equally or more critical, even at the expense of not receiving further funding from a particular source. By now it has grown into a strong and autonomous NGO that could always count on sufficient support to carry on its activities without hindrance.

Outside BiH, the materials that are now in permanent production at TI BiH were carefully analysed, and through its advocacy, ever more attention was paid to the governance issues in the country. More and more independent assessments were carried out and for the first time, BiH was ranked in the global TI Corruption Perception Index (CPI) at the end of 2003. This finally brought to the international limelight the overall results of the post-war reconstruction efforts or the lack thereof, coupled with rampant corruption in BiH. Foreign media reported about the misbalance

MEDIJI MEDIA	34.4%	WATCHDOG AGENCIJE WATCHDOG AGENCIES	14.0%
MEĐUNARODNA ZAJEDNICA INTERNATIONAL COMMUNITY	28.1%	PRIVATNI SEKTOR PRIVATE SECTOR	11.1%
OMBUDSMEN OMBUDSPERSON	22.8%	JAVNE SLUŽBE PUBLIC ADMINISTRATION	10.0%
CIVILNO DRUŠTVO CIVIL SOCIETY	22.5%	VLADA GOVERNMENT	8.7%
GLAVNA REVIZIJA SUPREME AUDIT	14.7%	PARLAMENT PARLIAMENT	8.0%
PRAVOSUĐE JUDICIARY	14.2%		

Percipirani nivo integriteta BiH institucija, Sistem Nacionalnog Integriteta, TI BiH, 2004.

Perceived integrity level of the BiH institutions, National Integrity System, TI BiH, 2004

Promocija NIS BiH 2004. uz prisustvo britanskog ambasadora, te prezentacija NIS BiH 2007. uz prisustvo šefa Delegacije Evropske komisije

Promotion of the NIS BiH 2004 with participation of the British Ambassador and launch of the NIS BiH 2007 with participation of the European Delegation Head

u postojanje i, štaviše, široku rasprostranjenost korupcije: ona je postojala u vidu sitne (mita) i krupne (sistemske korupcije, namještanja velikih nabavki, privatizacija i prodaja državne imovine). Uz podršku britanske Agencije za međunarodni razvoj DFID, TI BiH ulazi u prvu suštinsku analizu zakonodavnog okvira i institucionalne spremnosti za borbu protiv korupcije i u 2004. godini počinje pripremati sveobuhvatnu Studiju sistema nacionalnog integriteta (NIS) za BiH, koja analizira jedanaest institucija sistema: od zakonodavne i izvršne vlasti na svim nivoima do medija, civilnog sektora itd. Istovremeno je predstavljena i nova Studija percepcije korupcije za 2004. godinu, koja pokazuje da se situacija u BiH nije nimalo popravila, a da su negativni ekonomski efekti, usljed povećanja korupcije, učinili situaciju donekle i gorom po građane.

NIS objedinjuje 18 eksperata, većinom iz zemlje, uz stručnu podršku iz inostranstva, a pod uredničkim vodstvom predsjedavajućeg TI BiH, i na preko 200 stranica predstavlja nalaze po svakom od tzv. stubova integriteta društva s preporukama kako iste unaprijediti. NIS je time postao sistemski predložak ili blueprint prve antikorupcione strategije za BiH. Još će godinama nakon njegovog objavljivanja prijedlozi za unapređenje borbe protiv korupcije uključivati citate iz ove kapitalne publikacije.

Upravo objavljivanje NIS-a na dnevni red međunarodne zajednice prioritetno nameće reformu krivičnog zakonodavstva, uspostavljanje pravosuđa na državnom nivou, a u zakonodavnom smislu prvi antikorupcijski iskoraci dolaze u vidu "infrastrukturnih" zakona: o sprečavanju sukoba

between the international investment in the country's development and the progress achieved, as well as about the embezzlement of significant taxpayers' funds from abroad as staged by the corrupt local elites.

The public was no longer satisfied with merely blaming the corrupt. They looked up to TI BiH for solutions. From 2003 through 2004, there was no individual element of the public that doubted the prevalence of corruption: it existed in its petty (bribery) and grand form (systemic corruption, large contracting and procurement, privatisation and sale of the state-owned property). With the support of the British Department for International Development, TI BiH engages in the first thorough assessment of the legislative framework and the institutional capacities to combat corruption and in 2004 starts preparing an all-encompassing Study of the National Integrity System (NIS) for BiH, which analyses eleven country's institutions: from the legislative and executive at all levels to media, civil society etc. This coincided with the new Corruption Perception Study for 2004 which demonstrated that the situation had not improved at all and that the negative economic effects, due to rising corruption, had worsened the conditions of the citizens.

NIS brought together eighteen experts, mostly from within the country, with specialist support from abroad and under the editorial leadership of TI BiH's Chair, who in over 200 pages presented their findings for each of the 'social integrity pillars' with specific recommendations on how to enhance them. NIS, therefore, became the

ALAC pomaže građanima: Podrška u pristupu pravdi

Kad žrtva korupcije ne dobije adekvatno obeštećenje i pravdu, **ALAC (Centar za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije)** se može uključiti u predmet i pratiti ga na najprimjereniji način, što predstavlja značajnu podršku žrtvama koje su nerijetko ostale bez časti i samopoštovanja.

ALAC – MJESTO GDJE GRAĐANI:

- saznaju svoja prava,
- uče mogućnosti koje imaju da se suprotstave iznuđivanju,
- izazovu korumpirane,
- obezbijede nadoknadu kad su direktna žrtva.

ALAC prikuplja podatke koji omogućuju ogranku TI da identifikuje koruptivne situacije, njihovu učestalost i hitnost rješavanja. Ovo, pak, pomaže da se oblikuju antikorupcione politike i aktivnosti.

TRANSFORMATIVNI EFEKTI ALAC-A

- ne rade kao think-tankovi, već kao servis građana,
- više ne posmatraju "fenomen" korupcije na apstraktnom nivou, već ulaze dubinski u to kako funkcioniše korupcija i kako pogađa građane, kroz direktan uvid,
- angažuju se pravni stručnjaci i gradi se ekspertiza u pružanju pravnih savjeta po tipskim oblicima korupcije,
- angažuju volontere koji vode telefonsku liniju za prijavu i dokumentuju predmete,
- efikasno zagovaraju u slučajevima gdje je primijećena sistemska korupcija,
- su izuzetno vidljivi u radu, što vodi do stvaranja savezništava s medijima, ali i do bezbjednosnih rizika.

ALAC helps citizens: Supporting access to justice

Even when a victim of corruption does not receive full redress and justice, **ALAC (Advocacy and Legal Advice Centre)** takes up the case and pursues it in the best possible ways, providing meaningful benefits to victims often robbed of dignity and self-respect.

ALAC – WHERE CITIZENS CAN:

- learn about their rights,
- learn about the options they have to oppose extortion,
- challenge those who are corrupt,
- secure redress when they have been victims.

ALAC collects data that enables NCs to identify types of corruption situations, their prevalence and urgency. This helps shape broader anti-corruption policies and interventions.

TRANSFORMATIONAL EFFECTS OF THE ALAC

- NCs through work of ALACs move from think-tanks to service of citizens,
- NCs no longer observe 'phenomenon' of corruption at an abstract level but get deep practical insight into how corruption works and affects citizens,
- NCs recruit legal specialists and build expertise in provision of legal advice for specific types of corruption,
- NCs hire volunteers who answer the helpline, document evidence,
- effective advocacy where patterns of corruption were determined,
- tremendous visibility of the NC work and media alliances formed, but also safety risks.

interesa i o slobodi pristupa informacijama. Oni nisu usvojeni redovnom procedurom u institucijama sistema, jer za to nije bilo političke volje, već ih je nametnula međunarodna zajednica, prevashodno OHR, koordinator ukupnih interesa. TI BiH ostaje uključen u nadzor provođenja zakona, kao i bliske podrške svim institucijama na koje se ova dva konkretna zakona odnose (Centralna izborna komisija BiH, odnosno službenici za odnose s javnošću po svim organima vlasti: zakonodavne, izvršne i sudske). Izvještaji o napretku u implementaciji ostali su glavni konzistentan indikator provođenja zakonskih reformi, što je bilo posebno važno u početku, dok su opstrukcije i vrlo slab progres bili česti.

Paralelno sa davanjem prijedloga kako unaprijediti zakonodavni i institucionalni okvir, taj period bio je presudan jer je njemačka vlada odlučila pomoći nekoliko regionalnih ograna TI-a kroz projekat Centra za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije (ALAC). Projekat je pokrenut krajem 2003. godine, ali je stvarno zaživio u 2004. godini osnivanjem kancelarije u sklopu TI BiH, te presudnim momentom otvaranja telefonske linije 0800 55555, koja je objedinila tri fiksna i tri mobilna "etnička" operatera, a pod istim brojem je besplatno spajala građane s volonterima TI BiH na drugoj strani linije, koji su zaprimali žalbe po konkretnim pojedinačnim slučajevima korupcije i nudili savjet kako se s istom institucionalno i pravno izboriti. Unutar samo godine dana pritisak na liniju je bio toliki da je zaposleno troje studenata prava – volontera, koji su se puno radno vrijeme javljali na pozive građana i radili po instrukcijama starijeg pravnog savjetnika. Broj je doživio daleko veću popularnost nego nekoliko paralelnih sličnih inicijativa, koje su provodile državne institucije ili međunarodna

systemic blueprint for the first anti-corruption strategy for BiH. Years following its release, various governance reform proposals used to include quotes from this landmark publication.

It was exactly the publishing of the NIS that forced the reform of the criminal legislation to the forefront of the international community's agenda, including the establishment of the state-level judiciary, while the first anti-corruption infrastructure blocks emerged in the form of conflict of interest and freedom of access to information laws. They were not adopted through a regular institutional procedure, because there was no political will; instead, they were imposed by the international community, i.e. the OHR that coordinated their joint interests. TI BiH remains involved in the monitoring of their implementation and collaborates closely with all the institutions mandated by the laws (Central Election Commission BiH and the public relations officers at all legislative, executive and judicial levels respectively). Implementation progress reports to date represent the main consistent indicator of legal reforms, which was particularly important in the beginning, when obstructionism and poor progress were dominant.

In parallel with the proposals on how to upgrade the legislative and institutional frameworks, that period was also significant because the German government decided to support several TI Chapters in the region through a project titled Advocacy and Legal Advice Centres (ALAC). The project was launched in late 2003 but truly took hold in 2004 when the ALAC office was formed within TI BiH. Another critical milestone was the introduction of the toll-free telephone line 0800

zajednica. U jednom trenutku je statistika pokazala da je nakon samo dvije godine rada svaka četvrta porodica u BiH kontaktirala ovaj broj.

ALAC je tako, u vrlo kratkom periodu, spustio TI BiH iz naučnih i istraživačkih voda, gdje je bio partner drugim institucijama, na nivo građana koji su patili pod jarmom korupcije. Bila je to ključna prekretnica, jer će tek još neko vrijeme TI BiH imati status partnera vlastima, a sve više će biti potiskivan na margine javnog prostora, kada će zapravo glavnu ulogu imati na "grassroots" nivou, tj. među svojom bazom – građanima. Sa druge strane, rastuća baza podataka prijavljene i dokumentovane korupcije sve je više i vrlo konkretno ukazivala na institucionalne neuralgične tačke, odnosno precizno prokazivala najkorumpiranije u društvu.

Značaj ALAC-a i podrška nisu bili odmah prepoznati ni na globalnom nivou TI. Ogranak u BiH ubrzo se uspostavio kao jedan od vodećih u svijetu, od kojeg su ostali, koji bi ovakav servis pokretali kasnije, imali mnogo da nauče. Stoga su zaposlenici TI BiH predvodili napore konfigurisanja baze podataka, sistematizacije posla, te pomagali drugima u sličnim naporima i to od susjednih zemalja, do daleke Nigerije i sl. Istovremeno s jačanjem ALAC-a u sve više ograna TI, globalni pokret se budio u novoj realnosti: to više nije bila međunarodna NVO renomiranih pojedinaca, već udruženje ravnopravnih aktivista, gdje su centralna dešavanja bila rukovođena organizacijama koje su pružale podršku građanima u borbi protiv korupcije. ALAC je u svega nekoliko godina iz temelja promijenio način na koji funkcioniše globalni pokret TI, te sve njegove strukture i strateške dokumente prilagodio tome.

Priznanje vrlo važnom doprinosu TI BiH u tim globalnim procesima bio je i izbor tadašnjeg predsjedavajućeg u globalni Odbor direktora TI, gdje je prvi put jugoistok Evrope dobio svog predstavnika. Put TI BiH bio je toliko značajan u međunarodnim krugovima, da je cjelokupni TI pokret izborima potvrdio da želi da ga upravo to iskustvo predstavlja u institucijama koje su strateški partneri za borbu protiv korupcije. Trogodišnji mandat Borisa Divjaka, nakon godišnje skupštine 2005. godine, potvrđen je ponovo 2008. godine, te još jednom, nakon obavezne mandatne pauze, od 2016. do 2019. godine, maksimalni treći put. Kroz publikacije TI, kao i sopstvenim analizama kao dio globalnih studija,

55555, which managed to unite three landline and three mobile 'ethnic' operators which connected citizens to the TI BiH volunteers on the other end of the line, who received grievances about specific cases of corruption and offered advice on how to redress these institutionally and legally. Within only a year, the pressure on the line mounted to the extent that three students of law were hired as volunteers, who worked full business hours to answer calls from citizens under supervision of a senior lawyer. The line lived to see much greater popularity than any of the parallel similar initiatives run by the official institutions or the international community. At one point the statistics showed that after just two years of operations every fourth family in BiH contacted this number.

In a short period, ALAC took TI BiH from the scientific and analytical waters, where it partnered with various other institutions, to the level of individual citizens who suffered the burden of corruption. It did not seem as obvious at the time, but that was the key turning point: while TI BiH remained involved with the governments, it was being increasingly marginalised, yet its stronghold was becoming the grassroots level and its base – the citizens. As that work progressed, the growing database of reported and documented corruption all the more empirically pointed to the institutional hotspots, as a very precise diagnostics of corruption in the society.

The importance of the ALACs and support to the initiative were initially not particularly strong at the movement level of TI. Its BiH Chapter very soon established itself as a leader, from which the others, who came to realise the importance of the service later, had much to learn from. TI BiH staff were involved from the outset in the efforts to configure the database and systematise the operations, and trained others in their similar undertakings, in countries ranging from those in the immediate neighbourhood to those as distant as Nigeria etc. As the ALACs grew stronger across the TI Chapters, the global movement itself woke up to a new reality: it was no longer an international NGO, the sum of renowned individuals, but an association of likeminded activists, whereby the central undertakings took place at the level of the organisations supporting their citizens to combat corruption. In just a few years, ALACs fundamentally changed the *modus operandi* of the entire TI movement, all its structures and strategic documents that all adjusted to the new reality on the ground.

An acknowledgement of this important contribution of TI BiH to the global processes came in the form of the election of the then-Chair of TI BiH into the global Board of Directors, where for the first time Southeast Europe had its representation. The TI BiH way became so much appreciated in the international circles, the entire TI movement chose that experience to represent it before its strategic partners, other institutions looking to curb corruption. The three-year mandate of Boris Divjak following the Annual Membership Meeting of 2005 was

Predstavljanje telefonske linije ALAC, Banja Luka, 2004.

Launch of the ALAC telephone line, Banja Luka, 2004

Šta korisnici ALAC-a What ALAC users kažu o nama? say about us?

Zahvaljujem Vam se na ukazanoj pomoći i ažurnosti. Radujem se konačnom okončanju ovog slučaja. U ime svih studenata izražavam Vam veliku zahvalu za angažman u vezi našeg slučaja.

J.M. korisnik Centra za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije

Thank you for the very swift and useful support provided. I'm looking forward to the case being finalised. On behalf of all the students, I'm grateful for your engagement in our case.

J.M. Advocacy and legal advice beneficiary

Hvala najljepša. Svaka vam čast. Jedini se borite za pravdu.

N.N. korisnik Centra za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije

Thank you so much. You're amazing. The only ones fighting for justice.

N.N. Advocacy and legal advice beneficiary

Želim da se iskreno zahvalim što ste se zauzeli za moj slučaj. Vaša pomoć mi mnogo znači. Poslušaću Vaš savjet te ću se obratiti Ustavnom sudu BiH zbog odugovlačenja likvidacionog postupka u nadi da će pravda napokon biti zadovoljena.

H.A. korisnik Centra za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije

I'd like to sincerely thank you for taking on my case. Your assistance means a lot to me. I will follow your advice and appeal to the BiH Constitutional Court, because the insolvency process has taken far too long and I expect the justice to be served.

H.A. Advocacy and legal advice beneficiary

Hvala Vam na odgovoru i Vašem zalaganju za pravnu i pravdu državu.

J.D. korisnik Centra za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije

Thank you for your kind answer and your fight for law and justice.

J.D. Advocacy and legal advice beneficiary

TI BiH je prezentovao ili bio citiran u stotinama naučnih, popularnih i medijskih tekstova širom svijeta. U BiH je u vrijeme 2004-2005. godine dostigao medijsku kulminaciju, kada je bio izrazito popularan među građanima, novinarima, privatnim sektorom, diplomatskim predstavništvima u BiH, kao i dijelom tehničkog osoblja javnih institucija na različitim nivoima vlasti. Istraživanja koje je TI BiH sprovodio 2004. godine i kasnije pokazala su da je organizacija već tada postala najvidljivija NVO u zemlji, sa vrlo visokim stepenom povjerenja javnosti. Međutim, vladajuće elite su znale prepoznati rastuću opasnost od jačanja javne svijesti i sistemske borbe protiv korupcije i tu je TI BiH bio doživljavan kao prijetnja.

Upravo u tom periodu dolazi i do postepenog, ali nepovratnog povlačenja međunarodne zajednice iz operativnog upravljanja zemljom. Kako su 2005-2006. godine pokrenute aktivnosti na ustavnim promjenama zemlje, strane diplomate su smatrale da je vrijeme da domaći političari sve više počnu preuzimati odgovornost za razvoj BiH, a da se poluprotektorat polako gasi. Stvorilo je to prostor za novo jačanje nacionalnih lidera, etničku homogenizaciju, ovaj puta potaknutu nemoći da se iznjedre kvalitetna ekonomska i razvojna rješenja i za beskonačne blokade pregovora i gotovo bilo kakvog napretka. Ono što je kod TI BiH do tada bio fokus zagovaračkih aktivnosti – saradnja s institucijama, uključujući i međunarodnu zajednicu, sve više ustupa mjesto orijentaciji ka građanima, posebno u svjetlu sve zapaženijih dostignuća ALAC-a.

Radeći sa građanima na direktnoj participaciji, TI BiH postaje jedan od inicijatora širokog okupljanja civilnog društva u sklopu koalicije GROZD² sa osnovnom idejom da se artikulišu zahtjevi građana prema vladajućim partijama za političkom odgovornošću, od kojih je borba protiv korupcije bio prioritet, te analizirala sadržaje njihovih programa pred opšte izbore 2006. godine. Nakon izbora uvedeno je redovno praćenje ispunjavanja zahtjeva te dijalog sa vlastima. GROZD je također imao vrlo limitiran doseg, prevashodno zato što su vlasti samo deklarativno željele dijalog s civilnim sektorom, a ne zbog iskrene želje da se okupe najbolje prakse i prijedlozi i da se sprovedu u djelo.

² Građansko organizovanje za demokratiju je civilna inicijativa koju je pokrenula nevladina organizacija "Centar za promociju civilnog društva" iz Sarajeva u saradnji sa građanima i organizacijama civilnog društva iz cijele BiH pred izbore 2006. godine. Inicijativa je trajala je od marta do decembra te godine.

renewed in 2008, and one final time again, after a mandated break, from 2016 to 2019 (three maximum mandates in the Board). Through the TI publications, as well as its own analyses published internationally, TI BiH presented or was cited in hundreds of scientific, popular and media articles globally. Around that same time, 2004-2005 in its in-country media popularity peaked as it became extremely popular among citizens, journalists, private sector, diplomatic community in BiH but also some of the public sector professional personnel in all parts of the country. The opinion polls carried out by TI BiH in 2004 and beyond all demonstrated the organisation became the most visible NGO in the country with very high public confidence levels. However, the ruling elites swiftly recognised the threat arising from the increasing public awareness and the systemic anti-corruption campaign, the face of which was none other than TI BiH.

Around the same time, BiH saw the beginning of a gradual but irreversible withdrawal of the international community from the operational management of the country. Once the activities were launched in 2005-2006 to review the constitution of the country, foreign diplomats thought it fair to surrender the responsibility for BiH's development to the local politicians and to gradually shut down the semi-protectorate. This opened a vast space for the ethnic leaders to re-emerge, offering their nationalist rhetoric as an alternative to the quality economic and development solutions of which they had none. What used to be TI BiH's advocacy focus – institutional collaboration, including the international community, was progressively being substituted with a citizen-oriented approach, especially in the light of the recent ALAC successes.

Working on such direct citizen participation, TI BiH joined a larger collaborative effort of the civil society, the GROZD² coalition intending to help articulate public demands for political accountability, anti-corruption being the top priority, and it began by analysing the party programmes presented for the general election in 2006. After the election, continuous monitoring of delivery on the promises was set up alongside dialogue with the governments. GROZD too had a limited impact, primarily because the ruling elites paid only lip service to the dialogue with the CSO sector and showed no genuine interest in meeting with them to gather best practices and proposals for implementation.

² Citizens organized for democracy (Građansko Organizovanje Za Demokratiju) is a civil initiative initiated by the NGO Centre for Promotion of Civil Society, Sarajevo jointly with citizens and CSOs from across BiH ahead of the 2006 election. The initiative lived from March to December of that year.

Evolucija TI BiH u NVO koji vodi agendu Evolution of TI BiH into an agenda

Emir Đikić,
predsjedavajući TI BiH,
2008–2015.

Emir Đikić,
TI BiH Chair,
2008–2015

Do vremena mog predsjedavanja TI BiH već su bile prevaziđene prvobitne otežavajuće okolnosti kada su civilno društvo i prostor za njegovo djelovanje postojali tek u tragovima. Do tada se, osim građenja organizacije, istovremeno trebalo boriti za prostor u okviru koga je moguće djelovati. Iz današnje perspektive mi se čini da je razvoj organizacije išao nekim prirodnim evolutivnim putem, od ukazivanja na problem korupcije u nastojanju da se on stavi na agendu, pa nakon toga rad na konkretnim pitanjima u cilju osiguravanja da utičemo na proces donošenja konkretnih rješenja u borbi protiv korupcije. Kao prekretnica djelovanja bilo je uspostavljanje Centra za pravnu pomoć – ALAC i početak direktnog rada s građanima, gdje je osim podrške građanima, koji su se obično javljali nakon što su iscrpili sva druga sredstva, uspostavljen instrument putem kojeg je TI BiH mogao najbolje i najneposrednije steći uvid u same izvore korupcije. To je, bez sumnje, uticalo i oblikovalo dalji rast i razvoj organizacije, opredijelivši je da se temeljito pozabavi ključnim žarištima korupcije kao što su javne nabavke, procesi privatizacije, poslovanje javnih preduzeća.

By the time my chairmanship of TI BiH begun, most of the initial difficulties had been overcome symbolised by the reduced space for civic action, when the CSOs could barely engage. Until then we were building the very organisation in parallel with the framework for our activities. From today's perspective, it appears that the organisational development followed some natural evolution, from the initial corruption awareness raising and an attempt to place it on the political agenda, to the work on specific issues aimed at ensuring our participation in decision-making on issues relating to governance and anti-corruption. The turning point was the setting up of the ALAC and the start of direct engagement with citizens. Besides support to our fellow citizens who contacted us typically once they had exhausted all the means of redress known to them, TI BiH established a precise instrument allowing it to identify hotspots of corruption clearly and easily. This undoubtedly shaped the future growth and development of the organisation, pushing it further towards addressing the critical hotspots for corruption such as public procurement, privatisation processes, and state-owned enterprises operations.

Međutim, ono što mi je ostalo posebno upečatljivo odnosi se na sam period kada je počelo moje predsjedavanje organizacijom, a poklopio se s vremenom najžešćih napada na TI BiH. Zapravo, to je i bila najbolja potvrda da sve što kao organizacija radi, ima i te kako smisla. Sa druge strane, upravo na primjeru TI BiH je postalo jasno svima u zemlji, ali i međunarodnoj zajednici, koja je tada još uvijek nastojala nešto raditi protiv korupcije, da problem s korupcijom jeste da oni duboko involvirani u nju ne biraju sredstva i da su spremni na sve kako bi sačuvali plodove svojih koruptivnih radnji. Svjesno ili nesvjesno, TI BiH je postao državni neprijatelj broj 1. Naravno, bio je to nimalo prijatan period, i nekako mi je ostao utisak da smo u tih nekoliko dana najžešće orkestrirane hajke svi zajedno kao organizacija naučili najtežu lekciju: ako zaista želiš da promijeniš stvari, cijena je vrlo visoka. Po smirivanju situacije ostao je dodatan podstrek da radimo još više, ali kroz sve što se dešavalo se korupcija iskristalisala upravo kao najveći problem BiH.

Nemam sumnje da će i u nastavku djelovanja organizacije biti teško pomjerati stvari prema naprijed, ali vjerujem da su najteža vremena i izazovi ipak iza nas.

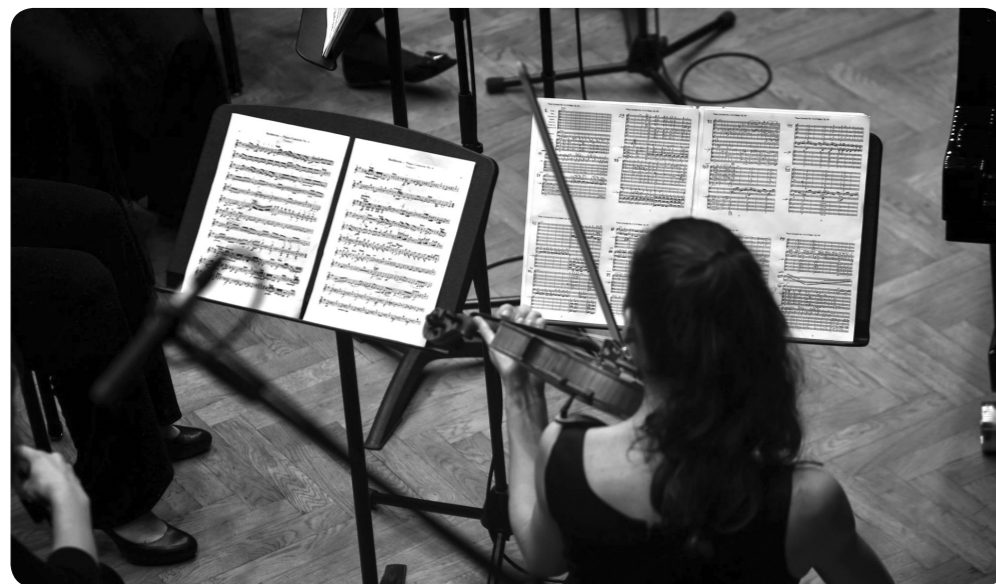
What I found most striking coincided with the start of my chairmanship of the NGO and was marked by the period of the fiercest attacks against TI BiH. This was the clearest message that whatever we were doing in fact made sense. At the same time, a message was sent to everyone in the country, including the international community, which was still trying to engage in anti-corruption back then, that those who encourage corruption stop short of nothing to preserve their illicit revenues and deeds. Knowingly or not, TI BiH became the State Enemy No. 1. This was by no means a happy period, but one thing I vividly recall: during the most dangerous days of an orchestrated campaign against us we collectively learned an important lesson – if you want to change the status quo, the price to pay might be extreme. Once the situation calmed somewhat down, we all had an impetus to go even further, try harder, but those were certainly the days when corruption topped the development agenda, in case it was not seen as the worst BiH problem by then.

I do not doubt that the organisation will continue to face many a difficulty in trying to push things forward, but I firmly believe the hardest days and challenges are behind us after all.

Nekonvencionalni ogranak TI

Karakteristika TI BiH takođe su i mladi ljudi, puni entuzijazma i energije. Takva struktura nije krasila ogranke koji su prvobitno nastajali po zemljama gdje su aktivnosti pokretane. Najčešće su prvi pokretači bili direktni znanici i kolege osnivača TI, Petera Eigena, mahom iskusni praktičari na razvojnim projektima po svojim zemljama, ali i globalno. Fokus njihovih aktivnosti bio je na korupciji kao fenomenu i isticali su se vrlo hrabrim zagovaranjem promjena na najvišim nacionalnim nivoima, kao i u multilateralnim organizacijama, kao što su Svjetska banka ili Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD). Ograncima koji su nastajali u prvih nekoliko godina rada TI rukovodile su snažne individue, a strukture ogranaka su dolazile tek kasnije ili nakon decentralizacije posla. TI BiH je od početka, istina, imao svega nekoliko medijski prepoznatljivih lica, ali sve se više aktivista pojavljivalo na skupovima: domaćim i međunarodnim, a cijeli tim je radio na osmišljavanju programa koji bi angažovali upravo njima slične – mlade i dinamične ljude, koji su se dosad izbjegavali involvirati politički, jer su u politiku izgubili povjerenje, a imali su dovoljno volje i želje da nešto u društvu mijenjaju nabolje.

Međunarodni dan borbe protiv korupcije, koncert Omladinskog simfonijskog orkestra jugoistočne Evrope, Banja Luka, decembar 2006.

International Anti-corruption Day, Youth Symphony Orchestra South Eastern Europe concert, Banja Luka, December 2006

Unconventional chapter

Another recognisable feature of TI BiH are young people full of enthusiasm and energy. This was not necessarily typical of the Chapters that sprang up in the countries of the earliest activities. At first, the initiators were direct associates and colleagues of the founder of TI, Peter Eigen, largely experienced practitioners in their own countries but also renowned globally. The focus of their activities was corruption as a social phenomenon and they all had in common the relentless advocacy for change at the highest national levels, but also in the multilateral organisations, such as the World Bank or the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). The early Chapters of TI were led by strong individuals and the Chapter structures followed suit, once the work was somewhat decentralised. It is also true to say that TI BiH initially had only a few faces publicly associated with the organisation, but an increasing number of activists begun representing it in various events: local and international, and the entire team was working out the action plan looking to engage exactly the likes of those involved – dynamic youth that had largely refused to be politically exposed, because they lost confidence in public policy work, yet who had sufficient will and desire to change the society for the better.

Zer0 Tolerance 4 Corruption Party, Banja Luka, decembar 2009.

Zer0 Tolerance 4 Corruption Party, Banja Luka, December 2009

Još u ranoj fazi aktivnosti TI BiH je našao način da se aktivno prezentuje po univerzitetima. Međutim, vidljivost među omladinom dostigla je vrhunac organizacijom muzičkih događaja, prvo elektronske scene, a zatim i pop i rock, te klasične muzike po klubovima, odnosno koncertnim dvoranama. Kako sva dešavanja ne bi bila vezana za Sarajevo, središte političkog života domaćih i međunarodnih faktora, upravo su ova kulturna i muzička dešavanja bivala vezana za Banju Luku, jer je i drugi najveći grad u BiH i prijestonica manjeg entiteta takođe zasluživala aktivizam, posebno među mladima. Mostar, Tuzla i ostali gradovi su u prvim godinama, kroz partnerske odnose sa drugim organizacijama, isto tako bile lokacije koje su predstavnici TI BiH obilazili s ciljem pokretanja debata među mladima i jačeg aktivističkog angažmana. Kreativna kulminacija dostiže se s nekoliko strukturnih edukativnih programa: Škola integriteta i Akademija za političko osnaživanje žena. TI BiH je okupljao i mlade umjetnike kroz javne pozive da se dostave djela specijalno izrađena na temu korupcije u društvu i nagrađivao najbolje radove, sve uz donatorsku podršku.

TI BiH je tako bio vrlo široko prihvaćen. Preko aktivnosti ALAC-a, često su se javljali korisnici koji su bili vrlo zadovoljni pruženom pomoći i ishodom zahvaljujući involviranosti TI BiH. Velika podrška pružena je i novonastalim institucijama predviđenim NIS-om, kao što su Služba glavne revizije, Ombudsmeni, Agencija za borbu protiv korupcije i sl., i njihovi predstavnici su se povezivali sa TI BiH

In this early phase of activities, TI BiH found a way to actively promote itself at universities. Yet nothing gave it the visibility reached when it started organising music events, at first joining the electronic scene, then pop and rock and finally of classical music, be it on the dancefloors of the clubs or concert halls. To make sure not all the social events take place in the politically buzzing Sarajevo, packed with the local and international stakeholders, the cultural and music happenings were tied to Banja Luka, acknowledging that the second-largest BiH city and the capital of its smaller entity also deserved a fair share of activism, especially among its youth. Mostar, Tuzla and other cities were also frequented by TI BiH representatives by means of partnering with the local associations, with a view to launching debates among young people and encourage their activism. The creative peak was reached with several structured educational endeavours: Integrity School and the Academy for Political Empowerment of Women. TI BiH also brought together young artists through public calls to submit their artwork prepared thematically to address the cost of corruption in the society and awarded the best works, thanks to donor support.

Akademija političkog osnaživanja žena, Banja Luka, januar 2017.

Academy of political empowerment of women, Banja Luka, 2017

**Zer0 Tolerance 4
Corruption Party,**
Sarajevo, decembar
2017.

**Zer0 Tolerance 4
Corruption Party,**
Sarajevo, December
2017

kao svojim saveznikom, zavisno od oportunitetnosti saradnje u pojedinom trenutku. U članstvo su se prijavljivali pojedinci koji su smatrali da bi im takva asocijacija donijela prednosti u budućim političkim angažmanima, jer su vjerovali u borbu protiv korupcije kao osloncem budućeg razvoja. Predstavnici TI BiH su učestvovali u TV duelima uživo s najvišim predstavnicima vlasti i nerijetko izgovarali u eter što niko drugi tada nije smio, političarima u lice. TI BiH je bio u stanju sazvati konferencije koje bi okupile predstavnike najšireg spektra institucija i čak dobiti podršku Parlamentarne skupštine BiH, te samu salu za sjednice parlamenta. Publikacije TI BiH koje su uključivale i istraživačke priloge eminentnih akademika iz BiH, ali i međunarodnih, predstavljale su neke od najtraženijih publikacija na temu korupcije i izgradnje države. Novinari su se često javljali TI BiH u potrazi za materijalom, komentari- ma, idejama – to je savezništvo bilo jako i strateško. Nerijetko je TI BiH izgovarao što novinari nisu smjeli, jer bi im dalja radna pozicija u medijima bila upitna, a ponekad je TI BiH novinarima prosljeđivao materijale koji bi zaslužili dalju istragu i provjeru, što više nije bilo u domenu rada NVO.

Da bi što snažnije podržali razvoj istraživačkog novinarstva i upozorili na značaj tog rada, ali dali i vidljivost najboljima u toj medijskoj kategoriji, TI BiH je oformio i nacionalnu Nagradu novinarskog integriteta. Dodijeljena je doduše samo četiri puta, i to rijetkim pojedincima koji su u tom trenutku iskazali svoj integritet i nisu podlegli pritiscima sa različitih strana: svojih uredništava ili političara koji su opstruisali istrage i napise. Posljednja je dodijeljena 2007. godine, povodom Međunarodnog dana borbe protiv

TI BiH enjoyed very broad endorsement. The ALAC activities made it popular with its users who were often so pleased with the assistance received and the end result, mostly due to the involvement of TI BiH. Significant support was provided to the newly formed institutions, foreseen by the NIS, such as the supreme audit, ombudsperson, anti-corruption agency etc. and their representatives talked to TI BiH as their ally, depending on their estimated opportunity cost of collaboration at a given moment. Various individuals applied for membership, who all believed that association would provide them with certain advantages in their future political engagements, as they believed in the anti-corruption agenda driving the future social development. TI BiH representatives participated in televised debates with the highest-ranked power holders and frequently made statements on air that no one else dared before. TI BiH was capable of organising a conference that would gather the widest spectrum of institutions including receiving the formal endorsement of the BiH Parliamentary Assembly which would even grant access to their hall for the events. TI BiH publications that incorporated scholarly papers by eminent national and international academics were among the hottest reads on corruption and state-building. Journalists often contacted TI BiH in search of materials, comments, ideas – the partnership that was both strategic and strong. Often TI BiH would say what the journalists could not, because of the immense pressure they faced at work, and sometimes TI BiH passed on to the journalists the materials that required further investigative work and verification that went beyond the NGO mandate.

**PROMOCIJA NULTE TOLERANCIJE
PROMOTING ZERO TOLERANCE**

Zer0 Tolerance 4 Corruption Party
2004-2012 & 2017

Right to Know Day Party
2005 & 2012

**Dan Evrope: koncerti
Day of Europe: concerts**
2012 & 2013

Seriya izložbi crteža
“Mitomanija”,
Banja Luka, 2013.

Series of drawing
exhibitions “Bribemania”,
Banja Luka, 2013

korupcije, a malo nakon toga je došlo do obrta i posljednji laureati su počeli raditi u “politički podobnim” medijima, bitno otupili svoju oštricu, čime se i integritet nagrade doveo u pitanje. Upravni odbor je već dogodne zaključio da se izvor kvalitetnih i nezavisnih novinara po redakcijama toliko smanjio, da ne bi imalo smisla ponovo dodjeljivati nagrade istim malobrojnima pojedincima, te se nagrada ugasila. Kako je u to doba dolazilo do ekspanzije neprofitnih medija, koji su postajali medijski centar istraživačkog novinarstva, TI BiH je nastavio podržavati i promovisati takve inicijative na druge načine.

Naravno, građenje različitih koalicija u društvu značilo je i vrlo opasno hodanje po žici, jer se mnogo pojedinaca približavalo TI BiH, a nisu svi imali jednake iskrene namjere i dijelili želju za iskorjenjivanjem korupcije u društvu. Pokušaji infiltracije u članstvo, pa čak i među zaposlene,

To further encourage the development of investigative journalists and emphasise the importance of that profession, but also promote the best in this media category, TI BiH set up the national Journalist Integrity Award. It was handed out only four times and it went to the rare individuals who had demonstrated their unquestionable integrity and who did not succumb to the pressures be it from their editors-in-chief or politicians who obstructed such investigations or articles. The last one was awarded in 2007 on the occasion of the International Anti-Corruption Day and soon afterwards the latest laureates were offered positions in compromised media outlets, which significantly lessened their critical approach and effectively defeated the Award’s purpose. The Board decided the following year that the pool of solid and independent journalists across the various outlets had shrunken so dramatically that it would make little sense to

trajali su gotovo neprekidno već nakon prvih nekoliko godina djelovanja organizacije. TI BiH je zadržao od početka pozitivnu praksu nediskriminacije politički opredijeljenih pojedinaca, koji su mogli postati članovi, ali je pri tome Skupština organizacije vodila računa o ravnomjernoj zastupljenosti političkih opcija (ukoliko ih je i bilo), te da osobe na višim ili prominentnim političkim položajima ili kadrovi partija nisu mogli vršiti vodeće funkcije u TI BiH. Takođe, zaposlenici TI BiH, tj. profesionalni kadar, nije smio istovremeno vršiti političke funkcije na bilo kom nivou. Tako je onemogućeno da se TI BiH ikada proziva za pristrasnost nekoj od političkih ili etničkih strana u BiH i zaista od prvog dana. I zaista svih ovih dvadeset godina djelovanja, nijednom nije potezan argument da je TI BiH bio dominantno rukovođen bilo kojim partikularnim interesom, bilo političara, bilo donatora, odnosno da je u javnosti percipiran kao politički obojen. Dobre prakse uspostavljanja ostalih ogranaka TI-a svakako su koristile TI BiH da se spriječe situacije pokušaja "preuzimanja" NVO-a od strane političkih centara moći.

Pored svega već pobrojanog, TI BiH je, takođe, promovisao i analize koje su zagovarale jačanje privatnog sektora i preduzetništva. Još je dokument izrađen za publikaciju International

present the same few individuals with the Award and so it gradually vanished. Nonetheless, around that time non-profit media were on the rise and the centre of the investigative journalist shifted online, something that TI BiH considered vital and strongly supported and promoted in various available ways.

Building such social coalitions was of course comparable to walking a tightrope. Many persons approached TI BiH, yet not all with the same honest intentions and a shared vision to stamp out corruption. Some tried to infiltrate the membership or even the staff, as experienced after only a couple of years of operations. While TI BiH remained positive about the non-discriminatory practice of the politically affiliated individuals who would be welcomed into the membership, the organisation's Assembly was mandated to ensure a balance of the political options (if any were to join), including a provision that those in senior political positions or prominent party members could not aspire to lead positions within TI BiH. Also, the staff of TI BiH, i.e. the hired professionals, were not permitted to carry out any political functions at any level in parallel. This ensured no attacks against TI BiH on the grounds of political or ethnic bias from day one.

Škola integriteta,
razne lokacije, iz perioda 2015-2016.

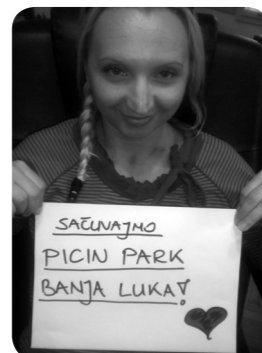
School of Integrity,
various locations, period 2015-2016

Alerta³ u 2006. godini pokazao da jačanje preduzetništva jača povjerenje među nekad zaraćenim stranama, a da je preduzetničku klimu moguće osnažiti i dokinuti monopol vladajućih elita samo iskorjenjivanjem korupcije. Tako TI BiH postaje snažan zagovarač i partner svih predstavnika privatnog sektora koji su samo željeli ravnopravnu utakmicu sa subjektima pod državnim ili političkim patronatom. Ukratko, gotovo svi segmenti društva koji nisu bili orkestrirani od strane sve dominantnijih nacional-centrističkih političkih partija, a koje su gotovo sve poslijeratne godine predvodili isti pojedinci ili porodice, u TI BiH su doživljavali saveznike i redovno su se obračali za neki vid podrške u njihovom radu. Kroz istraživanje javnosti iz 2015. godine poznato je da je 60% građana BiH iz svih demografskih i profesionalnih segmenata upoznato s radom TI BiH i mahom ga podržavaju. Vrlo je malo zemalja, a vjerovatno ni u jednoj drugoj na evropskom kontinentu, ne postoji ogranak TI koji se može pohvaliti takvom vidljivošću i širokom podrškom i to već posljednjih desetak godina djelovanja.

In all these twenty years this is the one argument that has never been pulled out and held against the organisation: TI BiH was never seen by anyone to have been an instrument of a particular agenda, politician or donor, i.e. it was never perceived as politically tainted. Good Movement's practice of the formation of national chapters helped TI BiH prevent such 'hostile takeovers' by certain political strongholds.

Besides all the aforementioned partnerships, TI BiH also promoted assessments aimed at strengthening the private sector initiative and entrepreneurship. A document prepared for an International Alert publication³ back in 2006 demonstrated that stronger entrepreneurship bolsters confidence building among the former foes and that the investment climate improves and the ruling elite's monopoly weakens as corruption diminishes. This made TI BiH an important advocate and partner of the private sector representatives who wanted a clear levelled playing field with the state-owned subjects or those under political patronage. In short, almost all the social segments that were not orchestrated by the increasingly more powerful ethnic-centrist political parties (which as a rule have had uninterrupted leadership or ruling families throughout the post-war era), have seen TI BiH as their allies and regularly sought some form of endorsement for their activities. An opinion poll from 2015 reveals that 60% of the BiH citizens from all the demographic and professional segments are familiar with the work of TI BiH and largely feel positive about it. In very few countries, and possibly in no other on the European continent, can a TI Chapter claim such continuously strong visibility and broad support for the past ten years or more.

³ Banfield, J., Gunduz, C., Killick, N. (ed.): Local Business, Local Peace: the Peacebuilding Potential of the Domestic Private Sector, International Alert, London, 2006

Sačuvajmo Picin park.

TI BiH je podržao građansku inicijativu u cilju zaštite javnog prostora od ortačkog kapitala. Banja Luka 2012.

Protect Pica park.

TI BiH supported the civic initiative aimed at protection of the public areas from crony capital. Banja Luka, 2012

Strateški uticaj od rane faze

Već nakon godinu-dvije dana od svog osnivanja, TI BiH postaje nezaobilazni akter pri kreiranju i provođenju sistemskih reformi. Nakon izrade analize javne percepcije korupcije i njenih publikacija, uslijedila je priprema sveobuhvatnog NIS-a. Kroz gorepobrojana poglavlja, tj. stubove društvenog integriteta, nametnulo se zagovaranje reformi postojećeg hibridnog sistema, koji je dijelom naslijeđen iz prethodne države, dijelom rezultat izvornih pokušaja promjena, a dijelom rješenja koja je nametnula međunarodna zajednica. Prvi put se sad uključuje i civilni sektor, te se iskustva koja je globalno obradio i pripremio TI kao dobre prakse primjenjuju i u BiH.

Evidentni primjeri tog uticaja došli su s uspostavljanjem službe glavne revizije na entitetskim i državnom nivou, te Centralne izborne komisije BiH, koja je ujedno bila zadužena i za provođenje Zakona o sprečavanju sukoba interesa, te Zakona o finansiranju političkih stranaka. Sve te službe u nastajanju u TI BiH prepoznaju saveznika i bitan uticaj za usvajanje progresivnijih rješenja, s dalekosežnim, a ne kozmetičkim promjenama. Sretan splet okolnosti jeste i to što su prve postavbe ovih službi zaista iznjedrile i kvalitetne pojedince, koji su u to vrijeme bile osobe od integriteta, spremne da se suoče s vrlo moćnim političarima na drugoj strani spektra integriteta.

Služba glavne revizije

Iako je formalna nezavisnost uspostavljena Zakonom o vrhovnoj reviziji na svim nivoima vlasti prvobitnim rješenjem iz 1999. i 2000. godine, sva tri parlamenta 2006. godine su usvojila nove zakone koji predstavljaju dodatno unapređenje i jačaju autonomiju revizorskih institucija. TI BiH je bio uključen u izradu tih rješenja, koje je zagovarao još od objavljivanja NIS 2004, kada je prezentovano 13 konkretnih prijedloga za poboljšanje institucionalnog okvira. Jedan od državnih revizora, Samir Mušović, čak je u tom procesu ušao u članstvo TI BiH, jer je u potpunosti stajao iza platforme koju je organizacija promovisala.

Strategic impact from the outset

Just a year or two after its founding, TI BiH became an irreplaceable actor in the creation and implementation of systemic reforms. Following the assessment of public perception and its publication, an all-engulfing NIS followed suit. Through the chapters listed above, i.e. the pillars of national integrity, advocacy to reform the hybrid system of that time begun: it was partly the heritage of the prior country, partly result of the homegrown attempts to reform and partly also impacted by the solutions the international community fostered. For the first time now the civil society was getting involved and the global experience was processed and prepared by TI in the form of good/best practices implementable also in BiH.

Obvious examples of the multitude of drives came as the supreme audit institutions were being set up at the entity and state levels, or the election commission of BiH that was in charge of implementing the conflict of interest as well as the political party financing laws. All these agencies in the making spotted an ally in TI BiH and considered its influence strategic to adopt more progressive solutions, with fundamental and not cosmetic changes. A fortunate turn of events was also the fact that the first leaderships of these institutions also gave rise to very solid individuals, who at the time acted with strong integrity, prepared to face powerful politicians on the other end of the integrity spectrum.

Supreme audit institutions

Even though the formal autonomy was granted through the Supreme Audit Law at all government levels, initially drafted in 1999 and 2000, all three parliaments adopted new Laws in 2006 that further strengthened and improved the independence of the supreme audits. TI BiH was involved in the preparation of the drafts, which it advocated ever since the NIS was published in 2004, which outlined 13 specific suggestions to improve the institutional framework. One of the state-level auditors, Samir Mušović in due process joined the membership of TI BiH, with his full endorsement for the platform the organisation

Čeko: "Ja sam praktično personifikacija institucije revizije. I šta kad me premijer javno prozove lopovom? Mi smo 2001. i 2002. godine odgovarili tadašnjoj opoziciji, a sad kad su na vlasti, ja sam za njih lopov."

Čeko: "I am the face of the Supreme Audit. So what should I do when the Prime Minister calls me a criminal? In 2001 and 2002 the opposition then liked us, but when they came to power, I became a criminal for them."

Boško Čeko,
glavni revizor RS
2007-2012.

Boško Čeko,
RS Supreme Auditor
2007-2012

Posebno bliska saradnja uspostavljena je i sa tadašnjim glavnim revizorom RS, Boškom Čekom, koji je uzeo učešća i u pripremi i validaciji materijala za sljedeće izdanje NIS u 2007. godini. Gospodin Čeko je posebno hrabar profesionalac, koji je svoj posao radio po svim mjerilima struke i čiji su revizorski nalazi bili vrhunski primjer kako ovaj posao treba provoditi, zbog čega ga je TI BiH javno podržavao te insistirao na parlamentarnoj kontroli i provođenju svih izvještaja u RS. Ujedno su preostale dvije službe revizije pozvane da prate primjer institucije u RS koju je gospodin Čeko vodio. Međutim, upravo taj profesionalan uspjeh bio je i razlog zašto je došlo do prevrata u instituciji i naknadnih smjena, te izmjene regulative, koji su vremenom doveli do sve blažih izvještaja, iako je korupcija javnog sektora bila u porastu. Danas je, nažalost, Služba glavne revizije na svim nivoima svedena na puku formalnost, blijeđe izvještaje, koje nisu pratili niti nadležni parlamenti niti javnosti, i njeno poslovanje dvadeset godina od osnivanja apsolutno ne ispunjava očekivanja javnosti niti potrebe struke.

Slična je, inače, sudbina zadesila i Visoko sudsko i tužilačko vijeće (VSTV) koje je u početku bilo dobro koncipirano i pod budnim okom međunarodne zajednice relativno nepristrasno obavljalo kontrolu rada sudova i tužilaštava, te samih sudija i tužilaca. Međutim, kako je slabio taj eksterni pritisak, počelo je razvodnjavanje rada VSTV, a paralelno s tim raste i nezadovoljstvo građana pravosuđem, što dokazuju i istraživanja koje TI BiH sistematski provodi.

A particularly close partnership was established with the RS Chief Auditor Boško Čeko, who took part in the preparation and validation of the materials for the next edition of NIS in 2007. Čeko was a very brave professional who worked much according to the institutional best standards and whose audit reports were a top-notch example of how this job should be performed, for which he was strongly endorsed by TI BiH that insisted on the parliamentary control and full implementation of all the reports and recommendations in the RS. Moreover, the other two audit institutions in BiH were invited to follow the good practice of Mr Čeko and the institution in RS led by him. It is precisely that professional success that led to a coup in the RS Supreme audit and the subsequent removals, diluting of the legislation that successively looked to soften and compromise the audit reports, despite the galloping corruption in the public sector. Today, the supreme audit offices at all levels are regrettably reduced to a mere formality, with very soft reports whose recommendations are followed neither by their respective parliamentarians nor by the public, and their function twenty years after their foundation cannot meet the public expectations or that of the profession. Similar was the fate of the High Judicial and Prosecutorial Council (HJPC) that initially was conceptualised well and under close guidance of the international community, which monitored the operations of judges and prosecutors and their respective institutions with a high degree of autonomy. However, as that external pressure softened, the work of HJPC got diluted, which led to a major public dissatisfaction with the judiciary, as demonstrated by all the subsequent surveys conducted by TI BiH.

Konvencija Ujedinjenih nacija o borbi protiv korupcije (UNCAC)

Usljed vrlo slabe koordinacije svih nivoa vlasti i nezainteresovanosti za pitanja korupcije, BiH nije tokom 2004. i početkom 2005. godine imala političke šampione koji bi uključili zemlju u međunarodne tokove i usaglašavali praksu sa širim trendovima sprečavanja pranja novca, kažnjavanja počinilaca koruptivnih djela i sl. praksama koje je u to vrijeme prvi put obuhvatio jedan međunarodni instrument. Ujedinjene nacije su u oktobru 2003. godine sačinile Konvenciju o borbi protiv korupcije, a koja je u konačnici predviđala i nezavisne mehanizme nadzora, koji bi uključivali i nevladin sektor, što je dijelom bio rezultat i snažnog globalnog uticaja TI. U BiH je stoga ogranak organizovao političke debate, a medijski se angažovao na lobiranju vlasti kako bi se stvorila kritična masa pozitivno određena prema potpisivanju i ratifikaciji ove konvencije.

Samo potpisivanje UNCAC-a od strane vlasti BiH 16. septembra 2005. godine, nakon više od godinu i po snažnog zagovaranja ovog čina, označilo je prekretnicu u odnosu vlasti sa TI BiH, jer se dokazala moć nevladinog sektora da čak pozitivno utiče na spoljnu politiku države i njene međunarodne odnose, kad je vladavina prava u pitanju. UNCAC je ratifikovan tek godinu dana kasnije, 26. oktobra 2006. godine, a i to tek nakon veoma glasnih prozivki TI BiH zašto potpis Konvencije ostaje mrtvo slovo na papiru u BiH. Zbog događaja u vezi s UNCAC, Ujedinjene nacije proglasile su 9. decembar Međunarodnim danom borbe protiv korupcije, a zbog svih dešavanja unutar BiH koja su etablirala TI BiH, a i blizine datuma 1. decembra, kada je 2000. godine održan prvi skup koji će kasnije iznjedrili TI BiH, ova organizacija upravo i obilježava svoj rođendan svake godine oko samog 9. decembra.

United Nations' Convention Against Corruption (UNCAC)

Given the very poor coordination among the different levels of government and lack of interest to curb corruption, BiH really had no political champions in 2004 and in early 2005 to plug the country to the international events and harmonise its practice with the broader trends in money laundering prevention, no-impunity for corrupt acts and similar practices that for the first time were all entrusted to a single global instrument. The United Nations in October 2003 drafted the Convention against corruption, which ultimately envisaged independent monitoring mechanisms that would involve the civil society too, which was partly a success of TI's strong global push. Its BiH Chapter, therefore, organised political debates around it and engaged via the media to lobby the policymakers with the aim of reaching the critical point, i.e. a positive attitude to the signing and ratification of the Convention.

The very signing of the UNCAC by the BiH authorities on 16 September 2005, after more than a year and a half of strong advocacy, marked a turning point in how the policymakers perceived TI BiH, because they clearly submitted to the pressure of the non-governmental sector to make a positive impact on the country's foreign policy and its international relations when it comes to the rule of law. UNCAC was ratified a year later on 26 October 2006 and that only after very strong concerns voiced by TI BiH calling for the signature of the Convention to be followed by the legislative enactment. Because of all the events around UNCAC, the United Nations proclaimed 09 December the International Anti-Corruption Day and because of all the events locally which shaped TI BiH and the proximity to 01 December when in 2000 the very first gathering was held that gave birth to the Chapter, this organisation marks its birthday around 09 December every year.

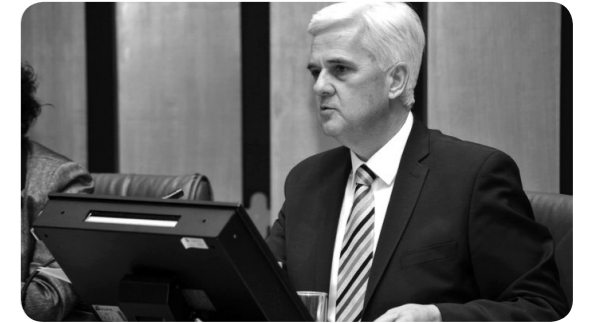

Međunarodni dan borbe protiv korupcije prvi put se obilježava 9. decembra 2004. godine. Tog dana, godinu dana ranije, otvorena je za potpisivanje UN Konvencija protiv korupcije u Meridi (Meksiko)

International Anti-Corruption Day was marked for the first time on 09 December 2004, a year after the UNCAC was adopted in Merida (Mexico)

Sead Lisak,
prvi direktor Agencije za
prevenciju korupcije i koordi-
naciju borbe protiv korupcije

Sead Lisak,
first Director of the national
Anti-Corruption Agency

Državna strategija i Agencija za borbu protiv korupcije

Kako su se množili zakonski i institucionalni instrumenti koji su u svom manjem ili većem opsegu imali i borbu protiv korupcije, nametnula se potreba za koordinacijom, pogotovo što je organizovani kriminal vrlo dobro koristio političku podijeljenost i višeslojnost zemlje. Uostalom, TI BiH je već NIS-om 2004. godine počeo zagovarati stvaranje nezavisne agencije za borbu protiv korupcije, a koja bi ujedno bila i kreator ovih politika. Ratifikacijom UNCAC-a, ukazala se još veća potreba za takvom koordinacijom, a situacija na terenu je svakako iziskivala neku vrstu fokusa ovakvih napora. Stoga se TI BiH zagovarački okreće kreiranju i usvajanju Strategije za borbu protiv korupcije i organizuje radionice koje razmatraju opcije i pristupe: koji su to segmenti buduće strategije neophodni za BiH i između različitih modela nezavisnih agencija, koji bi bio poželjan da se uspostavi u zemlji. Pritom je ključno bilo donijeti političku odluku da li takva agencija ima težište na prevenciji, sankciji ili oboje. Sankcije bi značile vrlo blisku koordinaciju s tužilaštvima i policijom, pa čak u nekim oblicima i preuzimanje dijela ovlaštenja, dok bi prevencija razmatrala spektar od čisto savjetodavne ispomoci izvršnih vlasti do aktivnosti koje bi aktivno sprečavale koruptivne akte. Upravo zbog tako široke lepeze mogućnosti i straha da i buduća strategija i agencija ne bi imale širok i čvrst autoritet, došlo je do opstrukcija inicijative, a kasnije i implementacije donesenih rješenja. Početak rada Agencije jednostavno je nailazio na vrlo jak politički otpor.

Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH i Dom naroda 30. decembra 2009. godine usvojili su Zakon o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije. Međutim, tek je Parlamentarna skupština na sjednici 14.

National Strategy and Anti-Corruption Agency

With an upswing in the quantity of legal and institutional instruments that directly or indirectly aspired to fight corruption, some need to coordinate finally emerged, particularly given that the organised crime very cleverly built upon the existing divisions and the country's multiple layers of governance. Besides, TI BiH advocated as early as in the NIS 2004 that an independent agency be set up to curb corruption, which would formulate all such policies. With the UNCAC ratification, the need was all that greater for coordination and the situation on the ground called for a focal point. So the TI BiH advocacy now turned to creation and adoption of an anti-corruption strategy, which is why it organised series of workshops to study different models and approaches: what are the aspects of the future strategy that should ideally be adopted in BiH, and from among different models of independent agencies, which one would suit the country most. That meant that a political decision had to be made about whether the emphasis was to be on prevention, sanctions or both. Sanctions would mean a close collaboration with public prosecutors and the police, possibly in some areas taking over responsibilities, while prevention looked at a large spectrum ranging from meagre advisory support to the executive to the activities that would forcibly prevent corrupt acts from materialising. It was exactly because of such a broad range of options and for fear that the future strategy and agency might flex the institutional muscle that obstructions were launched against the initiative at first and then the implementation of the adopted solutions. Simply put, the commencement of the agency's operations was met with enormous political resistance.

The House of Representatives of the BiH Parliamentary Assembly adopted the Law on the Agency for Prevention of Corruption and

jula 2011. godine, odnosno Doma naroda 28. jula 2011. godine, imenovala Seada Lisaka za direktora Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, te Dragana Slipca i Sreto Pekića za zamjenike direktora, čime je Agencija tek mogla početi da radi. Pored toga, političke igre u odobravanju budžeta Agencije otvorile su novi manipulativni prostor, iako je Agencija već u startu limitirana na isključivo preventivnu ulogu, uz minimalne institucionalne mogućnosti da angažuje ostale organe u svom radu. I sama strategija je više bila spisak želja i dijeljenje vrlo okvirnih zadataka unutar same administracije. Nije se tu moglo naći radikalnih rješenja, niti primijetiti želja za dubinskim reformama i stvarnim sprečavanjem korupcije. TI BiH jeste bio vrlo angažovan tražeći da se donesu najkvalitetnija rješenja i nerijetko je nailazio na dobre i pozitivne sagovornike na tehničkom nivou, ali političke spremnosti da se nagomilani problemi rješavaju manjkalo je kako u prethodnoj deceniji, tako i u ovoj na izmaku.

Privatizacija Naftne industrije RS i Rafinerije Brod

Ništa, međutim, nije toliko uticalo na sposobnost rada i djelovanja TI BiH kao što je insistiranje na transparentnoj privatizaciji Naftne industrije RS (NIRS), što uključuje rafinerije nafte u Brodu i Modriči, a paralelno s tim se odvijala i vrlo netransparentna prodaja Termoelektrane Gacko i čitavog energetskog sistema u RS, kao najveća u nizu privatizacija koje su nanijele nesagledivu štetu privredi i građanima. Zauzevši se za transparentnost i objavljivanje podataka o tim, sada je već sasvim jasno, mafijaškim transferima i pranju novca, započeo je politički progon TI BiH i pojedinaca koji su ga predstavljali. Vezani događaji označili su početak totalnog mraka javnog prostora, nemogućnost djelovanja nezavisnih organizacija, ali i sve veću impotentnost međunarodne zajednice da kriminalu stane na kraj.

Uprkos svim nastojanjima da prodaja strateške industrije ostane pokrivena velom tajne do potpunog zaključenja aktivnosti, TI BiH dolazi do sve više podataka: insajderskih prijava, informacija preko novinara istraživača i sl., o veoma opasnoj

Coordination of the Anti-Corruption Combat. However, the parliament could not appoint the Agency's Director until 14 July 2011, further verified by the House of Peoples of the parliament on 28 July 2011, when Sead Lisak became the Director of the anti-corruption agency and Dragan Slipac and Sreto Pekić his deputies – only now the agency could commence its operations. Furthermore, various political games with the approval of the budget for the agency opened up more room for manipulations, even though from the very outset the agency was designed with a very limited prevention role, with minimal ability to engage other institutions in their operations. The strategy itself was more of a wishlist and division of very unspecific responsibilities across the administration. No radical solutions were to be encountered in the document, nor was a true desire to fight corruption. TI BiH was indeed very engaged hoping for the top quality solutions and often collaborated with well-intended partners at the technical level, but the political will to deal with the pile of problems, which was absent throughout the prior decade, continued to persist all through the current one as well.

Privatisation of the Oil industry of RS and the Brod Refinery

Nothing had such a massive impact on the ability to function and operate quite as the TI BiH's insistence on the transparent privatisation of the Oil industry of RS (NIRS), which included the oil refineries in Brod and Modriča, which was conducted in parallel with the highly non-transparent sale of the thermoelectric powerplant in Gacko as well as the entire energy system in RS, as the largest in line of privatisation attempts that have so far only caused damages to the economy and citizens beyond estimation. Advocating full transparency and publishing of the relevant data about, what was a classic mafia deal and money laundering, unleashed a political prosecution of TI BiH and its representatives. The related events marked the beginning of total darkness of the media space, inability of the independent institutions to operate and all the greater impotence of the international community to impose some limitations to crime.

Despite multiple efforts to conceal the sale of this strategic industry until the entire deal had

Rafinerija nafte Brod, u februaru 2003. godine Vlada Republike Srpske je sa ruskom naftnom kompanijom Zarubežnjeft sklopila ugovor o privatizaciji Rafinerije nafte Brod i Rafinerije ulja Modriča

Brod Oil refinery, the RS Government in February 2003 completed the sale of the Brod and Modriča oil refineries to the Russian Zarubezhneft

privatizaciji NIRS sa sumnjivim ili fiktivnim kupcima, a nakon što je Vlada RS donijela odluku o prodaji NIRS 21. decembra 2006. godine, koja je već sama po sebi zagovarala netransparentnost i bila pravno višestruko problematična. Javnost tek u naznakama saznaje da je ubrzo nakon toga zaključen i ugovor o prodaji akcija preduzeća "Rafinerija nafte" AD Bosanski Brod, "Petrol" AD Banja Luka i "Rafinerija ulja Modriča" AD Modriča već 2. februara 2007. godine. Nikakve druge podatke osim obećanja rukovodstva RS o nadolazećem blagostanju vlasti nisu saopštavale. TI BiH je pokrenuo sveobuhvatnu aktivnost insistiranja na objavljivanju detalja, pozivajući se kroz čitavu 2007. godinu na Zakon o slobodi pristupa informacijama, te prozivajući Vladu RS u medijskim istupima. Pod velikim pritiskom javnosti, premijer RS Milorad Dodik lično odlučuje da 28. novembra 2007. godine preda ugovore, bez detaljnih aneksa, na razmatranje TI BiH, anulirajući time sva prethodna odbijanja nadležnih ministarstava. Već brzim pregledom uručenih materijala, TI BiH iznosi 44 pitanja za Vladu RS, koja ostaju neodgovorena dostavljenim materijalima, jer su pravi podaci ostali skriveni, a i iz svega iznesenog postojalo je toliko dubioza i opasnih elemenata, te naznaka krivičnih djela, da je TI BiH smatrao kako ih mora javno iznijeti.

been signed and sealed, TI BiH continued to dig out the details: insider reports, information via the investigative journalists etc. about incredibly dangerous privatisation of NIRS with very suspicious or fictitious buyers, shortly after the RS Government adopted a decree on the sale of NIRS on 21 December 2006, which in itself appeared to be hiding much and was problematic at multiple levels. The public was served very fragmented details about a concluded Contract on the sale of shares of the company "Oil refinery" PLC Bosanski Brod, "Petrol" PLC Banja Luka and "Modriča oil refinery" PLC Modriča already on 02 February 2007. No other details were disclosed but a promise of the RS leadership that the wealthy days will bless the citizens in no time. TI BiH launched a thorough campaign insisting that the details be revealed in full, invoking the Freedom of access to information act throughout 2007 and then shaming the RS Government in all the media accessed. Under such strong public pressure, the RS Prime Minister Milorad Dodik decided to surrender the main contracts on 28 November 2007 for TI BiH's inspection, yet without the detailed annexes, which singlehandedly annulled all the ministerial rejections to that date. Even after a fast screening of the received materials, TI BiH released 44 questions to the RS Government, marking the areas in the documents that appear unclear or insufficiently explained

Bijes Milorada Dodika bio je apokaliptičnih razmjera. Prijetio je u emisijama uživo, dnevnicima, dopisima i preko svih zvaničnih i neformalnih kanala. Postalo je sasvim jasno da vlast nema nikakvu namjeru odstupiti od svojih zamisli i sprovesti kriminalnu privatizaciju do kraja, te da će svaki glas opozicije, bilo političke, bilo nevladine, biti učutkan ne birajući načine. O tome je gospodin Dodik mogao javno govoriti, jer više nije imao strah ni od koga: na domaćoj sceni, među diplomatama u Sarajevu ili u Briselu. Taj trenutak bio je početak nesputane vladavine autokrata, početak političkog mraka i gušenje svakog disonantnog tona. Mrak koji je započeo krajem 2007. godine izlazak iz tunela ne vidi do trenutka objavljivanja ovog teksta, a demokratska propast nastavlja iznalaziti nove dubine i ponore. TI BiH je ušao u fazu borbe za opstanak i fizičku bezbjednost zaposlenih u Banjoj Luci, te strateški – tražeći nove načine djelovanja u kojem je prostor javnog zagovaranja izrazito sužen, uz ogromne barijere na koje će ubuduće nailaziti u svom radu.

Iz današnjeg aspekta, sva predviđanja TI BiH sa kraja 2007. godine su se višestruko obistinila: privatizovane rafinerije ugašene su i njihova djelatnost prerade nafte je propala, čime je BiH izgubila tu privrednu granu, a na korist monopolističkog uvoznog lobija. Nagomilane su stotine miliona novih dugova, pored novih i starih obaveza koje je budžet preuzeo trenutkom privatizacije i troškova od 986 miliona konvertibilnih maraka (plus, nije nikad utvrđeno koliko je od predviđenih prodajnih 436 miliona KM uplaćeno u budžet, ako išta). Osim što je čitava Posavina ostala bez glavnog generatora zapošljavanja i pokretača privrede i što cijela država danas plaća skuplji benzin koji uvoze politički podobna preduzeća (takođe učesnici ovog pranja novca), građani su preuzeli

by the sections of the documentation given. It was clear that the real facts remained hidden, but even the little that was shared was already full of issues and dangerous turns, as well as the elements of criminal wrongdoing, which TI BiH considered too important not to release to the public without delay.

The anger of Milorad Dodik was of apocalyptic magnitude. He made threats in live shows, prime time news, written communication and through all formal and informal channels. It became clear that the Government had no intention of giving up its course and that it was about to finalise the criminal privatisation, including that any opposition voice will be silenced irrespective of the how. Mr Dodik could spell this out publicly without fearing anyone: domestically, among the Sarajevo diplomats or in Brussels. This moment marked the beginning of undisputed rule by the autocrat, and of a total political darkness and silencing of any dissenting voice. The darkness that begun in late 2007 saw no light at the end of the tunnel at the time of publishing this text and the democratic abyss keeps discovering its new lows and depths. TI BiH entered a phase of fighting for its survival and for the very physical safety of staff in Banja Luka, while strategically it had to discover new channels of action, given such a fierce shrinking of its public advocacy space and many a barrier it will be encountering in the work to come.

In retrospect, all TI BiH's prophesies from late 2007 have come true manifold: the privatised refineries have been closed down and the oil refining industry collapsed, which deprived BiH of this economic activity, with only the monopolistic import lobby profiting. Hundreds of millions of the

Sastanak premijera Dodika i Vlade RS sa timom TI BiH, kada je uručena dokumentacija o privatizaciji NIRS, novembar 2007.

Meeting between PM Dodik and his Cabinet and TI BiH team when the Oil Industry privatisation documents were handed over, November 2007

POSLEDNJE VIJESTI

Tražice dodatnu dokumentaciju

SARAJEVO - Komisija za budžet i finansije Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH treba da ima uvid u dokumentaciju o troškovima bh. institucija, za koje glavni revizor i njegov zamjenik nisu imali jedinstven stav. Ocijenio je ovo Lazar Prodanović, prvi zamjenik predsjedavajućeg ove komisije. "Komisija još nije dobila sve revizorske izvještaje za 2007. godinu. U javnosti su se pojavili podaci da zamjenik glavnog revizora nije potpisao sve izvještaje i dao je primjedbe za nalaze revizije nekih institucija. Tražiću da se i ova dokumentacija dostavi Komisiji, jer bila bi loša ponuka ako bismo pravili neke izuzetke", kazao je Prodanović. Dragan Kulina, zamjenik glavnog revizora, nije potpisao revizorske izvještaje o poslovanju Ministarstva finansija i trezora, te Parlamentarne skupštine BiH. Kulina kaže da je svoje primjedbe uputio u pismenoj formi parlamentu, te da je dostavio svu dokumentaciju o troškovima koji nisu navedeni u izvještaju. Dođanka Matkić: nezavisnoizvješće Komi-

Nakon objave analize o privatizaciji naftne industrije, krenula je režimska medijska hajka na TI BiH na koju je reagovano tužbama za klevetu

Following the release of the oil industry privatisation report, the regime media's persecution of TI BiH begun, forcing the NGO to sue for libel

štetu od kumulativno otprilike dvije milijarde KM koje su završile na privatnim računima pojedinaca koji se ne smiju istraživati i čiji krajnji identitet je do danas ostao tajan.

Za TI BiH iznošenje ovih podataka značilo je tešku medijsku hajku od kraja 2007. godine i s početka 2008. godine, ali najteža situacija nastala je u proljeće 2008. godine, kada je nekoliko izvora unutar vladajućeg režima, ali i misija Policijskog nadzora EU (EUPM), upozorili TI BiH da se sprema mogući napad na kancelariju TI BiH u Banjoj Luci. Po preporuci koja je tada dolazila iz krugova međunarodne zajednice u BiH, a koja je takođe označila novi maksimum koji MZ može preduzeti u sprečavanju nasilja, osoblje TI BiH trebalo je da bude privremeno evakuisano na nepoznate adrese, zbog vlastite bezbjednosti, što ipak nije interno prihvaćeno. Kancelarija TI BiH po prvi i jedini put u dvadeset godina djelovanja privremeno je zatvorena, jer nije postojala mogućnost da se nastavi rad bezbjedan po živote zaposlenih i onih koji bi eventualno dolazili na tu adresu. Otprilike deset dana TI BiH je već u 2008. godini praktikovao virtuelno poslovanje, kako bi barem mogao svima interno i van organizacije da dostavlja podatke o vlastitoj bezbjednosti i situaciji u kojoj se našao. Bili su to najcrnji dani, kojih se svi vezani za TI BiH iz tog vremena vrlo nerado prisjećaju, a koji su pokazali svu opasnost mračnog režima koji je na vlasti, uz kratak prekid, od 1998. godine i za kojeg je i međunarodna zajednica, koja ga je pomogla uspostaviti, imala mnogo razumijevanja sve do unazad nekoliko godina.

Bila je to prva takva mafijaška privatizacija i operacija pranja novca enormnih razmjera. Uslijedilo ih je još mnogo, bilo da se radi o javnim nabavkama, ugovaranju ili prodaji državnog

Reagovanje "Transparensi internešnela" na tekstove u "Nezavisnim novinama"

TI najavio tužbu

■ Sve navode koji se odnose na umiješanost TI BiH u praksu navodnog reketiranja imaćete priliku da dokažete na sudu, u skladu sa zakonom

TRANSPARENCY INTERNATIONAL BOSNA I HERCEGOVINA

Postovani, tokom proteklih dana Vaš list je objavio više tekstova ("Nezavisne novine" broj: 3556 od 1.7.2008. godine; broj: 3557 od 2.7.2008. godine; broj: 3558 od 3.7.2008. godine; broj: 3559 od 4.7.2008. godine; broj: 3560 od 5.7.2008. godine; broj: 3561 od 6.7.2008. godine; broj: 3562 od 7.7.2008. godine; broj: 3563 od 8.7.2008. godine; broj: 3564 od 9.7.2008. godine; broj: 3565 od 10.7.2008. godine; broj: 3566 od 11.7.2008. godine; broj: 3567 od 12.7.2008. godine; broj: 3568 od 13.7.2008. godine; broj: 3569 od 14.7.2008. godine; broj: 3570 od 15.7.2008. godine; broj: 3571 od 16.7.2008. godine; broj: 3572 od 17.7.2008. godine; broj: 3573 od 18.7.2008. godine; broj: 3574 od 19.7.2008. godine; broj: 3575 od 20.7.2008. godine; broj: 3576 od 21.7.2008. godine; broj: 3577 od 22.7.2008. godine; broj: 3578 od 23.7.2008. godine; broj: 3579 od 24.7.2008. godine; broj: 3580 od 25.7.2008. godine; broj: 3581 od 26.7.2008. godine; broj: 3582 od 27.7.2008. godine; broj: 3583 od 28.7.2008. godine; broj: 3584 od 29.7.2008. godine; broj: 3585 od 30.7.2008. godine; broj: 3586 od 31.7.2008. godine; broj: 3587 od 1.8.2008. godine; broj: 3588 od 2.8.2008. godine; broj: 3589 od 3.8.2008. godine; broj: 3590 od 4.8.2008. godine; broj: 3591 od 5.8.2008. godine; broj: 3592 od 6.8.2008. godine; broj: 3593 od 7.8.2008. godine; broj: 3594 od 8.8.2008. godine; broj: 3595 od 9.8.2008. godine; broj: 3596 od 10.8.2008. godine; broj: 3597 od 11.8.2008. godine; broj: 3598 od 12.8.2008. godine; broj: 3599 od 13.8.2008. godine; broj: 3600 od 14.8.2008. godine; broj: 3601 od 15.8.2008. godine; broj: 3602 od 16.8.2008. godine; broj: 3603 od 17.8.2008. godine; broj: 3604 od 18.8.2008. godine; broj: 3605 od 19.8.2008. godine; broj: 3606 od 20.8.2008. godine; broj: 3607 od 21.8.2008. godine; broj: 3608 od 22.8.2008. godine; broj: 3609 od 23.8.2008. godine; broj: 3610 od 24.8.2008. godine; broj: 3611 od 25.8.2008. godine; broj: 3612 od 26.8.2008. godine; broj: 3613 od 27.8.2008. godine; broj: 3614 od 28.8.2008. godine; broj: 3615 od 29.8.2008. godine; broj: 3616 od 30.8.2008. godine; broj: 3617 od 31.8.2008. godine; broj: 3618 od 1.9.2008. godine; broj: 3619 od 2.9.2008. godine; broj: 3620 od 3.9.2008. godine; broj: 3621 od 4.9.2008. godine; broj: 3622 od 5.9.2008. godine; broj: 3623 od 6.9.2008. godine; broj: 3624 od 7.9.2008. godine; broj: 3625 od 8.9.2008. godine; broj: 3626 od 9.9.2008. godine; broj: 3627 od 10.9.2008. godine; broj: 3628 od 11.9.2008. godine; broj: 3629 od 12.9.2008. godine; broj: 3630 od 13.9.2008. godine; broj: 3631 od 14.9.2008. godine; broj: 3632 od 15.9.2008. godine; broj: 3633 od 16.9.2008. godine; broj: 3634 od 17.9.2008. godine; broj: 3635 od 18.9.2008. godine; broj: 3636 od 19.9.2008. godine; broj: 3637 od 20.9.2008. godine; broj: 3638 od 21.9.2008. godine; broj: 3639 od 22.9.2008. godine; broj: 3640 od 23.9.2008. godine; broj: 3641 od 24.9.2008. godine; broj: 3642 od 25.9.2008. godine; broj: 3643 od 26.9.2008. godine; broj: 3644 od 27.9.2008. godine; broj: 3645 od 28.9.2008. godine; broj: 3646 od 29.9.2008. godine; broj: 3647 od 30.9.2008. godine; broj: 3648 od 1.10.2008. godine; broj: 3649 od 2.10.2008. godine; broj: 3650 od 3.10.2008. godine; broj: 3651 od 4.10.2008. godine; broj: 3652 od 5.10.2008. godine; broj: 3653 od 6.10.2008. godine; broj: 3654 od 7.10.2008. godine; broj: 3655 od 8.10.2008. godine; broj: 3656 od 9.10.2008. godine; broj: 3657 od 10.10.2008. godine; broj: 3658 od 11.10.2008. godine; broj: 3659 od 12.10.2008. godine; broj: 3660 od 13.10.2008. godine; broj: 3661 od 14.10.2008. godine; broj: 3662 od 15.10.2008. godine; broj: 3663 od 16.10.2008. godine; broj: 3664 od 17.10.2008. godine; broj: 3665 od 18.10.2008. godine; broj: 3666 od 19.10.2008. godine; broj: 3667 od 20.10.2008. godine; broj: 3668 od 21.10.2008. godine; broj: 3669 od 22.10.2008. godine; broj: 3670 od 23.10.2008. godine; broj: 3671 od 24.10.2008. godine; broj: 3672 od 25.10.2008. godine; broj: 3673 od 26.10.2008. godine; broj: 3674 od 27.10.2008. godine; broj: 3675 od 28.10.2008. godine; broj: 3676 od 29.10.2008. godine; broj: 3677 od 30.10.2008. godine; broj: 3678 od 31.10.2008. godine; broj: 3679 od 1.11.2008. godine; broj: 3680 od 2.11.2008. godine; broj: 3681 od 3.11.2008. godine; broj: 3682 od 4.11.2008. godine; broj: 3683 od 5.11.2008. godine; broj: 3684 od 6.11.2008. godine; broj: 3685 od 7.11.2008. godine; broj: 3686 od 8.11.2008. godine; broj: 3687 od 9.11.2008. godine; broj: 3688 od 10.11.2008. godine; broj: 3689 od 11.11.2008. godine; broj: 3690 od 12.11.2008. godine; broj: 3691 od 13.11.2008. godine; broj: 3692 od 14.11.2008. godine; broj: 3693 od 15.11.2008. godine; broj: 3694 od 16.11.2008. godine; broj: 3695 od 17.11.2008. godine; broj: 3696 od 18.11.2008. godine; broj: 3697 od 19.11.2008. godine; broj: 3698 od 20.11.2008. godine; broj: 3699 od 21.11.2008. godine; broj: 3700 od 22.11.2008. godine; broj: 3701 od 23.11.2008. godine; broj: 3702 od 24.11.2008. godine; broj: 3703 od 25.11.2008. godine; broj: 3704 od 26.11.2008. godine; broj: 3705 od 27.11.2008. godine; broj: 3706 od 28.11.2008. godine; broj: 3707 od 29.11.2008. godine; broj: 3708 od 30.11.2008. godine; broj: 3709 od 31.11.2008. godine; broj: 3710 od 1.12.2008. godine; broj: 3711 od 2.12.2008. godine; broj: 3712 od 3.12.2008. godine; broj: 3713 od 4.12.2008. godine; broj: 3714 od 5.12.2008. godine; broj: 3715 od 6.12.2008. godine; broj: 3716 od 7.12.2008. godine; broj: 3717 od 8.12.2008. godine; broj: 3718 od 9.12.2008. godine; broj: 3719 od 10.12.2008. godine; broj: 3720 od 11.12.2008. godine; broj: 3721 od 12.12.2008. godine; broj: 3722 od 13.12.2008. godine; broj: 3723 od 14.12.2008. godine; broj: 3724 od 15.12.2008. godine; broj: 3725 od 16.12.2008. godine; broj: 3726 od 17.12.2008. godine; broj: 3727 od 18.12.2008. godine; broj: 3728 od 19.12.2008. godine; broj: 3729 od 20.12.2008. godine; broj: 3730 od 21.12.2008. godine; broj: 3731 od 22.12.2008. godine; broj: 3732 od 23.12.2008. godine; broj: 3733 od 24.12.2008. godine; broj: 3734 od 25.12.2008. godine; broj: 3735 od 26.12.2008. godine; broj: 3736 od 27.12.2008. godine; broj: 3737 od 28.12.2008. godine; broj: 3738 od 29.12.2008. godine; broj: 3739 od 30.12.2008. godine; broj: 3740 od 31.12.2008. godine; broj: 3741 od 1.1.2009. godine; broj: 3742 od 2.1.2009. godine; broj: 3743 od 3.1.2009. godine; broj: 3744 od 4.1.2009. godine; broj: 3745 od 5.1.2009. godine; broj: 3746 od 6.1.2009. godine; broj: 3747 od 7.1.2009. godine; broj: 3748 od 8.1.2009. godine; broj: 3749 od 9.1.2009. godine; broj: 3750 od 10.1.2009. godine; broj: 3751 od 11.1.2009. godine; broj: 3752 od 12.1.2009. godine; broj: 3753 od 13.1.2009. godine; broj: 3754 od 14.1.2009. godine; broj: 3755 od 15.1.2009. godine; broj: 3756 od 16.1.2009. godine; broj: 3757 od 17.1.2009. godine; broj: 3758 od 18.1.2009. godine; broj: 3759 od 19.1.2009. godine; broj: 3760 od 20.1.2009. godine; broj: 3761 od 21.1.2009. godine; broj: 3762 od 22.1.2009. godine; broj: 3763 od 23.1.2009. godine; broj: 3764 od 24.1.2009. godine; broj: 3765 od 25.1.2009. godine; broj: 3766 od 26.1.2009. godine; broj: 3767 od 27.1.2009. godine; broj: 3768 od 28.1.2009. godine; broj: 3769 od 29.1.2009. godine; broj: 3770 od 30.1.2009. godine; broj: 3771 od 31.1.2009. godine; broj: 3772 od 1.2.2009. godine; broj: 3773 od 2.2.2009. godine; broj: 3774 od 3.2.2009. godine; broj: 3775 od 4.2.2009. godine; broj: 3776 od 5.2.2009. godine; broj: 3777 od 6.2.2009. godine; broj: 3778 od 7.2.2009. godine; broj: 3779 od 8.2.2009. godine; broj: 3780 od 9.2.2009. godine; broj: 3781 od 10.2.2009. godine; broj: 3782 od 11.2.2009. godine; broj: 3783 od 12.2.2009. godine; broj: 3784 od 13.2.2009. godine; broj: 3785 od 14.2.2009. godine; broj: 3786 od 15.2.2009. godine; broj: 3787 od 16.2.2009. godine; broj: 3788 od 17.2.2009. godine; broj: 3789 od 18.2.2009. godine; broj: 3790 od 19.2.2009. godine; broj: 3791 od 20.2.2009. godine; broj: 3792 od 21.2.2009. godine; broj: 3793 od 22.2.2009. godine; broj: 3794 od 23.2.2009. godine; broj: 3795 od 24.2.2009. godine; broj: 3796 od 25.2.2009. godine; broj: 3797 od 26.2.2009. godine; broj: 3798 od 27.2.2009. godine; broj: 3799 od 28.2.2009. godine; broj: 3800 od 29.2.2009. godine; broj: 3801 od 30.2.2009. godine; broj: 3802 od 31.2.2009. godine; broj: 3803 od 1.3.2009. godine; broj: 3804 od 2.3.2009. godine; broj: 3805 od 3.3.2009. godine; broj: 3806 od 4.3.2009. godine; broj: 3807 od 5.3.2009. godine; broj: 3808 od 6.3.2009. godine; broj: 3809 od 7.3.2009. godine; broj: 3810 od 8.3.2009. godine; broj: 3811 od 9.3.2009. godine; broj: 3812 od 10.3.2009. godine; broj: 3813 od 11.3.2009. godine; broj: 3814 od 12.3.2009. godine; broj: 3815 od 13.3.2009. godine; broj: 3816 od 14.3.2009. godine; broj: 3817 od 15.3.2009. godine; broj: 3818 od 16.3.2009. godine; broj: 3819 od 17.3.2009. godine; broj: 3820 od 18.3.2009. godine; broj: 3821 od 19.3.2009. godine; broj: 3822 od 20.3.2009. godine; broj: 3823 od 21.3.2009. godine; broj: 3824 od 22.3.2009. godine; broj: 3825 od 23.3.2009. godine; broj: 3826 od 24.3.2009. godine; broj: 3827 od 25.3.2009. godine; broj: 3828 od 26.3.2009. godine; broj: 3829 od 27.3.2009. godine; broj: 3830 od 28.3.2009. godine; broj: 3831 od 29.3.2009. godine; broj: 3832 od 30.3.2009. godine; broj: 3833 od 31.3.2009. godine; broj: 3834 od 1.4.2009. godine; broj: 3835 od 2.4.2009. godine; broj: 3836 od 3.4.2009. godine; broj: 3837 od 4.4.2009. godine; broj: 3838 od 5.4.2009. godine; broj: 3839 od 6.4.2009. godine; broj: 3840 od 7.4.2009. godine; broj: 3841 od 8.4.2009. godine; broj: 3842 od 9.4.2009. godine; broj: 3843 od 10.4.2009. godine; broj: 3844 od 11.4.2009. godine; broj: 3845 od 12.4.2009. godine; broj: 3846 od 13.4.2009. godine; broj: 3847 od 14.4.2009. godine; broj: 3848 od 15.4.2009. godine; broj: 3849 od 16.4.2009. godine; broj: 3850 od 17.4.2009. godine; broj: 3851 od 18.4.2009. godine; broj: 3852 od 19.4.2009. godine; broj: 3853 od 20.4.2009. godine; broj: 3854 od 21.4.2009. godine; broj: 3855 od 22.4.2009. godine; broj: 3856 od 23.4.2009. godine; broj: 3857 od 24.4.2009. godine; broj: 3858 od 25.4.2009. godine; broj: 3859 od 26.4.2009. godine; broj: 3860 od 27.4.2009. godine; broj: 3861 od 28.4.2009. godine; broj: 3862 od 29.4.2009. godine; broj: 3863 od 30.4.2009. godine; broj: 3864 od 31.4.2009. godine; broj: 3865 od 1.5.2009. godine; broj: 3866 od 2.5.2009. godine; broj: 3867 od 3.5.2009. godine; broj: 3868 od 4.5.2009. godine; broj: 3869 od 5.5.2009. godine; broj: 3870 od 6.5.2009. godine; broj: 3871 od 7.5.2009. godine; broj: 3872 od 8.5.2009. godine; broj: 3873 od 9.5.2009. godine; broj: 3874 od 10.5.2009. godine; broj: 3875 od 11.5.2009. godine; broj: 3876 od 12.5.2009. godine; broj: 3877 od 13.5.2009. godine; broj: 3878 od 14.5.2009. godine; broj: 3879 od 15.5.2009. godine; broj: 3880 od 16.5.2009. godine; broj: 3881 od 17.5.2009. godine; broj: 3882 od 18.5.2009. godine; broj: 3883 od 19.5.2009. godine; broj: 3884 od 20.5.2009. godine; broj: 3885 od 21.5.2009. godine; broj: 3886 od 22.5.2009. godine; broj: 3887 od 23.5.2009. godine; broj: 3888 od 24.5.2009. godine; broj: 3889 od 25.5.2009. godine; broj: 3890 od 26.5.2009. godine; broj: 3891 od 27.5.2009. godine; broj: 3892 od 28.5.2009. godine; broj: 3893 od 29.5.2009. godine; broj: 3894 od 30.5.2009. godine; broj: 3895 od 31.5.2009. godine; broj: 3896 od 1.6.2009. godine; broj: 3897 od 2.6.2009. godine; broj: 3898 od 3.6.2009. godine; broj: 3899 od 4.6.2009. godine; broj: 3900 od 5.6.2009. godine; broj: 3901 od 6.6.2009. godine; broj: 3902 od 7.6.2009. godine; broj: 3903 od 8.6.2009. godine; broj: 3904 od 9.6.2009. godine; broj: 3905 od 10.6.2009. godine; broj: 3906 od 11.6.2009. godine; broj: 3907 od 12.6.2009. godine; broj: 3908 od 13.6.2009. godine; broj: 3909 od 14.6.2009. godine; broj: 3910 od 15.6.2009. godine; broj: 3911 od 16.6.2009. godine; broj: 3912 od 17.6.2009. godine; broj: 3913 od 18.6.2009. godine; broj: 3914 od 19.6.2009. godine; broj: 3915 od 20.6.2009. godine; broj: 3916 od 21.6.2009. godine; broj: 3917 od 22.6.2009. godine; broj: 3918 od 23.6.2009. godine; broj: 3919 od 24.6.2009. godine; broj: 3920 od 25.6.2009. godine; broj: 3921 od 26.6.2009. godine; broj: 3922 od 27.6.2009. godine; broj: 3923 od 28.6.2009. godine; broj: 3924 od 29.6.2009. godine; broj: 3925 od 30.6.2009. godine; broj: 3926 od 31.6.2009. godine; broj: 3927 od 1.7.2009. godine; broj: 3928 od 2.7.2009. godine; broj: 3929 od 3.7.2009. godine; broj: 3930 od 4.7.2009. godine; broj: 3931 od 5.7.2009. godine; broj: 3932 od 6.7.2009. godine; broj: 3933 od 7.7.2009. godine; broj: 3934 od 8.7.2009. godine; broj: 3935 od 9.7.2009. godine; broj: 3936 od 10.7.2009. godine; broj: 3937 od 11.7.2009. godine; broj: 3938 od 12.7.2009. godine; broj: 3939 od 13.7.2009. godine; broj: 3940 od 14.7.2009. godine; broj: 3941 od 15.7.2009. godine; broj: 3942 od 16.7.2009. godine; broj: 3943 od 17.7.2009. godine; broj: 3944 od 18.7.2009. godine; broj: 3945 od 19.7.2009. godine; broj: 3946 od 20.7.2009. godine; broj: 3947 od 21.7.2009. godine; broj: 3948 od 22.7.2009. godine; broj: 3949 od 23.7.2009. godine; broj: 3950 od 24.7.2009. godine; broj: 3951 od 25.7.2009. godine; broj: 3952 od 26.7.2009. godine; broj: 3953 od 27.7.2009. godine; broj: 3954 od 28.7.2009. godine; broj: 3955 od 29.7.2009. godine; broj: 3956 od 30.7.2009. godine; broj: 3957 od 31.7.2009. godine; broj: 3958 od 1.8.2009. godine; broj: 3959 od 2.8.2009. godine; broj: 3960 od 3.8.2009. godine; broj: 3961 od 4.8.2009. godine; broj: 3962 od 5.8.2009. godine; broj: 3963 od 6.8.2009. godine; broj: 3964 od 7.8.2009. godine; broj: 3965 od 8.8.2009. godine; broj: 3966 od 9.8.2009. godine; broj: 3967 od 10.8.2009. godine; broj: 3968 od 11.8.2009. godine; broj: 3969 od 12.8.2009. godine; broj: 3970 od 13.8.2009. godine; broj: 3971 od 14.8.2009. godine; broj: 3972 od 15.8.2009. godine; broj: 3973 od 16.8.2009. godine; broj: 3974 od 17.8.2009. godine; broj: 3975 od 18.8.2009. godine; broj: 3976 od 19.8.2009. godine; broj: 3977 od 20.8.2009. godine; broj: 3978 od 21.8.2009. godine; broj: 3979 od 22.8.2009. godine; broj: 3980 od 23.8.2009. godine; broj: 3981 od 24.8.2009. godine; broj: 3982 od 25.8.2009. godine; broj: 3983 od 26.8.2009. godine; broj: 3984 od 27.8.2009. godine; broj: 3985 od 28.8.2009. godine; broj: 3986 od 29.8.2009. godine; broj: 3987 od 30.8.2009. godine; broj: 3988 od 31.8.2009. godine; broj: 3989 od 1.9.2009. godine; broj: 3990 od 2.9.2009. godine; broj: 3991 od 3.9.2009. godine; broj: 3992 od 4.9.2009. godine; broj: 3993 od 5.9.2009. godine; broj: 3994 od 6.9.2009. godine; broj: 3995 od 7.9.2009. godine; broj: 3996 od 8.9.2009. godine; broj: 3997 od 9.9.2009. godine; broj: 3998 od 10.9.2009. godine; broj: 3999 od 11.9.2009. godine; broj: 4000 od 12.9.2009. godine; broj: 4001 od 13.9.2009. godine; broj: 4002 od 14.9.2009. godine; broj: 4003 od 15.9.2009. godine; broj: 4004 od 16.9.2009. godine; broj: 4005 od 17.9.2009. godine; broj: 4006 od 18.9.2009. godine; broj: 4007 od 19.9.2009. godine; broj: 4008 od 20.9.2009. godine; broj: 4009 od 21.9.2009. godine; broj: 4010 od 22.9.2009. godine; broj: 4011 od 23.9.2009. godine; broj: 4012 od 24.9.2009. godine; broj: 4013 od 25.9.2009. godine; broj: 4014 od 26.9.2009. godine; broj: 40

kapitala, ali i zaduživanju na finansijskim tržištima u zemlji i inostranstvu, nesvrshodnom trošenju budžetskih sredstava itd., uz osnovnu razliku – nakon dešavanja u vezi s NIRS, postalo je svakom jasno da se teška pitanja u javnom prostoru više ne smiju postavljati i da su ona bukvalno postala pitanje života i smrti. Sve do dešavanja koja će biti opisana kasnije, a u vezi su sa slučajem pokojnog Davida Dragičevića, glasnjia kritika vladajućeg režima, unutar granica RS, preko deset godina, bila je značajno utišana. Sam TI BiH je prebacio težište svojih aktivnosti na druge teme, nivoe vlasti i geografske prostore.

Ipak napad na TI BiH u kom su se takmičili režimski mediji u RS nije ostao bez epiloga. Iz tog vremena datira i serija izmišljenih napisa o tome kako su zaposlenici TI BiH “reketirali” privatni sektor u RS i iznuđivali finansijska sredstva za tzv. zaštitu. Deset punih godina TI BiH vodio je pravnu bitku za klevetu protiv “Glasa Srpske” i “Nezavisnih novina” kao primarnih režimskih subjekata, a čije je napise velikodušno prenosila i režimska Radio-televizija RS. TI BiH je u pravilu gubio parnice na nižim sudskim nivoima unutar RS, a kako su žalbe podnošene višim, pravda je bila sve izglednija i bliža. U konačnici je Ustavni sud donio odluke (19.12.2018. i 24.04.2019. godine) kojima je pravim imenom okvalifikovao sve prijava medijske radnje iz tog vremena i naložio involviranim dnevnim listovima da na naslovnica objavu izvinjenje i presudu Ustavnog suda. Nešto više detalja o pravnoj bici slijedi u drugom poglavlju publikacije.

Slična je bila i sudbina klevete kroz knjigu Stefana Karganovića “Rušenje Republike Srpske”, čiji je projekat izdašno finansiran sredstvima koja je odobrila i uplatila Vlada RS (dva miliona maraka od 2008. do 2014. godine), a koja je optužila TI BiH da je u funkciji spoljnih centara moći pripremajući “obojevu revoluciju” da sruši postojeću vlast. TI BiH je predvodnik liste tzv. rušilaca RS, na kojoj se nalaze i svi pojedinci i nezavisni portali koji su preostali u RS, a kritični su prema vladajućoj stranci. I tu je donesena presuda Osnovnog suda u Banjoj Luci 25. februara 2020. godine u korist TI BiH nakon punih pet godina, uglavnom bježanja i skrivanja autora od sudskog procesa. S obzirom na to da bjegunac i dalje ostaje nedostupan pravdi, iako se javno pojavljuje i prezentuje svoje novije publikacije po Srbiji, TI BiH ostaje samo moralna zadovoljština, a vladajući SNSD i dalje ponosno drži spornu publikaciju na svojim web stranicama (u vrijeme objavljivanja ovog

close contact with everyone interested in the current state of being and the safety of TI BiH. Those were the darkest days that anyone linked to TI BiH hesitates to recall and they exposed the dreary regime that came to power in 1998 and has reigned with a brief interruption ever since; a regime for which the international community had a lot of understanding until only some years ago.

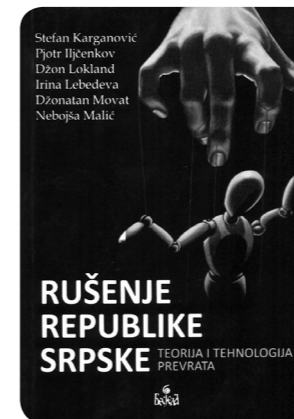
This was a classic mafia-style privatisation and money laundering operation of epic proportions. There have been many other since, be it via procurement, contracting, sale of state-owned capital or financial borrowing home and abroad, irresponsible budget expenditures etc. Except for one: ever since the NIRS events, it became crystal clear that hard questions may never ever be asked in the public domain as these literally represented the thin line between life and death. All until the events that unfolded much later, linked to the death of David Dragičević (see next chapter), a louder criticism of the ruling regime in RS inside this entity was almost nowhere to be seen. TI BiH itself shifted the bulk of its activities to other topics, levels of government and geographic areas.

The media assaults on TI BiH, a virtual race of who can do more damage, did get some conclusion. There were dozens of fabricated articles around the same time claiming the TI BiH staff was “racketeering” the RS private sector and extracted financial means for the alleged ‘protection’. Ten years exactly was the span of the legal battle for slander against Glas Srpske and Nezavisne Novine as the principal regime’s media outlets, whose articles were then re-broadcast in full by the regime RTRS television. As a rule, TI BiH would lose the lower instances’ court cases within RS and the higher the appeals went, the justice seemed ever closer and within reach. At the very last, Constitutional Court of BiH adopted two Decisions (on 19 December 2018 and 24 April 2019), which call the affair by its real name – as dirty media smear campaigns and ordered the newspapers involved to publish an apology at the front pages, as well as the Decision in full. The legal battle and its achievements are further referenced in the next chapter.

Similar were the defamations knitted in the book of Stefan Karganović “Demolition of Republika Srpska”, a project very generously supported by

Rušenje Republike Srpske, teorija i tehnologija prevrata, autor Stefan Karganović, Besjeda 2014.

Demolition of the Republic of Srpska, theory and technology of the coup, authored by Stefan Karganović, Besjeda, 2014

teksta). Takođe u vrijeme pisanja ovog teksta, na zvaničnom sajtu Vlade RS i dalje stoji informacija iz 2009. godine sa spiskom neprijatelja RS u kojoj se na nekoliko mjesta spominje TI BiH⁴. Dokument je besplatno dijeljen uz novine “Glas Srpske” te godine.

Ništa dakle sve te presude nisu uradile da bi se postigla pravednija atmosfera u društvu ili omogućio pristup kritičkih glasova medijima u RS, ali su bile pravne i moralne pobjede kako TI BiH, tako barem donekle i sudstva, koje se othrvalo teškoj lokalnoj atmosferi političkih pritisaka i ucjena, na koje TI BiH upozorava od svog osnivanja.

the RS Government (that allocated KM 2 million from the budget in the period 2008–2014) and which accused TI BiH to be the foreign centres of power’s puppet on a string preparing a ‘colour revolution’ to topple the current government. TI BiH populated the top position of the list of the so-called ‘destroyers of RS’, which also included the individuals and independent media portals that remained active in RS, while critical of the ruling party. Here too, a verdict was reached at the local court in Banja Luka on 25 February 2020 in favour of TI BiH after five full years of trials, mostly marked by the author’s fleeing and hiding from the legal battle. Taking into account that the fugitive remains inaccessible to the judicial system, despite his public appearances in Serbia, TI BiH can find its sole satisfaction on moral grounds, while the ruling party SNSD still proudly displays the outlawed publication at their official website (at the time of writing this text). Also as this text went to print, the official website of the RS Government still contains the 2009 document with the list of public enemies of RS, which references TI BiH on multiple occasions⁴. This document used to be handed out free of charge with every copy of Glas Srpske newspaper that year.

The court rulings did nothing to establish a more just atmosphere in the society or permit the dissenting voices to be aired by the RS media, but for TI BiH in such circumstances, and to some degree also the judiciary struggling to retain some level of independence and not bow to political pressure and blackmail, these were the legal and moral victories.

⁴ Lažno prikazivanje društvenih i ekonomskih prilika u Republici Srpskoj, novembar 2009. godine. <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyri/Documents>

⁴ False presentation of social and economic conditions in the Republic of Srpska, November 2009. <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyri/Documents>

Nova stvarnost

Dalo bi se zaključiti da je došlo do obrnutih trendova, kočenja reformi, stagnacije, pa zatim i pada već dosegnutog u BiH još negdje od 2006. godine. Razgovori o ustavnim promjenama, koje bi zemlju trebale da učine funkcionalnijom, jednostavnijom i jeftinijom, započeli su krajem 2005. godine, a zamah su dobili presudom u slučaju "Sejdić-Finci" pred Evropskim sudom za ljudska prava, koji je naložio da i pripadnici naroda koja nisu tri konstitutivna, tj. Bošnjaci, Srbi i Hrvati, moraju imati jednaka politička prava u BiH, još uvijek rezervisana samo za tri dominantne grupe. Sve što se dešavalo tada daje jak vjetar u leđa liderima etničkih grupa da ovakve zahtjeve i rješenja koja su nudili jedni drugima predstavljaju kao napad na opstanak njihovog etnosa i zapravo početak dominacije drugih nad njima. Već preko deset godina traje neprestano medijsko bombardovanje od istih lidera o ugroženosti i potrebi nacionalne konsolidacije. Gotovo svaki put kad bi moglo doći do nekog napretka, uglavnom nuđenog u vidu šargarepe izvana, a prateći vrlo okvirnu Mapu puta ka budućem članstvu u Evropskoj uniji, taj korak naprijed pratila bi dva koraka nazad u režiji domaćih moćnika. Smjenjivala se tu želja diplomata da pokažu bilo kakav napredak u BiH i umanje nazadovanje, koje je postajalo sve evidentnije. Situacija od tog vremena, odgovorno tvrdi TI BiH već dugi niz godina, nije doživjela nikakav napredak i svi su izvještaji koji su o sličnom svjedočili bili frizirani i nerealni.

Društvo BiH doživjelo je nazadak, članstvo u EU nije bilo nikad dalje, a građani žive u sve većem

New reality

One might conclude that the reversed trends, halting of reforms, stagnation and then the downturn of all that had been achieved begun as early as 2006. Discussion on the constitutional reforms, which were to make the country more functional, simpler and cheaper begun in late 2005 and took an upswing following the ruling of the European Court of Human Rights in the Sejdić-Finci case, which ordered that the citizens who are of different ethnic origin than the three constitutional ones, i.e. Bosniacs, Serbs and Croats, must have equal political rights in BiH, currently only reserved for the three dominant groups. All that has happened since gave an additional impetus to the ethnic leaders to present such demands and solutions they offered to one another, as a direct attack against the ethnic groups they claim to represent and a tacit start of the dominance of one group over the others. For more than ten years now the media has been bombarded by the same leaders about the 'endangered ethnicities' and the 'need for ethnic consolidation'. Almost every time there was going to be some progress, mostly in the form of a carrot from the outside and following the broad Roadmap to the future accession to the EU membership, this one step forward was followed by two steps back, as directed by the ruling elite. The foreign diplomats' desire to show just any level of progress blended with attempts to prevent reform reversals that were becoming ever more apparent. From those days to date, TI BiH has repeatedly claimed all these years, there has been zero progress and all the reports

Nezaposlenost u Bosni i Hercegovini, na evidencijama zavoda i službi zapošljavanja krajem juna 2020. godine bilo je 421.300 osoba, podaci su Agencije za rad i zapošljavanje BiH. U odnosu na isti period prošle godine nezaposlenost u BiH je veća za 3,9%

Unemployment in BiH, figures of the Employment bureaus at the end of June 2020 formally show 421,300 unemployed. Compared with June 2019 y-o-y it increased by 3.9%

Odlazak mladih, BiH je od 2013. do 2019. godine napustilo više od 530.000 stanovnika, uglavnom mladih, obrazovanih i radno sposobnih građana

Youth are leaving. Between 2013 and 2019 more than 530,000 mostly young educated people of working age left the country

siromaštvu i neizvjesnosti. Rastao je samo spoljni dug i lista bankrotiranih subjekata i građana, te posebno tragično – odliv mladih, a kasnije i svih radno sposobnih, u inostranstvo, tj. egzodus iz države, čijim posljednjim poglavljima svjedočimo danas. Korupcija je i po Indeksu percepcije TI dostigla nove rekorde, a jedino što sprečava najviši nivo odliva kapitala, jeste što istog više nema. TI BiH vlastitu državu smatra propalom, pod čeličnom rukom mafije (o čemu je upozoravao danom svog osnivanja 1. decembra 2000. godine), dok su preostali građani izmanipulisani i krajnje letargični, nadajući se prilivu rodbine iz inostranstva za puko preživljavanje. Vrlo limitirane međunarodne pozajmice ili posljednja tehnički moguća zaduživanja na tržištima kapitala održavaju ovakvu vlast u sedlu i odlažu konačni kraj projekta nazvan Bosna i Hercegovina kakvog smo poznavali. Tragične su to posljedice, koje su bile izuzetno vidljive i prije dvadeset godina, ali alarmantno uočljive posljednjih deset, a s kojima nije bilo volje da se uđe u koštac.

Krajem prethodne dekade dolazi do nepovratnog povlačenja međunarodne zajednice iz operativnog kourpravljanja zemljom, a nastali vakuum moći popunjavaju domaće političke elite. Po institucijama, koje su sada u cijelosti prepuštene nacionalnim liderima i privatnim političkim partijama, otpočinje devastacija relativno dobro zamišljenog i dotad konstruisanog zakonskog okvira (posebno zakonski okviru za sprečavanje sukoba interesa, slobodu pristupa informacijama i finansiranje političkih partija kao evidentni primjeri, koji su postali čak regionalnim modelom u to vrijeme), te stavljanje pod partijsku kontrolu ključnih institucija. Serijom smjena otupjela je kritička oštrica službi revizije, koju je TI BiH svojevremeno vatreno zagovarao; Centralna izborna komisija postaje mjesto susreta predstavnika partija na

that claimed otherwise were beautified and unrealistic.

The BiH society has suffered a strong setback, the EU membership never further apart and citizens live in greater poverty and insecurity. The foreign debt exploded, as did the lists of bankrupt enterprises and citizens, and, most devastatingly, the initial brain-drain was followed by the migration abroad of any workforce portraying the picture of an exodus, the last chapters of which are being written right now. Corruption according to the TI's Perception Index reached new highs and the only thing that prevents further outflow of capital is the fact there is none left. TI BiH considers its own state – failed, under the iron fist of mafia (a reference to the article with the same title published on the occasion of its launch on 01 December 2000), while the remaining citizens have been manipulated to the extent they no longer care and only look forward to receiving the remittances from their relatives abroad to help them meet two ends. Very limited international loans and the very last possible financial capital borrowings keep this government in the driving seat and postpone the inevitable – the very end to the project of Bosnia and Herzegovina as we know it. These are the tragic consequences that were very visible also twenty years ago, but alarmingly obvious the last ten, for which nobody found sufficient courage to counter.

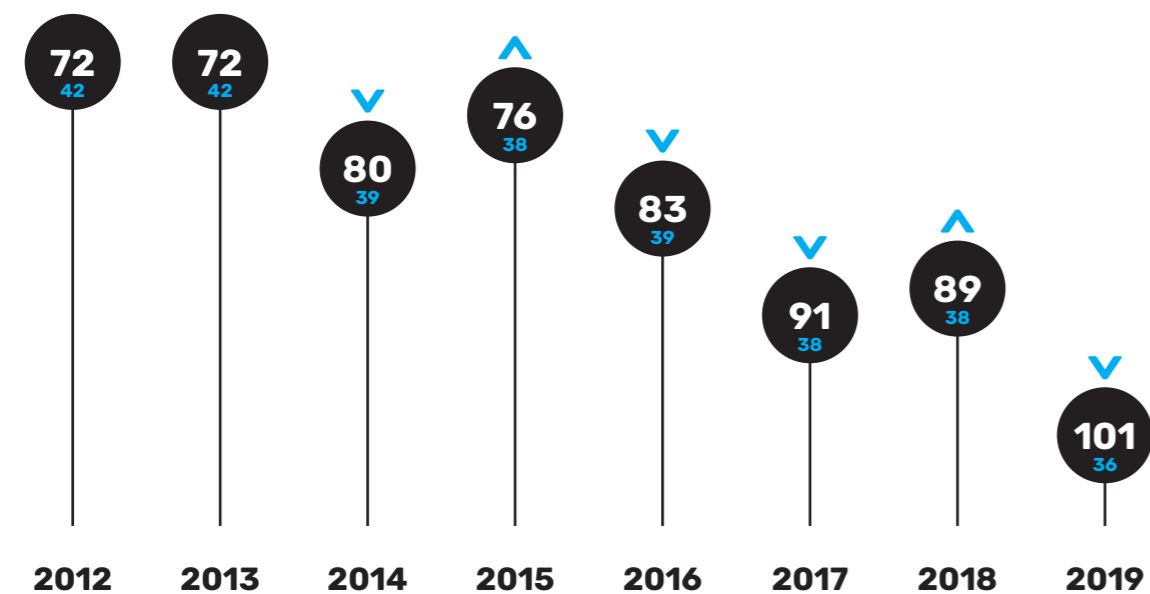
At the end of the last decade, the irreversible withdrawal of the international community from the operational caretaking of the country begun, leaving a vacuum that was swiftly filled by the local ruling political elites. The institutions, now fully left at the mercy of the nationalist leaders and their private political parties faced the devastation of the relatively well-designed

vlasti i donose se odluke koje na smjenu koriste svakom od učesnika, a sukob interesa praktično nestaje kao predmet djelovanja: opozicione lokalne vlasti koje su uspijevale napraviti iskorak u transparentnosti rada, a time i rezultatima razvoja, mahom padaju kupovinom lokalnih odbornika i stavljanjem opština pod pasku vladajućih; sudovi i tužilaštva, predvođena Visokim sudskim i tužilačkim savjetom, koji nikad u cijelosti nije proveo reforme i testove integriteta kadra, radi pod političkim pritiskom, pa i sami sudije i tužioci koji djeluju profesionalno takođe su u strahu od posljedica pravičnih presuda; itd. Sve je manji broj institucija i pojedinaca na tehničkom nivou koji su u stanju da se odupru nastojanju političkog vrha da ukine svaku mogućnost kritike ili nezavisnog nadzora. Upravo taj retrogradni kurs, zajedno sa širenjem korupcije i slabljenjem institucija, ima

and largely implemented legislative framework (prime targets were the legislation on conflict of interest, freedom of access to information and political party financing that once upon a time used to be the regional role models). A series of dismissals strongly softened any criticism coming from the supreme audit, whose strong proponent TI BiH once was; Central Election Commission became a meeting point for the ruling party representatives deciding in turns on matters favouring them all, while the conflict of interest became the playbook; local opposition governments who managed to improve transparency of their operations and made a step forward were brought down by purchasing local assembly representatives who once supported them, with the entire municipalities changing political colours this way; courts and prosecutor's offices,

INDEKS PERCEPCIJE KORUPCIJE 2012-2019 CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2012-2019

Slika 1 – Indeks percepcije korupcije TI za BiH od uspostavljanja jedinstvene metodologije do danas, sa skorom indeksa (plavi broj) i globalnoj poziciji na listi (bijeli broj), te promjenom u poziciji u odnosu na prethodnu godinu

Chart 1 – TI's Corruption Perception for BiH since the single methodology was established to date, with the Indeks score (blue number) and the global rank (white number) on the list including the change from the prior year

Socijalni protesti u BiH su započeti u Tuzli u februaru 2014. godine, a potom rašireni u više gradova i mjesta u BiH

Social protests across BiH started in Tuzla in february 2014, and spread through several cities and towns thereafter

direktan negativan uticaj na ostvarivanje elementarnih ljudskih prava.

A ta prava su posebno ugrožena u Banjoj Luci, koja je podaleko od ionako oslabljene diplomatske paske svojstvene Sarajevu. Tokom 2012. godine dolazi do rapidnog pogodovanja jednom preduzetniku bliskom vlastima RS i prodaje rijetke preostale zelene gradske površine, od kada pa do 2016. godine traju protesti građana, a slijede ih hapšenja i suzbijanja slobode okupljanja. Vlastima nije bilo u interesu da nezadovoljstvo raste i javno se ispoljava. Upravo paralelno s eskalacijom tih protesta, pali se u februaru 2014. godine iskra nezadovoljstva i širi i Federacijom BiH, posebno urbanim cjelinama kao što su Tuzla, Sarajevo, Mostar, Jajce, pa i u Brčkom – građani jednostavno ne vide nikakav napredak, a životni standard im se konstantno urušava. Neki od protesta postaju nasilni, s obzirom na nulto povjerenje u institucije sistema i snage javnog reda. Nema, međutim, političkog kanalsanja ciljeva protesta, partije na vlasti i u opoziciji su bez moralnog integriteta da na sebe preuzmu obećanje reformi i sve što ostaje su tzv. forumi građana kao pokušaj koordinacije građanskih zahtjeva prema političkim vlastima, a bez destrukcije imovine. Pokušaj je bio kratkog daha, prije povratka vječitoj temi – etničkim podjelama i konsolidovanju poluga vlasti u rukama postojećih elita. Sve je više evidentno da je autoritarne trendove i korupciju nemoguće riješiti bez vrlo široke demokratizacije društva i osiguranja ljudskih prava. TI BiH se upravo zato strateški okreće tom nivou djelovanja – podrška

led by the HJPC that never fully implemented the reforms and integrity tests of its subjects, work under strong political pressure and even the justices and prosecutors who do act professionally live in fear of reprisals for their lawful verdicts; etc. There is a rapidly decreasing number of institutions and individuals at the technical level that dare to stand against the political leadership's attempts to silence any criticism or independent oversight. This is the retrograde course, which alongside corruption and institutional weakening, has direct negative consequences on basic human rights.

These rights are jeopardised more in Banja Luka, physically further away from the already weakened diplomatic sight more apparent in Sarajevo. Since 2012, when an entrepreneur close to the ruling circles in RS was granted exceptions and sold the only remaining piece of green soil in the town until 2016, protests of citizens and then arrests and suppression of the freedom to assemble have been constant. The government had no interest in the growing dissatisfaction and its public exposure. In parallel with the escalation of these protests, a spark of frustration was ignited in the Federation BiH in February 2014, especially in its urban areas like Tuzla, Sarajevo, Mostar, Jajce and then Brčko too – the citizens see no improvements and their living standards continues to deteriorate. Some of the protests turned violent, given zero confidence in the institutions and the law and order system. There was no political channelling of these protests, the ruling

žrtvama kršenja ljudskih prava i osnaživanje građana da djeluju u takvim situacijama, preventivno, ali i u borbi za pravdu: svoju i svog okruženja.

ALAC sve više postaje izvrstan alat za identifikaciju žarišta korupcije, pored svoje osnovne namjene – pružanja pomoći građanima žrtvama korupcije i zviždačima. Nalazi ALAC-a, kroz prijave građana, samo potvrđuju kroz konkretne primjere sistemsku pljačku u procesima javnih nabavki, privatizacije i upravljanje javnim preduzećima. Ti nalazi biće prioritet organizacije u narednom period kako za dalja istraživanja, tako za i za zagovaračke aktivnosti, kao i sav mogući rad s institucijama na edukaciji i unapređenju regulatornog okvira. Od različitih nivoa vlasti, najveće su mogućnosti za takva poboljšanja na lokalnom nivou i posebno stoga što neke opštine zaista pokazuju namjeru da svojim građanima ponude više i tako se izdignu iz vrlo lošeg prosjeka lokalnih vlasti.

Radeći u takvom kontekstu, a kao rezultat iskustava iz 2008. godine, TI BiH mnogo veću pažnju pridaje sigurnosti u radu zaposlenih, a dijelom se mijenja i fokus aktivnosti. Zagovaračke aktivnosti se sad fokusiraju na preveniranje devastacije postojećeg zakonodavnog okvira i sprečavanja

and the opposition parties have no moral integrity to take on the reform promise and all that was left were the so-called citizen forums, as an attempt to coordinate citizen requests towards the political elites and without necessarily destroying public property. The attempt was short-lived before the same old topic re-emerged – ethnic divisions and consolidation of power by the existing ruling elites. It has become ever more apparent that the authoritarian trends and corruption cannot be addressed without very broad democratisation of the society and securing of human rights. Therefore, TI BiH turned to that direction – supporting human rights victims and empowering citizens to act in such instances, as a matter of prevention but also fighting for justice: their own and that of their fellows.

ALAC has increasingly become a tool to identify corruption hotspots besides servicing directly the victims and whistleblowers. Its findings, through citizen reports, only confirm through very hard examples the systemic theft in public procurement, privatisation and management of public utilities. These reports shaped the organisational priorities for further research, advocacy as well as any possible collaboration on education and enhancement of the regulatory framework. Among many layers of power, the greatest possibilities rest with the local level, especially as some of the municipalities demonstrate true desire to offer more to their citizens and thus elevate themselves from the very poor average of the local governments.

ALAC, direktni kontakt sa građanima, TI BiH se okreće radu na grassroots nivou

ALAC, direct contacts with the citizens, TI BiH turned to the grassroots work

potpunog ovladavanja institucijama od strane vladajućih elita. Analitičko-istraživačke aktivnosti organizacije dovele su, pak, do vrlo važnih nalaza u razmatranju fenomena tzv. zarobljene države, pa na nacionalnom, ali i globalnom planu TI BiH postaje sagovornik ključnih međunarodnih institucija: godišnje konsultacije s Evropskom komisijom u Briselu, ali i svjedočenje predsjedavajućeg Blagovčanina pred američkim Kongresom u Vašingtonu u maju 2016. godine samo su neki od njih.

Istovremeno s međunarodnim priznanjem, TI BiH postaje glavna meta političkih elita i doveden je u situaciju da znatan dio resursa mora preusmjeriti na samoodbranu, te otpočeti gorespomenute iscrpljujuće sudske postupke, kao i mjere na zaštiti ugleda, ali i fizičkog integriteta zaposlenih. Do sada je, zahvaljujući rezultatima, obezbijeden širi spektar donatora koji su prepoznali opasnost i omogućuju neprojektna sredstva za rad, što organizaciji daje neophodnu fleksibilnost da se prilagođava opasnoj situaciji na terenu i odgovori ovom tipu urgentnih izazova. TI BiH se okreće radu na *grassroots* nivou, direktno sa građanima, ali i s jedinicama lokalne samouprave, u kojima sve više prepoznaje potencijal za saradnju, ali i promjene koje građani mogu relativno brzo osjetiti. Strateško opredjeljenje stoga balansirano je između politički mogućeg i lokalno ostvarivog.

Working in such a context and still vividly remembering the events of 2008, TI BiH attaches significantly more attention to staff safety, but some of the thematic focus shifts too. Advocacy now mostly targets prevention of disassembling the existing legislation and of the complete institutional oversight by the ruling elites. Analytics and research of the organisation led to the important findings in the area of 'state capture', which brings TI BiH to the table of many key international institutions locally and globally: annual consultations with the European Commission in Brussels but also the testimony of the Chair Srđan Blagovčanin before the US Congress in May 2016 to name only some.

In parallel with its international recognition, TI BiH became a target of the ruling elites and is cornered so that much of its resources must be redirected to its own defence, engage in numerous legal battles as described above, but also invest in the integrity protection of its reputation as well as the physical safety of the staff. So far, mainly thanks to its notable performance, a broader spectrum of donors has been secured, who acknowledge the hardship and danger and allow for some core or non-project funding that allows the necessary flexibility and adjustments to the unfolding events on the ground and appropriate response. TI BiH focuses dominantly on the grassroots level, works directly with the citizens and selected local governments, which demonstrate an expanding collaborative capacity, but also attainable changes that the citizens can soon experience. The strategic orientation thus balances between the politically possible and locally doable.

NEZAPOSLENOST

UNEMPLOYMENT

KORUPCIJA

CORRUPTION

SIROMAŠTVO

POVERTY

POLITIČKA NESTABILNOST

POLITICAL INSTABILITY

KRIMINAL

CRIME

LOŠI MEĐUETNIČKI ODNOSI

POOR INTER-ETHNIC RELATIONS

EKONOMSKA OBNOVA

ECONOMIC RECOVERY

LOŠA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

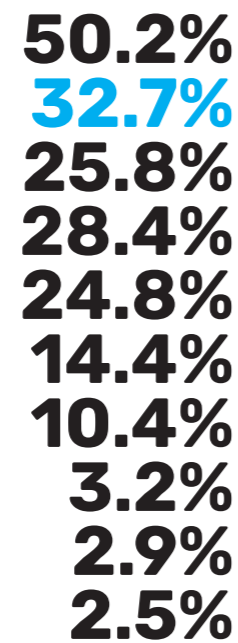
POOR ACCESS TO HEALTH SERVICES

POVRATAK IZBJEGLICA

RETURN OF REFUGEES

SUĐENJA RATNIM ZLOČINCIMA

WAR CRIMES TRIALS

Građani BiH ocijenili su da je nezaposlenost najozbiljniji problem sa kojim se društvo suočava, a slijedi ga korupcija, Prism Research, decembar 2009.

The citizens found unemployment as the single worst problem of the society now, followed by corruption, Prism Research, December 2009.

Jačanje uticaja

Predstavljanje aktivnosti

Delivering impact

Showcase of Operations

Strateški prioriteti

TI BiH je svoju strategiju permanentno usklađivao sa strategijom globalnog pokreta TI. Na neki način je nastojao da je "prevede" na domaće uslove i adaptira kontekstu u kom radi. Istovremeno su se prioriteti ogranka nastojali maksimalno uklopiti u globalne napore i trendove. I planiranje je, shodno tome, bilo višegodišnje. U trenutku pisanja ovog teksta TI priprema svoju novu desetogodišnju strategiju koja će obuhvatiti period 2020-2030. Međutim, gledano unazad, ovo poglavlje publikacije predstaviće uspjehe koje je TI BiH ostvario prema logici postojeće, tekuće strategije, koja ističe 2020. godine. Prema tom globalnom dokumentu⁵, TI BiH je provodio i svoje aktivnosti. Drugi dio monografije, koji obuhvata aktivnosti TI BiH kroz prethodnih dvadeset godina, podijeljen je u tri dijela: (1) građani i partneri, (2) prevencija, sankcije i pravda, (3) snažan ogranak. U uvodu svakog dijela predstavljeni su globalni ciljevi, a zatim relevantne aktivnosti TI BiH, koje korespondiraju s navedenim.

Konceptualno rad TI prati logiku Sistema nacionalnog integriteta (NIS), koji obuhvata ključne institucije, sektore ili određene aktivnosti (stubove) koji doprinose integritetu, transparentnosti i odgovornosti u društvu. Kada ispravno funkcioniše, NIS se bori protiv korupcije u okviru šire kampanje protiv zloupotrebe ovlaštenja, nesavjesnog rada u službi i pronevjere u svim javnim oblicima. Jačanjem NIS promoviraju se bolja vladavina u svim aspektima društva.

Koncept NIS je razvio i promovisao Transparency International kao dio svog holističkog pristupa borbi protiv korupcije. Iako ne postoji propisana shema efikasnog sistema za sprečavanje korupcije, na međunarodnom planu došlo je do konsenzusa o tome da samo paralelni rad na svim institucijama sistema daje nadu u uspjeh. Stoga i ovaj tekst nosi više referenci na "stubove integriteta" i cjelokupni sistem, odnosno NIS.

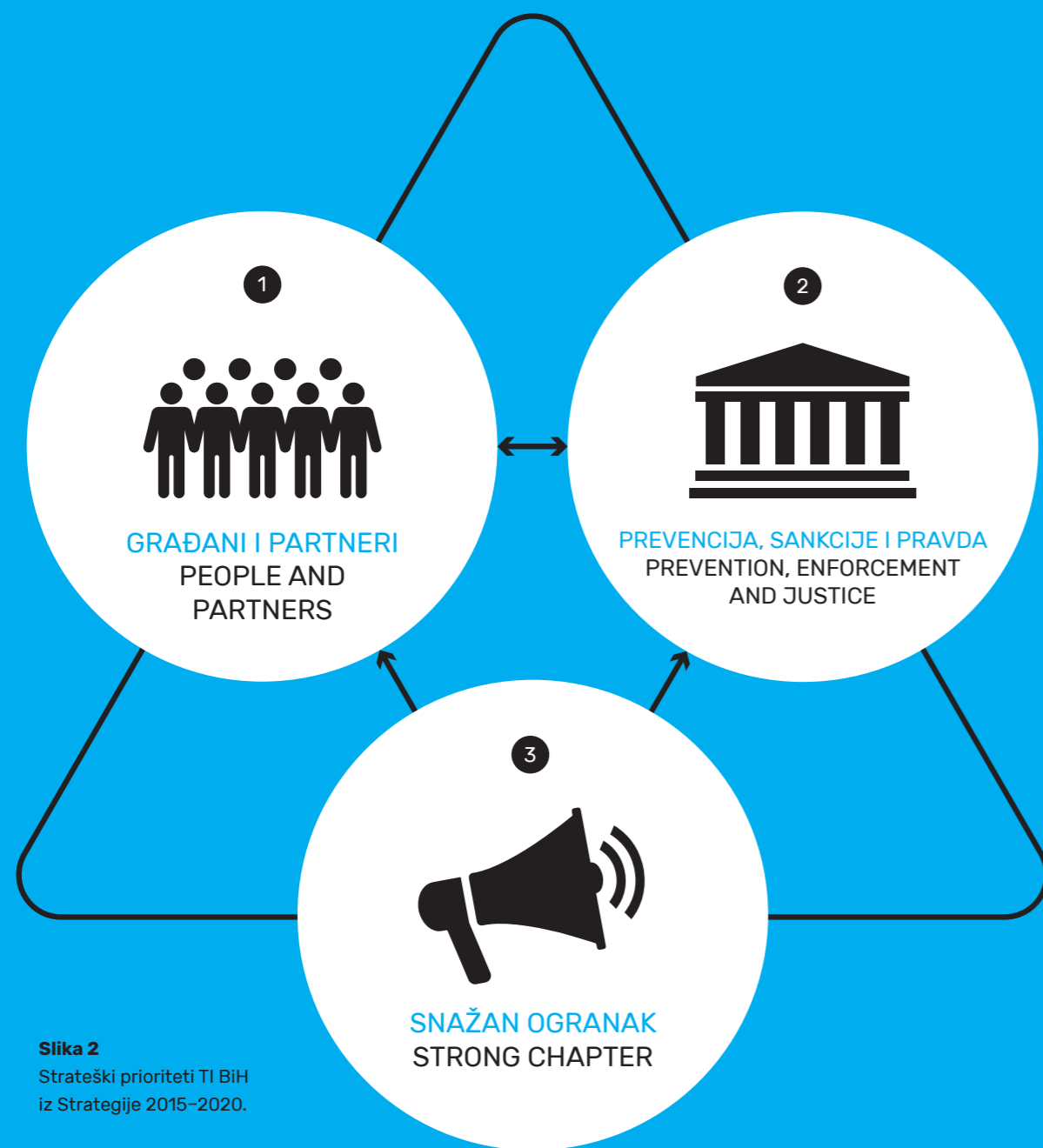
⁵ <https://www.transparency.org/en/the-organisation/our-strategy>

Strategic priorities

TI BiH has permanently coordinated its strategy with that of the global TI movement. In many ways, it tried to adapt it to the local conditions and adjust to the context it operates in. It tried simultaneously to advocate for its priorities to be mirrored in the global advocacy and trends. Planning was therefore multiannual. As this text goes to print, TI is finalising its new ten-year strategy document that will cover the period 2020-2030. Yet when looking back, which this chapter of the publication does, the achievements of TI BiH are presented per the existing strategy's logic, which ends in 2020. TI BiH executed its activities largely following that global document⁵. Thus, the second chapter of this publication, covering the activities of TI BiH over the past twenty years, splits into three parts: 1) people and partners, 2) prevention, enforcement and justice, and 3) strong Chapter. In the introduction of every part, the global objectives are quoted, followed by the related activities of TI BiH that correspond with that specific section of the global strategy.

Conceptually, the work of TI broadly follows the logic of the National Integrity System (NIS), which encompasses all the key institutions, sectors or activities ('pillars') that jointly work towards integrity, transparency and accountability in a society. When it functions well, the NIS fights corruption within a broader framework that prevents abuse of entrusted power, irresponsible action in public service and embezzlement in any form. A stronger NIS means better governance in all social strata.

The very NIS concept was promoted by TI as part of its holistic approach to anti-corruption. Even though there is no ideal scheme to prevent corruption, a global consensus has been reached that only such parallel capacity building of all the institutions of a system brings hope for success. So this text too refers often to the 'pillars of integrity' and 'the whole system', meaning the NIS.

Slika 2
Strateški prioriteti TI BiH
iz Strategije 2015–2020.

Chart 2
Strategic priorities of TI BiH,
from the 2015–2020 Strategy
document

1 Građani i partneri

Naglasak je na omogućavanju i potpomaganju kulture antikorupcijskih aktivnosti. Podržavamo pojedince i grupe koji zahtijevaju odgovornost na održiv i sistematičan način. Fokus je na onima koji su strateški pozicionirani da vode rad na borbi protiv korupcije, onima koji žele postati dijelom antikorupcionog pokreta, i onima koji su direktno pogođeni koruptivnom praksom i ponašanjem. I najvažnije, radimo na stvaranju uslova za bezbjedan rad onih koji nastoje zaustaviti korupciju širom svijeta.

TI BiH ovaj aspekt drži ključnim, a u središte aktivnosti dolazi praktičnim onemogućavanjem djelovanja u segmentu političkog zagovaranja, posebno od 2008. godine naovamo. Prije svega, radi se o angažmanu u pomoći građanima žrtvama korupcije, kroz djelovanje Centra za pružanje pravne pomoći – ALAC, ali i ostale oblike praćenja pojedinačnih slučajeva sukoba interesa, javnih nabavki itd., odnosno aktivnosti gdje je TI BiH ukazivao na konkretne pronevjere i kriminal. Upravo zato, ovaj dio je dodatno podijeljen u tri poddjela, koji takođe prate logiku globalne strategije.

Projekti implementirani od najranijih godina fokusirani su na praćenje provođenja zakona o slobodi pristupa informacijama i sukobu interesa, te javnim nabavkama, ali i na rad s opštinama, novinarima i nekim od ostalih stubova integriteta u društvu. Projekti su bili različitih obima i trajanja: od veoma kratkih i fokusiranih do višegodišnjih, koji su se ponekad čak paralelno provodili u čitavom regionu, kroz mrežu ogranaka TI.

1 People and partners

Our emphasis will be on enabling and facilitating a culture of anti-corruption action. We will support individuals and groups of people to act to demand accountability in a sustained and systematic way. We will focus on those who are strategically positioned to lead anti-corruption work, those who want to be a part of our anti-corruption movement, and those who are directly affected by corrupt practices and behaviour. Importantly, we will do more to make sure those who strive to stop corruption around the world are safe to pursue their efforts.

TI BiH holds this aspect critical and it became the centre of the organisation's activities as the space for political advocacy shrunk, particularly following 2008. This is above all about engaging with the victims of corruption, particularly through the activities of the Advocacy and Legal Advice Centre (ALAC), but it also covers other forms of conflict of interest monitoring, public procurement, etc., i.e. the activities where TI BiH was able to point to the specific embezzlement or crime. This is why the section is further divided into three subsections, which again follow the logic of the global strategy.

Projects implemented from the earliest days focused on monitoring the application of the Freedom of access to information law or those on conflict of interest and public procurement, but also collaborating closely with the municipalities, journalists and other integrity pillars. These projects ranged in size and duration: from very rapid ones with a narrow focus to the multi-annual ones that would even stretch across the whole region, through the TI Chapter network.

Stvaranje tražnje za odgovornošću i podrška implementaciji

Ovaj segment u stvari je karika između direktne podrške usvajanju i implementaciji kvalitetnih temeljnih zakona koji uopšte i omogućuju da se promjene dogode. U dijelu koji slijedi analiza se fokusira na ovo prvo, dok će, prateći logiku strategije TI, samo usvajanje relevantnih zakona biti razmatrano u sljedećem dijelu publikacije.

Sloboda pristupa informacijama

Zakoni koji regulišu slobodan pristup informacijama od javnog značaja doneseni su otprilike istovremeno na državnom i entitetskom nivou – početkom 2001. godine. Sva tri slično regulišu procedure dostupa informacijama i daju široka prava građanima da ih zatraže od javnih organa. Ovaj zakon ubrzo postaje glavni oslonac rada TI BiH jer se pomoću njega prikupljaju informacije od institucija, identifikuju zloupotrebe, pomaže građanima i provode istraživanja o radu organa vlasti.

Tako se praktično od osnivanja TI BiH kroz svoj rad zalagao za poštovanje i pravilnu primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama (FOI) na svim nivoima vlasti, a imajući u vidu značaj koji transparentnost institucija ima na prevenciju i

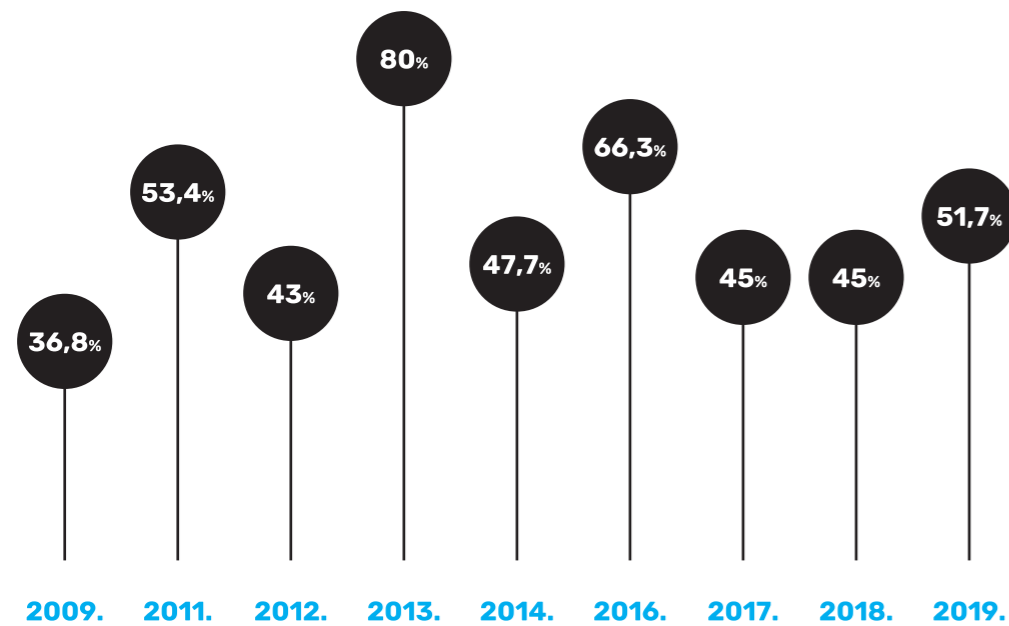
Creating demand for accountability, and empowering action

This segment is actually the link between the direct support to adoption and implementation of the quality legislation that merely permits the change to materialise. The following section analyses the former, according to the TI Strategy logic, while the very adoption of laws is introduced in the successive section of this publication.

Freedom of access to information

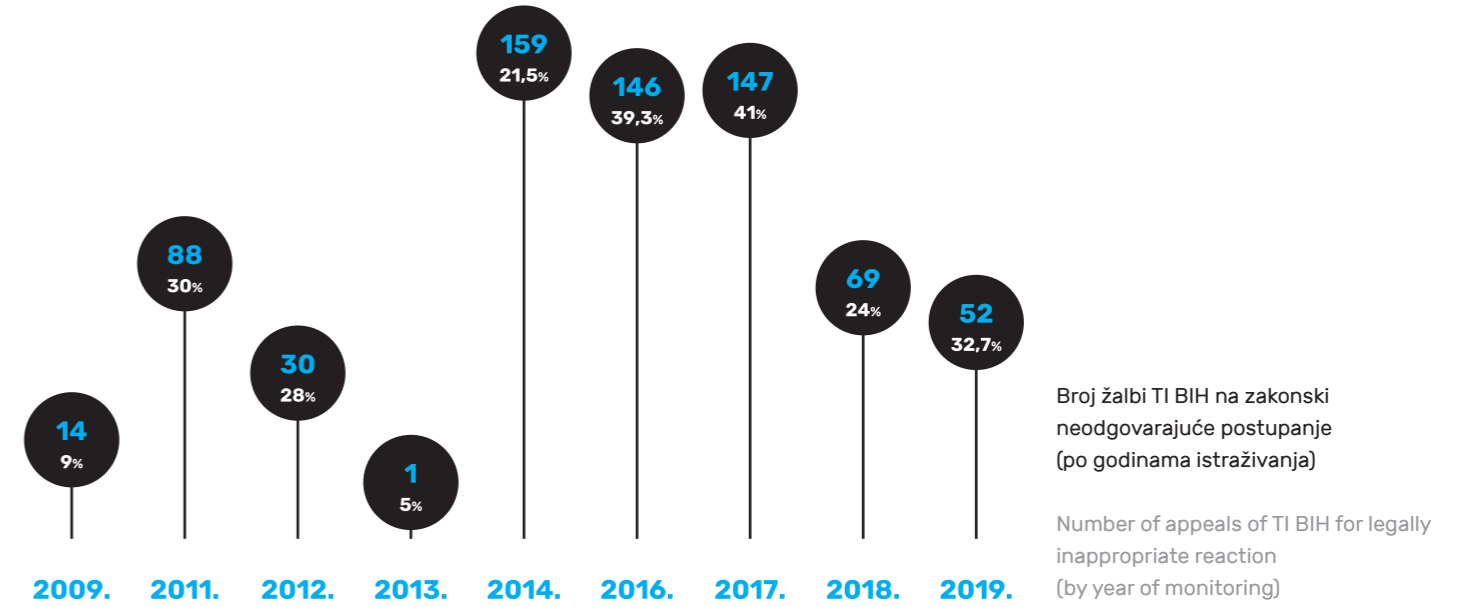
The laws that regulate free access to information of public importance were adopted in early 2001 almost simultaneously at the state and entity levels. All three regulate the procedures to request information in a similar manner and empower citizens with a multitude of options in how information should be supplied by the public authority. This law very quickly became fundamental to the TI BiH work because it enabled the collection of critical information from the institutions and identification of malpractices. Besides, it directly supported the citizens and indirectly it permitted a performance assessment of the authorities.

Almost from the very outset TI BiH insisted on respect for and correct application of the Freedom of Access to Information Law (FOI) at all government levels, understanding well the importance of institutional transparency in prevention and

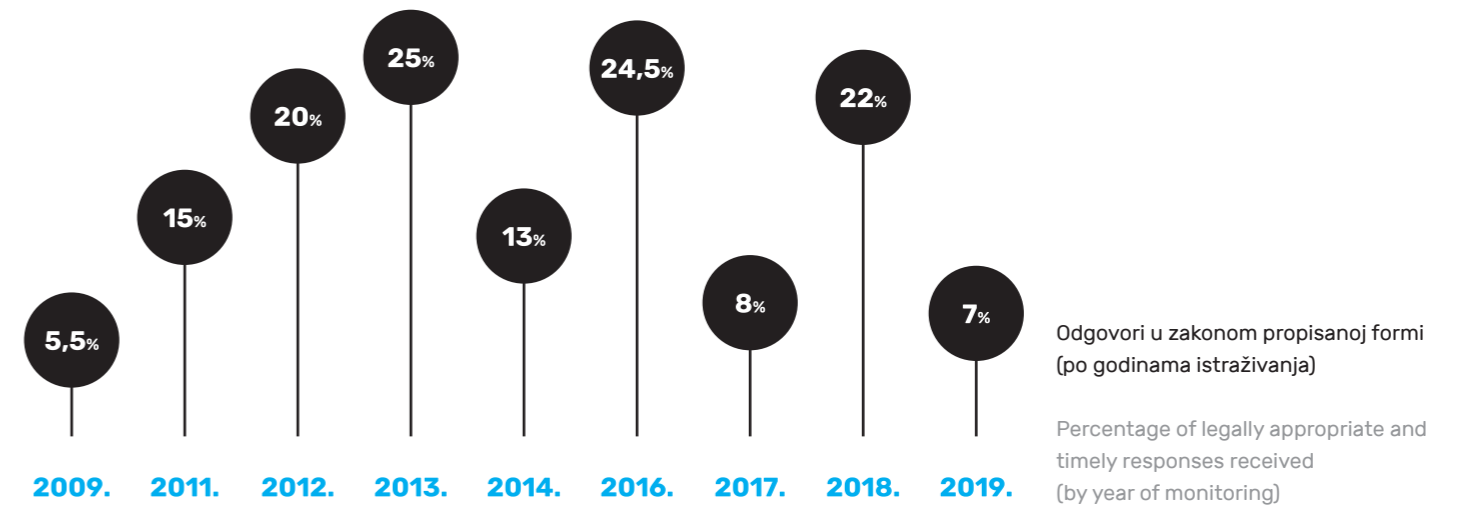
Odgovori na zahtjev TI BiH u zakonskom roku (po godinama istraživanja)

Percentage of responses received by TI BiH within the legal deadline (by year of monitoring)

Broj žalbi TI BiH na zakonski neodgovarajuće postupanje (po godinama istraživanja)

Number of appeals of TI BiH for legally inappropriate reaction (by year of monitoring)

Odgovori u zakonom propisanoj formi (po godinama istraživanja)

Percentage of legally appropriate and timely responses received (by year of monitoring)

otkrivanje korupcije. Od 2009. do danas sprovode se istraživanja provjere transparentnosti javnih institucija, odnosno dostupnosti javnih informacija. Uzorci i ciljne grupe istraživanja su se razlikovali, te su obuhvaćena sva ministarstva na svim nivoima vlasti u BiH, jedinice lokalne samouprave, tužilaštva, te javna preduzeća, javne ustanove i

detection of corruption. From 2009 to date, the performance assessments, i.e. transparency monitoring of public institutions, have been carried out demonstrating the extent to which such public information is accessible. These samples and target groups have expanded over time, aspiring to involve all the ministries at all

drugi oblici ograničavanja koji obavljaju djelatnosti od javnog interesa. Ciljevi istraživanja su dobiti realne slike o primjeni FOI od strane javnih organa i ocjene njihove transparentnosti u radu.

TI BiH je u desetogodišnjem periodu uputio 2.325 zahtjeva za pristup informacijama, 1.079 urgencija te izjavio 692 žalbe.

Iako su izneseni kumulativni podaci na godišnjem nivou, detaljniji presjek bi pokazao da nema suštinske razlike između nivoa vlasti. Uzimajući u obzir deset godina istraživanja, primjetan je blagi napredak kod dostavljanja odgovora u zakonskom roku, te utvrđivanja izuzetaka od zakona, što je u dobroj mjeri rezultat stalnog pritiska TI BiH i nekoliko srodnih organizacija, te medija s kojima se blisko saradivalo.

TI BiH je u među prvim organizacijama koje su zauzele principijelni stav o vođenju upravnih sporova u svim predmetima u kojima javni organi uporno praktikuju tajnost u radu. Navedeno je rezultiralo sa dobijenih 114 upravnih sporova u periodu od 2008. godine do danas. Presude u korist organizacije najčešće su donošene zbog kršenja i pogrešne primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama, a protiv niza javnih institucija počevši od Predsjedništva BiH do kantonalnih javnih preduzeća. Sve to je kod TI BiH razvilo bogatu sudsku praksu iz oblasti pristupa informacijama zbog čega se TI BiH obraćaju druge organizacije i mediji za pomoć u sličnim situacijama.

Upravo zato organi uprave i pravosudni organ prepoznaju TI BiH kao organizaciju koja je doprinijela sudskoj praksi u oblasti pristupa informacijama, te prepoznavanju Zakona o slobodi pristupa informacijama kao ključnog zakona koji omogućava kontrolu rada javnosti nad svim javnim organima. Sudovi su u većini predmeta koje je vodio TI BiH kroz svoja stanovišta podučavali državne službenike i javne organe kako da primijene propise o pristupu informacijama, kako da odvažuju javni interes, kada je opravdano primijeniti izuzetke, a kada ne, itd. Na taj način sudovi su popunjavali zakonske praznine, ili su svojim tumačenjem pokušali ukazati na značaj prava na pristup informacijama u demokratskim društvima.

Kroz dosadašnju praksu izdvojili su se i krajnje afirmativni primjeri u kojima su sudovi isticali npr. da se informacije o predmetu ugovora o djelu, ili njegovoj sadržini, ne mogu smatrati ličnim

BiH levels, all municipalities, prosecutor offices, public enterprises, other public institutions and any other organisational form that supposedly acts in the public interest. The objective of the research is twofold: a real breakdown of the FOI implementation by the public authorities and the level of their transparency.

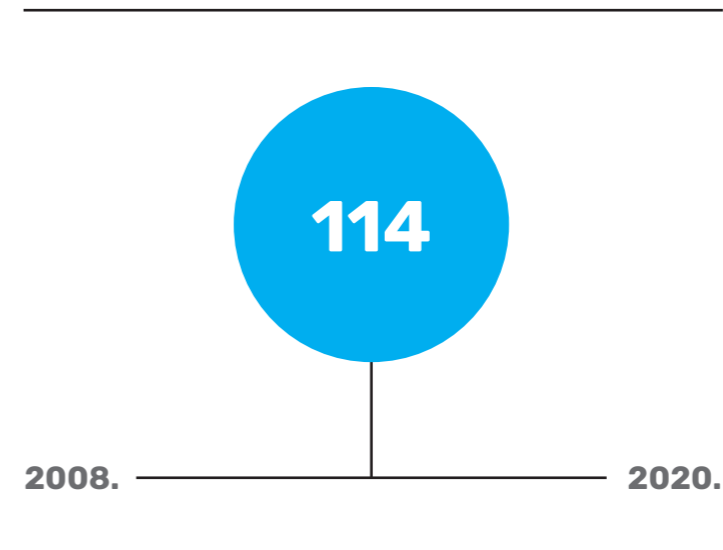
During these ten years, TI BiH dispatched 2325 requests for information, 1079 expedite requests and lodged 692 appeals, following a legally inappropriate institutional action or the lack thereof.

The aggregate annual data demonstrates what any detailed breakdown would show as well, which is no significant difference among the different government levels. After ten years of monitoring, only limited progress has been recorded in receiving responses within the legal deadline as well as stating the reasons for withholding information, which came as a result of persistent actions staged by TI BiH and a few like-minded organisations with which it cooperated closely.

TI BiH was among the pioneers to initiate administrative litigations in all cases when a public office practised non-transparent operations. This resulted in 114 administrative cases won from 2008 to date. Verdicts in favour of the NGO were upheld chiefly because of the breach or misapplication of the FOI Law against a range of institutions, from the BiH Presidency to the cantonal public utilities. This also empowered TI BiH with rich legal practice in the FOI application, which many other organisations and media reach out to in search of assistance in similar situations.

In doing so, public offices and the judiciary have grown to recognise TI BiH as an organisation that helped shape the case law in the FOI area, and acknowledging FOI Law as critical in ensuring transparency of the public institutions. Courts used the cases initiated by TI BiH to formulate their own stance and started educating the administration and public offices on how to: use the FOI regulation, determine public interest, decide on exceptions or when that is inappropriate, etc. This helped fill several legal gaps or provided legal commentaries that sought to strengthen a proper democratic FOI environment.

The exercise also singled out positive examples where the courts acted in the spirit of the law too, e.g. consultancy contracts cannot be

podacima, naročito kada se radi o angažmanu u javnom organu koji raspolože sredstvima poreskih obveznika. Posebno su bile bitne sudske presude u kojima su sudije podsjećale javne organe na svoju obavezu da polažu račune široj javnosti, odnosno svim građanima, i da se to upravo čini kroz ustupanje informacija. Ovo je, doduše, krajnji resurs u promovisanju transparentnosti, jer su sudski postupci najčešće dugotrajni, iziskuju troškove i nisu efikasni u ostvarivanju pristupa željenoj informaciji, ali su i značajni jer ne postoji nezavisna institucija kao žalbeni organ.

Sprečavanje sukoba interesa

Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine kao i entiteta stupio je na snagu 8. novembra 2002. godine, nakon žestokih međunarodnih pritisaka, i doživio nekoliko izmjena narednih godina, bilo kroz OHR-ovo nametanje zakonskih rješenja, bilo kroz izmjene dijelova zakona. Centralna izborna komisija (CIK) BiH bila je središte kontrole sukoba interesa i sankcionisanja utvrđenih nepravilnosti, principom supsidijarnosti za sve nivoe vlasti. Međutim, 2008. godine entiteti po prvi put usvajaju svoje zakone, koji značajno odstupaju od inicijalnog rješenja, a ta praksa se nastavlja i na državnom nivou 2013. godine, kada se prelazi na sasvim nov model utvrđivanja sukoba interesa. O problemima koji tada nastaju, više se govori u sljedećem dijelu.

Broj dobijenih upravnih sporova protiv javnih organa zbog kršenja Zakona o slobodi pristupa informacijama od 2008. godine do danas

Number of administrative disputes won against the public offices for breaching the Freedom of access to information law between 2008 and now

considered confidential or personal, especially when commissioned by a public authority which pays for the service with taxpayers' funds. Court decisions frequently reminded the authorities of this important point seeking greater transparency towards citizens. Nonetheless, court cases are the final resort in the struggle for transparency, because as a rule they take a long time and costs and cannot be considered efficient in accessing information. Yet they are also important since no other complaint office exists acting independently.

Prevention of conflict of interest

Conflict of interest (COI) Law in the BiH joint institutions as well as in the entities entered into force on 08 November 2002 after heavy international pressure and underwent several changes in the subsequent years, be it through the OHR's impositions or amendments to the Law. The BiH Central Election Commission (CEC) was in the centre of control of COI and sanctioning the outlawed behaviour, and that by means of subsidiarity accounting for all the governance levels. However, in 2008, the entities for the first time adopted their own laws that significantly part with the initial solution and this practice also affects the state level in 2013 that adopts a whole new model of COI determination. The problems this created are investigated below.

Centralna izborna komisija BiH u sprečavanju sukoba interesa

Iako je CIK prve dvije-tri godine primjene Zakona djelovao retroaktivno i rijetko pokretao postupke zbog sukoba interesa, dešavalo se da mnogi poslanici podnose ostavke na funkcije na kojima postoji sukob interesa, odnosno nespojive funkcije (npr. u upravnom ili nadzornom odboru javnih preduzeća). Do 2004. godine oko 500 zvaničnika podnijelo je CIK ostavke na takve funkcije. Svega troje zaposlenih u CIK je prvih nekoliko godina nadziralo pojavu sukoba interesa, a trebalo je da se nose sa desetinama hiljada pojedinaca na koje se ovaj zakon odnosio. Kada se u obzir uzmu i sve osobe koje su povezane s javnim zvaničnicima, Zakon se na direktan ili indirektan način odnosio na gotovo pola miliona ljudi u zemlji. TI BiH je stoga već prvih godina svog postojanja veoma blisko saradivao sa CIK u vezi s praćenjem sukoba interesa i obukom malobrojnog kadra u ranom prepoznavanju sukoba interesa i efikasnosti sankcionisanja.

TI BiH je organizovao nekoliko okruglih stolova i konferencija, na kojima su prezentovani prijedlozi za izmjene Zakona u skladu s regionalnim iskustvom ostalih ogranaka TI iz njihovih zemalja. Ogdalo se to u zakonskim prijedlozima, ali i rušenju nekih loših zakonskih prijedloga, indirektno kroz vrlo dobre odnose koje je tada

Central Election Commission of BiH preventing the conflict of interest

Even though the CEC in the two to three initial years acted in retrospective and rarely launched COI cases, on a few occasions the members of parliaments (MPs) resigned from a position where such conflict existed, i.e. they were incompatible (e.g. in a management or supervision board of a public enterprise). Some 500 officials submitted their resignation to the CEC by 2004. The staff of only three at the CEC monitored COI through the initial years, yet the Law applied to tens of thousands of officials. When taking into account all the persons related to these officials, the Law directly or indirectly covered approximately half a million of BiH citizens. TI BiH therefore in its very early years closely cooperated with the CEC in monitoring COI and training the few staff in early detection of COI and its efficient sanctioning.

Several round tables and conferences were organised by TI BiH to present proposals for amendments to the Law, compatible with the regional practice the other TI Chapters supplied from their countries. These took form of legal improvements, but also suggestions to scrape off some poor proposals, indirectly via BiH MPs (one of the many proposed amendments was to monitor the declarations of assets of the elected officials annually, not only at the start and the

Već prvih godina svog postojanja TI BiH je veoma blisko saradivao sa CIK BiH u vezi s praćenjem sukoba interesa

In its very early years TI BiH closely cooperated with the CEC of BiH in monitoring COI

TI BiH je organizovao brojne obuke o pitanju sukoba interesa od samog početka primjene zakona.

TI BiH organised numerous trainings on conflict of interest since the very introduction of the Law

TI BiH imao sa bh. parlamentarcima (jedan od brojnih primjera predloženih amandmana jeste i da se imovinska kartica izabranih zvaničnika prati na godišnjem nivou, a ne samo na početku i kraju mandata). Takođe je pružena pomoć u jačanju stvarne svrhe Zakona: uspostavljanje odgovarajućih instrumenata za nadgledanje (monitoring) i jačanje nezavisnih mehanizama kroz uspostavljanje odgovarajućih institucija i na entitetskom nivou. Tada je bilo prisutno razmišljanje da bi uključivanje više ljudi na različitim nivoima moglo pomoći CIK BiH u sprovođenju blagovremene i detaljne revizije sukoba interesa.

Obuku za izabrane zvaničnike i ostale na koje se Zakon odnosi vršilo je malobrojno osoblje TI BiH, a involviralo je i tadašnju predsjednicu CIK i osoblje institucije, a nerijetko je bio koordiniran regionalno uz učešće sličnih eksperata iz više zemalja (kroz veći projekat koji je u zemljama zapadnog Balkana tada finansirala Vlada Finske). TI BiH je uspostavio saradnju i u proces uključio i Udruženje izbornih zvaničnika kroz napore širenja koalicije za sprečavanja sukoba interesa. Pored zvaničnika, TI BiH je pružao i obuke za novinare, kako bi oni lakše i uspješnije tragali za i objelodanivali sukobe interesa, a nerijetko su isti praćeni obukama i u korištenju mehanizama Zakona o slobodi pristupa informacijama, kao komplementaran alat. Tih je godina BiH imala jedno od kvalitetnijih rješenja u regionu, a izabrani zvaničnici su vodili računa da ne budu uhvaćeni u sukobu interesa. Bliska saradnja s CIK vezana je uz raniji period, jer je razvodnjavanjem zakonskog okvira vremenom rad Komisije postao metom sve žešćih nezavisnih kritika i sporova, uključujući i TI BiH.

end of their mandates). Assistance was also provided in strengthening the spirit of the Law: setting up appropriate monitoring instruments and independent mechanisms through the complementary entity-level institutions. It was believed at the time that engaging as many staff as possible at various levels might help the CEC to perform timely and detailed COI checks.

Training for elected officials and others affected by the Law was carried out by the TI BiH staff and involved also the then-Chair of CEC, their other staff and often featured also similar experts from the neighbouring countries (through a larger Western Balkans project financed by the Finnish Government). TI BiH initiated collaboration and involved also the Association of Elected Officials of BiH in the process, aimed at expanding the COI coalition. Besides the officials, TI BiH also trained journalists, so they can more effectively follow the trace and publish COIs encountered, often complemented by training in the utilisation of FOI Law. During that period BiH claimed one of the best legal solutions in the region and the elected officials tried hard not to be caught running COI. Close collaboration with the CEC was a feature of that period, because once the legislative framework got diluted, the operations of the CEC became target of fierce attacks from independent critics and subject of disputes, including those from TI BiH.

Međutim, upravo je zbog značaja sprečavanja sukoba interesa, ovo ujedno postala i oblast koja je doživjela možda najveći nazadak kada je riječ o kvalitetu zakonskog okvira, nezavisnosti institucija koje provode zakone i mogućnosti uticaja na adekvatno sankcionisanje. Tako je cijeli odjel CIK zadužen za sukob interesa 2013. godine prebačen u APIK, od kada je primjena za nivo FBiH stala, dok je RS 2009. godine oformila svoju Komisiju za sukob interesa, koja od tada ima nepromijenjeno rukovodstvo i veoma skromne, gotovo nepostojeće rezultate rada.

Ipak, TI BiH je nastavio pratiti i ukazivati na situacije sukoba interesa i prijavljivati ih nadležnim institucijama. U periodu od 2009. do 2020. godine TI BiH je podnio prijave protiv više od 30 nosilaca javnih funkcija, koje su se odnosile na nespojivosti funkcija ili situacije sukoba interesa u procesu donošenja odluka. Prijave su se odnosile na zvaničnike svih nivoa vlasti, od aktuelnih premijera (npr. **Milorad Dodik** kao premijer RS zbog subvencionisanog kredita državne Investiciono-razvojne banke RS svom sinu, **Nermin Nikšić** kao premijer FBiH zbog imenovanja svog brata u rukovodstvo "Autocesta FBiH"), ministra **Nedžada Brankovića** ujedno i dioničara u Društvu za upravljanje fondovima ABDS, pa do prijave zbog nespojivih funkcija (**Dragan Čavić** kao poslanik NS RS i direktor javnog preduzeća, **Nenad Nešić** zastupnik u PS BiH i direktor JP i mnogi drugi).

Bez obzira na proizvoljna tumačenja organa nadležnih za utvrđivanje sukoba interesa i manjkavog zakonskog okvira koji vrlo usko definiše sukob interesa, TI BiH je prema istima insistirao na poduzimanju mjera, ali i ukazivao na ove slučajeve javno, te se profilisao kao jedina organizacija koja se sistemski i dugoročno bavi ovim pitanjem.

Pored djelovanja na prijavama sukoba interesa, a kako bi se lakše identifikovali potencijalni slučajevi sukoba interesa, TI BiH je razvio nekoliko baza podataka (baza javnih preduzeća, baza javnih ustanova), koje sadrže informacije o upravljačkim strukturama, da bi na kraju razvio i poseban registar funkcionera, koji sadrži informacije o preko 800 nosilaca javnih funkcija (funkcije koje obavljaju na različitim nivoima, povezanost s privatnim kompanijama, i sl.). Ukrštajući podatke tih baza, javnost lako može sklapati sliku cjelokupne mreže sukoba interesa u zemlji.

However, it was exactly the importance of COI prevention which made it a victim of its success, possibly suffering a setback greater than any other when it comes to the legislative framework quality, independence of the institutions implementing the laws and their ability to sanction adequately. The entire CEC's unit handling COI was transferred to the Anti-Corruption Agency in 2013 and at the same time, their work in FBiH stopped, while RS back in 2009 formed its own Commission for COI, the management of which remains unchanged ever since and its results modest if any.

Irrespective of these reform reversals, TI BiH continued to follow and pinpoint COI cases reporting them to the relevant institutions. From 2009 until 2020, it filed cases against more than 30 public officials pertinent to the incompatibility of functions or COI in the decision-making process. These were filed against officials at all levels of government, ranging from the prime ministers at the time (e.g. **Milorad Dodik**, RS Prime Minister for the subsidised loan the public RS Investment-Development Bank granted to his son, **Nermin Nikšić**, FBiH Prime Minister for appointing his brother into the FBiH Motorways management), Minister **Nedžad Branković** who also became a shareholder of the public Investment Fund ABDS, to cases filed for incompatibility of functions (**Dragan Čavić** an RS MP and director of a public utility, **Nenad Nešić** a BiH MP and a public enterprise director and many others).

New authorities in charge introduced a very subjective assessment of COI based on the impeded legislative framework that now defines COI extremely narrowly. TI BiH nonetheless insisted they undertake measures and went public with the details of these instances, which profiled it as the only organisation that has systemically and continuously entertained the COI matters.

Besides the specific reports filed, to permit simpler identification of the potential COI cases, TI BiH developed several databases (of public enterprises and public institutions) with all the information on their management, coupled with another instrument: registry of public office holders with details of over 800 officials (what functions they perform at various levels, their links to private companies, etc.) thus creating a matrix of COI in the country, freely available to the public at large.

Dobrila Govedarica, izvršna direktorica, Fond otvoreno društvo BiH

Dobrila Govedarica, Executive Director, Open Society Fund BiH

Transparency International kao partner u teškim borbama

Transparency International as a companion in difficult battles

Ono što organizaciju civilnog društva čini uspješnom su: posvećenost cilju, istrajnost, snaga argumenata te kvalitet i relevantnost predloženih rješenja. Upravo su to karakteristike koje, s pravom, možemo pripisati organizaciji Transparency International u BiH. Dugih dvadeset godina TI BiH uporno pokušava da umanjí ili ograniči jedno od najvećih zala s kojima se bosanskohercegovačko društvo suočava – korupciju. Gotovo od samog početka, Fond otvoreno društvo je imao zadovoljstvo biti i donator i partner.

Saradnja je počela 2002. godine, s projektom *Korupcija u BiH izborima*, a nastavila brojnim inicijativama od kojih ističem: studije Sistema nacionalnog integriteta (2006–2008), zagovaranje za dosljednu implementaciju Zakona o slobodnom pristupu informacijama kao sredstva borbe protiv korupcije (2009), monitoring implementacije antikorupcijskih reformi u BiH (2010–2012). Od 2009. godine do danas saradivali smo na cijelom nizu projekata koji se tiču transparentnosti javnih nabavki i na regionalnom i na nacionalnom nivou.

Sretne su zemlje u kojima Transparency International nema šta osobito da radi. Kako danas stvari stoje, TI Bosne i Hercegovine može računati na najmanje još jednu dekadu teških borbi protiv korupcije. Poželimo im sreću na tom putu.

What makes a civil society organisation successful is the following: commitment to the mission, persistence, power of arguments and relevance of the proposed solutions. Exactly these can rightly be ascribed to the organisation Transparency International in BiH. Twenty long years TI BiH has persistently worked on lessening or limiting one of the worst evils the BiH society has encountered – corruption. Almost from the very start, Open Society Fund has had the pleasure of being a supporter and partner.

Our collaboration has begun in 2002 with the *Corruption in BiH elections* project and continued with numerous initiatives, among which the following are worth noting: National Integrity System (2006–2008), Advocacy for Freedom of Access to Information Law as a means to counter corruption (2009), Monitoring implementation of the anti-corruption reforms in BiH (2010–2012), etc. Since 2009 we have joined forces on a range of projects that cover public procurement both regionally and nationally.

The countries in which Transparency International has little to do can be considered fortunate. As things stand today, TI BiH can count on at least one solid decade of difficult battles against corruption. May we wish them the best of success along the way.

Javne nabavke

U periodu do septembra 2004. godine nije postojao jedinstven sistem javnih nabavki u BiH. Krajem 2004. godine, pod uticajem međunarodne zajednice, usvojen je jedinstven Zakon o javnim nabavkama u BiH, koji važi u oba entiteta i Brčko distriktu. Zakon je zasnovan na pravilima Evropske unije, odnosno na implementaciji *acquis communautaire* u pravni sistem BiH i na taj način harmonizovan sa zakonodavstvima drugih evropskih zemalja. Ovaj zakon omogućava uspostavljanje jedinstvenog tržišta javnih nabavki u BiH. Slijedi uspostavljanje Agencija za javne nabavke, te nekoliko revizija zakona na svim nivoima kroz narednih deset godina.

TI BiH se od donošenja jedinstvenog zakonskog okvira bavio praćenjem primjene Zakona o javnim nabavkama kroz različite faze i insistiranjem na provođenju transparentnih procedura, a pomagao je i u njegovom donošenju kroz sugestije zakonskih rješenja. U ranijem periodu od 2009. godine objavljeni su redovni godišnji izvještaji o trendovima u transparentnosti i efikasnosti nadležnih institucija u provođenju zakona, uz reakcije na pojedinačne slučajeve teškog kršenja. Od 2016. do 2020. godine, TI BiH je uspostavio i praćenje nabavki u realnom vremenu, na velikom uzorku ugovornih organa, ukazujući vrlo često na nepravilnosti i djelujući prema nadležnim institucijama.

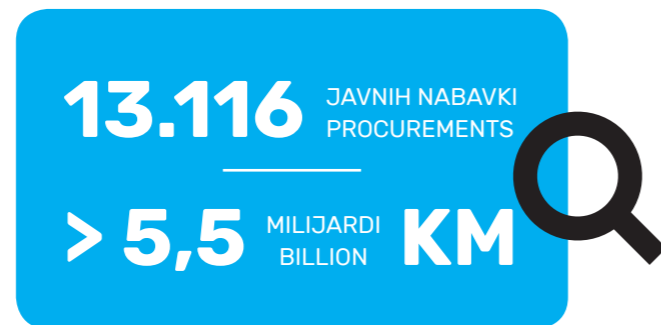
Monitoringom javnih nabavki istraživački tim je u tom periodu obuhvatio **13.116 javnih nabavki** vrijednosti preko **5,5 milijardi KM**, dok je kroz kompletan proces ugovaranja ispraćena **221 javna nabavka**. S obzirom na to da je za potrebe monitoringa tražena dodatna dokumentacija od ugovornih organa, TI BiH je uputio preko hiljadu dopisa raznim institucijama. Zbog nedostavljanja informacija pokrenuto je 20 tužbi, od kojih su presude u korist TI BiH donesene u 15 slučajeva, dok o pet tužbi sud još uvijek nije donio odluku u vrijeme pisanja ovog teksta.

Public Procurement

Until September 2004 BiH ran no unified system of public procurement. Only late that year, bowing to intense pressure from the international community, a single Public procurement law of BiH was adopted, valid in both entities and the Brčko District. The Law had its foundations in the European Union's *acquis communautaire*, sections of which were transposed into the local legal system and thus harmonised also with the rest of the continent. This Law established a single procurement market in BiH. It was followed by the Public Procurement Agency's (PPA) foundation and revisions of several laws at all government levels in the coming ten years.

TI BiH was directly engaged in the single legal framework adoption, and swiftly thereafter focused on the Law's implementation monitoring through its various phases having insisted on transparent procedures. In an earlier period from 2009, regular annual reports were published on trends in transparency and efficiency of the relevant institutions in the Law's implementation, which reacted to all serious breaches of the legal provisions. From 2016 to date, TI BiH established real-time procurement monitoring at a large sample of contracting authorities, often pointing to the problems detected and reacting instantly with the relevant oversight.

In this period alone, the public procurement monitoring analysed **13,116 procurements** in the total value of more than **KM 5.5 billion**, while the full contracting process was investigated in **221 public procurements**. Bearing in mind that additional materials had to be acquired in the process, TI BiH wrote more than a thousand such requests across the institutions. In 20 cases, the authorities were sued for failing to provide the requested documentation. In 15 cases, the courts upheld TI BiH's demand and ruled in its favour, while at the time of writing, 5 of these were still pending.

Broj i vrijednost javnih nabavki obuhvaćenih monitoringom od 2016. do 2020. godine

Number of public procurements and their values monitored between 2016 and 2020

43%

2016.

81%

2020.

Procenat javno objavljenih planova javnih nabavki na internetskim stranicama ugovornih organa u periodu monitoringa

Percentage of the public procurement plans published on the websites of the contracting authorities in the selected years

Na osnovu 175 zahtjeva za monitoring upućenih Agenciji za javne nabavke BiH, ugovorni organi su radili izmjene i dopune tenderskih dokumentacija, te poništili pokrenute postupke javnih nabavke, a ukupna vrijednost izmijenjenih i poništenih postupaka iznosi **13.764.909,05 KM**. Takođe na osnovu zahtjeva za monitoring koje je uputio TI BiH, Agencija za javne nabavke BiH je prosljeđivala predmete tužilaštvu na dalje postupanje, te pokrenula nekoliko prekršajnih postupaka pred nadležnim sudovima.

Konstantno ukazivanje TI BiH na nepravilnosti i neophodnost transparentnog postupanja rezultiralo je naposljetku i rastom transparentnosti planova javnih nabavki. Na početku monitoringa tek 43% ugovornih organa imalo je javno objavljen plan javnih nabavki na svojoj internetskoj stranici, dok je danas taj procenat gotovo udvostručen na **81%**.

Pored monitoringa javnih nabavke, TI BiH je, kroz program podrške i mentorstva malim i srednjim preduzećima i zaposlenim u ugovornim organima na lokalnim nivoima, radio na jačanju kapaciteta ugovornih organa i ponuđača u BiH za sprovođenje efikasnih, efektivnih i transparentnih javnih nabavki. Program je obuhvatao obuku i mentorstvo preko 100 osoba zaduženih za planiranje, provođenje i nadzor javnih nabavki. Istovremeno putem Centra za pružanje pravne pomoći TI BiH kontinuirano radi na pojedinačnim prijavljenim slučajevima pronevjera u procesu nabavki.

Based on 175 monitoring requests sent to the PPA, the contracting authorities initiated amendments and extensions to the tender documentation or terminated the ongoing public procurement, with the grand total of **KM 13,764,909.05**. Based on such TI BiH appeals, PPA forwarded the documented cases to public prosecutors for further processing and several charges were pressed before the relevant courts.

TI BiH's sustained efforts to uncover irregularities and call for transparent administration finally resulted in greater transparency of procurement plans. At the start of the monitoring, only 43% of the public contracting authorities had their procurement plans duly published on their websites, while today this figure has risen to **81%**.

Besides the described monitoring, TI BiH has run a support and mentorship programme for small and medium-sized enterprises and for the contracting authorities at the municipal level, aimed at enhancing their capacities for efficient, effective and transparent procurement. More than a hundred officers in charge of procurement planning, implementation and supervision have undergone this hands-on training. Meanwhile, TI BiH's ALAC continuously processes individual reports of procurement mismanagement or the related embezzlement.

U toku pandemije uočena je česta zloupotreba hitnih postupaka u nabavci medicinske opreme

During the pandemic, regular abuse was noted of urgent procedures when procuring medical equipment

Javne nabavke u doba Covid-19

S pojavom epidemije Covid-19 TI BiH je poseban fokus stavio na zloupotrebe hitnih postupaka i netransparentnih procedura ne samo u nabavka- ma medicinske opreme, već i druge vrste nabavki za koje su ugovorni organi zaobilazili procedure pod okriljem suzbijanja posljedica epidemije. Primijećeno je da neki ugovorni organi koriste direktne pregovaračke postupke krajnje hitnosti i izuzeće od primjene Zakona, navodeći posebne mjere za nabavke. Međutim, kako se ove nikako ne mogu dovesti u direktnu vezu s mjerama neophodnim za sprečavanje širenja i ublažavanje posljedica Covid-19, Agencija za javne nabavke zamolila je starog saveznika TI BiH za pomoć pri nadgledanju ovako naglog rasta hitnih nabavki. Istraživački tim TI BiH izvršio je provjeru svih dostupnih internet stranica ugovornih organa (od ukupno 2.690 ugovornih organa), te je u samo prvih mjesec dana pronađeno preko 200 javnih nabavki provedenih putem pregovaračkog postupka bez objave obavještenja i putem hitnosti, od kojih se desetine nisu mogle dovesti u direktnu vezu s Covid-19 krizom. O svemu je Agencija blagovremeno i obaviještena, te je zatražila obrazloženja ugovornih organa. Istovremeno je započela i saradnja s OCCRP (*Organized Crime and Corruption Reporting Project*) na proširenju baze o nabavkama medicinske i zaštitne opreme širom Evrope uspostavljene upravo povodom Covid-19.

Public procurement through COVID-19

As the Covid-19 pandemic took hold, TI BiH rapidly shifted its focus to the abuse of urgent procedures and non-transparent procurement not only for medical equipment contracting, but also various other purchases for which the authorities bypassed the regular procedures claiming pandemic emergency. A number of authorities were noticed using single source procurement of extreme urgency that permits exceptions to the Law, stating special circumstances when contracting. However, these exceptions can by no means be considered applicable as there was no evidence goods or services were directly related to virus control or immediate COVID-19 consequence alleviation. PPA therefore approached its trusted ally TI BiH asking for its monitoring support given the urgency and the sudden surge in procurement. TI BiH's monitoring team conducted a thorough review of all the available websites of the contracting authorities (2,690 in total), and within only a month found more than 200 public procurements had been completed by means of direct contracting, circumventing tender notice and applying urgent procedures, of which dozens had absolutely no connection to the Covid-19 issues. PPA was informed immediately and it requested explanations from the reported offices. Collaboration with OCCRP (Organized Crime and Corruption Reporting Project) begun in parallel to expand the database of medical and protection supplies' procurement across Europe set up exactly for the same monitoring reasons.

Na osnovu prijava u vezi s nabavkom respiratora i druge medicinske opreme, monitoring tim se obraćao nadležnim institucijama (Agenciji za lijekove, Upravi za indirektno oporezivanje, JU Institut za javno zdravstvo, Vladi FBiH itd.) tražeći dodatne informacije, a u cilju daljeg pravnog djelovanja. Dodatno, kroz javne istupe se konstantno ukazivalo na nepravilnosti povodom aktuelnih nabavki u vezi s Covid-19, a mišljenje organizacije potražilo je više od 50 novinara/medija, te je pružana pomoć u tumačenju Zakona o javnim nabavkama organizacijama civilnog društva i institucijama.

TI BiH je takođe podnio krivičnu prijavu protiv Instituta za javno zdravstvo RS, kao i protiv njegovog rukovodstva zbog spornih nabavki medicinske opreme od nekvalifikovanih ponuđača. Institut je tokom aprila 2020. godine putem pregovaračkog postupka nabavljao medicinske zaštitne maske od firme "Procontrol" iz Banje Luke koja se bavi arhitektonskom i inženjerskom djelatnošću, kao i medicinsku zaštitnu opremu od turističke agencije "Travel4Fun". Ni jedna ni druga firma nemaju dozvolu za promet medicinskim sredstvima, iako se takav uslov tražio tenderskom dokumentacijom koju je Institut dostavio TI BiH. Sve krivične prijave su u fazi provjere u vrijeme pisanja ovog teksta.

U istom periodu, TI BiH je monitoringom utvrdio da je Fond zdravstvenog osiguranja RS izuzećem od primjene Zakona sklopio ugovore od preko 26 miliona KM (bez PDV-a) o čemu je obavijestio javnost i nadležne institucije.

Having received reports regarding procurement of respirators and other medical equipment, the monitoring team contacted relevant institutions (Drugs Administration, Indirect Taxation Administration, Public Health Institute, FBiH Government) seeking additional clarifications so it can proceed with legal action. In addition, TI BiH was raising awareness of the Covid-19 related procurement irregularities through its public appearances, so an opinion of the organisation was sought by more than fifty journalists/media, and support was provided in clarifying the procurement legislation to a number of civil society organisations and other institutions.

TI BiH pressed charges against both the RS Public Health Institute and its management severally for non-transparent procurement of medical equipment from non-qualifying suppliers. In April 2020, the institute directly contracted Banja Luka-based Procontrol purchasing facemasks, a company registered for architecture and engineering services, and further medical protection gear from Travel4Fun tourist agency. Neither firm holds a permit for trade in medical supplies, even though this condition was clearly stated in the tender documentation the Institute furnished to TI BiH. At the time of writing, the criminal charges pressed were being considered by the relevant courts.

Monitoring found further legal exceptions inappropriately applied by the RS Social Security Fund that led to KM 26 million net worth of contracting, of which TI BiH informed the public and the relevant institutions.

Medicinska oprema nabavljena je od nekvalifikovanih ponuđača

Medical supplies were procured from non-qualified intermediaries

Podrška provođenju izbora: finansiranje političkih partija i praćenje izbora

Kako je ranije navedeno, TI BiH je bio veoma angažovan pri izgrađivanju kapaciteta CIK BiH, koja je nadležna za organizaciju i provođenje izbora na svim nivoima. Ova je tema od prvih poslijeratnih izbora privlačila velik broj međunarodnih organizacija, uključujući i Organizaciju za evropsku bezbjednost i saradnju (OSCE), te sam segment obezbjeđivanja fer i demokratskog izbornog procesa nije bio upitan. Međutim, organizacija partija, njihovo finansiranje, provođenje predizbornih kampanja itd. ne samo da su bili predmetom korupcije, već su okvir za političku hobotnicu koja svojim kracima čvrsto obuhvata državu. Iako su ova pravila regulisana Zakonom o finansiranju političkih partija i Izbornim zakonom BiH, od početka ispitivanja javnog mnjenja u BiH, kroz Studiju percepcije korupcije TI BiH, političke partije konstantno drže primat najkorumpiranije institucije u cijeloj zemlji, uz minimalno povjerenje koje im građani ukazuju.

Upravo zato TI BiH posljednjih deset godina jedini u BiH aktivno i konzistentno prati oblast finansiranja partija i izbornih kampanja, što uključuje: praćenje redovnog finansiranja stranaka, analizu i provjeru finansijskih izvještaja, provjere donacija, praćenje troškova stranaka u izbornoj kampanji, a posebno zloupotrebu javnih resursa za pridobijanje izborne podrške, te prijavljivanje svih nepravilnosti CIK.

Aktivnosti TI BiH počele su praćenjem postupanja CIK i analizom finansijskih izvještaja, da bi se vremenom razvijale provođenjem Studije o zakonskom okviru i primjeni zakona u oblasti finansiranja stranaka (CRINIS)⁶. Uspostavljena i primjenjena metodologija za praćenje troškova izborne kampanje i poređenje s prijavljenim troškovima, evoluiralo je u terensko posmatranje aktivnosti funkcionera i stranaka u 70 opština pred lokalne izbore 2020. godine.

U periodu od 2007. godine TI BiH je podnio CIK oko 80 prijava koje se odnose na kršenje propisa o izbornoj kampanji, Zakona o finansiranju političkih stranaka, ali i na prijetnje i pritiske na birače i zloupotrebu javnih resursa za stranačku

Election implementation support: political party financing and election monitoring

As discussed earlier, TI BiH was actively engaged in strengthening the capacities of the CEC BiH in charge of the election preparation and implementation at all levels. This is a topic that drew a lot of attention since the very first post-war elections, including from the Organisation for Security and Cooperation in Europe (OSCE), which ensured fair and democratic election process. Yet, the party structures, their financing, election campaigns, etc., were not only corruption-prone but provided a framework for the political octopus to spread its tentacles tightly around the entire country. And while these segments were *de iure* covered by the Law on Political Party Financing and the Election Law of BiH, from the start of public polling the political parties have *de facto* held the top position as the most corrupt institution, with minimal to no confidence of the citizens.

With that in mind, TI BiH has been following closely and consistently the entire arena of political party financing and election campaigning, which includes: following regular party finances, analysing and verifying party reports, verifying donations, monitoring campaign expenditures and particularly any abuse of public funds for election purposes, and finally reporting any irregularities to the CEC.

These activities have their roots in the monitoring and analysis of the periodic CEC financial reports that over time expanded to a fully-fledged Study on the legal framework and application of the party finance regulation (CRINIS)⁶. This resulted in a methodology developed and applied to the actual election campaign expenses that are measured against the officially reported figures, and it finally evolved into a tool applied in theatre, permitting active monitoring of the parties and their officials in 70 municipalities ahead of the 2020 local elections.

During 2007, TI BiH submitted some 80 reports to the CEC in respect of the election campaign rules' violations, Law on Political Party Financing, but also threats and pressure against the electorate and abuse of public resources for party promotion. As part of the expenditure monitoring exercise in three election cycles, TI BiH followed advertisements of ten parties in each cycle

Preliminarni rezultati praćenja predizborne kampanje za Lokalne izbore u BiH 2020.

Preliminary results of the 2020 Local elections monitoring campaign

2439

PRIMJERA KORIŠĆENJA JAVNIH SREDSTAVA
CASES OF ABUSE OF PUBLIC FUNDS

983

PRIMJERA INTENZIVIRANJA JAVNIH RADOVA
CASES OF INTENSIFIED PUBLIC WORKS

644

OBRAČANJA KANDIDATA NA IZBORIMA
PUBLIC ADDRESSES OF THE ELECTION CANDIDATES

140

SKUPOVA NA KOJIMA SU DIJELJENI POKLONI
GATHERING WITH GIFTS HANDED OUT

94

PRIJAVE CIK DO DANA IZBORA
PRE-ELECTION REPORTS TO THE CEC

44

IZREČENE SANKCIJE PO PRIJAVAMA TI BIH U UKUPNOJ VRIJEDNOSTI OD 45.000 KM
FINES BASED ON TI BIH REPORTS, TOTALLING KM 45,000

promociju. U okviru praćenja troškova političkih stranaka u tri izborna ciklusa, TI BiH je do sada pratio oglašavanje deset stranaka po ciklusu u iznosu preko 21 milion KM. Time je postao jedina organizacija u BiH koja u toku kampanje redovno obavještava javnost o troškovima kampanje, poredeći nalaze s prijavljenim troškovima stranaka. Sa dolazećim lokalnim izborima krajem 2020. godine očekuje se značajan rast ovih pokazatelja.

Nekoliko stranaka je, na osnovu ukazivanja TI BiH na nepravilnosti, CIK sankcionisala u iznosima koji su propisani Izbornim zakonom i Zakonom o finansiranju stranaka. Neki od ovih primjera odnose se na: neprijavlivanje donacija, preuranjenu kampanju finansiranu pritom javnim sredstvima, nezakonite donacije od strane pravnih lica koja su poslovala s organima izvršne vlasti, itd. Mnoge prijave koje se odnose na finansiranje stranaka u 2018. i 2019. godini još čekaju postupanje CIK, s obzirom na to da kasne revizorski izvještaji za te godine.

totaling the value of over KM 21 million. This made TI BiH the only organisation in the country reporting continuously about the estimated actual campaign expenditures and comparing these to the officially declared amounts. The coming local elections of 2020 are expected to significantly widen this gap.

Several parties were sanctioned by the CEC on the grounds of the TI BiH reports in the amounts envisaged by the Election Law and the Political Party Financing Law. The examples of wrongdoing include: failures to report donations, early campaigning additionally financed by taxpayers' money, illegal donations from legal entities that received contracts from the governments, etc. Many of these reports that cover the 2018 and 2019 election cycles still await the CEC reaction, as the audit reports for these two years run late too.

⁶ https://www.civicus.org/documents/toolkits/PGX_E_CRINIS.pdf

Podrška praćenju i reviziji finansiranja političkih stranaka

Supporting the monitoring and audit of political party financing

Hasida Gušić,
Centralna izborna komisija BiH, šefica Službe za reviziju

Hasida Gušić,
BiH Central Election Commission, head of the Audit Department

Centralna izborna komisija BiH ima dugogodišnju saradnju sa Transparency International u BiH, kao jednim od važnih sudionika u provedbi Zakona o finansiranju političkih stranaka. TI BiH pomno prati provedbu Zakona o finansiranju političkih stranaka, kao i nalaze Službe za reviziju finansiranja političkih stranaka i ulaže napore na unapređenju transparentnosti finansiranja političkih stranaka. Posebno se zalaže da se unaprijedi pravni okvir kojim se osigurava transparentnost finansiranja izborne kampanje političkih stranaka, da se suzi prostor za (zlo)upotrebu javnih resursa u izornoj kampanji i da se uvedu strožije kazne za nezakonito finansijsko poslovanje političkih stranaka, tj. da se političke stranke demotiviraju za svjesno kršenje odredbi zakona.

TI BiH je više puta okupljao stručnjake, predstavnike međunarodne zajednice, lokalnih institucija i CIK BiH, kada je predstavljena legislativa i praksa u oblasti finansiranja političkih stranaka i izbornih kampanja i iskustva zemalja iz okruženja i zemalja Evropske unije. TI BiH je predlagao i svoje prijedloge za izmjene Zakona o finansiranju političkih stranaka, te obavljao konsultacije sa predstavnicima CIK BiH s ciljem iznalaženja najboljih rješenja za unapređenje transparentnosti finansiranja političkih stranaka, kao i njihove odgovornosti prema građanima i sredstvima kojima raspolažu.

Central Election Commission (CEC) of BiH has a long-standing cooperation with TI BiH, as one of the important participants in the implementation of the Law on Political Party Financing (PPF). TI BiH closely monitors the implementation of the PPF Law, as well as the findings of the PPF Audit Office. It advocates for improvements to the legal framework and introduction of stricter penalties for illegal financial operations aimed at discouraging political parties from intentionally breaking the law.

On several occasions, TI BiH gathered experts, representatives of the international community, local institutions and CEC to present the existing legislation and practice in the field of PPF and election campaigns, as well as the experiences from countries in the region and EU member states. TI BiH put forward its proposed amendments to the Law and organised consultations with CEC representatives to identify the best solutions for increasing transparency and ensuring that political parties are accountable to citizens and in how they use public money.

Značajan doprinos TI BiH ogleda se u pomoći revizijskom osoblju Službe za reviziju finansiranja političkih stranaka da otkrije neprijavljene priloge, zabranjene priloge političkim strankama i zloupotrebe javnih sredstava u vrijeme provođenja izborne kampanje. TI BiH je CIK-u dostavio brojna obavještenja i prijave o neregularnostima kod provođenja izborne kampanje, među kojima su na prvom mjestu donacije političkim strankama od strane: organa uprave na svim nivoima vlasti u BH, javnih ustanova, javnih preduzeća, humanitarnih organizacija i privatnih preduzeća koja su s organima izvršne vlasti sklapala ugovore o javnim nabavkama.

Po prijavama TI BiH CIK u toku vršenja revizije finansijskih izvještaja političkih stranka, u skladu sa svojim nadležnostima, pribavlja brojne revizijske dokaze, koji su osnov za izdavanje revizijskih izvještaja, a potom i sankcionisanje političkih stranaka, radi kršenja odredbi zakona.

The magnitude of TI BiH's contribution is evidenced by the assistance provided to the audit staff of the PPF Audit Office in detecting unreported contributions, prohibited contributions to political parties and misuse of public funds during election campaigns. TI BiH submitted to the CEC numerous reports of election campaign irregularities, the most common of which are donations to political parties by administrative bodies at all levels of government, public institutions, public companies, humanitarian organisations and private companies, which have concluded public procurement contracts with the executive authorities.

Based on TI BiH's reports, CEC obtains abundant audit evidence to serve as the basis for audit reports and sanctioning political parties for violating the law.

Kako su političke partije zloupotrebile javna sredstva

Redovnim monitoringom primjene zakona i finansijskih izvještaja stranaka, te praćenjem predizbornih kampanja, TI BiH je uočio brojne neregularnosti i o istima upoznao nadležne institucije. Tako je o donacijama koje su političke stranke primale iz zabranjenih izvora obavijestio CIK, zbog čega su političke partije morale vratiti **185.000 KM**. Pored zabranjenih prihoda, TI BiH je CIK obavijestio i o učestalim zloupotrebama javnih funkcija i javnih sredstava u svrhu provođenja izborne kampanje, nakon čega su obaviještena i nadležna tužilaštva, revizija, SIPA itd. Evo i nekoliko konkretnih primjera:

Kampanja 2010. godine: "Nije kasno za bolji život", koju su proveli JP "Elektroprivreda BiH" d.d. Sarajevo i Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, koja je promovisala Stranku za Bosnu i Hercegovinu, čiji su članovi tadašnji ministar i direktor ovog javnog preduzeća.

"Never too late for good life" campaign of 2010 launched by the electric power public utility "Elektroprivreda BiH" PLC Sarajevo and FBiH Ministry of Energy, Mining and Industry that promoted the Party for BiH, whose membership included the Minister and the utility company Director at the time.

How the political parties abuse public funds

Regular analysis of the operations' legality and financial reports of the parties coupled with the election campaign monitoring led TI BiH to identify numerous irregularities and bring these forward to the appropriate institutions' attention. It informed the CEC about the donations received from illicit sources, resulting in **KM 185,000** paid back by the parties. Besides the illicit income, TI BiH alerted the CEC about frequent abuses of public office and public funds for the campaigning purposes, and filed reports with the relevant prosecutors, supreme audit, law enforcement agencies, etc. Notable examples include:

Dokumentarni film o Miloradu Dodiku 2010. godine, koji je Vlada Republike Srpske finansirala javnim sredstvima, prikazan je u plaćenim terminima na brojnim TV stanicama.

Documentary about Milorad Dodik of 2010, which the RS Government commissioned with public funds, was aired in prime time on many TV stations.

Kampanja 2012. godine: "Kupuj domaće – kupuj srcem", koju je provelo i finansiralo Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u iznosu od 3,7 miliona KM, promovisalo je političku Narodnu stranku Radom za boljitak, čiji član je navedeni resorni ministar, a ista osoba je i vlasnik kompanija čiji proizvodi su promovisani.

"Buy local – buy with heart" campaign of 2012 ran and financed by the FBiH Ministry of Agriculture, Water Management and Forestry in the amount of KM 3.7 million, which promoted the People's Party Work towards Progress, whose prominent member is the Minister himself, also the owner of the company whose products were promoted in the clips.

Kampanja 2014. godine: Otvaranje dionica koridora Vc, prilikom kojeg je promovisan premijer Vlade FBiH i cijeli vrh političke stranke na vlasti: Socijaldemokratske partije BiH, skupa s rukovodstvom JP "Autoceste FBiH".

Opening of the Vc corridor campaign from 2014 promoted the FBiH Prime Minister and the entire ruling party at the time: BiH Social democrats, alongside the public utility company leadership FBiH Motorways.

Kampanja 2018. godine:

- Ceremonija otvaranja sjevernog krila Univerzitetskog kliničkog centra RS, prilikom koje su promovisani kandidati vladajućeg Saveza nezavisnih socijaldemokrata.
- Vlada Republike Srpske je osigurala dodjelu jednokratne novčane pomoći penzionerima, a tadašnji predsjednik tog entiteta javno je poručio da "će im to pomoći da izađu na izbore i glasaju za Savez nezavisnih socijaldemokrata". U istoj kampanju Milorad Dodik je u nekoliko navrata prijetio biračima (zaposlenima u RITE Gacko) da će dobiti otkaz ukoliko glasaju za opoziciju, te zaposlenima u zdravstvu ukoliko podrže sindikat, zbog čega je TI BiH **podnio četiri krivične prijave**.

2018 campaign:

- Opening of the northern wing of the RS University Hospital Centre used to promote the ruling Union of Independent Social-democrats' (SNSD) candidates
- RS Government secured one-time financial support to pensioners and the entity President at the time publicly stated that "this should help them get out and vote for the SNSD". The party leader Milorad Dodik, during the same campaign threatened the voters employed with the public thermo-electric power plant Gacko if they elect the opposition parties, or the medical workers if they support their labour union, all would be fired instantly. This led to **four criminal charges** pressed by TI BiH.

Uključivanje partnera i inspiracija liderima

Kako je vremenski pregled prikazao u ranijem dijelu, mogućnost direktnog uticaja na stvaranje politika značajno se smanjila u posljednjoj deceniji, pa su se stoga aktivnosti u ovom segmentu preorijentisale daleko više na probrane institucije, te lokalni nivo. Takođe je zaživio rad s krajnjim korisnicima i posebno pojedincima koji bi demografski tradicionalno bili skloniji saradnji s TI BiH: mladi, žene, urbana populacija, univerzitetski obrazovani i sl., kako su brojna istraživanja permanentno ukazivala.

Unapređenje integriteta na lokalnom nivou

Iako je saradnje s opštinama bilo kroz daleko duži niz godina, po različitim segmentima kao što su sloboda pristupa informacijama, javne nabavke itd., u vidu radionica i obuka, TI BiH je od 2014. godine do trenutka pisanja teksta holistički angažovan kroz analizu stanja integriteta u jedinicama lokalne samouprave, kao i obukama na njegovom daljem unapređenju. Direktno se radilo sa dvadeset opština, a postoji više primjera pozitivnog uticaja izrađenih planova integriteta. U principu bi se zajednički pripremala analize stanja integriteta po jedinicama lokalne samouprave, nakon čega bi kadar prošao prilagođenu obuku u izradi planova integriteta kao preventivnih mehanizama u borbi protiv korupcije na lokalnom nivou, te u dodatnom unapređenju integriteta. U prvom krugu 2015-2016. godine obuhvaćeno je devet opština i Brčko distrikt pri čemu je obučeno 65 službenika, a kasnije tokom 2017. i 2018. godine još dvadeset opština/ gradova i to kroz 40 treninga (osam modula) na kojem je učestvovalo dodatnih 60 službenika. TI BiH je izradio i Priručnik za uvođenje planova integriteta u jedinicama lokalne samouprave.

TI BiH je organizovao treninge za predstavnike jedinica lokalne samouprave, Živinice, 2016.

TI BiH organised training for the local government representatives, Živinice, 2016

Engaging partners and inspiring leaders

The timeline of the first chapter demonstrated a diminishing impact on policy formulation over the past decade, so the activities in this segment focused far more on the selected few institutions and the local level. Working with the ultimate beneficiary took hold, especially with those individuals who have demographically been more inclined to collaborate with TI BiH: youth, women, urban population, university educated, etc., as indicated by most public opinion research.

Improving integrity at the local level

There has been steady cooperation with the municipalities through many years, specifically on the use of tools such as freedom of access to information, public procurement, etc. in the workshop or training format, but from 2014 to date there has been a holistic engagement of TI BiH through an integrity assessment for the local governments and its further strengthening. This has been organised for twenty municipalities and several excellent case studies exist, among them how well these integrity plans can be designed and used. As a general rule, the integrity assessment would be prepared between TI BiH and the local stakeholders in each municipality; then the staff undergo tailored training in how to produce the integrity plan as a preventive mechanism for effective local governance; and also how to increase integrity levels. The first round of work in 2015-2016 focused on nine municipalities and the Brčko District totalling 65 officials. Then in 2017-2018 another twenty cities and municipalities were added through 40 trainings (8 modules) in which 60 more officials took part. TI BiH also prepared a Manual for the introduction of integrity plans for local governments.

TI BiH je organizovao treninge za predstavnike jedinica lokalne samouprave, Grude, 2016.

TI BiH organised training for the local government representatives, Grude, 2016

Primjeri pozitivnih efekata ovakve bliske saradnje i zajedničkog rada zabilježeni su u završnim izvještajima, a koji se sastavljaju nakon što se provedu izrađeni planovi. Jedan takav je iz opštine Cazin, koji kao rezultat aktivnosti sa TI BiH bilježi i: zapošljavanje internog revizora, postavljanje kutije za prijavu korupcije, unapređenje finansijske transparentnosti kroz pripremu i objavu budžeta za građane za 2018. i 2019. godinu, uvođenje emisije na lokalnom radiju koja pruža informacije građanima o radu opštine, usvajanje niza pravilnika za praćenje rada uposlenika, ocjenjivanje, nagrađivanje itd.

Sa sličnim ciljevima, TI BiH tokom 2018-2019. godine širi aktivnosti i na predstavnike javnih preduzeća. TI BiH je organizovao treninge za predstavnike lokalnih javnih preduzeća. Tako je u FBiH 30 zaposlenika u deset javnih preduzeća u BiH pohađalo intenzivnu edukaciju o izradi planova integriteta kroz organizaciju deset jednodnevnih obuka. Sa druge strane, 130 zaposlenika iz 73 javna preduzeća sa područja RS pohađalo je osam dvodnevni obuka o unapređenju korporativnog upravljanja i mehanizama za smanjenje korupcijskih rizika. Naposljetku, uzevši najbolje međunarodne prakse unutar pokreta TI i prilagodivši ih domaćem regulatornom okviru, izrađen je i Priručnik za suzbijanje korupcije i kreiranje planova integriteta u javnim preduzećima u BiH. Slične tematske i prilagođene obuke dodatno je prošlo i 40 zaposlenika Federalnog zavoda za zapošljavanje u februaru 2020. godine, te je u saradnju s timom za borbu protiv korupcije Zeničko-dobojskog kantona u junu 2018. godine održana jednodnevna obuka za predstavnike Kantonalne bolnice Zenica o izradi planova integriteta (30 uposlenika).

U okviru napora na unapređenju sistema integriteta svih segmenata društva, TI BiH je uspostavio i direktnu saradnju sa šest javnih univerziteta u zemlji, u okviru koje je tokom 2011. i 2012. godine intenzivno obučavao osoblje univerziteta i studente, kao i studentska udruženja, te vodio kreiranje antikorupcionih planova integriteta. Četiri od šest univerziteta je kroz saradnju s TI BiH usvojilo planove integriteta, koji

Examples of the positive effects of this close collaboration and joint efforts get recorded in the final reports prepared once the plans have been completed. One such case is the Cazin municipality, which directly ascribed the following to the cooperation with TI BiH: hiring of an internal auditor, placement of a box where citizens can report corruption, improving financial transparency through preparation and publishing of the budget for a broader audience in 2018 and 2019, the launch of a regular local radio broadcast discussing the operations of the municipality with citizens, adoption of several internal acts regulating staff performance monitoring, appraisal and rewards, etc.

Similar to that work, TI BiH engaged with public enterprises in 2018-2019. TI BiH organised training for local public corporations' representatives: 30 of them from 10 FBiH companies attended ten 1-day events on integrity plans; 130 of them from 73 RS companies attended eight 2-day events on corporate governance and corruption risk management. At the end of both, an Anti-corruption manual and integrity plan guide for public enterprises was produced summarising the best global practices within the TI movement. Furthermore, a thematically similar but tailored training was undergone also by 40 employees of the FBiH Employment Bureau in February 2020, and in collaboration with the Anti-Corruption Team of the Zenica-Doboj Canton, a 1-day training was conducted in June 2018 for 30 staff of the Zenica cantonal hospital in structuring integrity plans.

To advance integrity systems in an even greater variety of social spheres, TI BiH opened

su uključivali unapređenje transparentnosti zapošljavanja, prijema studenata, ocjenjivanje rada nastavnog osoblja, mehanizme za prijavu korupcije i veće uključivanje studenata u proces odlučivanja. Na osnovu preporuka i aktivnosti TI BiH na polju prevencije korupcije u visokom obrazovanju, **Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH** usvojilo je početkom 2013. godine *Program mjera za prevenciju korupcije u visokom obrazovanju u FBiH, zajedno sa Strateškim pravicima razvoja visokog obrazovanja u FBiH od 2012. do 2022. godine*. Program je sačinjen na osnovu istraživanja Transparency Internationala BiH, analize pravnog okvira, kao i prakse visokoškolskih ustanova u FBiH.

collaboration with six public universities in the country aimed at an intensive training for the university staff, students and their associations in preparing anti-corruption integrity plans. Four out of the six adopted such plans, following this collaboration, which specifically covered: transparency of recruitments, student admission, staff grading system, corruption reporting mechanisms, and greater student participation in decision-making. Based on the TI BiH recommendations and its past work in higher education, **FBiH Ministry of Education and Science** adopted in early 2013 the *Programme of corruption prevention measures in FBiH higher education alongside the Strategic development of FBiH higher education from 2012 to 2022*. The programme was grounded in the TI BiH research, legal framework analysis and an assessment of the higher education practices in FBiH.

Primjer obuke – Jačanje integriteta Kantona Sarajevo

TI BiH je u 2019. godini sproveo obuke za javne službenike i druge uposlenike Kantona Sarajevo (KS) na temu antikoruptione, integriteta i mehanizama dobre uprave. Više od 70 polaznika iz kantonalnih ministarstava, javnih preduzeća i ustanova prolazilo je obuku kroz pojmove i manifestacije korupcije, te su upoznati na koji način mogu prijaviti korupciju iz svog radnog okruženja, ili unaprijediti interne kapacitete. Poseban fokus bio je na javnim nabavkama i pravilnoj primjeni propisa u ovoj oblasti. Polaznike su takođe interesovala praktična pitanja u vezi s novim politikama i propisima koje je Vlada KS donijela u oblasti zapošljavanja, ali i način primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama. Zajednički su pripremljeni planovi integriteta, koje će službenici pretočiti u interne akte. Obuke su sprovedene uz podršku Ministarstva pravde i uprave KS, a finansijski projekat pomogla je Vlada Savezne Republike Njemačke.

Jačanje korporativnog upravljanja u javnim preduzećima u BiH, Sarajevo, 2019.

Strengthening corporate governance in BiH public enterprises, Sarajevo, 2019

Training example – Strengthening integrity of the Sarajevo Canton

In 2019 TI BiH conducted anti-corruption, integrity and good governance training for the public officials and other staff of the Sarajevo Canton (SC). More than 70 attendees from the cantonal ministries, public enterprises and other agencies underwent education on the causes and manifestations of corruption and learned how to report corruption in their work environment or improve internal capacities. A special focus was on public procurement and the appropriate use of regulations in this field. The trainees were keenly interested in the practical questions following a new set of policies and guidelines the SC government adopted for human resources management, but also in the application of the FOI Law. Integrity plans were jointly prepared, which were to be adapted into internal regulation. The education was organised with support of the SC Ministry of Justice and Administration and financially supported by the German government.

Unapređenje integriteta viših nivoa vlasti

Iako je bilo mogućnosti i spremnosti TI BiH da se kontinuirano radi s vlastima državnog i entitetskog nivoa na praktičnom jačanju integriteta, ovakve inicijative bi zaživjele tek uz značajan pritisak iz međunarodnih diplomatskih krugova i ukoliko bi bili vezani za neki oblik “štapa i šargarepe”, tj. ukoliko bi postojala neka korist, koja nije bila “samo” unapređenje integriteta.

Bosna i Hercegovina je u septembru 2014. godine pristupila inicijativi Partnerstvo za otvorenu vlast (OGP inicijativa). U narednih nekoliko godina TI BiH je pružao aktivnu podršku institucijama za kreiranje Akcionog plana za OGP inicijativu, te uporedo radio na edukaciji predstavnika institucija o značaju OGP inicijative i otvorenosti institucija prema građanima. U okviru edukacijskih programa, TI BiH je u periodu od 2015. do 2018. godine održao 18 obuka o osnovnim principima OGP inicijative, načinima na koje institucije mogu doprinijeti ispunjavanju obaveza BiH u okviru OGP inicijative, kao i edukacija predstavnika institucija o konceptu otvorene vlasti i unapređenja komunikacije i saradnje s civilnim društvom.

Ukupno je oko 80 predstavnika institucija sa državnog, federalnog i kantonalnog nivoa pohađalo pomenute obuke. To je rezultiralo sastavljanjem Akcionog plana 2019-2021. za BiH, kojeg provodi Ministarstvo pravde BiH, a koje je zvanično predstavljeno i na stranicama OGP inicijative⁷ kao obaveza koju su vlasti preuzele.

Improving integrity of the higher levels of government

There have always been multiple options to collaborate closely with the state and entity level governments in strengthening their integrity, but such initiatives would only have borne fruit with a significant push from the international diplomatic circles, typically in the form of a ‘carrot and stick’, i.e. if there was some tangible benefit for the authorities, as integrity was not necessarily seen as good enough.

In September 2014 BiH joined the Open Government Partnership (OGP) initiative. In the following few years, TI BiH provided active support to the institutions in creating the OGP Action Plan and in parallel educated the public sector staff on the importance of the initiative and the openness of the institutions to citizens. As part of that training from 2015 to 2018, TI BiH held 18 courses in the basic OGP principles, practical exercises for the institutions to contribute to meeting the country’s OGP targets, and educating the institutions on the open government concept, specifically enhancing communication and collaboration with the civil society.

Some 80 government representatives from the state, FBiH and cantonal levels attended this training. The result was the Action Plan 2019-2021 for BiH, which is implemented by the BiH Ministry of Justice and which was initially presented at the OGP website⁷, as a government commitment.

OGP konferencija, Sarajevo, 2015.

OGP conference, Sarajevo, 2015

⁷ <https://www.opengovpartnership.org/members/bosnia/commitments/BA0005/>

Edukacija mladih i škole integriteta

Upravo s ciljem dopiranja do "najzahvalnijeg" demografskog segmenta i ulaganja u budućnost, TI BiH pokreće niz edukacija okrenutih prema omladini i to tako da zahvata preciznije definisane segmente, ali i obezbijedi geografsko prisustvo u cijeloj zemlji, kako bi se i fizički približio zainteresovanima.

Tako je u 2015. godini s radom počela Škola integriteta, a više od 90 polaznika slušalo je predavanja na teme: uticaji korupcije na ekonomski razvoj; vladavina prava i prakse dobrog upravljanja; i transparentnost i sloboda pristupa informacijama. Održane su četiri radionice i to u Bihaću, Bijeljini, Trebinju i Travniku. U okviru završne dvodnevne posjete Banjoj Luci, od 7. do 9. aprila 2016. godine, u Banjoj Luci su se okupili najangažovaniji polaznici TI BiH Škole integriteta iz sva četiri grada kako bi predstavili svoje eseje na temu fenomena korupcije u našoj zemlji i mogućnostima uspostavljanja sistema integriteta. Ovom prilikom organizovana je i debata na temu "Integritet vs. korupcija". Najbolji eseji polaznika Škole integriteta sakupljeni su u publikaciju pod istim nazivom, koja se može pronaći na sajtu TI BiH u rubrici "Publikacije"⁸. Nakon uspješnog prvog kruga, TI BiH Škola integriteta nastavlja s radom i u 2019-2020. godini kroz tri trodnevne obuke na teme: politika, država i društvo; građanin, ljudska prava i slobode; i liderstvo i ekonomija, a prvi je modul održan u Banjoj Luci uz prisustvo 25 učesnika.

Shvativši da je apetit mladih naraštaja za ovaj vid edukacije enorman, TI BiH predlaže svojim partnerima/donatorima i nešto specifičniji pristup, te 2017. godine pokreće TI BiH Akademiju za političko osnaživanje žena. Cilj je obratiti se mladim ženama koje su po istraživanjima upravo segment najzainteresovaniji za borbu protiv korupcije. Te su godine održane četiri dvodnevne radionice na teme: učešće i predstavljanje žena u politici, uloga transparentnosti i odgovornosti u savremenoj politici, te rod i korupcija. Radionice su organizovane u Sarajevu, Tuzli i Banjoj Luci, a učestvovalo je preko 80 polaznica.

Youth education and Integrity School

Exactly to reach out to the 'most fitting' demographic segment and invest in the future, as well as ensuring its presence throughout the country to be physically within reach of the interested parties, TI BiH launched a range of education programmes targeting the youth, i.e. its more particular subsections.

This is exactly how the Integrity School was conceptualised and commenced operations in 2015 when more than 90 students attended classes on: impact of corruption on economic development; rule of law and good governance; and transparency and freedom of access to information. Four workshops were held in Bihać, Bijeljina, Trebinje and Travnik. As part of the closing two-day visit to Banja Luka, the most engaged participants of the TI BiH Integrity School from all four cities met to present their essays on the effects of corruption in the country and the possibilities to counter it with an integrity system. A debate was also held titled "Integrity vs. corruption". The best essays of the Integrity School students were joined in a publication with the same title, which is available at TI BiH's website under the Publications section⁸. After the initial one, the TI BiH Integrity School entered its second round in 2019-2020 through triple three-day training on: politics, state and society; citizen, human rights and freedoms; and leadership and economy, and the first module was held in Banja Luka attended by 25 students.

Škola integriteta, Bihać, 2015.

Integrity School, Bihać, 2015

Zbog velikog uspjeha i tražnje TI BiH nastavlja rad Akademije za političko osnaživanje žena i u 2018. godini. Još oko sto polaznica iz cijele zemlje tako stiže znanja o štetnosti korupcije, ulozi transparentnosti i odgovornosti u savremenoj politici, te učešću i predstavljanju žena u politici. Radionice su ovog puta održane u Bihaću, Zenici, Istočnom Sarajevu i Bijeljini, te završni događaj za najaktivnije polaznice Akademije koji je održan u Banjoj Luci. Polaznice Akademije su na završnom događaju predstavile i međusobno prodiskutovale svoje eseje, publikovane u knjizi koju je TI BiH izdao tom prilikom, a koji predstavljaju njihova razmišljanja o fenomenu korupcije, učešću žena u politici.

Pored vlastitih, TI BiH se uključuje i u edukativne inicijative drugih na poziv, pa su tako samo 2017. godine provedena tri dodatna predavanja: dva u Mostaru i jedno u Banjoj Luci:

- U Mostaru, u sklopu Ljetne škole za mlade – Mostar, održano je predavanje o tome kako mladi uzrasta od 14 do 19 godina mogu doprinijeti prevenciji korupcije u zemlji. Predavanje i radionica bili su koncipirani u formi predavanja o radu NVO sektora, ali i radionice o tome kako prepoznati korupciju i kako spriječiti koruptivno djelovanje.
- Drugu edukaciju u Mostaru na temu "Radno pravo i zapošljavanje mladih" TI BiH je održao na poziv Evropske asocijacije studenata prava. Učesnici/ce edukacije bili su studenti pravnog fakulteta.
- U Banjoj Luci se TI BiH obratio studentima Univerziteta za poslovne studije - Fakulteta pravnih nauka, na temu: vladavina prava, transparentnost i sloboda pristupa informacijama. Radionica je održana u sklopu pravne klinike, s učešćem studenata pravnih nauka.

Having grasped the vast young people's appetite for this type of education, TI BiH proposed to its donors/partners a somewhat more targeted approach, and so in 2017, the TI BiH Academy for Political Empowerment of Women was launched. The idea was to reach out to young women, who are the section of society that has been consistently shown by opinion polls to be the most interested in curbing corruption. In that year alone, four two-day workshops were held covering such topics as: participation and representation of women in politics; role of transparency and accountability in contemporary politics; and gender and corruption. The workshops were held in Sarajevo, Tuzla and Banja Luka attended by more than 80 women.

The enormous success and resultant demand called on TI BiH to extend the work of the Academy for Political Empowerment of Women. In 2018 another one hundred attendees from across the country studied: negative effects of corruption; role of transparency and accountability in contemporary politics; and participation and representation of women in politics. Workshops were held in Bihać, Zenica, East Sarajevo and Bijeljina, while the final event for the most active participants took place in Banja Luka. The Academy students presented and discussed their essays at the closing event, which were then also published in a book covering diverse topics – mostly how women's participation in politics can help alleviate corruption.

Besides organising its training events, TI BiH often positively responds to calls from other education initiatives, and in 2017 alone three additional lectures were held: two in Mostar and one in Banja Luka:

- As part of the Mostar Youth summer camp, a lecture was given on how 14-19 year-olds can contribute to fighting corruption in the country. The lecture focused mostly on engagement through NGOs, and the practical work involved identification and prevention of corruption.
- Second Mostar education titled "Labour law and youth employment" was held by TI BiH for the European Association of Law Students and the participants all came from the Faculty of Law.
- In Banja Luka, TI BiH delivered a lecture on the rule of law, transparency and freedom of access to information to students of the University of Business Studies – Faculty Law Science The workshop was held as part of the legal clinic with the law students present.

⁸ <https://ti-bih.org/publikacije-istrazivanja/>

⁸ <https://ti-bih.org/publikacije-istrazivanja/?lang=en>

Zaštita antikorupcionih aktivista

Iako strategija ovu tematiku brendira aktivizmom, radi se podjednako o svakoj vrsti zviždača, tj. onih koji ukazuju na korupciju, pa radilo se i o samim žrtvama korupcije. U tom smislu, TI BiH je razvio jednu od svojih najprepoznatljivijih aktivnosti: Centar za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije ili ukratko – ALAC (nastalo od Advocacy and Legal Advice Centre). Kako je u prvom dijelu publikacije već navedeno, ALAC se razgranao u vrlo širok spektar djelovanja TI BiH: ne samo kroz pomoć žrtvama i saradnji direktno sa građanima, već i ukazivanjem na sistemske probleme kroz dokaze o stvarnoj korupciji i zagovaranje rješenja, gdje god se takvi klasteri problema pojavljuju.

TI BiH informiše građane o njihovim pravima putem redovnih uličnih akcija širom BiH

TI BiH informs the citizens of their rights through the regular street actions across the country

ALAC

Od osnivanja Centra za pružanje pravne pomoći još 2003. godine, gotovo 20.000 građana obratilo se TI BiH uglavnom putem prepoznatljivog broja besplatne linije za prijavu korupcije 0800 55555, tražeći pravnu pomoć ili savjet. TI BiH je do danas postupao u preko 2.800 dokazanih i dobro utemeljenih slučajeva vezanih za korupciju. Građani se obraćaju ALAC-u kako bi dobili osnovne informacije po pitanju zaštite njihovih prava, *ad hoc* pravne savjete, upućivanja ka nadležnim institucijama ili nevladinom sektoru, objašnjenja pravnih procedura i mehanizama pravne zaštite,

Protecting anti-corruption activists

The strategy brands this area as activism, but in reality, it is equally about protecting any whistleblowers, i.e. those who report third-party corruption or victims of corruption themselves. In that sense, TI BiH developed one of the activities it is probably best known for: Advocacy and Legal Advice Centre (ALAC), with the local language emphasis on legal advice and support. The first part of this publication describes how ALAC found its way into almost all aspects of TI BiH's work: it went beyond supporting the victims and collaborating directly with citizens and processed the evidence to portray systemic issues, further utilised for advocacy whenever such clusters of problems arise.

ALAC

Since the Centre's foundation back in 2003, some 20,000 citizens have approached TI BiH for help, mostly dialling the recognisable toll-free number 0800 55555 to report corruption, in search of legal support or advice. TI BiH acted in more than 2,800 based on the reported, documented and grounded cases of corruption. The citizens contact ALAC to receive basic information around the protection of their rights, *ad hoc* legal advice, referrals to relevant institutions or NGOs, clarifications of legal procedures or legal protection mechanisms, interpretations of

Kroz direktan kontakt, TI BiH podstiče građane da prijave korupciju

Through direct contacts, TI BiH encourages the citizens to report corruption

objašnjenja oko upotrebe zakona itd. Telefonska linija služi za prijavljivanje svih prošlih ili potencijalnih budućih slučajeva korupcije u cijeloj BiH (tri fiksna i tri mobilna operatera udružila su 2003. godine prvi put napore kako bi omogućili jedinstveni broj i ovu uslugu na području cijele zemlje).

Iako se metodologija rada mijenjala nekoliko puta, podaci koji su obrađeni za posljednjih deset godina relativno su uporedivi i sistematizovani, a u nastavku su izneseni ključni pokazatelji. Dio njih prezentovan je opisno, jer iza svakog pojedinog slučaja stoji barem jedna životna priča i korupcijska tragedija i nepravedno ih je svesti na puke cifre.

Posljednjih nekoliko godina najmanje jedna trećina prijava korupcije odnosi se na nezakonite prakse zapošljavanja u javnom sektoru, a procjene govore da je tu zaposlen skoro svaki treći radnik u BiH. To znači da najveći broj nezaposlenih ili novih lica na tržištu rada nema ravnopravan pristup poslovima u javnom sektoru ukoliko nisu dio klijentelističkih mreža. Samo u

laws, etc. The telephone line serves the purpose of reporting any past or potential future cases of corruption throughout BiH (three fixed and three mobile operators joined forces in 2003 for the first time to support this endeavour and provide the service anywhere in the country).

The methodology of work has changed several times, leaving the data collected over the past ten years comparable and systematised, the gist of which is presented below. Some of that information, however, can only be told in stories, because each case bears at least one human story and corruption tragedy and it would do them an injustice if only the figures were shown.

Over the last few years, at least a third of the reported corruption has concerned irregularities in public sector recruitments and the estimates show that as many as one in three BiH workers are employed in that sector. Furthermore, this demonstrates that the vast majority of the unemployed or the new entrants to the labour market have no equal access to public sector jobs, given their absence of clientelist connections. In RS alone tens of thousands of placements in public enterprises are entirely inaccessible to competitive recruitment. This is why at least twenty people hired through nepotist, crony or political connections had their contracts cancelled, following TI BiH's engagement in the ALAC reported cases. Some of these instances represented serious corruption, where the privileged individuals used connections with the senior or top public officeholders to get recruited and receive high salaries. In other reported cases, recruitment was performed on the grounds of fabricated university degrees or hiring criteria moulded to a specific person, many of which were reported to the relevant inspection and annulled.

RS, desetine hiljada radnih mjesta u javnim preduzećima potpuno su nedostupne kroz postupak konkurencije. Upravo zato su po prijavama TI BiH poništeni ugovori o radu u javnom sektoru za najmanje 20 lica koja su zaposlena po osnovi nepotizma, kronizma ili političkih veza. Neki od slučajeva predstavljali su visoku korupciju na izuzetno unosnim poslovima, gdje su privilegovani pojedinci na osnovu ličnih veza s nosiocima javnih funkcija zaposleni na rukovodećim pozicijama i ostvarili visoka lična primanja. U drugim slučajevima radilo se o licima koja su zaposlena na osnovu falsifikovanih diploma, ili očito nezakonitih javnih konkursa, koji su poništeni po prijavama podnesenim inspekcijskim organima.

U nizu primjera, TI BiH je uspio po prijavi nezadovoljnih građana promijeniti praksu dodjele bespovratnih budžetskih sredstava u Unsko-sanskom kantonu udruženjima za zaštitu lica s invaliditetom. Dok su ranije sredstva dijeljena na osnovu diskrecione procjene resornog kantonalnog ministarstva, sad je osigurano da najmanje 100.000 KM godišnje bude dostupno svim građanima i udruženjima po fer i transparentnim osnovama u postupku javne konkurencije.

In a range of examples, TI BiH managed to change the practice of grant awards, following citizens' reports, such as the social security funds for disabled persons in the Una-Sana Canton. Earlier, these grants were allocated based on a subjective discretionary assessment by the relevant ministry, whereas after the intervention at least KM 100,000 annually had to be made available to all citizens and associations on the fair and transparent publicly tendered grounds.

Obilježavanje Međunarodnog dana slobode pristupa informacijama prilika je za direktne susrete s građanima

Marking the International Freedom of Access to Information Day is an opportunity to connect with the citizens directly

ALAC pomaže u slučajevima klijentelističkog zapošljavanja

TI BiH je djelovanjem ALAC-a u najmanje dva predmeta u posljednjih pet godina uticao na pokretanje istraga protiv službenih lica optuženih za krivično djelo zloupotrebe službenog položaja ili ovlašćenja. U jednom slučaju radilo se o direktoru Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, koji je na kraju pravosnažno osuđen na dvije godine zatvora jer je nezakonito zaposlio 15 lica, uprkos mjerama štednje i zabrani zapošljavanja u ovoj ustanovi. Slučaj je prijavio zviždač, koji je trpio posljedice zbog svoje prijave, a čiju je prijavu kantonalno tužilaštvo prvobitno odbilo. Tek nakon što je ovo lice izjavilo pritužbu na naredbu o nesprovođenju istrage, uz asistenciju TI BiH, tužilaštvo je otvorilo istragu i podiglo optužnicu.

Opština Kalinovik je u sklopu Programa podrške zapošljavanju mladih javnim konkursom na mjesto pripravnika zahtijevala isključivo teologa. Upravo to lice je na kraju i zaposleno. TI BiH je u prijavi istakao da niti zakon niti drugi propisi ne dopuštaju da za pripravnika može biti zaposlen samo teolog. Nadležna inspekcija je poništila konkurs i naložila poništenje ugovora.

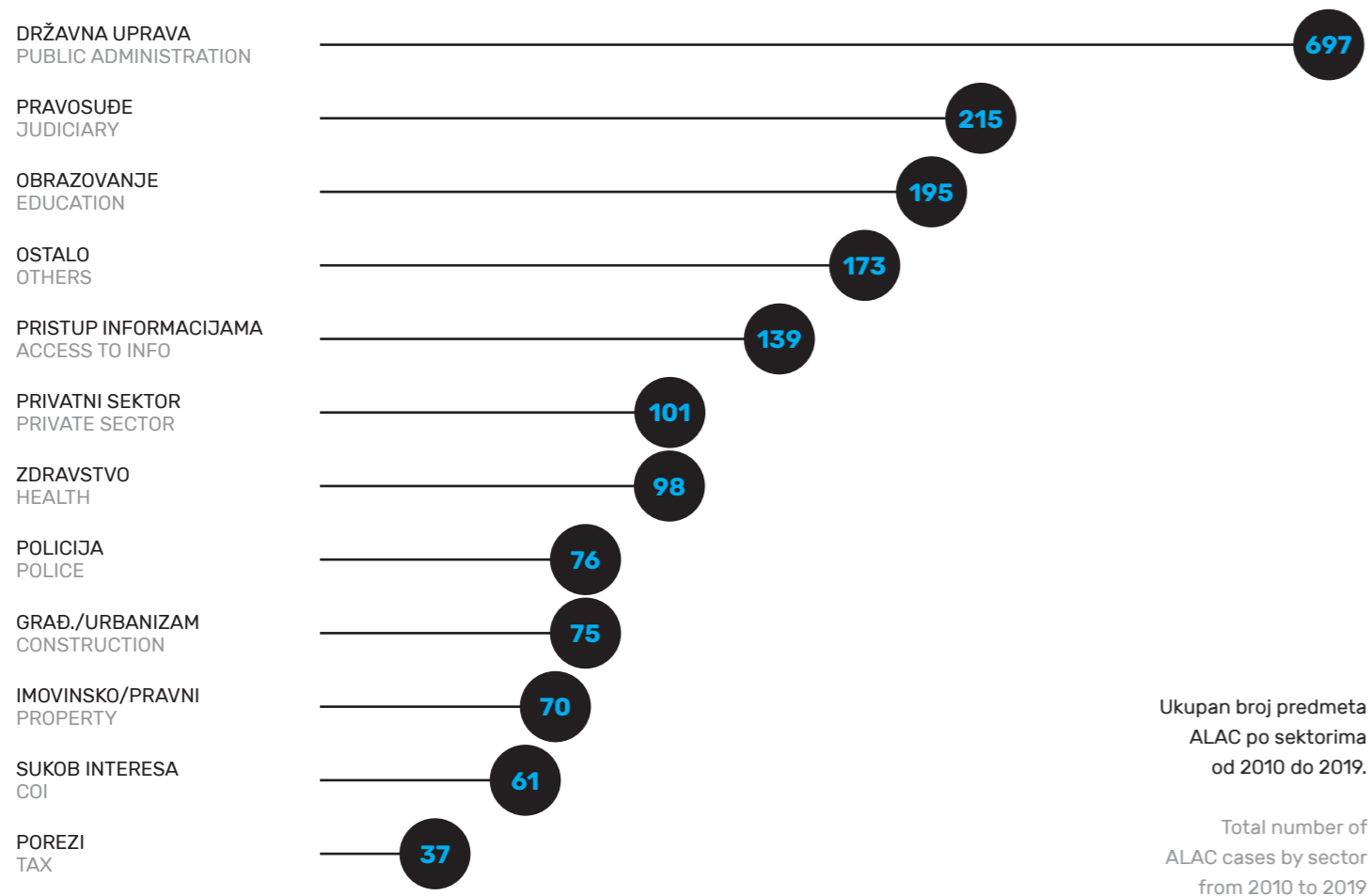
TI BiH redovno prijavljuje inspekcijskim organima i nesavjesne poslodavce iz privatnog sektora za kršenje radničkih prava, od slučajeva "rada na crno", prekovremenog rada, do nezakonitih otkaza ugovora o radu. Desetine radnika su od osnivanja Centra za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije spasene od loših uslova rada i degradirajućeg tretmana, a poslodavci su kažnjeni s više desetina hiljada maraka, i to najčešće zbog toga što su izbjegavali osigurati radnicima zdravstveno i socijalno-penziono osiguranje.

ALAC assists in preventing clientelist hiring

TI BiH has, through its ALAC, initiated formal investigations against the officials accused of the office or authority abuse on at least two occasions in the past five years. One of these was the Human Resources Director of the Zenica-Doboj Canton, who was finally sentenced to two years in prison for illegally hiring 15 persons, despite the measures introduced to economise the resources and freeze any further hiring. The matter was reported by a whistleblower who suffered direct consequences, once the cantonal prosecutor rejected the report. Only once the person appealed the rejection to investigate, under close instructions from TI BiH, the prosecution opened the investigation and issued indictment.

After that TI BiH lodged a complaint against the Kalinovik Municipality, where a requirement for the local youth employment programme stated a theologian is sought. Unsurprisingly, a graduated theologian was hired. TI BiH stated that no law or bylaws allow such junior positions to be available only for theologians, an argument upheld by the relevant inspection, which annulled the process and cancelled the contract.

TI BiH regularly reports irresponsible employers to the labour inspections for a variety of labour rights breaches, no-contract hiring, unpaid overtime or wrongful terminations of contracts. Dozens of clients have been protected from extraordinary hardships and degrading treatment at work due to the ALAC support, and their employers have been fined tens of thousands of KM in total, mostly for failing to provide health and social insurance.

TI BiH je poništio najmanje pet nezakonitih izbora u akademsko zvanje u posljednjih deset godina, gdje su izabrana lica imenovana protivno procedurama o akademskoj izvrsnosti, a na osnovu političke podobnosti ili klijentelističkih mreža.

Detaljne analize ove baze podataka dovele su do različitih spoznaja i socio-ekonomskih otkrića o tome koji je uticaj korupcije na građane. Jedna takva publikacija o rodu i korupciji objavljena je u junu 2020. godine⁹.

At least five appointments to professorships have been annulled after TI BiH's intervention, where the individuals were selected not on the grounds of academic excellence, but as merited by their political party affiliation of clientelist network support.

More detailed analyses of this database led to further insight and socio-economic understanding of the impact of corruption on citizens. One such publication on gender and corruption was published in June 2020⁹.

⁹ https://ti-bih.org/?smd_process_download=1&download_id=15866

⁹ <https://ti-bih.org/english-gender-and-corruption-in-failed-democracies/?lang=en>

ALAC je posjetila stranka koja je prijavila neregularno zapošljavanje u Republičkom hidro-meteorološkom zavodu Republike Srpske

One of ALAC's beneficiaries reported irregularities with respect to hiring at the RS Hydro-meteorological institute

Prijavilac: "Transparency International je prosto radio sve što je moguće da se uradi, svi pravni lijekovi su iskorišteni da ispravimo nepravdu da neko može raditi iako nema formalne kvalifikacije za taj posao"

Reporter: "Transparency International has been simply doing everything that was possible, all legal options were used to correct injustice that someone can do some job without formal qualifications."

Pružanje zaštite zviždačima, novinarima istraživačima i građanima ugroženih ljudskih prava

Pored pružanja pravne pomoći zviždačima i prijaviocima korupcije, te zalaganja za jačanje zakonskog okvira koji će omogućiti zaštitu svim prijaviocima korupcije, TI BiH je često pružao pomoć i predstavnicima medija, te drugim udruženjima i organizacijama civilnog društva, posebno u segmentu pristupa informacijama, pružajući pravne savjete i sastavljajući tužbe protiv institucija kako bi se osigurao pristup istima.

U posljednje vrijeme ističe se i pravna pomoć neformalnim grupama građana zbog kršenja osnovnih ljudskih prava, kao što su pravo na slobodu okupljanja, kretanja, izražavanja. Jedan od najvažnijih ovdje je slučaj grupe "Pravde za Davida", spomenutog u prvom dijelu publikacije, i pravna pomoć koju je TI BiH pružao aktivistima zbog policijske represije – opisano u nastavku.

Supporting whistleblowers, investigative journalists and citizens with human rights abuse

Besides providing free legal aid to whistleblowers and those who report corruption and advocating for a firmer legal environment that would protect all such individuals, TI BiH also supported media representatives and CSOs in many instances, especially with access to information: provision of legal advice, and assistance in putting together legal cases against the institutions that failed to provide it.

More recently, legal assistance has also been provided to informal groups of citizens when their basic human rights were breached, such as the freedom to assemble, freedom of movement or freedom of speech. Perhaps the most important case is that of "Justice for David" mentioned earlier in the text, while the support provided against the police repression is described next.

Pravda za Davida – Borba za ljudska prava

Banja Luka doživljava vrhunac represije građanskih sloboda kroz potragu roditelja ubijenog mladića Davida Dragičevića za istinom. Taj 21-godišnji mladić brutalno je ubijen marta 2018. godine, a nalogodavci i izvršiocci ovog, ali i nekoliko drugih zločina, ostaju javnosti nepoznati. Međutim, revnost režima da prikrije činjenice u vezi s ubistvom mladića i zabrani narodu proteste podrške roditeljima koji zahtijevaju istinu, doveli su do narodnog revolta, koji praktično biva ugušen na najbrutalniji način krajem 2018. godine nakon nekoliko velikih okupljanja građana, dotad nepoznatih Banjoj Luci. Pokret građana "Pravda za Davida" od tada do danas onemogućen je čak da polaže cvijeće na mjestu pronalaska tijela ubijenog Davida.

TI BiH je podnio krivične prijave u decembru 2018. i u junu 2019. godine Okružnom javnom tužilaštvu u Banjoj Luci protiv policijskih službenika koji su građanima Banje Luke, prepoznatim kao članovima i podržavaocima neformalne grupe "Pravda za Davida" (PzD), branili slobodu kretanja javnim površinama, prekoračivši time svoja službena ovlaštenja. U prijavi se navodi da postoje osnovi sumnje da su policajci na ovaj način počinili teži oblik krivičnog djela povreda ravnopravnosti građana i/ili krivično djelo zlostavljanje, mučenje i drugo neljudsko i ponižavajuće postupanje. Uz prijavu su dostavljeni i video-snimci.

TI BiH je podnio krivične prijave u decembru 2018. i u junu 2019. godine protiv policijskih službenika zbog prekomjerne sile nad građanima Banjaluke koji su se okupljali na protestima Pravde za Davida

TI BiH pressed criminal charges against the policepersons for use of excessive force against the Banja Luka citizens who gathered in support of the Justice for David

Justice for David – Struggle for human rights

Banja Luka saw the peak of the repression against civic freedoms during the search for truth of the parents of David Dragičević. This 21-year young man was brutally murdered in late March 2018, and the perpetrators and executors remain unknown. However, the ruling regime was so unconvincingly adamant in concealing all the facts surrounding the murder, immediately outlawing any public gatherings organised in support of the parents who only wanted to know the truth – that this sparked a public outcry which was silenced in the most brutal way in late 2018 after several massive public protests, unknown to Banja Luka until then. The citizens' movement "Justice for David" (JfD) has ever since been banned from even laying flowers in a distant spot where the massacred David's body was discovered.

In December 2018 and June 2019, TI BiH filed charges with the district public prosecutor in Banja Luka against the police officers who banned the citizens of Banja Luka designated as members and supporters of the informal group JfD from using public space, thus overstepping their official mandate by a huge margin. The charges included an allegation that the police officers committed a heavier form of a criminal act of suppression of citizen equality, and a criminal act of abuse, torture and other inhuman and degrading treatment. Video records were attached to the charges filed.

Prijave TI BiH protiv policijskih službenika odnosile su se i na zabranu kretanja i okupljanja članovima grupe Pravda za Davida

TI BiH also pressed charges against the police officers for limiting the freedom of movement and gathering to the members of the JfD group

U još jednom predmetu koji se odnosi na neformalnu grupu građana PzD, TI BiH je za sedam lica kojima su policajci ograničili slobodu kretanja (više dana uzastopno, na isto mjesto i u isto vrijeme) sastavio zahtjev za zaštitu sloboda i prava pojedinaca zagarantovanih Ustavom, i to protiv direktora Policije RS. Prema Zakonu o upravnim sporovima, o zahtjevu odlučuje Okružni sud, i to u hitnom postupku. Okružni sud u Banjoj Luci odbio je zahtjev poslije više od šest mjeseci, i nakon više urgencija podnosilaca i TI BiH, podnesenih kako postupajućoj sutkinji, tako i predsjednici suda. Sud je TI BiH i Helsinškom parlamentu građana Banje Luke odbio zahtjev za učešćem na strani podnosilaca zahtjeva, a dok se još odlučivalo o zahtjevu nisu dopustili TI BiH ni uvid u predmet.

TI BiH je za podnosioc zahtjeva sastavio zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke, a o kojem će odlučivati Vrhovni sud Republike Srpske. TI BiH je u zahtjevu podsjetio Vrhovni sud da je ograničenje slobode kretanja protiv ovih lica trajalo više dana, a da prema praksi Evropskog suda za ljudska prava isto smije biti preduzeto samo u slučaju vrlo limitiranih razloga. TI BiH je u svojoj argumentaciji insistirao da nijedan od tih uslova nije ispunjen, da se radi o dokumentovanom i flagrantnom kršenju prava na slobodu kretanja iz političkih razloga protiv određenih lica, i to zbog njihove pretpostavljene pripadnosti grupi PzD. U ovom predmetu je zabilježeno više nepravilnosti u radu Okružnog suda u Banjoj Luci (onemogućavanje uvida u spis predmeta, sumnje na neurednu dostavu itd.), ali najviše brine nesenzibiliziranost sudova na ljudskopravaške predmete u kojima se odlučuje o osnovnim pravima i slobodama.

In another case related to the informal group JfD, TI BiH supported seven citizens whose right to free movement was limited by the police (several days in a row, same place, same time) in putting together a request for protection of freedoms and rights guaranteed by the constitution that was aimed at the RS Police Director. According to the Law on Administrative Disputes, such request was to be considered by the district court and that in an urgent procedure. The district court of Banja Luka, however, rejected the request after more than six months of deliberation and after several urgency appeals lodged by these individuals and TI BiH with the presiding judge and the president of the court. The court rejected the request of TI BiH and another NGO Helsinki Parliament of Citizens – Banja Luka to participate in the process representing the request lodgers, and while that request was being considered, the court denied TI BiH any information regarding the case.

TI BiH continued to support these individuals by drafting a request for extraordinary review of the court decision that was lodged with the RS Supreme court. In that request, TI BiH reminded the Supreme Court that restriction on the freedom of movement imposed on those individuals had extended over several days, and according to the practice of the European Court of Human Rights, such freedom suppression is very exceptionally permitted in extreme circumstances. TI BiH's argument insisted that none of these extreme circumstances had been met, and that was in fact a well-documented and notorious breach of human rights imposed solely on political grounds against very few people who all happen to belong to the JfD group. Several irregularities have been noticed in how the Banja Luka District Court handled the case (not releasing information on the case, inappropriate delivery of communication, etc.), but most worrisome is the lack of the court's sensibility to the human rights cases, where such freedoms and rights are supposed to be upheld.

Osim pružanja pravne pomoći, TI BiH je tokom posljednjih deset godina sproveo niz obuka namijenjenih medijima i organizacijama civilnog društva, obuhvatajući preko stotinu učesnika. Obuke za medije bile su usmjerene na jačanje njihovih vještina da izvještavaju i istražuju o javnim finansijama, javnim nabavkama, radu javnih preduzeća i analizi finansijskih izvještaja, te kako koristiti zakonom omogućene mehanizme da pristupe informacijama ili se zaštite od klevete. Neki od ovih programa provedeni su zajedno s udruženjima novinara i medjima.

Pored obuka, TI BiH je uspostavio saradnju s medijima na način da je postao jedan od najrelevantnijih izvora informacija u oblastima u kojima djeluje, ali još važnije postao je resurs kroz uspostavu nekoliko baza podataka i redovno objavljivanje analiza i informacija putem web platforme transparentno.ba. Sami predstavnici TI BiH zabilježili su više stotina medijskih gostovanja i izjava tokom svake godine postojanja organizacije.

S obzirom na to da ne postoje objedinjene baze i registri pomoću kojih se može pratiti poslovanje javnih bh. institucija, te generalno ne postoji dovoljna dostupnost informacija o radu istih, javnosti često nedostaju kredibilne i adekvatne informacije o načinima raspolaganja javnim sredstvima, zbog čega je TI BiH upravo i pokrenuo platformu transparentno.ba. Njen cilj je jačanje nadzora nad utroškom javnih sredstava kroz prikupljanje, istraživanje, objavljivanje podataka o istim, kao i identifikovanje potencijalnih spornih praksi. Platforma bilježi desetine hiljada posjeta godišnje.

It was not only provision of legal assistance, but in the past ten years also multiple education aimed at media and CSOs, which brought together more than a hundred participants. The training primarily targeted the media in strengthening their ability to report and investigate public finances, procurement or operations of public enterprises, incl. analysis of financial reports, but also how to apply the positive mechanisms provided by the FOI or slander laws. Some of that education was conducted jointly with the associations of journalists and media.

Besides these educations, TI BiH established permanent collaboration with the media in that it has become one of the most relevant sources of information in the areas of its activities, and more importantly perhaps, it has turned into a resource through the database it maintains and the periodic publishing of analyses and information through the transparentno.ba online platform. The organisation's representatives recorded hundreds of media appearances and statements in each year of TI BiH's existence alone.

There is no single database or registry that covers all the public institutions in BiH and generally there is a lack of information available on their work, so the public has no credible and sufficient information it can access on how the public funds are being used. This is exactly why TI BiH launched the transparentno.ba platform – designed to strengthen monitoring of the public expenditure through the collection, research, publishing of data on public funds and identifying the potential irregularities. The platform has tens of thousands of visits annually.

Završna konferencija projekta "Pratimo tokove javnog novca" u saradnji sa portalom Capital.ba Banja Luka, 2019.

Final conference of the "Follow the trail of money" project in collaboration with Capital.ba, Banja Luka, 2019

Transparentno.ba – moć podataka

Ova online platforma sadrži jedinstvenu, interaktivnu i trenutno najsveobuhvatniju bazu podataka o poslovanju preduzeća iz javnog sektora. Objavljene su najvažnije informacije za 388 javnih preduzeća, uključujući: sastav upravljačkih tijela, primanja članova uprave i nadzornih odbora, prosječna primanja zaposlenih, troškove na plate. Takođe, objavljeni su najvažniji podaci o poslovanju, dobiti, gubicima, broju zaposlenih i raznim diskrecionim troškovima u javnim preduzećima, a s ciljem povećanja transparentnosti u upravljanju, prevencije korupcije i većeg učešća javnosti u praćenju njihovog rada. Platforma omogućava interaktivno pretraživanje i poređenje subjekata na osnovu specifičnih pokazatelja, poput prihoda, troškova, troškova za plate, naknade upravnim odborima, troškova reprezentacije itd.

Pored baze javnih preduzeća, izrađena je i jedinstvena baza javnih ustanova koja obuhvata podatke o upravljačkim strukturama, broju zaposlenih i budžetima kojima raspolažu. Pored toga što je javnosti prvi put omogućen nadzor nad javnim ustanovama, bazu intenzivno koriste i mediji za istraživanja.

Na kraju, platforma sadrži i Forum poslovnog integriteta namijenjen za komunikaciju, razmjenu mišljenja i iskustava svih koje interesuje oblast korporativnog upravljanja u javnim preduzećima, jačanja integriteta i borbe protiv korupcije.

Na platformi Transparentno.ba pokrenut je registar nosilaca javnih funkcija s ciljem otkrivanja sukoba interesa funkcionera

Transparentno.ba platform contains a registry of public office holders that help reveal their possible conflicts of interest

Transparentno.ba – power of data

This online platform contains a single, interactive database on public enterprises and their performance. The critical data on 388 companies are kept up-to-date, including: compositions of management boards, payments to the members of management and supervisory boards, average salaries, total payroll cost, etc. The economic performance data cover the most important facts on size, profit/loss expenditure details, all aimed to increase transparency, prevent corruption and ensure greater involvement of the public in following their work. The platform allows interactive search and comparison of enterprises based on the selected indicators, such as revenues, expenditures, payrolls, fees paid to the board members, hospitality expenditures, etc.

In addition to the public enterprises database, another single database has been established, namely of public agencies, encompassing information on their management, staffing levels and budgets allocated to them. For the first time, the general public can monitor operations of public agencies, and the database is also extensively used by the media in their research.

Finally, the platform contains the Forum of business integrity for communication, exchange of views and experiences for all those interested in corporate governance of public enterprises, strengthening of their integrity and fight against corruption.

Partnerstvo s novinarima istraživačima Partnership with investigative journalists

Lejla Bičakčić,
izvršna direktorica CIN

Lejla Bičakčić,
CIN Executive Director

Saradnja s Transparency Internationalom BiH (TI BiH) počela je davne 2007, kada je Centar za istraživačko novinarstvo (CIN) još uvijek stasavao i borio se za svoje mjesto na medijskoj i sceni civilnog društva BiH, a TI BiH već bio velika, etablirana organizacija od koje smo učili. Brzo smo našli zajednički jezik, pronašli tačke gdje su se naše aktivnosti dodirivale i prirodno nadopunjavale, a partnerski odnos je proizašao iz suhe potrebe – koliko je nama trebao jak zagovarački partner, koji će naše priče pretočiti u konkretne akcije, toliko je TI BiH imao koristi od naših istraživanja i prikupljenih podataka.

Godinama kasnije, upustili smo se u zajedničke projekte, podržavali smo i nadopunjavali jedni druge i bili spremni da uskočimo gdje je trebalo. CIN je koristio znanje i kapacitet TI BiH, posebno ALAC centra, ali i publikacije, analize, znanje i vještine u oblasti antikorupcijskih programa. Zajedno smo učestvovali u brojnim akcijama, branili zakonski okvir od daljeg urušavanja, alarmirali ostale organizacije civilnog društva kad je bilo potrebno zauzeti zajednički stav, borili se za bolje društvo u BiH.

Postali smo i prijatelji, družili se na zajedničkim okupljanjima, pjevali i plakali zajedno kad je za to bilo razloga. A nakupilo se razloga u ovih dvadeset godina – uspjesi su nas bodrili, porazi ojačali i naučili da se svaki put vratimo bolji i da borba za transparentno, odgovorno društvo, koje počiva na vladavini prava, nikada ne prestaje. TI BiH to dokazuje svakom svojom akcijom, saopštenjem, okruglim stolom i uličnom akcijom. Stoga TI BiH želimo još puno godina uspješnog rada.

Collaboration with Transparency International BiH (TI BiH) started way back in 2007 when the Centre for Investigative Journalism (CIN) was only being set up and seeking its place under the media and CSO sun in BiH, while TI BiH was already a large, well-established organisation from which to learn. We quickly found a common language, the points of convergence of our activities or even natural complementarity. Our partnership came as a result of the simple need – we needed an advocacy partner, who will take our stories to the political arena, while TI BiH used our investigations and the data collected.

Years later we engaged in joint projects, supported and complemented each other and stood for one another. CIN used the knowledge and capacities of TI BiH extensively, especially of the ALAC, but also its publications, analyses, knowledge and skills in anti-corruption programmes. We also joined forces in public actions, defended the legal framework from further disintegration, alarmed the other CSOs when we needed an even stronger voice to be heard, and we fought for a better BiH society.

We became friends, we celebrated together, sang and cried given a reason. And there were many reasons indeed through the past twenty years – the successes lifted us, the failures made us stronger so we can return and fight even harder for a transparent, accountable society that rests on the rule of law. TI BiH proves this with every action, communication, round table or street event. This is why we wish TI BiH many more years of successful work.

2 Prevensija, sankcije i pravda

Gdje su zakoni i standardi slabi, predlažemo način da se ojačaju sistemi prevencije korupcije. Prečesto, čak i pored najboljih zakona, njihovo provođenje ili primjena zakažu, što omogućuje korumpiranima da se izvuku nakon kriminala. S obzirom na nekažnjavanje korupcije, tražimo institucije koje će primjenjivati najviše moguće antikoruptione standarde. Njima su kao podrška potrebni organi za provođenje zakona i pravni sistem koji su u stanju da optuže i kazne korupciju – posebno onu veliku – primjenjujući cijelost zakona.

Sva navedena lica korupcije i njena rasprostranjenost u društvu ukazuju na potrebu uspostavljanja horizontalnog sistema za borbu protiv korupcije. Samo će istovremen razvoj svih funkcija dovesti do pravilnog razvoja društva, što znači da su svi stubovi integriteta i sve institucije jednako bitni i da treba da budu paralelno uspostavljeni, jer se oslanjaju jedan na drugog kako bi pravilno funkcionisali.

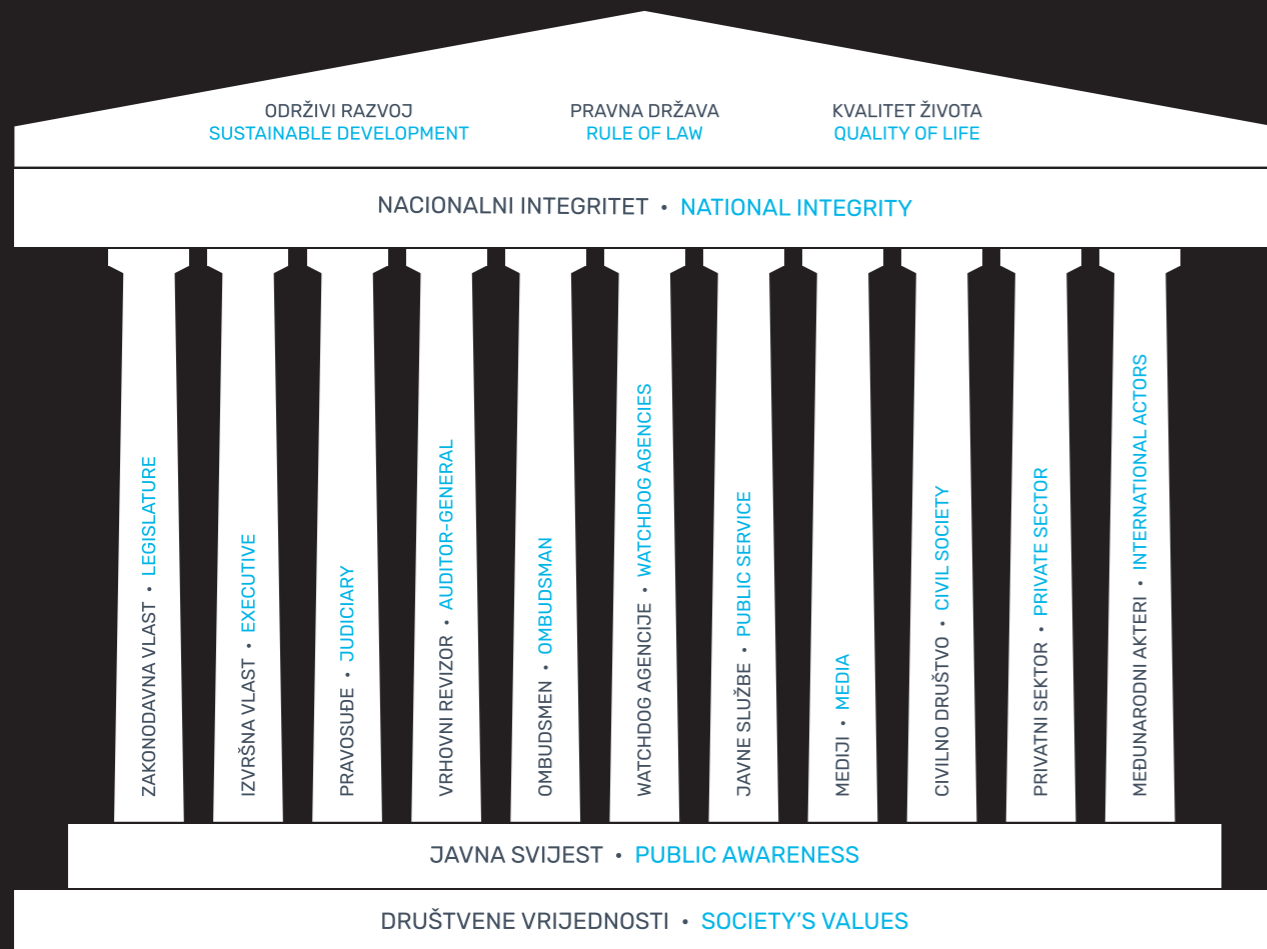
To znači da se sistematski moraju identifikovati kako propusti i slabosti, tako i mogućnosti za jačanje ili unapređivanje svakog od stubova unutar jednog konzistentnog sistema. Ukoliko bi se sve previše oslanjalo samo na jedan stub integriteta, na primjer na pouzdanu izvršnu vlast i lidere, posebno oni koji odgovaraju međunarodnoj zajednici zarad postizanja "viših" političkih ciljeva, tada se radi o neodrživom scenariju koji je BiH vraćao godinama unazad i istovremeno povećao njen spoljni dug. Takođe je pogrešno oslanjanje na manji broj stubova, što kratkoročno može stvoriti utisak da sistem normalno funkcioniše, npr. kroz poštene i demokratske izbore, dok sa druge strane mnogi drugi elementi vode ka dugoročnom urušavanju pravne države, što takođe čini ovaj specifični stub integriteta neodrživim. Slom nekog od stubova vodi pucanju krova hrama i kugle, koje predstavljaju vrhunac, se nezaustavljivo obrušavaju. To je holistički pristup sistemu s kombinovanom djelotvornošću.

2 Prevention, enforcement and justice

Where laws and standards remain weak, we will suggest ways they can be strengthened to bolster corruption prevention systems. Too often, even the best laws are not effectively implemented or enforced, allowing the corrupt to get away with their crimes. Given the persistence of impunity for corruption, we will promote institutions that adhere to the highest possible anti-corruption standards. These must be backed by law enforcement and justice systems capable of prosecuting and punishing corruption – especially grand corruption – to the full extent of the law.

All the faces of corruption and its span through society demonstrate the need to establish a horizontal system to combat corruption. Only a parallel development of all the functions will lead to just social development, i.e. all integrity pillars and institutions are equally important and must be strengthened simultaneously because they depend on one another to function properly.

This means all the gaps and weaknesses need to be identified, as well as the opportunities to strengthen or improve all the pillars within one consistent system. If a society is to rely too much on a single pillar, e.g. a functioning executive or its leaders, such as those to the liking of the international community with prospects of reaching 'higher' political objectives, then this is an unsustainable scenario that kept drawing BiH years back while increasing its foreign debt. It is also wrong to rely on a few pillars at a time, because in the short run the system might appear as functioning fine, e.g. through fair and democratic elections, while on the other hand many other elements in the long-term head towards the collapse of the rule of law, so even the functioning pillar will weaken. A pillar breakdown leads to the collapse of the temple and the spheres that represent its top objective irreversibly slide. This is a holistic approach to the system with interdependent effects.

Slika 3
Hram nacionalnog integriteta. Izvor: Studija sistema nacionalnog integriteta BiH 2004, TI BiH

Chart 3
Temple of national integrity. Source: Study of the National Integrity System BiH 2004, TI BiH

Kroz godine postojanja TI BiH, država je prolazila različite faze reformi i njihovog nazatka. Sa problemom neravnomjernog razvoja stubova suočila se i nova vlast nakon izbora 2000. godine, od kada je značajan napredak postignut u profesionalizaciji pravosuđa, pa čak i policiji i ostalim institucijama pravnog sistema, zahvaljujući izabranoj vladi, koja je bila demokratskija i reformski orijentisanija od prethodne. Međutim, nepostojanje komunikacije i saradnje između paralelnih stubova održavalo je sistem na veoma niskom stepenu reformske ljestvice. Tako do danas nije bilo ozbiljnijeg kažnjavanja prethodno počinjenih krivičnih djela. U međuvremenu, vlade koje su uslijedile i koje su se držale pravila "kriminal se isplati" svjesno su nastavljale da se koriste korumpiranim praksama svojih prethodnika, koristeći sve propuste i nedostatke sistema. Tako su u konačnici korišteni preostali kanali korupcije za brzo i nezakonito bogaćenje, tj. ubiranje rente od sistema, ili bolje rečeno nedostatka sistema, a postojeći stubovi degradirani (slobodni izbori, javna revizija, političke partije, ombudsmen, pravosuđe...). Upravo prepoznavši značaj takvog razvoja kao jedinog mogućeg, TI BiH od početka nastoji da jača sistemski pristup pravdi.

Through the years of TI BiH's existence, the state has undergone various reform phases as well as their reversal. The new government that came to power with the 2000 elections, faced the problem of the imbalanced development of the pillars. As it was more democratic and reform-oriented than its predecessor, significant progress was reached in professionalising judiciary, police and other law enforcement agencies. However, lack of communication and collaboration among the parallel pillars maintained the system relatively low on a reform scale. There has been no significant sanctioning of crime then and ever since. In the meantime, all the subsequent governments who adhered to the notion that "crime does pay off" consciously continued engaging in the corrupt practices of their predecessors, building on all the deficiencies and gaps in the system. All the remaining corrupt channels were used for fast and illicit enrichment, i.e. rent collection from the system, or the lack thereof, while other pillars were further degraded (free elections, supreme audit, political parties, ombudsperson, judiciary...). Understanding the realistic possibility of such a course, TI BiH has insisted on the systemic approach from the outset.

Nedostatak napretka u suzbijanju korupcije doveo je do urušavanja sistema i degradiranja stubova integriteta.

Lack of progress in fighting corruption leads to the collapse of the system and the cracks of the integrity pillars

Jačanje prevencije i podizanje antikoruptivnih standarda

TI BiH je ostao fokusiran na stubove integriteta od početka djelovanja, te je držao da su njihovi snažni fundamenti zalog za budućnost zemlje. Ključni naponi su stoga bili u segmentu javnih nabavki, sprečavanja sukoba interesa i finansiranja političkih partija, a u skorije vrijeme i antikorupciona agencija i zaštita zviždača. Rad na legislativi i politikama opisani su u nastavku po segmentima. Dijelom zahvaljujući TI BiH i konstantnom zagovaranju, nabrojani zakoni uvršteni među 14 ključnih prioriteta u procesu partnerstva i budućeg pridruživanja EU.

Javne nabavke

U oblasti javnih nabavki TI BiH kontinuirano radi na unapređenju legislative, jačanju transparentnosti sistema javnih nabavki kroz monitoring primjene Zakona i jačanju kapaciteta ugovornih organa i ponuđača u BiH.

Prvi jedinstveni zakon iz oblasti javnih nabavki Bosna i Hercegovina je dobila 2004. godine, a u narednih deset godina, koliko je Zakon bio na snazi, akumulirana je potreba sveobuhvatnije reforme oblasti javnih nabavki, kako zbog trendova i praksi u domaćem okruženju, tako i zbog izmjena propisa na nivou EU.

Aktuelni Zakon o javnim nabavkama, koji je stupio na snagu 2014. godine, još je u formi prijedloga naišao na kritike koje je uputila koalicija nevladinih organizacija. Zbog harmonizacije sa direktivama EU i problema u primjeni, krajem 2017. godine formirana je Radna grupa Vijeća ministara za izmjene i dopune Zakona. Na sastancima koji su uslijedili te godine razmatrani su i prijedlozi organizacija civilnog društva, usmjereni na povećanje transparentnosti i prevenciju korupcije. Značajan dio prijedloga koje je TI BiH sačinio zajedno s partnerskim organizacijama uključen je u nacrt, koji čeka razmatranje Vijeća ministara u trenutku pisanja teksta.

TI BiH je takođe organizovao niz događaja iz oblasti borbe protiv korupcije u javnim nabavkama, a prezentovane su i najbolje prakse iz zemalja regiona, upravo kako bi se dao zamajac predloženim poboljšanjima.

Promoting prevention and enforcing anti-corruption standards

That focus on the integrity pillars has been strong since TI BiH's foundation, for their firm fundamentals determine the future of the country. The key efforts covered public procurement, COI prevention, political party financing and more recently also the anti-corruption agency and whistleblower protection. Legislative and policy work is described below by sections. Partly also due to TI BiH's permanent advocacy, the said laws are encompassed by the 14 key priorities in the partnership process and the future accession to the EU.

Public Procurement

TI BiH has been involved with the legislative drafting and strengthening of transparency of public procurement through monitoring of the Law's implementation as well as improvement of the contracting offices' and bidders' capacities.

The first single BiH-wide law on public procurement was adopted in 2004 and lasted for ten years, while leading to a larger reform of the procurement activities, given the changing domestic trends and practice, but also due to the EU regulation upgrades.

The existing Public Procurement Law that came into force in 2014, encountered criticism of a coalition of NGOs while still a draft. In late 2017, a working group was formed in the Council of Minister tasked with the preparation of amendments to the Law that was in a need of harmonisation with the EU Directives and due to multiple problems in its implementation. The meetings that followed by the end of the year looked into the proposals of the CSOs aimed at an increased transparency and corruption prevention. The largest part of the proposals prepared by TI BiH alongside its partner organisations was included in the new draft law, which at the time of writing, awaits the Council of Ministers' review.

TI BiH also organised a series of events on curbing corruption in public procurement and presented the best practices from the region to give impetus to the proposed legal enhancements.

Sukob interesa

Još od 2002. godine, kada je usvojen Zakon o sukobu interesa u institucijama BiH, te zatim 2008. godine, kada je usvojen na nivou entiteta, TI BiH se suočavao s konstantnim pokušajima derogiranja zakonskog okvira. U tom periodu, pa sve do 2013. godine, TI BiH je djelovao ponajviše na sprečavanju usvajanja odredaba koje bi oslabile mehanizme sprečavanja sukoba interesa, te je u dva navrata, provodeći agresivne javne kampanje, uspio spriječiti usvajanje štetnih rješenja. Ipak, u 2013. godini, bez obzira na sve apele, kako TI BiH, tako i međunarodne zajednice, usvojen je Zakon na nivou BiH, koji je, umjesto do tada CIK, kao tijelo za provođenje zakona za nosioce funkcija na nivou BiH predvidio ispolitizovanu komisiju, sačinjenu većinom od predstavnika PS BiH, dok je u isto vrijeme obustavljena primjena na nivou FBiH. Komisijom tako parlamentarci sada sami sebi utvrđuju sukob interesa, a pri čemu ista većinu vremena nije ni bila aktivna.

TI BiH je od tada uložio sve napore na kreiranju novog sveobuhvatnog prijedloga zakona koji bi osigurao ne samo nezavisnost u primjeni, već i dodatne mehanizme, kao što su provjera imovinskih kartona, oštrije sankcije, širi krug lica na koje se primjenjuje i sl. U tom procesu proveo je, tokom dvije godine, široke konsultacije s međunarodnim organizacijama, lokalnim institucijama i zastupnicima u parlamentu kako bi se osiguralo poštivanje svih međunarodnih standarda i upućivanje u parlamentarnu proceduru. Nacrt su podržali EU, OSCE, Vijeća Evrope, ambasada SAD i UK, te je dobio i pozitivnu ocjenu u okviru GRECO

Conflict of Interest (COI)

From the first COI Law at the BiH level and its 2008 entity variations, TI BiH has been observing a persistent pressure to dilute the legal framework. From that period until 2013 TI BiH mostly focused on stopping the adoption of amendments aimed at weakening the COI prevention mechanisms, and twice such aggressive campaigns indeed halted the damaging modifications. In 2013 nonetheless, irrespective of all the appeals of TI BiH and the international community, a new Law was adopted at the State level, shifting the implementation away from the CEC to a newly formed Committee composed of the BiH MPs, while suspending the Law's implementation in FBiH. The Committee is being filled by the parliamentarians, who assess their own COI and, even so, the Committee barely met since its inauguration.

Therefore, new efforts focused on a completely new legal proposal that would not only ensure the implementation's independence but also introduce additional safeguards, such as a declaration of assets review, tougher sanctions, broadening the circle of connected persons, etc. Intensive consultations have

TI BiH od svog početka predlaže rješenja za unapređenje zakona o sukobu interesa i zakona o javnim nabavkama u BiH

TI BiH from the outset suggests solutions to improve the COI and the public procurement laws

evaluacije, koja u svom Izvještaju o provedbi preporuka za 2018. godinu navodi kao jedini napredak upravo nacrt TI BiH. Kao rezultat toga, isti nacrt je osam zastupnika Predstavničkog doma uputilo u proceduru 2017. godine. Ipak, s obzirom na zastoj u izdavanju mišljenja Vijeća ministara, tek je pred kraj mandata prethodne vlasti došao na dnevni red i nije razmatran. Isti nacrt je ponovo i u novom mandatu grupa zastupnika uputila dva puta, razmatran je u parlamentu, te je donesen zaključak da Vijeće ministara ipak sačini novi nacrt, iako je postojeći i dalje u parlamentarnoj proceduri, te ga je Predstavnički dom podržao u prvom čitanju, u vrijeme objavljivanja ove publikacije.

U 2016. godini u Prijedlog zakona o službenicima i namještenicima u organima jedinice lokalne samouprave RS usvojen je veliki broj preporuka i primjedaba na koje je TI BiH ukazao u javnoj raspravi. Tako je definisan sukob interes, tj. povezana lica u odnosu na koje službenik ne smije da koristi svoj rad za ostvarivanje njihovih prava. Prihvaćen je i prijedlog prema kojem je službenik koji se ranije bavio preduzetničkom djelatnošću dužan da dostavi poslodavcu podatke o licu na koje je prenio upravljačka prava i dokaze o njihovom prenosu. Ove odredbe su veoma bitne za sprečavanje korištenja pozicija u upravi za osiguranje lične koristi.

Sve to vrijeme TI BiH je učestvovao i u izradi entitetskih nacrtu u okviru projekta Ambasade Ujedinjenog Kraljevstva s entitetskim vladama, te je zagovarao usvajanje usklađenih nacrtu, okupljajući predstavnike entitetskih parlamenta. Trenutno je u koordinaciji s međunarodnim organizacijama u procesu kreiranja novog zakona na nivou Brčko distrikta.

been staged with the international agencies, national institutions and the very MPs to ensure inclusion of all important international standards before the proposal is submitted for parliamentary review. This TI BiH's draft law was supported by the EU, OSCE, Council of Europe, US Embassy, UK Embassy, and it was positively evaluated by GRECO, which singled it out as the only visible improvement in its 2018 monitoring report. This seemed sufficient to entice eight MPs to formally propose the draft law for the Parliament's consideration in 2017. It then took a long delay for the Council of Ministers to provide its opinion, which only hit its agenda at the very end of its mandate and was never reviewed. The parliamentarians requested the new Council of Ministers twice to review it, especially given all the green lights by the Parliament, but the Council decided to start drafting a brand new law, despite the present draft being before the Parliament and supported by the lower chamber in its first reading (at the time of writing of this text).

Another draft law on civil servants in the local governments took into account many suggestions and objections TI BiH introduced during the public hearing in 2016. It defined the COI for the connected persons for whose benefit a civil servant may not provide services. A proposal was adopted stating that a civil servant who previously was an entrepreneur must provide details of the person who takes care of her/his business and the evidence of transfer of ownership. These provisions are very important to prevent abuse of the administrative position in securing personal gains.

All these years, TI BiH has participated in the drafting of the entity laws as part of the project supported by the UK Embassy and provided to the entity governments. It lobbied the entity parliamentarians advocating the adoption of the drafts. Currently, TI BiH collaborates with several international actors in the process of legal drafting for the Brčko District level.

Finansiranje političkih partija

Iako je BiH među prvima u regionu usvojila Zakon o finansiranju političkih stranaka (2000. godine), dvadeset godina kasnije, nažalost, kaska za regionom u smislu sveobuhvatnosti odredaba i transparentnosti političkih stranaka. Okvir je u međuvremenu pretrpio mnogobrojne izmjene: novi zakon usvojen je 2012. godine, a posljednje izmjene dogodile su se 2016. TI BiH je od 2008. godine provodio niz inicijativa i kampanja za unapređenje zakona i upućivao prijedloge interresornim radnim grupama za njegove izmjene. U prvih nekoliko godina, TI BiH je prvenstveno insistirao na objavljivanju identiteta donatora političkih stranaka, što je rezultiralo izmjenama podzakonskih akata CIK, kojima je omogućeno objavljivanje imena fizičkih i pravnih lica koja doniraju stranke. Ovo je omogućilo uvid javnosti, ali i monitoring i identifikaciju kršenja zakona, što je kasnije dovelo do velikog broja prijavi koje je TI BiH uputio CIK, a na osnovu kojih su stranke sankcionisane.

TI BiH je 2017. godine prezentovao i sveobuhvatan prijedlog amandmana usmjerenih na veću kontrolu finansiranja stranaka kroz reviziju troškova, korištenje jedinstvenih bankovnih računa, zabranu finansiranja preko trećih lica, efektivnije sankcije, uvođenje odredaba za sprečavanje zloupotrebe javnih resursa u izbornoj kampanji itd.

Political Party Financing

Although the country was a frontrunner in the region in the adoption of the Political Party Financing Law in 2000, twenty years later it very much lags behind the region when it comes to the reach of the legal provisions or the transparency of political parties. In the meantime, the legal framework has suffered many alterations: a new Law was adopted in 2012 and the last modifications introduced in 2016. TI BiH launched several initiatives and campaigns from 2008 to upgrade the Law and submitted its proposals to the inter-ministerial working groups for its reform. In the first few years, TI BiH mainly insisted on disclosing the identity of the political party donors, which resulted in revisions to the bylaws of CEC that indeed permitted the publishing of names of the physical and legal entities who fund the parties. This allowed the public to get an insight into the finances, but also to monitor and identify any violations of the law, resulting in many reports submitted by TI BiH to the CEC, which then sanctioned the parties.

In 2017, TI BiH presented a comprehensive proposal with amendments aimed at an improved control of the party finances through expenditure audits, use of a single bank account, third-party financing ban, effective sanctions, provisions

Pratimo tokove novca
naziv je medijske kampanje za zagovaranje unapređenja Zakona o finansiranju političkih partija

Follow the trail of money
- title of the media campaign advocating improvements to the Political party financing law

Od animoziteta do partnerstva – saradnja na sprečavanju sukoba interesa

From animosities to partnership – collaboration on conflict of interest prevention

Danka Polovina-Mandić,
Šefica Ureda Komisije
za odlučivanje o
sukobu interesa u
institucijama vlasti BiH

Danka Polovina-Mandić,
Head of Office of the
COI Commission in the
joint BiH institutions

Saradnja sa Transparency International (TI BiH) u BiH na provođenju Zakona o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH, tokom prethodnih 17 godina, obilježena je brojnim usponima ali, kao i u svakoj drugoj djelatnosti, i povremenim nesuglasicama.

Prvih godina provođenja Zakona o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH i uspostavljanja sistema za njegovu primjenu, svima nam je to bila nova materija, pa tako i za TI BiH, koji je često upućivao kritike tamo gdje one objektivno nisu bile potrebne. Kako su odmicali godine, tako smo mi, koji smo bili zaduženi za primjenu tog Zakona, ali i TI BiH, učili na svojim greškama. Početni animoziteti brzo su prerasli u partnerstvo i međusobnu saradnju usmjerenu ka ostvarenju zajedničkog cilja – prevenciju i borbu protiv korupcije. To je za rezultat imalo da tijela, koja su u različitim periodima bila zadužena za provođenje zakona, postanu produktivnija i efikasnija, a svijest o štetnosti uticaja privatnog interesa na obavljanje javne dužnosti bila je sve prisutnija kod javnih zvaničnika.

U periodu intenziviranog procesa evropskih integracija i u nastojanjima da se oblast sukoba interesa vrati u okvire sistema koji postoje u zemljama EU, TI BiH se posljednjih godina pokazao kao jedan od ključnih faktora u pronalaženju konkretnih prijedloga kojima bi cijeli sistem bio unapređen i usklađen sa evropskim.

Collaboration with TI BiH on COI Law implementation at the level of joint BiH institutions over the past seventeen years has been marked by many ups and downs, including occasional disagreements, as happens in any other business.

First five years of the Law's implementation and institutional capacity building, we all pioneered the work for which there was no precedent, so TI BiH often criticised the work that it should not have. As the years went by, all of us in charge of the Law, just like TI BiH, learned from our mistakes. The initial animosities quickly grew into partnership and mutual cooperation focused on the joint goal: prevention and fight against corruption. This has had, as a result, the authorities in charge of the law at different times becoming more productive and efficient, coupled with the increasing awareness of the damaging impact of the private interest colliding with public office responsibilities.

Through the last years' period of the intensive EU integrations process that also encouraged the COI supervision to return to the institutional framework similar to that of the other EU countries, TI BiH has become a key stakeholder in finding concrete solutions that would upgrade the system and harmonise it with the rest of Europe.

Amandmani je podržala CIK, te su u nizu konsultacija predstavljeni svim političkim akterima. Baš kao i regulisanje finansiranja stranaka, i pitanje izmjena Izbornog zakona zarobljeno je političkim trgovinama i ucjenama vladajućih stranaka, koje fokus i dalje drže na uspostavljanju još veće kontrole, dok odredbe koje bi spriječile zloupotrebe do sada nisu ni razmatrane.

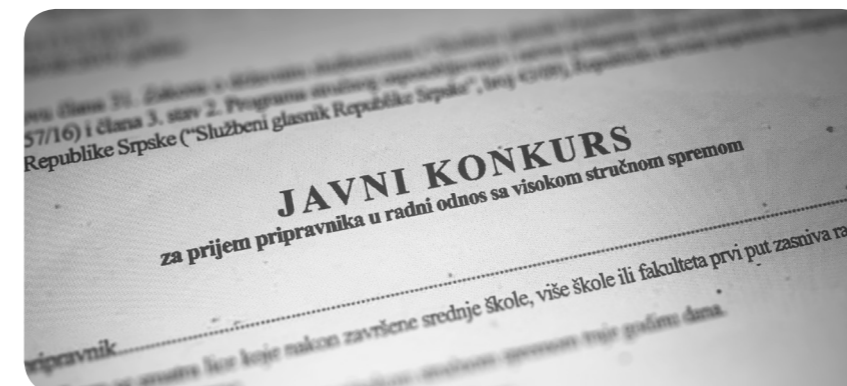
preventing abuse of public funds in election campaigns, etc. The amendments were upheld by the CEC and, through a series of consultations, presented to all political actors. But political party funding and changes to the election law are hostages to the political bargaining and blackmailing among the ruling parties that seek greater control of the processes while sanctioning the inappropriate behaviour remains off the priority list.

Javna uprava – zapošljavanje

TI BiH je nakon godina insistiranja uspio nametnuti i dorade Zakona o službenicima i namještenicima u organima jedinica lokalne samouprave RS i to tako da su gradonačelnici i načelnici opština obavezni izabrati najbolje plasiranog kandidata u postupku zapošljavanja. U 2019. godini vlasti FBiH (a isti primjer slijedile su i kantonalne vlasti) su donijele uredbu kojom se postupak javne konkurencije pri zasnivanju radnog odnosa proširuje na cijeli javni sektor, što uključuje i javna preduzeća, javne ustanove, agencije i druge subjekte s javnim ovlaštenjima. Ovo je rezultat dugogodišnje borbe TI BiH zajedno sa Centrom civilnih inicijativa (CCI) da se postupci zapošljavanja u javnom sektoru uredi na transparentan način i da se osigura izbor najboljih kandidata. Nakon što je izmijenjen Zakon o radu FBiH, čime je predviđena obaveza objavljivanja konkursa, TI BiH je insistirao na uredbama, kojima su desetine hiljada radnih mjesta postale dostupne svim građanima BiH postupkom javne konkurencije.

Public Administration – Recruitment

After years of insisting on upgrading the Civil Servants' Law at the local government level, TI BiH succeeded in ensuring that municipal and city mayors are finally required to select the best-ranked candidate when hiring new staff. FBiH Government in 2019 adopted a decree (later replicated by the cantons), which expands the competitive recruitment to the entire public sector, including public enterprises, offices, agencies and all other public entities. This crowned the years of TI BiH's struggle reinforced by the Centers for Civic Initiatives (CCI) to ensure transparency in public sector recruitments and, by extension, in the selection of the best candidates. After amendments to the FBiH Labour Law, which introduced the mandatory publishing of vacancy notice, TI BiH insisted on further decrees that made tens of thousands of jobs available to all BiH citizens through public competition.

Rezultat dugogodišnje borbe TI BiH je uspostavljanje obaveze objavljivanja javnog konkursa za zapošljavanje u javnom sektoru u FBiH

An outcome of the years-long battle of TI BiH is the compulsory vacancy notices for public sector hiring

Zaštita zviždača

U prvoj polovini 2017. godine Ministarstvo pravde RS usvojilo je više od petnaest prijedloga TI BiH na prednacrt Zakona o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju. Prihvaćenim prijedlozima osigurana je bolja pravna zaštita prijavitelaca korupcije, preciziran je model sudske zaštite i standard dobre vjere kod prijave korupcije. No možda najznačajnije dostignuće je to što eksterna zaštita sudskim putem nije uslovljena prethodnim korišćenjem internih modela zaštite kod poslodavca, a što će omogućiti prijaviocima korupcije da sami izaberu model zaštite koji smatraju najpodesnijim.

Whistleblower Protection

RS Ministry of Justice in the second half of 2017 adopted more than fifteen suggestions of TI BiH submitted for the draft Law on Protection of Persons Reporting Corruption. The adoption of those proposals ensured better whistleblower protection, incl. the court protection. Though perhaps the most important step is that the external court protection is not conditional upon prior use of the employer's internal protection options, which leaves it to the whistleblower to determine the protection model they see most fitting.

Građanske slobode i ljudska prava – Zakoni čije je usvajanje spriječeno

U 2019. godini TI BiH je zajedno sa drugim organizacijama uspio da spriječi usvajanje zakonskih rješenja kojima je jedini cilj bio sužavanje medijskih i građanskih sloboda.

Tako nije usvojen Nacrt zakona o javnom redu i miru RS kojim je predlagač (Ministarstvo unutrašnjih poslova RS) nastojao proširiti ovlaštenja policijskih službenika i uvesti novi prekršaj: neovlašćeno fotografisanje i snimanje, a sve na uštrb demokratskih sloboda i ustavnih prava. TI BiH je svoje komentare dostavio Narodnoj skupštini RS, izložio ih na sjednicama odbora, te ih uputio predlagaču.

Kampanja za zaštitu zviždača i promociju njihovih prava, koju je TI BiH provodio i prije usvajanja Zakona o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju

Whistleblowing campaign and promotion of their rights has topped the TI BiH agenda even prior to the adoption of the Law protecting the corruption whistleblowers

Citizen Freedoms and Human Rights – Laws whose adoption was prevented

Joining forces through 2019 with other CSOs, TI BiH managed to prevent several legal drafts from being adopted, all of which would limit the media and civic freedoms.

One of these is the draft RS Law on Public Order and Peace proposed by the RS Ministry of the Interior aimed at expanding the prerogatives of the police force and introducing a new breach of law: unlawful photographing and recording, all at the expense of democratic freedoms and constitutional rights. TI BiH submitted its commentaries to the RS Parliament, presented them at the meetings of the relevant committees and forwarded them to the Ministry.

TI BiH je u više navrata javnim djelovanjem sprečavao usvajanje zakona koji jačaju policijska ovlaštenja i ograničavaju slobode građana

On many occasions, TI BiH acted publicly to prevent adoption of laws that would empower the police to further suppress and limit citizen freedoms.

Povučene su i odredbe Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima RS, po kojima se protivno Zakonu o krivičnom postupku predviđa da prikriveni istražilac može biti bilo koje lice, a ne samo ovlašćeno službeno lice. TI BiH je smatrao da se time zadire u demokratske slobode, jer se takva lica u praksi mogu infiltrirati zarad otkrivanja krivičnih djela, što je opasan zakonodavni avanturizam koji je ostavljao potpunu diskreciju policijskim strukturama. Poslije više zagovaračkih aktivnosti, sastanaka i javnih reakcija civilnog društva, većina spornih odredaba, čiji je priređivač MUP RS, je povučena.

TI BiH je u proteklih deset godina više puta spriječio donošenje novog ili usvajanje izmjena i dopuna Zakona o slobodi pristupa informacijama kojima bi se smanjio opseg stečenih prava u pogledu pristupa informacijama od javnog značaja. TI BiH je uspio nametnuti raspravu o proaktivnoj transparentnosti u svim zakonodavnim postupcima, ali i očuvati test javnog interesa kao najznačajnije dostignuće u ovoj oblasti. Test javnog interesa i pravilo da su informacije u posjedu javnih organa dostupne javnosti, garant su transparentnog rada javnih institucija.

Sredinom 2018. godine TI BiH je zagovaračkom kampanjom prema parlamentarcima, federalnom Ministarstvu pravde i široj javnosti, spriječio donošenje izmjena i dopuna Krivičnog zakona FBiH. Da je sporni prijedlog usvojen, ukinuo bi krivično gonjenje težih oblika korupcije, kao npr. trgovine uticajem. To je u suprotnosti s međunarodnim preporukama, a omogućilo bi i obustavu krivičnog progona političara protiv kojih su već podignute optužnice za ovo djelo (kao npr. bivši generalni sekretar SDA Amir Zukić zbog nezakonitih zapošljavanja u Elektroprivredi).

Similarly, the amendments to the RS Law on Police and Internal Affairs, which contradicts the Criminal Procedure Code, envisaged that an undercover investigator can be any physical person and not just the officially authorised personnel. TI BiH assessed this as a fundamental breach of democratic freedoms because such individuals can in practice infiltrate to look for sanctionable acts, which is a dangerous legislative adventure, leaving the police structures with unlimited discretion. After intense advocacy efforts, meetings and reactions of the civil society, most of the troublesome amendments, as proposed by the RS Ministry of the Interior, were withdrawn.

Over the past ten years, TI BiH on multiple occasions prevented the new law or amendments to the existing FOI Law, which would significantly reduce the scope of acquired rights to access information of public interest. TI BiH managed to impose a public discourse on proactive transparency in all legislative processes and ensure the preservation of the public interest test as the key achievement in the area of FOI. This test and the availability of institutional data to citizens are the only warranty of transparency of the public sector.

Another set of amendments and alterations, this time to the FBiH Criminal Code was prevented, following an advocacy campaign with the parliamentarians, FBiH Ministry of Justice and the public at large. It was looking to abolish criminal charges for serious forms of corruption, e.g. trade in favours. This went against the international proposals, allowing several criminal charges to be dropped against the politicians already indicted for this offence (including ex-Secretary General of SDA, Amir Zukić for illegal hiring in Elektroprivreda, the power utility of FBiH).

Pravda je dostižna: kažnjavanje kriminala i "nedodirljivih" pojedinaca

Od nastanka, TI BiH je naglašavao da je za vjerodostojnost reformi, a posebno pravosuđa, tužilaštva i policije, najvažnije da se riječi sprovedu u djelo, odnosno da kriminal bude sankcionisan. Koliko god je važna prevencija i sve nabrojano do sada, da bi građani vjerovali sistemu, tj. nezavisnosti institucija, jednako je važno da ne postoje "nedodirljivi" i da se zločin ne isplati. Nažalost, kroz godine je apatija građana BiH rasla sve više upravo zato što se radilo vrlo malo na adekvatnom i nezavisnom sistemu sankcija. TI BiH je ostao vjeran ovom postulatu i to prateći aktivnosti nadležnih organa i obavještavajući javnost o stvarnoj situaciji, ali i podnoseći sasvim konkretne prijave protiv prekršilaca, makar oni bili i najviše rangirani politički zvaničnici.

Monitoring procesuiranja korupcije

TI BiH od 2009. godine provodi redovne godišnje monitoringe procesuiranja krivičnih djela korupcije pred sudovima i tužilaštvima. Analiza se zasniva na statističkim podacima pravosudnih organa o njihovoj efikasnosti u otkrivanju, krivičnom progonu i sankcionisanju korupcijskih krivičnih djela i njihovih izvršilaca. Do 2015. godine nije postojao jedinstven stav o tome šta se smatra krivičnim djelima korupcije, analiza je obuhvatala djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti. Tokom 2015. godine Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH (VSTV) utvrdio Jedinstvenu listu koruptivnih krivičnih djela, što je pojednostavilo obradu.

Achieving justice: ending impunity for corruption

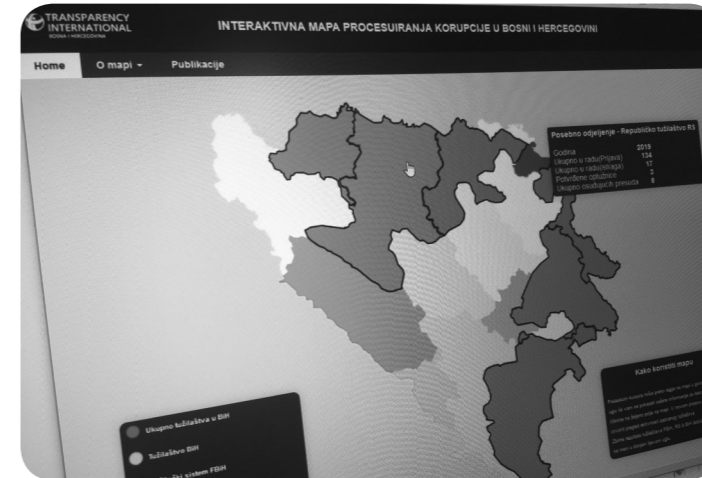
Since its foundation, TI BiH has been emphasising the importance of 'walking the talk', i.e. no-impunity, as the cornerstone of trustworthy reforms, especially in the judiciary, public prosecution and police. As important as prevention and all of the foregoing might be, for citizens to trust the system and the institutional independence, it is of paramount importance no 'untouchables' exist and that the crime does not pay. Unfortunately, over the years, the public indifference has only grown, because citizens could see very little being done to establish an adequate, independent system of sanctions. TI BiH remained true to this archetype by monitoring all the related activities and agencies and informing the public of the actual situation on the ground, as well as by pressing charges against the offenders, even if they are the top-ranked officials in the county.

TI BiH je od početka insistirao na kažnjavanju korupcije, podnoseći konkretne prijave protiv prekršilaca, makar oni bili i najviše rangirani politički zvaničnici

From the earliest days, TI BiH has insisted on sanctioning corruption by reporting specific cases and individuals, including the highest ranked ones

Monitoring of corruption processing

Among many monitoring activities, another regular annual report follows criminal offences processed before the courts and public prosecution, as conducted since 2009. The official judicial statistics are examined about their own efficiency in uncovering, prosecuting and sanctioning corrupt activities and their perpetrators. Until 2015 there was no single definition of a corruption offence, so the analysis took into account all offences against official and other public service duties and responsibilities. In 2015, the High Judicial and Prosecutorial Council (HJPC) determined a single list of corruption offences, which simplified the monitoring and evaluation.

TI BiH Interaktivna mapa procesuiranja korupcije

TI BiH interactive map of corruption processing

Pored toga, TI BiH je u 2018. godini izradio i interaktivnu mapu procesuiranja korupcije¹⁰, koja sadrži detaljne podatke o procesuiranju korupcijskih krivičnih djela, te o donesenim sudskim odlukama u predmetima koje su vodila tužilaštva za period 2015-2019. godine, svi redovno ažurirani. Interaktivna mapa, između ostalog, omogućuje jednostavan pristup podacima o radu tužilaštava, kao i sudskim odlukama uz sve detalje. Monitoring svih faza postupka (uključujući i sama suđenja od 2019. godine) daje daleko bolji uvid u efikasnost pravosuđa, kaznenu politiku i štetu koju proizvode korupcijska krivična djela.

Krivične prijave

U periodu od osnivanja ALAC podneseno je oko 40 krivičnih prijava nadležnim tužilaštvima. Podnesene krivične prijave odnose se na krivična djela: *zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja* (9), *primanje mita* (4), *nesavjestan rad u službi* (3) i *povreda ravnopravnosti građana pri zapošljavanju* (3) i dr.

Pet je krivičnih prijava podneseno do trenutka pisanja teksta samo protiv sadašnjeg člana Predsjedništva BiH Milorada Dodika: četiri iz 2018. godine zbog prijetnje biračima, i jedna iz 2020. godine za nezakonito prisluškivanje (govor u NS RS gdje navodi kako prisluškuje opoziciju).

In addition, TI BiH created an interactive map of corruption in 2018¹⁰, which contains detailed data on the processing of all corruption offences and the related court decisions in the cases opened by the public prosecution from 2015 to 2019, updated regularly. This map enables simple access to the prosecution data and the court decisions with all the details. Monitoring all phases of the process (including the very trials from 2019) offers a much closer insight into the efficiency of the judiciary, criminal code and the damage caused by corruption offences.

Criminal charges

Ever since the formation of ALAC, 40 criminal charges have been pressed with the relevant public prosecutor's office. The criminal charges relate to: *abuse of public office or powers* (9), *acceptance of bribes* (4), *public office misconduct* (3), *disrespect of equal opportunities when hiring* (3), etc.

Five criminal reports have been filed by the time of writing of this text against the current member of the BiH Presidency Milorad Dodik: four reports in 2018 for intimidating voters, and one in 2020 for illicit tapping/surveillance (based on the RS Parliament address in which he stated he was tapping the opposition parties).

¹⁰ www.mapa.ti-bih.org

Bobar banka – sankcionisanje pranja novca

Javnim pritiskom i zahtjevima da se otvori istraga TI BiH uticao je na to da se privedu pravdi odgovorna lica u velikoj finansijskoj aferi u kojoj je Bobar banka dijelila kredite u iznosu i od nekoliko desetina miliona maraka, a bez pokrića. Pošto isplate ovih kredita nisu imale odgovarajuće osiguranje, 2014. godine došlo je do finansijskog kolapsa bankarskog subjekta i štete procijenjene na 122 miliona KM na teret građana Republike Srpske, Federacije BiH i Brčko distrikta. TI BiH je od početka insistirao na odgovornosti direktorice Agencije za bankarstvo RS, protiv koje je, nakon dužeg iščekivanja, i podignuta optužnica za zloupotrebu službenog položaja i organizovani kriminal.

U 2015. godini, nakon upućenih dopisa na adrese Okružnog tužilaštva u Bijeljini i Specijalnog tužilaštva RS, TI BiH je utvrdio da su se iz tako bitnog predmeta zapravo sva tužilaštva izuzela od postupanja zbog različitog shvatanja nadležnosti. Smjesta je upućeno otvoreno pismo glavnom republičkom tužiocu kojeg je TI BiH upoznao s utvrđenim stanjem i od kojeg je zahtijevao da odmah riješi negativni sukob nadležnosti. U pismu se navodi "kršenje svih načela profesionalne etike, [što] bi izazvalo i nesagledive posljedice po ugled pravosudnih institucija i povjerenje u iste". Neposredno po otvorenom pismu, glavni tužilac obavještava da je predmet konačno ustupljen na postupanje državnom tužilaštvu. Protiv sada već bivše direktorice Agencije za bankarstvo i ostalima vode se postupci pred Sudom Bosne i Hercegovine i Okružnim sudom u Banjoj Luci, međutim ni poslije više od tri godine od podizanja optužnice nije donesena prvostepena sudska odluka.

Bobar Bank – sanctioning money laundering

Public pressure and TI BiH's demands to open an investigation led to arrest of the responsible individuals in a large financial scandal, whereby Bobar Bank was giving away loans in large amounts of often tens of millions of KM, with no collateral taken. Since there was no guarantee, once the loans went default, collapse of the bank swiftly unfolded in 2014 and the total damage was estimated at KM 122 million, as it was decided that the budget, i.e. the taxpayers of RS, FBiH and Brcko District will cover the missing funds. TI BiH insisted at the very least the RS Banking Agency's Director must be held accountable, who following a lengthy institutional silence, was indicted for abuse of public office and organised crime.

Javnim pritiskom i zahtjevima da se otvori istraga TI BiH je uticao da se privedu pravdi odgovorna lica u velikoj finansijskoj aferi "Bobar banka"

Public pressure and demands to open an investigation, TI BiH played a pivotal role in arrests of those responsible for the Bobar Bank financial scandal

Having written in 2015 to the District Public Prosecutor in Bijeljina and the RS Special Prosecutor's Office, TI BiH found out that all the prosecutor offices recused themselves from the case, due to a different understanding of the institution in charge. An open letter was immediately sent to the RS Chief Prosecutor, who was familiarised with the case and from whom TI BiH expected an immediate resolution to the institutional coverage issue. The letter stated that "all principles of professional ethics are being breached, which might result in immense consequences for the judicial institution's authority and the confidence in the system". Very quickly thereafter the Chief Prosecutor informed the public that the case had been delegated to the BiH Public Prosecutor. Ever since, the trials have been held before the BiH Court and the Banja Luka District Court against the RS Banking Agency Director, dismissed in the meantime, but after more than three years, even the first instance ruling has not been made.

Goran Salihović,
glavni tužilac
Tužilaštva BiH

Goran Salihović,
Chief Prosecutor

Pravosuđe – tužioci kažnjeni po prijavama TI BiH

TI BiH je u avgustu 2016. godine podnio pritužbu na rad glavnog tužioca Tužilaštva BiH Gorana Salihovića insistirajući na tome da Ured disciplinskog tužioca (UDT) mora ispitati sve medijske navode o navodnim neprimjerenim uticajima glavnog tužioca, kao i informacije da je njegovim uticajem zatvoreno više istraga u predmetima organizovanog kriminala. Mogući disciplinski prekršaji tužioca odnose se na povredu načela nepristrasnosti, ostvarivanje koristi od neprimjerenog uticaja na odluke i postupke tužilaca, korištenje funkcije tužioca kako bi se pribavile neopravdane koristi za sebe ili druge osobe, te nanošenje štete ugledu tužilačke funkcije. UDT je prvo odlučio pokrenuti istragu, a potom i pokrenuti disciplinski postupak protiv glavnog tužioca koji je na kraju i udaljen s dužnosti po odluci Prvostepene disciplinske komisije.

TI BiH je januara 2019 godine prijavio i Tomislava Ljubića, glavnog tužioca Tužilaštva Tuzlanskog kantona, jer je neposredno nakon preuzimanja dužnosti iznajmio svoj poslovni prostor advokatima koji su se pojavljivali u svojstvu branioca optuženih lica u krivičnim postupcima koje je vodio. Na ovaj način tužilac je prekršio Kodeks tužilačke etike, te mu je izrečena javna opomena.

Tomislav Ljubić,
glavni tužilac Tužilaštva
Tuzlanskog kantona

Tomislav Ljubić,
Chief Prosecutor of
the Tuzla Canton

Judiciary – public prosecutors sanctioned following TI BiH's intervention

TI BiH filed a complaint in August 2016 against the performance of the BiH Chief Prosecutor Goran Salihović, insisting that the Office of the Disciplinary Counsel (ODC) investigate the media claims about undue interference by the Chief Prosecutor, i.e. the claims that through his influence several cases of organised crime had been closed. Possible disciplinary infringements of the Prosecutor include: impartiality, benefits from the influence exercised, abuse of the Prosecutor's office for personal gain or gain of connected persons, reputational damage to the institution. ODC decided to launch an investigation and later also bring disciplinary charges against the Prosecutor, who was finally relieved of his duty, according to the decision of the first instance Disciplinary committee.

Tomislav Ljubić, Chief Prosecutor of the Tuzla Canton too was reported in January 2019 for renting out his private office space, immediately upon his appointment, to the lawyers who were then appointed as attorneys defending the indicted persons in criminal proceedings that were in his portfolio. This was a clear breach of the Code of Prosecutorial Ethics, for which he was publicly reprimanded.

Klevete

Ustavni sud BiH donio je 19. decembra 2018. i 24. aprila 2019. godine odluke kojima je usvojena apelacija TI BiH i utvrđeno da je postojala povreda ugleda zbog ranijeg pisanja prorežimskih "Nezavisnih novina" i "Glasa Srpske" o navodnom reketiranju biznismena u režiji TI BiH. Neposredno prije objavljivanja spornih tekstova, koji su bili predmetom sudskog spora, TI BiH je objavio ranije spominjanu analizu i podatke o šteti od korupcije koja je nastala u postupcima privatizacije Naftne industrije Republike Srpske, a u vezi s kojom je pozvao na odgovornost Vladu Republike Srpske (opširnije na strani 46). Odlukom Ustavnog suda ukinute su presude Okružnog suda u Banjoj Luci, te su predmeti vraćeni na ponovno odlučivanje. Na ovaj način završena je dugogodišnja pravna borba TI BiH da zaštiti svoja prava, koja su grubo povrijeđena neprofesionalnim medijskim izvještavanjem "Nezavisnih novina" i "Glasa Srpske". TI BiH je tužbu radi naknade štete zbog klevete podnio još u septembru 2008. godine, te je nakon što su iscrpljena sva pravna sredstva bio prinuđen izjaviti apelaciju Ustavnom sudu. Radi se o veoma značajnim presudama u kojima je Ustavni sud poučio nižestepene sudove kako razlikovati klevetu od slobode izražavanja, te je potvrdio da pravna lica, uključujući i udruženja građana, imaju pravo tražiti zaštitu svog ugleda od neprofesionalnog medijskog izvještavanja s ciljem diskreditacije.

Javno blaćenje, Nezavisne Novine, 2008.

Nezavisne Novine smear campaign, 2008

Defamation

BiH Constitutional Court adopted two Decisions on 19 December 2018 and 24 April 2019 upholding TI BiH's appeal and ruling there was reputational damage inflicted by the pro-regime Nezavisne Novine and Glas Srpske newspapers about the alleged racketeering of businesspeople conducted by TI BiH. These slanderous articles followed TI BiH's publication of findings on the costs inflicted on the public finances as a result of the criminal privatisation of the RS Oil Industry, for which it fully blamed the RS Government (see page 46). The Court's Decision annulled the prior verdicts of Banja Luka District Court and referred the matter back for a new examination. This concluded the TI BiH's long-running legal battle to protect its rights that had been grossly violated by the unprofessional media reporting of the two outlets. TI BiH filed a lawsuit seeking compensation for libel back in September 2008 and long after that, once all other legal avenues have been exhausted, it was forced to appeal to the Constitutional Court. The verdicts are all that more important, because the Constitutional Court instructed the lower-level courts how to differentiate libel from freedom of expression, and confirmed that the legal persons, including NGOs, did have a right to seek reputation protection in case of the unprofessional media behaviour and libellous reporting.

Sinhronizovani napadi na ugled i čast TI BiH

Lista "rušilaca Republike Srpske", koju je bez ikakvih dokaza sastavio odbjegli Stefan Karganović u istoimenoj knjizi objavljenoj 2014. godine, kako je u uvodnom dijelu već pisano, imala je za cilj da okleveta nevladine organizacije, medije i pojedince – zaključio je Osnovni sud u Banjoj Luci. Nakon pet godina suđenja, tri udruženja sa Karganovićeve liste, među kojima su TI BiH, magazin BUKA i Helsinški parlament, dobila su sudski spor protiv bivšeg direktora "istorijskog projekta Srebrenica", koji se trenutno nalazi u bjekstvu zbog poreske utaje.

Prvostepenom presudom odgovornom je proglašena i izdavačka kuća "Besjeda" i njen glavni i odgovorni urednik Nenad Novaković. U knjizi, koja je i dalje objavljena na službenoj stranici vladajuće stranke u RS SNSD, nalazi se lista za koju se tvrdi da predstavlja strukturu "lažnih nevladinih organizacija koje su u pripravnosti i čekaju na mig inostranih naredbodavaca kako bi se uključile u podsticanje nereda i podiranje ustavnog poretka". Sud je zaključio da je ova konstrukcija imala za cilj da okleveta i diskredituje tužioce.

Sud je odbacio i pokušaje Nenada Novakovića da dokaže da nije izdavač, jer je tvrdio da se logo na Karganovićevoj knjizi razlikuje od originalnog i da je knjiga izašla bez njegovog znanja. Sud je odbacio ove navode kao neosnovane i naložio Novakoviću da zajedno s Karganovićem solidarno nadoknadi štetu tužiocima.

Stefanu Karganoviću je Osnovni sud u Banjoj Luci odredio pritvor i raspisao potjernicu za njim zbog poreske utaje od preko 100.000 KM. Nevladina organizacija čiji je bio direktor od 2008. do 2014. godine dobila je od vlasti RS oko dva miliona maraka, a zbog nezakonitog trošenja i utaje poreza MUP RS je protiv njega podnio izvještaj tužilaštvu još 2016. godine. Bez obzira na to, Karganović je i dalje na slobodi, a u avgustu 2018. godine pojavio se u Beogradu na predstavljanju svoje nove knjige, te je slične konstrukcije o "rušiocima Republike Srpske" nastavio da iznosi putem vladinih i provladinih medija u RS, pripisujući istu optužbu na kraju i grupi "Pravda za Davida".

Synchronised attacks on TI BiH's reputation and honour

The list of the players engaged in the "demolition of Republika Srpska", put together by the runaway author Stefan Karganović in his 2014 book, as described in the opening chapter (p. 19), had one goal only, which was to slander the NGOs, media and individuals – stated the verdict of the local Banja Luka court. After five years of trials, three associations from Karganović's list, including TI BiH, Buka magazine and the Helsinki Parliament, NGO, won the case against the former director of the "historic project Srebrenica", who is on the run because of tax evasions.

The first instance verdict found the publisher "Besjeda" and its editor in-chief Nenad Novaković also guilty. The book that was published on the official website of the RS ruling party SNSD included the list that allegedly represents a structure of the "fake NGOs who are on stand-by, awaiting the signal of the foreign masters to ignite the riots and undermine the constitutional order". The court ruled that this construction was a libel aimed at discrediting the claimants.

The court rejected the attempts of Nenad Novaković to establish he was not the publisher of the book, because he claimed the logo on the published Karganović's book differs from the original and that the book went to print without his knowledge. The court rejected such claims as unsubstantiated and ordered Novaković to jointly compensate the claimants with Karganović.

The local Banja Luka court ordered custody for Stefan Karganović and issued a warrant for his arrest for the tax evasion amounting to more than KM 100,000. The NGO he founded received more than KM 2 million from the RS Government, but these were spent illegally, and taxes were evaded, for which the RS Ministry of Interior opened a case with the prosecution back in 2016. Irrespectively, Karganović remains at large, appearing in public from time to time, including to present his new book in Belgrade in August 2018. He continued making similar claims about the "demolishers of Republika Srpska" to date via the government and pro-government media in RS, which he later expanded to include also the group "Justice for David".

Zbog sve većeg problema korupcije u pravosuđu, TI BiH u posljednje dvije godine aktivno zagovara uvođenje vetting procedura

Due to the rising corruption in judiciary, TI BiH has been advocating the vetting procedures over the past two years

Vetting u pravosuđu

TI BiH je skorijeg datuma otvorio i raspravu o tzv. vetting proceduri u pravosuđu, čime je prvi put u BiH započela rasprava o promjeni reformske paradigme evaluacijom i lustracijom nosilaca pravosudnih funkcija. Takav reformski zahvat podrazumijevao bi uvođenje privremenih i specijalizovanih tijela, sastavljenih od nezavisnih pravni eksperata, uz učešće međunarodnih eksperata. Oni bi kroz više instanci trebalo da provjere sve sudije i tužioce (uz njihovo pravo na žalbu): 1) provjera kompetencija; 2) provjera ličnih pozadina i veza s organizovanim kriminalom/korupcijom; i 3) provjera imovine.

Venecijanska komisija (VK) je u razmatranju sličnih modela opravdala ovako radikalni zahvat kritičnošću situacije u određenim zemljama, imajući tu u vidu stepen i pojavne oblike korupcije. VK nije pronašla da su vetting procedure nekompatibilne s Evropskom konvencijom, ustavnim garancijama o nezavisnosti pravosuđa, ili da su nepoželjne sa aspekta dobrih praksi. Evropska komisija je u svom specijalnom ekspertskom izvještaju o vladavini prava navela prijedlog o vetting procedurama, ali je konstatovala da trenutno stanje u BiH još ne iziskuje takav jedan zahvat.

Vetting in the judiciary

More recently, TI BiH advocated for a public debate on the so-called vetting procedure in the judiciary. This represented the very start of a discussion on how to change the reform paradigm with an evaluation and lustration of the justices. This reformist undertaking assumes the introduction of a temporary, specialised authority composed of independent legal experts and including participation of international experts. They would examine every judge and public prosecutor through several instances (including their right to appeal): 1) verifying competences; 2) background checks including for possible links to organised crime/corruption; 3) verification of the declaration of assets.

Venice Commission (VC), in considering several such models, found such radical moves to be appropriate in critical environments, bearing in mind high level and institutional prevalence of corruption. VC established the vetting procedures were compatible with the European Convention, the constitutional guarantees of the judicial independence and following the good practice. In a recent expert report on the rule of law, the European Commission also mentions the vetting procedures but concludes that the current situation in BiH still does not warrant such an approach.

3 Snažan ogranak

Kako bismo bili još bolji u tome što radimo, moramo se još više oslanjati na naše globalne analize, jačati uticaj, ali i inovativnost u pristupu. Najvažnije, do 2020. godine trebalo bi bolje da shvatimo kako efikasno zaustaviti korupciju. Takođe, treba da svojim primjerom vodimo i da se predstavljamo kao antikorupciona sila tamo gdje je najpotrebnije.

I zaista, TI BiH se držao postulata da treba da vodi svojim primjerom i postavlja nove standarde i to kako unutar BiH, tako i regionalno, ali i na globalnom planu, gdje se sve više prati rad ogranka. TI BiH postaje sve zamješćeniji u širim nevladinim i akademskim krugovima, a s obzirom na dubinu analize i širine podataka kojima raspolaže, postao je nezaobilazni analitičar, nudeći studije postkonfliktnog slučaja vrlo krhke demokratije.

Rad na nacionalnom nivou

U dvadeset godina postojanja, kako ova publikacija temeljno dokumentuje, TI BiH je, prema različitim analizama i izvorima, izrastao u najvidljiviju i najuticajnije nevladinu organizaciju u BiH. Posmatrano regionalno, iako joj je fokus isključivo BiH, spada među uticajnije think-tankove i udruženja civilnog društva i uzor je mnogim drugim.

TI BiH danas provodi obuke za ostale NVO u BiH: od upravljanja vlastitim resursima i managementa nevladinih organizacija do obuke u pružanju pravne pomoći ili korištenju antikorupcionih alata. Takođe obučava i ostale aktere: treninge su prošle stotine pojedinaca – od poslanika i ministara do novinara istraživača i samih donatora.

Ne postoji nacionalni medij koji nije ugostio predstavnika TI BiH, a na poziv se odazivalo i brojnim lokalnim radio-stanicama i online medijima. Gotovo je nezamisliv dan u javnom prostoru države da se ne prenese neka izjava ili analiza TI BiH. Lista publikacija je u nastavku teksta, što po opsegu čini TI BiH jednom od najproduktivnijih izdavačkih kuća u zemlji.

I najvažniji resurs – ljudi. Predstavljani pojedinačno u trećem poglavlju ove publikacije, oni upravo svojom predanošću, entuzijazmom i znanjem čine TI BiH ovako uticajnim i moćnim u javnom životu BiH, šireći svoj doseg svakodnevno.

3 Strong chapter

To become even better at what we do, we must draw even more on our global reach, grow our influence and innovate in our work. Above all, by 2020, we will need to understand better what works to stop corruption. We will also lead by example in our work and be present as a force for anti-corruption where it matters the most.

Very much so, TI BiH maintained its needs to lead by example and set higher standards not only within BiH but also regionally and globally, where the outputs of the Chapter are being followed. TI BiH is ever more respected in the wider non-governmental and academic circles and given the depth of its analyses and the width of data at its disposal, it has become an important analyst, offering post-conflict case studies of a very fragile democracy.

Engaging nationally

In twenty years of its existence, which this publication documents, according to different analyses and sources, TI BiH has grown into the most visible and most influential non-governmental organisation in BiH. It is also a highly influential think-tank/CSO from a regional viewpoint, despite its clear BiH focus, and thus a role model for many.

Today, TI BiH runs education programmes for other NGOs in BiH on topics ranging from governing its resources and CSO management to provision of legal aid or use of anti-corruption tools. It also trains other stakeholders: hundreds of participants included MPs and ministers as well as investigative journalists and donors themselves.

There is no national media that has not hosted a TI BiH representative, and appearances were managed also at numerous local radio stations and online media. A day in the country's public domain without a TI BiH statement or analysis is almost unthinkable. The list of publications is enclosed below, making TI BiH one of the most productive publishers in the country.

The most important resource are the people. They will be introduced individually in the final chapter of this publication, yet it is their dedication, enthusiasm and knowledge that make TI BiH so influential and powerful in the public life of BiH, expanding its outreach daily.

Metodi Zajkov,
generalni sekretar
Transparency
Internationala
Makedonije

Metodi Zajkov,
Secretary-General
of Transparency
International
Macedonia

Regionalna saradnja i prijateljstvo – modus rada TI BiH i van granica zemlje

Regional cooperation and friendship – TI BiH's *modus operandi* beyond the country's boundaries

Velika je čast i privilegija biti u mogućnosti da se čestita Transparency Internationalu BiH na njihovom cijenjenom radu i postignućima povodom 20. godišnjice. Znamo dobro kako serije malih postignuća vode velikim pobjedama kada je u pitanju jačanje dobre vladavine, pravde, anti-korupcije i demokratskih temelja svakog društva.

Priznanje TI BiH na radu vuče korijene u liderstvu ove organizacije u čitavom regionu na više nivoa značajnim po nevladin sektor. Prvo i najvažnije, TI BiH je zajedno s TI Makedonije pokrenuo ideju otvaranja prvih ALAC-a (centara za pravnu pomoć u borbi protiv korupcije), koji su omogućili brojnim pojedincima i zajednicama da prijave korupciju i spriječe spiralu njenih štetnih posljedica u društvu. Prvi ALAC-i koje su otvorili TI Makedonije i TI BiH u ovim dvjema zemljama utjelovili su ideju koja je od početka obilježila globalne napore TI: istovremenim osnaživanjem građana i društva razotkriti korupciju, čime smo bliži promjeni koja bi korupciju iskorijenila na nivou čitave zajednice.

Možda i najvažnije jeste što je TI BiH pošlo za rukom što mnogim organizacijama do tada nije, a posebno na Balkanu i u državama bivše Jugoslavija: ukorijenio se u društvu otkrivajući sve one koji pokreću korupciju i postao je prepoznata institucija kojoj se bezbjedno može obratiti, a ne da se korupcija prijavljuje u strahu.

It represents honour and privilege to be able to congratulate Transparency International Bosnia and Herzegovina's on their esteemed work and accomplishments on the occasion of their 20th anniversary. We understand how a series of many smaller wins lead to great victories in improving good governance, justice, anti-corruption and the democratic foundations of every society.

The recognition for TI BiH's work has its roots in the organisation's leadership in the region at many levels that are significant for the non-governmental sector. First and foremost TI BiH partnered with TI Macedonia in the pioneering idea to open the very first ALACs (Advocacy and Legal Advice Centres) which have empowered many individuals and communities to report corruption and prevented its spiral negative effects throughout the societies. These first ALACs which TI Macedonia and TI Bosnia and Herzegovina opened in their countries embodied an idea that is forever imprinted in TI's global efforts: by empowering citizens and societies together to uncover corruption we are closer to making a change by eradicating corruption at all societal levels.

But, what is most important is that TI BiH has accomplished something that not many organisations have done before, especially in the Balkans and the countries of former Yugoslavia: it has engraved itself in the roots of the society,

Ova ideja je ubrzo prihvaćena kao osnov misije i vizije globalnog Transparency Internationala i postala je inspiracija pri otvaranju ALAC-a u preko 70 drugih zemalja širom svijeta, odnosno srž djelovanja i nasljedstva TI-a globalno.

Baš zato želim iskazati divljenje TI Makedonije, kao i vlastito, za rad TI BiH i naglasiti snažne veze u našim odnosima uspostavljenim prije mnogo godina kroz regionalne i međunarodne projekte, kao i razmjenu iskustava i znanja kojima su naše organizacije samo jačale i postajale uticajnijima. Sinergija koju je TI BiH unio u region i naš čitav pokret izgradila je most koji nas je sve spajao.

Posebno bih želio da zahvalim čudesnom timu TI BiH za neprocjenjivo iskustvo i poznavanje pravnog okvira, kao i na posebnim sposobnostima u detektiranju problema i slabosti zakonodavnih, izvršnih i pravosudnih vlasti u državnom sistemu.

Radujemo se budućoj saradnji s TI BiH, prije svega profesionalno: radeći i učeći od TI BiH jača se duh pokreta i rađaju velike ideje za buduću međusobnu saradnju i stvaranje dugoročnih rezultata. I drugo, na ličnom nivou: jer veze i prijateljstva koje smo uspostavili prevazilaze službeni dio – ovim putem stvoreni su i bratski odnosi i doživotna prijateljstva.

Ne sumnjam da ćemo pratiti TI BiH kroz brojne buduće pobjede i dostignuća.

has uncovered the corruption-enabling settings, and has become a familiar institution for people to feel safe to turn to, and not be afraid to report corruption.

This idea, which soon became the foundation of the mission and vision of Transparency International globally, has become an inspiration for the opening of ALACs in more than 70 countries worldwide and has become the core of the TI's work and legacy globally.

Therefore, I would like to express TI Macedonia's and my immense admiration for TI BiH's work, and highlight the strong bond that our collaboration has established over many past years through regional and international projects, as well as the exchange of practices and know-how that have only made our organisations stronger and more influential. The synergy that TI BiH has brought to the region and our movement has built a bridge that brought us all much closer.

I would especially want to thank the amazing team of TI BiH for their remarkable expertise and knowledge of the legal framework, and also for their distinguished skills in detecting the faults and weaknesses of the legislative, executive, and judicial branches in a country's system.

I am looking forward to future engagements with TI BiH, firstly at a professional level: because working with and learning from TI BiH strengthens the movement's spirit and gives birth to great ideas for mutual future collaboration and making a lasting impact. And secondly at a personal level: because the bonds and friendships we have established go well beyond the formal work; this is about making brothers in arms and friends for life.

I have no doubts TI BiH is up for many more victories and accomplishments in the future.

Regionalna saradnja

TI BiH je u proteklom periodu razvio veoma dobru saradnju s ograncima Transparency Internationala u zemljama regiona, a posebno u Srbiji, Kosovu, Crnoj Gori, S. Makedoniji i Turskoj. Ovaj forum se koristi za razmjenu iskustava, te služi kao dobra platforma za zagovaranje zajedničkih interesa, poput evroatlantskih integracija i reformi iz oblasti borbe protiv korupcije.

Nakon mnogo godina saradnje koja se uglavnom vezala za razmjenu iskustava u vezi s osnivanjem i funkcionisanjem ALAC, u čemu je TI BiH regionalni lider, posljednjih godina je, uz podršku TI Sekretarijata iz Berlina, intenzivirana saradnja na implementaciji zajedničkih regionalnih projekata iz oblasti borbe protiv korupcije. S tim u vezi tokom 2016. godine objavljen je regionalni izvještaj o Sistemu nacionalnog integriteta na području zapadnog Balkana i Turske, kao i pojedinačni izvještaji za sve zemlje. U pomenutom periodu značajne su aktivnosti razmjene iskustava zemalja zapadnog Balkana u oblastima procesuiranja korupcije, pitanja sukoba interesa, praćenja izbora, uloge i funkcionisanja antikorupcijskih tijela u zemljama zapadnog Balkana i Turske itd. Analiziran je i nivo političkog i interesnog uticaja na procese unutar pojedinih država u regionu, tj. fenomen "zarobljene države" kroz podatke o zarobljenosti sistema u zemljama regiona.

Uzimajući u obzir da je još uvijek zajednička karakteristika svih tih zemalja nekažnjivost za slučajeve visoke korupcije, ogranci TI, uz podršku Sekretarijata iz Berlina, sprovode aktivnosti u cilju unapređenja transparentnosti i odgovornosti rada pravosudnih institucija, s fokusom na uticaj političke korupcije na funkcionisanje sistema uopšte.

Engaging regionally

In the past period, TI BiH has meticulously cultivated collaboration with the Transparency International Chapters in the region and particularly in Serbia, Kosovo, Montenegro, North Macedonia and Turkey. This forum is utilised to exchange experiences and represents a solid advocacy platform for the issues of common interest, such as Euro-Atlantic integration and anti-corruption reforms.

Many years of cooperation were closely tied to the exchange of experiences in establishing and running the ALAC, which made TI BiH the regional leader and has peaked over the past few years with the Berlin TI Secretariat's endorsement for regional anti-corruption projects. This also led to a 2016 regional report on the National Integrity System for the Western Balkans and Turkey, including also individual national reports. The exchange of experience has intensified among the Western Balkans countries and Turkey in: processing corruption, COI, election monitoring, role and functioning of the anti-corruption agencies, etc. The level of political and crony influence, i.e. the 'state capture' phenomenon, was analysed across the region using the data on institutional capture in each country.

Taking into account the common feature across all these nations – impunity for grand corruption, the TI Chapters jointly with the International Secretariat in Berlin implement a variety of activities that lead to enhanced transparency and accountability of the judiciary, focusing specifically on the political corruption impacting independence of the system.

Saradnja s pokretom TI

Kroz učešće u svim godišnjim skupštinama TI (Annual Membership Meeting) koje prate brojne radionice i tematski ili regionalni skupovi, TI BiH je učestvovao u brojnim inicijativama s ciljem međusobnog dijeljenja i prenosa znanja. Danas je TI BiH ugledan član TI porodice o čemu svjedoče i izjave kolega na ovim stranicama.

TI BiH je kroz maksimalna tri trogodišnja mandata Borisa Divjaka bio zastupljen u Odboru direktora TI (2005-2011. i 2016-2019. godine) tokom kojih je predsjedao i važnim globalnim odborima, kao što su Odbor za akreditaciju članstva i Odbor za Nagradu u borbi protiv korupcije (koja se globalno dodjeljuje svake dvije godine).

Aktivisti TI BiH predvodili su različite regionalne i globalne napore kao što je širenje rada ALAC i tematska specijalizacija; rad u vanrednim situacijama i praćenje humanitarne pomoći; zaštita zviždača i uspostavljanje internih mehanizama asistencije; rod i korupcija itd. Zaposlenici organizacije postali su tako uvaženi sagovornici u međunarodnim debatama i aktivnostima unutar samog pokreta, a ogranak je u kratkom vremenu postao prepoznatljiv i uvažavan na svim skupovima TI među predstavnicima više od stotinu zemalja.

Engaging with the TI Movement

Participation in all the Annual Membership Meetings means attending numerous workshops, thematic or regional meetings, where TI BiH has taken part in various know-how sharing initiatives. Today, TI BiH is a respectable member of the TI family, as evidenced by the statements of the colleagues across these pages.

Through the three maximum mandates of Boris Divjak, TI BiH was represented in the TI Board of Directors (2005-2011 and 2016-2019), during which he chaired a few important Board Committees, including the Membership Accreditation Committee and the Anti-Corruption Award Committee (the award is presented biannually at the global level).

TI BiH activists led several regional and global initiatives, such as expanding the ALAC operations and working out its thematic focus; operating in severe circumstances and monitoring of humanitarian aid; establishing whistleblower protection and internal protection mechanisms; gender and corruption, etc. The organisation's staff have become important participants in the international debates and activities within the movement, and the Chapter itself has become well recognised and respected in all the TI meetings, among the representatives of more than a hundred countries.

Predstavnici TI BiH su takođe sudjelovali na Godišnjoj skupštini TI u Berlinu u novembru 2019.

TI BiH representatives were also a part of the TI Annual Membership Meeting in Berlin in November 2019

Globalna vidljivost

Publikacije TI BiH najčešće su analize pisane na domaćim jezicima i na engleskom, kako bi praksa iz BiH mogla poslužiti drugim zemljama slične pozadine: postkonfliktnim, složenim multi-etničkim/konfesionalnim, posrnule demokratije, s autoritarnim sistemima, visoko korumpiranim itd., odnosno svima koji nalaze sličnosti sa situacijom u BiH. Automatski su takve analize značajne i od interesa ekspertima koji rade u segmentu pružanja razvojne pomoći, jer nude naučene lekcije iz prošlosti. Stoga, prateći odredišta sa kojih su skidane (downloadovane) publikacije, primjećuju se gotovo sve zemlje svijeta: od Afganistana do Zimbabvea, a institucionalno tu su svi bilateralni donatori i multilateralne razvojne agencije, ali i brojni značajni univerziteti, instituti i ostale istraživačke institucije. Dovoljno je pretražiti citate iz publikacija TI BiH da se vidi koliko je rasprostranjeno djelovanje i dalje analizirani rezultati rada.

Eksperti TI BiH su također izrađivali ili sudjelovali u izradama posebnih analiza o BiH, a koje su objavljene po drugim institucijama. Neke od publikacija su navedene u nastavku:

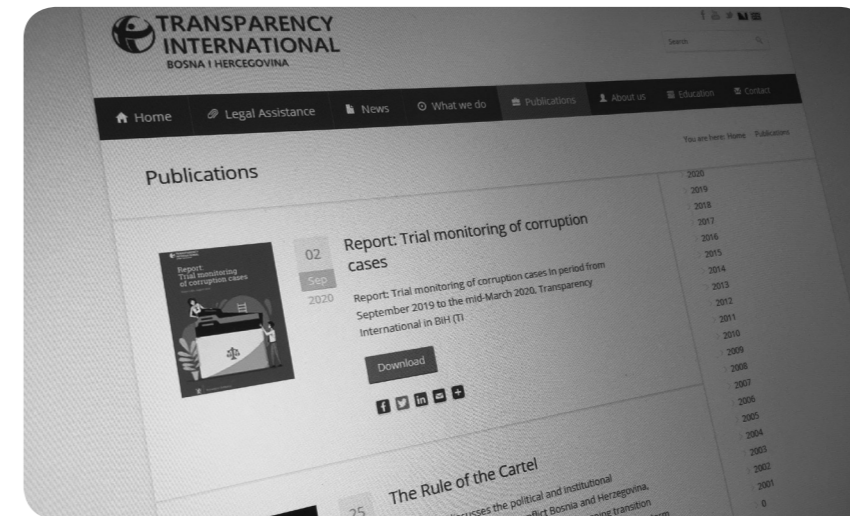
- International Peacekeeping (journal): The Political Economy of Corruption in Bosnia and Herzegovina, jun 2008.
- Johns Hopkins University: "Bosnia and Herzegovina: Captured state" in "Unfinished Business: The Western Balkans and the International Community", 2014.
- Johns Hopkins University: How Bosnia's Political Economy Holds It Back and What To Do About It, septembar 2016.
- Johns Hopkins University: "How to reform the "Reformers" in Vision 2020 Bosnia and Herzegovina: Towards Its European Future", 2016.
- Friedrich Ebert Stiftung: "The EU as state builder in the process of European integration - the case of Bosnia and Herzegovina", 2016.

Global visibility

TI BiH's publications are mostly produced in the local language(s) and in English to allow for the BiH practice to be introduced to other countries with similar background: post-conflict, complex multi-ethnic/-confessional, failed democracies, authoritarian, highly corrupt. These analyses are also of interest to development practitioners and experts because they offer lessons learned in the past. When examining the downloads of the publications, so many countries can be found: from Afghanistan to Zimbabwe, and institutionally one notices a variety of bilateral donors and multilateral development agencies, but also respectable universities, institutes and other research institutions. It is sufficient to search for quotes from the TI BiH publications to see how widely its results and impacts are analysed.

TI BiH experts also published or participated in special assessments about BiH, published jointly with other institutions. Some of these are listed below:

- International Peacekeeping (journal): The Political Economy of Corruption in Bosnia and Herzegovina, June 2008
- Johns Hopkins University: "Bosnia and Herzegovina: Captured state" in "Unfinished Business: The Western Balkans and the International Community", 2014
- John Hopkins University: How Bosnia's Political Economy Holds It Back and What To Do About It, September 2016
- Johns Hopkins University: "How to reform the "Reformers" in "Vision 2020 Bosnia and Herzegovina: Towards Its European Future, 2016
- Friedrich Ebert Stiftung: The EU as state builder in the process of European integration - the case of Bosnia and Herzegovina", 2016

Sve TI BiH publikacije dostupne su javno na službenoj web stranici

All TI BiH's publications are available for download at the official website

Predstavnici TI BiH su iznosili svoje viđenje situacije o korupciji u BiH na najvišim političkim nivoima koji uključuju: Evropsku komisiju (godišnji briefing, od 2003. godine), Kongres SAD (svjedočenje, 2016. godine), učešće u debatama i konferencijama Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OSCE), Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), forume Konvencije protiv korupcije Ujedinjenih nacija (UNCAC), Otvorenog partnerstva vlasti (OGP), Ministarska konferencija o antikorupciji (u organizaciji Grupe ministarki Utstein 4 u Maastrichtu 2000. godine).

TI BiH također svake godine učestvuje u nizu globalnih debata, okruglih stolova, konferencija itd. Počevši od bianualne Međunarodne antikorupcione konferencije (IACC), na kojoj su predstavnici TI BiH aktivno učestvovali svih deset puta od 2000. godine do danas, pa do raznih drugih foruma i akademskih skupova, uključujući univerzitete po Evropi i SAD.

TI BiH representatives presented their views on corruption in BiH at the highest political levels of: the European Commission (annual briefing, from 2003), US Congress (testimony, 2016), participation in debates and conferences of the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), United Nations Convention Against Corruption (UNCAC) forums, Open Government Partnership (OGP), Ministerial conference on anti-corruption (organised by the Utstein 4 group of lady Ministers in Maastricht, 2000).

TI BiH also participates every year in a range of global debates, round tables, conferences, etc. starting with the biannual International Anti-Corruption Conference (IACC), attended by TI BiH representatives all ten times from 2000 to date, and many other forums, academic meetings that include universities around Europe and USA.

Lidija Prokić,
regionalna koordinatorica
za jugoistočnu Evropu u
Sekretarijatu TI, Berlin

Lidija Prokić,
Regional Coordinator
for Southeast Europe at
TI Secretariat, Berlin

TI BiH pomjera granice pokreta TI BiH shifting the Movement's boundaries

U ovih dvadeset godina Transparency International BiH je izrastao u organizaciju čiji glas se vrlo blisko preklapa s onim bh. javnosti, ali i šireg regiona. Ovo je moguće isključivo stoga što već dugoročno zagovara kažnjavanje korupcije u zemlji i izgradnju institucija koje bi bile u stanju izbjeći uticaj korumpiranih elita i da obnašaju funkciju s neophodnim integritetom. Ali i zato što centralno mjestu upravo pridaju građanima, koji baš te moćne elite i neefikasne vlasti često sasvim obesprave.

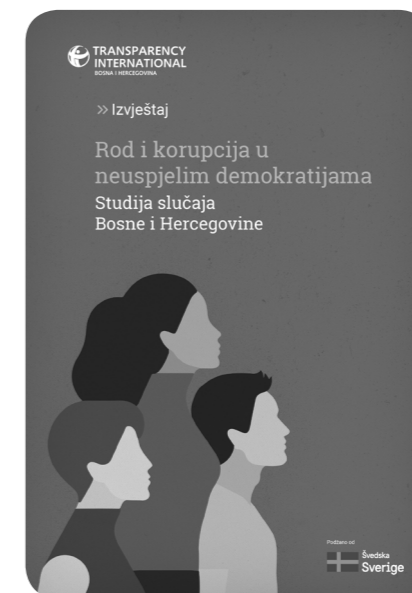
ALAC predstavlja glavninu napora TI BiH u podršci građanima i mjesto gdje su žrtve korupcije, bačene u institucionalnu slijepu ulicu, vratile vjeru u pravdu kroz napore da dobiju kompenzaciju za svoje muke. Mnogi su tako dobili mogućnost da učestvuju u radu TI kroz svoje lokalne zajednice, spoznavši štetne efekte koje korupcija ima po živote ljudi i koliko mogu pomoći svojim sugrađanima i zajednicama time što je prijave.

Trenutna pandemija Covid-19 svijet je ostavila u stanju šoka, a organizacije civilnog društva izazvala na dosad neviđen način. Prilagođavajući aktivnosti svog ALAC-a i redistribuirajući dio resursa, TI BiH je bio u mogućnosti da odgovori na povećan broj prijava građana o korupciji i povezati neefikasne reakcije vlasti i javnih institucija sa zdravstvenim i koruptivnim rizicima. Ovim je dokazano koliko je važno da su NVO održive i da imaju mogućnost da brzo promijene prioritete, kako bi se mogle usredsrijediti na sadržaje važne zajednicama u kojima djeluju. Upravo to su kvalitete koje su TI BiH učinile jednom od vodećih i najuticajnijih organizacija u zemlji, ali i egzemplarnim ogrankom globalnog pokreta TI.

In its twenty years, Transparency International BiH has grown as an organisation whose voice resonates strongly in BiH and across the region. That is due to its longstanding efforts to outlaw corruption in the country and help build the institutions capable of escaping corrupt influence and performing their role with much-needed integrity, but also because of the central place that it gives to citizens, very often deprived by the powerful elites and ineffective governments.

ALAC is the biggest part of TI BiH's efforts to support citizens and a place where victims of corruption facing institutional barriers in their efforts to seek redress have regained trust that justice is achievable. Many have indeed had a chance to participate in TI's activities in their local communities and heard about the damaging effects corruption has on the livelihoods of people and how reporting it can help people and communities.

As the ongoing Covid19 pandemic has left the world in shock, it also challenged civil society organisations at an unprecedented level. By adapting operations of its ALAC and reassigning a part of its resources, TI BiH was able to respond to an increased number of corruption reports from citizens and identify how ineffective reactions from the institutions pose health and corruption risk. This demonstrates how vital it is that CSOs are sustainable and have the ability to quickly shift priorities so that they can focus on issues important for their communities. Those are exactly the qualities that made TI BiH one of the leading and most trusted organisations in the country and exemplary Chapter of TI Global Movement.

Studija o rodu i korupciji
objavljena u junu 2020

Gender and corruption
study published in June
2020

International research collaboration – Gender and corruption

After more than a year of research a detailed public opinion poll and a thorough analysis of the ALAC database – a comprehensive study on gender and corruption was prepared, with BiH serving as a proxy for all similar failed democracies. The study published in June 2020 (https://ti-bih.org/?smd_process_download=1&download_id=15820) unveiled a long list of intriguing facts about the BiH society and how corruption affects women more than men. The book was peer-reviewed by five respectable experts and academics from renowned universities and institutes. The findings were presented to a broad audience: all the interested BiH stakeholders, globally for the TI family, and through a Berlin Secretariat-sponsored open presentation to all the practitioners in this sphere. More than 300 participants in total sat in for the online webinars, while the presentation was downloaded more than 500 times in more than 50 countries in the first three months alone.

The findings simply imposed the next level of related work, which led to a Manual for Gender-sensitised Legal Assistance Provision targeting the most vulnerable population. It is used internally at TI BiH but also introduced to all the TI Chapters globally that engage in gender issues specifically and run their own ALACs (some twenty Chapters in total), while additional manuals have been prepared for other NGOs in BiH that are engaged in gender-related work. A special edition is being written on 'sextortion' in BiH, the most evil system of bribe extortion by means of sexual favours, on which much evidence has been collected recently. The publishing of this edition is envisaged for early 2021.

Međunarodna istraživačka saradnja – Rod i korupcija

Nakon više od godinu dana istraživanja: opsežnog ispitivanja javnog mnjenja i temeljne analize ALAC baze podataka, izrađena je sveobuhvatna studija o rodu i korupciji, pri čemu je primjer BiH poslužio kao pandan za sve slične neuspjele demokratije. Studija objavljena u junu 2020. godine (https://ti-bih.org/?smd_process_download=1&download_id=15866) otkrila je niz fascinantnih činjenica o bh. društvu i na koji način korupcija pogađa žene više od muškaraca. Publikaciju je recenziralo pet uglednih stručnjaka i akademika sa renomiranih svjetskih univerziteta i instituta. Nalazi su prezentovani vrlo širokoj publici: svim zainteresovanim unutar BiH, globalno za pokret TI i otvoreno predavanje kroz Sekretarijat u Berlinu za međunarodne stručnjake iz ovih oblasti. Ukupno je webinar pohadalo preko 300 učesnika, dok je publikacija preuzimana online preko 500 puta u preko 50 zemalja svijeta, samo u prva tri mjeseca.

Nalazi studije su prosto nametnuli nastavak djelovanja na ovoj tematici, pa je pripremljen priručnik za pružanje pravne pomoći koji je rodno senzibiliziran i cilja upravo najranjiviju populaciju. Isti se počinje koristiti unutar TI BiH, ali i među svim ograncima TI globalno koji se bave rodnom tematikom i imaju svoj ALAC (dvadesetak ogranka), te su pripremljeni dodatni vodiči za ostale NVO u BiH koje se bave srodnom tematikom. U pripremi je i posebno izdanje o "sextortionu" u BiH, najopakijem sistemu iznuđivanja mita kroz seksualne usluge, o čemu je u prethodnom periodu takođe prikupljeno mnogo dokaza, a objavljivanje se očekuje početkom 2021. godine.

Održiv ogranak

Cilj svakog ogranka TI, ali i svake NVO jeste dugoročna održivost, jer upravo takva stabilnost omogućuje proaktivan odnos u borbi protiv korupcije (ili bilo koje druge djelatnosti, odnosno funkcije NVO), a organizacija je manje zavisna od uskih projektnih ciljeva i interesa jednog ili manje grupe donatora. Drugim riječima, stabilnim izvorima prihoda omogućen je kreativan, nesmetan rad, nametanje agende ključnim igračima, ali i odgovor na bitna kršenja građanskih prava, a posebno slobode rada civilnog sektora ili same organizacije.

TI BiH je prošao put zavisnosti od svega jednog ili dva projekta (a time i donatora) do široke lepeze izvora finansiranja, različitih paralelnih projekata, ali i najvažnije – pristupa tzv. core finansijama, koje nisu ograničene uskim projektnim ciljevima, već se mogu koristiti slobodnije, prema prioritetima organizacije, a u sklopu šire agende koja je zajednička i TI BiH i donatoru. Ovo je posebno važno u trenutku kad se organizacija suočava sa brojnim klevetama, optužbama, napadima itd., čime dobija mogućnost pripreme adekvatnog odgovora, finansiranja pravnog zastupanja, apelacija najvišim pravosudnim instancama itd. Ovo na prvi pogled može da izgleda kao interes organizacije, ali je svaka ovakva institucionalna pobjeda stvaranje nove prakse za sve koji slijede, a ograničavanje ljudskih prava nepovratno onemogućeno. Već sljedeći naslov sadrži primjere vanrednih aktivnosti organizacije na pitanjima prirodnih katastrofa ili nagle epidemije – pri čemu je upravo ova fleksibilnost omogućila momentalnu mobilizaciju i praćenje svrsishodnog trošenja javnih sredstava.

Završni dio ove publikacije donosi listu donatora kroz godine djelovanja, a svakom ponaosob TI BiH ostaje zahvalan, jer je omogućio da se ispunjavanjem njegovih ciljeva podrži borba protiv korupcije u BiH i prava građana na dostojanstven i pravičan život.

Relevantnost – angažmani u vanrednim situacijama

U posljednjih deset godina bilo je nekoliko vanrednih situacija u kojima je došlo do neplanskog, ali rapidnog trošenja javnih sredstava, nametnuto prirodnim dešavanjima, nepogodama, odnosno višom silom. U dva takva najveća slučaja, od kojih je jedan u toku u vrijeme pisanja ovog teksta, TI BiH je stavio svoje resurse na raspolaganje i trenutno ih prerasporedio, kako bi omogućio nezavisnu kontrolu nad budžetskim sredstvima. Javnost je pravovremeno informisao o svrsishodnosti njihove potrošnje, čime su sprečavane pronevjere, koje obično prate takve situacija.

Sustainable Chapter

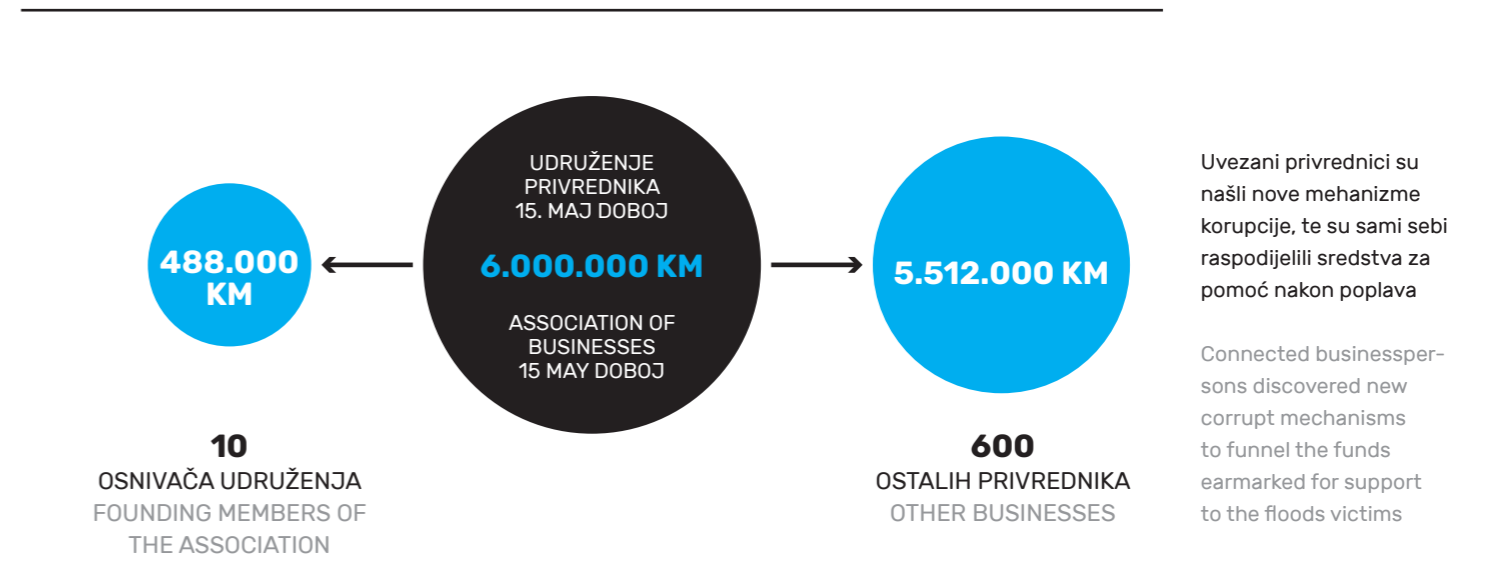
The goal of every TI Chapter, but also every NGO, is to ensure its long-term sustainability, because only such a stable existence allows for a proactive stance in fighting corruption, and makes the organisation less dependent on the narrow, mainly donor-driven project targets and interests. In other words, stable financial sources permit a creative, unhampered work, imposition of the agenda on the key stakeholders, and a reaction to fundamental breaches of civic rights, particularly when it comes to the very freedoms of the civil society or the organisation itself.

TI BiH travelled the road from the total dependence on a handful of projects (and with it only one or two donors) to a diversified spectrum of finances, a variety of parallel projects, and most importantly – access to the so-called ‘core’ funds, which are not project-bound, but can be used more practically, according to the organisation’s priorities and within an agenda common to TI BiH and the donor. This is particularly important in times when the organisation faces many libels, accusations, attacks, etc. as it permits an appropriate response, financing of legal representation, appeals to the highest court instances, etc. This might seem like the interest of the organisation, but every such institutional victory also means a new legal practice for all who follow, and the limitations to human rights irrevocably deterred. The next section provides examples of the organisation’s special activities related to natural disasters or the sudden pandemic – where such flexibility warranted imminent mobilisation and monitoring of the related public expenditure’s suitability.

The closing section of this publication presents the list of donors through all the years of TI BiH’s existence, to each and every one of whom the organisation remains grateful, because they allowed the anti-corruption objectives to be upheld in BiH, which in turn positively affects citizens’ right to dignified and fair living.

Ensuring the relevance of our chapter – emergency operations

Recent years have seen several extraordinary situations where unbudgeted for public funds were spent rapidly to mitigate the adverse effects of bad weather, natural disasters or *force majeure*. In two most extreme cases described below, one of which is unfolding at the time of writing, TI BiH made its resources immediately available and restructured its operations, to engage in the independent monitoring of fiscal expenditure. The public has been promptly informed of the expediency of the funds, which halted much misuse that regularly follows relief operations.

Uvezani privrednici su našli nove mehanizme korupcije, te su sami sebi raspodijelili sredstva za pomoć nakon poplava

Connected businesspersons discovered new corrupt mechanisms to funnel the funds earmarked for support to the floods victims

Poplave 2014.

Nakon razornih poplava 2014. godine, koje su najviše pogodile sjeverne i sjeverozapadne dijelove zemlje, TI BiH je brzo reagovao i liniju za prijavu korupcije ALAC stavio u službu prijave građana koje se odnose na zloupotrebe pri raspodjeli pomoći za građane pogođene poplavama, te je proveo i terensko istraživanje o djelovanju institucija u poplavljenim područjima.

Oba instrumenta su paralelno utvrdila da su se institucije na gotovo svim nivoima pokazale nesposobnim da odgovore na potrebe građana. Detektovan je nedostatak koordinacije među institucijama, koje su se međusobno optuživale za političke opstrukcije, kao i politizaciju cjelokupnog procesa raspodjele sredstava i pomoći za poplavljena područja, kroz međustranačke konflikte i korištenje pomoći za predizbornu promociju. Sve to je otvorilo sumnje građana u regularnost i objektivnost pri raspodjeli pomoći.

Terensko istraživanje ukazalo je na nejednak pristup pogođenih poplavama registraciji, te pri raspodjeli pristigle pomoći. Istovremeno je TI BiH primio preko 500 poziva građana, koji su se žalili na: prodaju i krađu humanitarne pomoći, pristrasnost pri raspodjeli, neregularnosti prilikom procjene štete i dodjele platnih kartica i vaučera. Ono što je posebno zabrinjavajuće, jeste da građane nadležne institucije uopšte nisu upoznale o tome: ko ima prava na pomoć, koji su

2014 floods

Immediately following the devastating floods of 2014, which mainly affected northern and north-western parts of the country, TI BiH reacted promptly and set up the ALAC corruption report telephone line for citizens to report corruption that may occur in the process of aid distribution to those affected, and also conducted research on the ground on how the institutions are handling disaster support.

Both instruments in parallel confirmed that the institutions at all levels had failed to meet the evolving emergency needs. There was lack of coordination among the agencies, which kept passing the blame between each other for political obstructions and politicising the process of aid delivery for the flooded areas through partisan conflicts and abuse of aid for election purposes. Citizens could not help but suspect the emergency relief was mismanaged and abused.

Findings on the ground revealed unequal registration treatment of those affected and how the aid is distributed. In parallel, the ALAC line received more than 500 calls from citizens reporting: sale and theft of humanitarian aid, distribution bias, irregularities in damage assessments and delivery of financial support and relief vouchers. What seemed most worrying was that citizens received no institutional announcement about who was eligible to receive such support, under

kriterijumi, te na koji način mogu dobiti i koristiti pomoć. TI BiH je na osnovu prijava građana, prosljedio 23 prijave relevantnim institucijama – policiji i Republičkoj komisiji za procjenu štete – a u nekoliko slučajeva su institucije prosljedile prijave nadležnim tužilaštvima. TI BiH je i u periodu nakon toga ukazivao i na nepravilnosti u vezi s raspodjelom pomoći privrednicima.

Zloupotreba tuđe nesreće

Fond solidarnosti RS je u julu 2015. godine odobrio šest miliona KM za pomoć poplavljenim privrednim subjektima na području opštine Doboj. Spisak privrednika koji su pretrpjeli štetu i procjene predviđene nadoknade utvrdilo je dobojsko Udruženje privrednika “15. maj”. Zanimljivo je i da je Udruženje privrednika “15. maj” osnovano u junu 2014. godine, tek nakon poplava, i ne radi se o udruženju kome je posebnim zakonom povjereno vršenje javnih ovlaštenja.

TI BiH je prvo obezbijedio mišljenje Ombudsmena za ljudska prava BiH, gdje su utvrđene nelogičnosti i u kom je jasno navedeno da su javna sredstva iz Fonda solidarnosti isplaćena privrednim subjektima na nezakonit način, te da su sredstva za pomoć isplaćena na osnovu prijedloga koji je dao nedržavni subjekat koji ne podliježe kontroli Fonda. TI BiH je posljedično od Fonda tražio kopiju dokumenta kojim se odobravaju sredstva od šest miliona KM i dodjeljuju Udruženju privrednika “15. maj” na dalju raspodjelu, kao i kriterijume raspodjele, međutim do danas nije uspio dobiti tražene informacije.

TI BiH je izvršio i provjeru privrednika kojima su dodijeljena sredstva i došao do podatka da je većina osnivača Udruženja zapravo bila korisnikom ovih sredstava. Udruženje je rasporedilo sredstva u pojedinačnim iznosima i do 88.000 KM na čak 10 od ukupno 12 osnivača, što predstavlja jasan sukob interesa. Iznos sredstava koje su osnivači ovog udruženja praktično sami sebi dodijelili iznosi ukupno 488.000 KM, dok su preostala sredstva raspoređena na preko 600 privrednih subjekata.

what criteria and how that support could be received and used. These complaints formed the basis for 23 reports filed with the relevant institutions: police and the RS Committee for Damage Assessment, and in several instances, these were forwarded to public prosecutors for further action. Even following the immediate floods’ aftermath, TI BiH continued to press the authorities regarding the irregularities in aid delivery, especially for agribusinesses.

Living off others’ misfortune

RS Solidarity Fund approved KM 6 million in July 2015 as support to agribusinesses affected by the flood in the Doboj municipality. List of the businesses that suffered damages and the estimates for subsidies were composed by a Doboj-based business association “15 May”. Interestingly, the association was only founded in June 2014, immediately after the flood, and by no means was it an association entrusted with any public function.

TI BiH first secured an opinion of the BiH Ombudsperson for Human Rights, which outlined the inconsequence and clearly stated that the Solidarity Fund’s aid was transferred illegally to businesses on the grounds of an opinion of a private entity that is not subject to Fund’s oversight. TI BiH subsequently demanded the Fund to produce evidence of transfer of KM 6 million to the business association “15 May” for further distribution and the allocation criteria, but to date this request has not been granted.

TI BiH also conducted a review of the businesspeople who have received that support and established that most of the association’s founders also happened to have benefited from the Solidarity Fund’s grants. The association handed out individual grants of up to KM 88,000 to 10 out of 12 of its founders and members, which is a clear conflict of interest. The total allocated to the association founders themselves was KM 488,000, while the rest was shared among 600 other businesses.

Covid-19

Od početka pandemije, TI BiH je odmah apelovao na građane da prijave sve nepravilnosti u vezi s pružanjem medicinske pomoći i raspodjelom sredstava, te je vršio i kontinuiran monitoring javnih nabavki, ali i reagovao na specifične odluke javnih organa u toku vanrednog stanja.

Nakon javnog reagovanja i oštre akcije TI BiH, povučena je Uredba o zabrani širenja panike u RS, a koja je široko postavljajući odredbe izazivala opasnost da bude korištena u svrhu političkog progona.

TI BiH se angažovao i u pojedinačnim slučajevima u vezi s raspodjelom sredstava za suzbijanje posljedica epidemije. Tako npr. privatne predškolske ustanove iz Banje Luke prvobitno nisu mogle ostvariti pravo na novčanu pomoć pravnim licima kojima je zabranjen rad tokom pandemije, ali je upravo nakon postupanja TI BiH ovo promijenjeno i one su takođe stekle pravo na ta sredstva.

Takođe, nakon što je TI BiH prijavio Agenciji za zaštitu ličnih podataka da Ministarstvo prosvjete i kulture RS sačinjava spiskove zaposlenih koji se odriču ličnih primanja u korist Fonda solidarnosti bez zakonskog osnova. S obzirom da takvi spiskovi mogu služiti kao sredstvo pritiska i diskriminacije radnika koji na to nisu pristali, Agencija je provela postupak, utvrdila kršenje zakona i naložila uništavanje spiskova.

S obzirom na akutnost ovog pitanja, TI BiH ostaje privržen monitoringu javnih nabavki u vezi s ovom vanrednom situacijom, gdje radi blisko s novinarima istraživačima i ostalim akterima na detektovanju ostalih pronevjera, o čemu je i ranije bilo govora. Nekoliko pravosudnih procesa i prijave je u toku u vrijeme pisanja ovog teksta.

Od početka pandemije, TI BiH je odmah apelovao na građane da prijave sve nepravilnosti u vezi s pružanjem medicinske pomoći i raspodjelom sredstava

From the outburst of the pandemic, TI BiH appealed to the public at large to report any irregularities related to the provision of medical support or distribution of aid

COVID-19

Since the start of the pandemic, TI BiH has appealed for all irregularities regarding the delivery of medical aid and other support to be reported, pursued continuous monitoring of the related public procurement and reacted to several bizarre decisions of the public authorities during the state of emergency.

A draft RS Panic Prohibition Ordinance, which threatened to be politically abused for its very broad and unspecific provisions, was taken off the agenda after TI BiH reacted strongly.

TI BiH also engaged following several specific cases of pandemic relief distribution. For example, private kindergartens in Banja Luka at first were not entitled to subsidies for the legal entities whose operations were restricted or shut down during the pandemic, but after TI BiH’s intervention, this changed and they too were allowed to access aid.

Likewise, TI BiH reported the RS Ministry of Education and Culture to the Data Protection Agency for composing, on no legal grounds, a register of employees who voluntarily give up a portion of their salaries in favour of the RS Solidarity Fund. Given such registers can also be used as a means of pressure and discrimination, the Agency investigated the report, established the breach of law and ordered the register to be destroyed.

The pandemic issue remains highly pertinent, so TI BiH remains engaged in the monitoring of public procurement during this exceptional crisis. It continues collaborating with investigative journalists and other stakeholders who might assist in detecting any form of abuse, the likes of the aforementioned. Several court cases and reports are pending at the time of writing of this text.

Neuslovljeno finansiranje – ključna podrška efektivnom građanskom društvu Core funding – critical support for civil society impact

Torgny Svenungsson,
SIDA, zamjenik ambasadorice, Ambasada
Kraljevine Švedske u BiH

Torgny Svenungsson,
SIDA Counsellor, Deputy
Head of Mission, Embassy
of Sweden, Sarajevo

Švedska je dugogodišnji partner Transparency Internationala i podržavala je njihov rad u velikom broju zemalja. Borba protiv korupcije je i jedan od glavnih švedskih razvojnih prioriteta. Tim prije to je to važno na Balkanu i u Bosni i Hercegovini, gdje je problem već duže među glavnim kočnicama razvoja demokratske vladavine, ljudskih prava i ekonomskog rasta.

Rad TI u BiH zaista i prati niz ključnih razvojnih ciljeva zajedničkih oboma: Švedskoj i TI BiH u BiH.

Nakon uspješne implementacije projekta Monitoringa reformi javne administracije (PARM), Švedska se odlučila podržati TI BiH neprojektim/neuslovljenim sredstvima (core funding). Vjerujemo da je baš

Sweden has been a long-time partner to Transparency International and supported its efforts in a large number of countries. The fight against corruption is one of Sweden's key development priorities. This is particularly important in the Balkans and in Bosnia and Herzegovina, where the issue has been a main obstacle to the development of democratic governance, human rights and economic growth.

TI's work in BiH addresses several key development objectives which are on the agenda of both: Sweden and TI BiH.

After successful implementation of the project Public Administration Reform Monitoring – PARM, Sweden opted to support TI BiH through core funding. We believe that core funding is critical for civil society organisations (CSOs) as it supports strong ownership and organisational strengthening, allowing them to react promptly to crisis situations, such as COVID-19, and to

core funding ključan za organizacije civilnog društva, jer jača vlasništvo nad rezultatima rada, ali i samu organizaciju, čime je omogućena promptna reakcija na krizne situacije, kao što je Covid-19, odnosno promptno uspostavljanje strukture za nadgledanje utroška novca poreskih obveznika ili donatorskih sredstava. Istovremeno, nevladinom sektoru je omogućeno da radi mnogo bliskije sa građanima kako bi artukulisao njihove potrebe. Takva neprojektna sredstva pružaju i veću kreativnost i mnogo veću analitičku dubinu, čemu smo svjedoci kroz rad na pitanima roda i korupcije koji provodi TI BiH – vrlo značajno istraživanje i nalazi koji su omogućili upravo ovo naše partnerstvo.

TI BiH je angažovao sve nivoe vlasti, ali još i važnije – dopire do građana kroz Centre za pružanje pravne pomoći (ALAC) i direktno pomaže žrtve korupcije – što smatramo da je od ogromnog značaja.

Švedska ostaje fokusirana na borbu protiv korupcije u BiH i nastaviće da traži najbolje moguće načine, ali i partnere za snaženje tog posla. TI BiH je vrlo bitan partner u tom smislu i Švedska se raduje daljoj saradnji.

quickly set up the monitoring structures that safeguard taxpayers and donor funds. At the same time, it allows CSOs to work more closely with citizens in order to articulate their demands. Core funding also allows creativity and a much greater analytical depth, as the gender work by TI in BiH demonstrates – very significant research and findings were enabled through this partnership.

TI BiH engages with all levels of government, but most importantly reaches out to citizens through its Advocacy and Legal Advice Centre and directly supports the victims of corruption – which we consider to be of critical importance.

Sweden maintains its focus on combatting corruption in BiH and will seek optimal ways and partners to support this work in this area. TI BiH is a key partner in this sense and Sweden looks forward to continued cooperation.

TI BiH ide dalje – pogled u budućnost

Sa dvadeset punih godina iza TI BiH postavlja se pitanje hoće li biti potrebe i prostora za još dvadeset godina i ukoliko da, jesu li postojeće metode borbe protiv korupcije u civilnom sektoru dovoljne za uspješne rezultate – gledano sa pozicije antikorupcione tražnje. Na strani korupcione ponude, čitav pokret TI, ali i svi drugi borci protiv korupcije se s pravom pitaju kako će se mijenjati manifestacije korupcije i na kakve sve izazove treba biti spreman.

Ako se analizira materijal koji TI sprema u nacrtu svoje desetogodišnje strategije 2020-2030, izvjesno je da će se tematski prioriteti globalno mijenjati:

U ostvarivanju cilja u kome vlast odgovara građanima za svoje postupke zarad opšte dobrobiti – Transparency International je identifikovao sedam ciljeva sopstvenog djelovanja do 2030. godine:

- Zaštita javnih resursa
- Zaustavljanje tokova prljavog novca
- Obezbeđivanje integriteta u politici
- Proširivanje integriteta u poslovnom sektoru
- Insistiranje na primjeni zakona i pravdi
- Odbrana građanskog prostora za odgovornost
- Izgradnja budućeg vodstva za promjene

Naravno, primjena ovih ciljeva u kontekstu BiH predmetom je vlastite strategije bh. ogranka, a koja je upravo u fazi definisanja u vrijeme pisanja teksta. Iznalaženje primjerenih metoda, partnera i alata, zadatak je tima ove NVO na početku idućeg desetogodišnjeg perioda. Već sama činjenica da se planira na tako dugačak rok svjedoči o razvojnim planovima kako globalnog pokreta TI, tako i samog ogranka u BiH.

The efforts continue – look to the future

With twenty years behind it, TI BiH rightly asks itself if there is room for another twenty years, and if yes, are the current corruption-fighting methods of CSOs sufficient for successful results, observing this from the anti-corruption demand side. From the corruption supply end, the entire TI movement and all other corruption fighters wonder how the corruption manifestation might evolve and what challenges we should brace ourselves for.

When analysing the materials TI is preparing in the wake of its ten-year strategy 2020-2030, one thing is clear – global thematic priorities are changing:

To lead the way to achieve these goals – and a world where power is held to account, for the common good – Transparency International has identified seven objectives for its actions to 2030:

- Protect the public's resources
- Stop flows of dirty money
- Secure integrity in politics
- Drive integrity in business
- Pursue enforcement and justice
- Expand civic space for accountability
- Build community leadership against corruption

Applying these in the BiH context is, of course, a matter for the BiH Chapter's own strategy, which too is in the process of finalisation at the time of writing. Identifying the optimal methods, partners and tools is the task of the NGO's team at the start of the new decade. Yet, the very fact that the plans are being made for an entire decade confirms the long-term development vision of the movement as well as its BiH Chapter.

“Svijet u kom živimo prolazi kroz neprekidne promjene i previranja, a takav će, po svoj prilici, ostati i u doglednoj budućnosti. Čovječanstvo se suočava s ozbiljnim globalnim krizama: od klimatske krize, preko rastućih nejednakosti, sukoba i s njima povezanog raseljavanja ljudi, do napada na ljudska prava. Od početka obilježena razarajućom pandemijom, ova decenija je već sad okarakterisana neizvjesnošću. Posljedice globalizacije, nezapamćenih nivoa povezanosti i ubranog tehnološkog razvoja imaju duboke implikacije na koncentraciju, upotrebu i zloupotrebu moći.”

(Globalna strategija TI 2020-2030.)

“Now, and for the foreseeable future, we face a world in constant change. Globalisation, unprecedented connectivity and fast-moving technological change have deep implications for the concentration, use and abuse of power. Serious crises confront us all: from the climate crisis to rising inequality, from conflict and related displacement to assaults on human rights. Marked from its start by a devastating pandemic, the decade is already defined by uncertainty.”

(TI Global Strategy 2020-2030)

Pogled ka idućih dvadeset godina A view to the next twenty years

Ivana Korajlić,
izvršna direktorica TI BiH,
2019-

Ivana Korajlić,
TI BiH Executive Director,
2019-

U okruženju smo u kojem borba protiv korupcije ili stagnira ili, u pojedinim oblastima, nazaduje, gdje su institucije koje bi trebalo da procesuiraju i sprečavaju korupciju ne samo "zarobljene", već i krajnje kompromitovane i odbijaju vršiti svoju ulogu. Tamo gdje svaki pokušaj reforme zavisi od ličnog interesa ili volje upravo onih koji su sistem devastirali i koji su ogrezli u korupciju, ponekad se čini da je borba uzaludna. Upravo u takvoj situaciji postaje bitnije nego ikad pojačati pritisak i zahtjev za jačim, nezavisnim institucijama i zakonima koji će postaviti bolje osnove za civilno društvo i građane, da mogu očekivati da će slučajevi koje prijavljuju, nepravilnosti na koje ukazuju, biti razmatrani i procesuirani.

U situaciji sve veće apatije civilnog društva i građana, koji rješenje više ne vide u borbi za bolje društvo, već u odlasku iz države, TI BiH mora konstantno prilagođavati svoje strateške pristupe, kako bi obuhvatio veći broj saveznika, podstakao pritisak građana i aktivista, ali i ponudio konkretna rješenja. U isto vrijeme, zbog sve kompleksnije političke arene i agresivnije borbe političkih struja za kontrolom nad medijskim, društvenim i građanskim prostorom, TI BiH mora uložiti dodatne napore na osiguranju opstojnosti, konzistentnosti i nezavisnosti.

Strateški prioriteti za narednih deset godina, stoga, predviđaju proaktivniju ulogu u kreiranju zajedničkog fronta sa drugim akterima u društvu, posebno građanima (grassroots pokretima, neformalnim grupama i pojedincima) i medijima, jer agresivne metode koje koriste korumpirane političke elite moraju dobiti adekvatan i

We found ourselves in an environment in which the fight against corruption comes to a halt or, in some areas, takes a reverse course and where the institutions that are supposed to prosecute and prevent it, are themselves 'captured' and refuse to perform their duties. Reform attempts here rest on personal interests or the will of those who devastated the system and are very corruption-prone themselves, which makes the resistance appear futile. Yet it is in such a situation before any other that the pressure needs to step up carrying demand for stronger, independent institutions and firmer laws that will support the civil society sector and every citizen. We must expect that the cases reported, and irregularities encountered will be analysed and prosecuted.

Amidst growing lethargy of the civil society sector and citizenry as a whole, who increasingly see the solution in leaving the country, rather than making it better, TI BiH must constantly adjust its strategic approaches to engage ever more allies, stimulate civic and activist pressure, but also offer specific recommendations. Because of the ever more complex political arena and aggressive fighting of political groups to control the media, social and civic space, TI BiH must strive even harder to preserve their stability, independence and very survival.

Strategic priorities in the coming ten years thus foresee a proactive role in forming a common frontline with the key stakeholders in society, especially citizens (grassroots movements, informal groups and individuals) and media, because the aggressive methods deployed by the

jedinstven odgovor, bez uzmicanja. To znači još revnosnije praćenje provođenja zakona i rada ključnih institucija, te ukazivanje na nepravilnosti, zloupotrebe ili kršenja prava građana, tj. ogoliti svaki pokušaj degradiranja institucija i tražiti odgovornost, bez obzira na kulturu nekažnjivosti koja u BiH vlada već godinama. Naravno, TI BiH će i dalje nastaviti nuditi konkretna rješenja za poboljšanje antikorupcijskih mehanizama i namećanje prioriteta i tema koji su neophodni za unapređenje vladavine prava i sprečavanje korupcije.

TI BiH djeluje istovremeno i kao organizacija koja pruža direktnu pravnu moć građanima i kao think-tank koji proizvodi relevantna istraživanja, identifikuje prioritete i zagovara promjene, ali i reaguje na sve uočene nepravilnosti i negativne trendove. Prilike i prostor koji je otvoren razvojem modernih tehnologija za podsticanje nadzora nad radom institucija i direktnu komunikaciju sa građanima, aktivistima, civilnim društvom, medijima, kao prilika za mobilizaciju sve većeg nezadovoljstva, ostavljaju nadu da se promjene, barem postepeno, mogu ostvariti. Trendovi u okviru procesa evropskih integracija, gdje su upravo prioriteti koje je TI BiH godinama zagovarao dati kao ključni uslovi Bosni i Hercegovini u procesu priključivanja EU. Savezništvo i saradnja s međunarodnim institucijama i organizacijama na vršenju pritiska na donosiocima odluka, stvara dodatnu sinergiju.

Korupcija će pronalaziti nove, inovativne načine da nastavi "zarobljavati" sistem, pa stoga i borba protiv korupcije mora pružiti još inovativniji, organizovaniji i jači odgovor, bez kompromisa.

corrupt political elites must meet an appropriate and unified response, no pulling back. This will entail diligent monitoring of the implementation of laws and performance of institutions, alerting the public to irregularities, abuse or human rights violations, i.e. unveiling any attempt at institutional dismantling and calling for accountability, irrespective of the impunity culture that has been nurtured in BiH for years. TI BiH will, of course, continue to offer specific solutions to upgrade anti-corruption mechanisms, impose priorities and topics that are vital to the rule of law and corruption prevention.

TI BiH acts as both: an organisation that legally empowers citizens directly and as a think-tank that produces relevant research, identifies priorities and advocates reforms, but also reacts to all the irregularities and negative trends. The opportunities and the space that opened up through the development of modern technologies support institutional monitoring or direct communication with citizens, activists, CSOs, media, etc. European integration trends list so many of TI BiH advocated priorities as conditionalities for BiH to move forward in the EU approximation and accession process. Partnership and cooperation with international institutions and organisations in building pressure against the decision-makers creates an additional synergy.

Corruption will continue finding new, innovative ways to continue 'capturing' the system and so the fight against it must find an even more innovative, better organised and more powerful response, without compromise.

Lokomotiva promjena:

Ko smo mi?

Engines of Change:

Who we are?

Kancelarija Banja Luka Banja Luka Office

Osnovana 2000. godine
Adresa: Gajeva 2

Founded in 2000
Address: Gajeva 2

Aleksa Vučen.
istraživač/saradnik za
digitalni sadržaj i komuni-
kacije, u TI BiH od 2020.

Aleksa Vučen.
Researcher/Digital con-
tent and communications
associate, joined TI BiH
in 2020

Kao dio Transparency tima, podsjetio sam se šta znači imati ideale, odvažiti se i boriti za njih. Za mene je to neizmjerljivo važno, budući da bez ideala nema smisla stvarati bolji svijet.

As part of the Transparency team, I rediscovered what it means to have a dream, to dare and to fight for it. This is immensely important to me because if we do not dream, there is no better world to build.

Bojan Stančević.
koordinador za
finansije i logistiku,
u TI BiH od 2003.

Bojan Stančević.
Finance and logistics
coordinator, joined
TI BiH in 2003

Rad u TI za mene je postao način života, postao sam svjesniji šta korupcija znači i na koji način utiče na naše živote. I zato se trudim da ta iskustva prenosim na svoju okolinu, a posebno na svoju djecu, jer borba protiv korupcije je nešto što se treba prenositi na mlađe generacije da bi ta borba bila dugoročno uspješna.

Working for TI has become a lifestyle; I am more aware of corruption and how it affects our lives. I therefore strive to share this experience with my surroundings and especially with my kids, because fighting corruption is something the next generations need to take on, if we were to make it successful in the long run.

Damjan Ožegović.
viši istraživač/saradnik
za pravne poslove,
u TI BiH od 2017.

Damjan Ožegović.
Senior researcher/
Legal Associate,
joined TI BiH in 2017

TI BiH je organizacija s izgrađenim integritetom u borbi protiv korupcije kroz koju želim da dam svoj doprinos sistematskim promjenama u društvu.

TI BiH is an organisation with distinct integrity in fighting corruption, which is where I want to contribute to the systemic changes in our society.

Danijela Kolundžija.
menadžer admini-
strativnih poslova,
u TI BiH od 2004.

Danijela Kolundžija.
Office manager, joined
TI BiH in 2004

Dugogodišnji rad u TI BiH za mene predstavlja okosnicu iskustva prožetog brojnim profesionalnim izazovima i uspjesima, građenim na proaktivnom stavu, kolegijalnosti i timskom radu.

Many years of work at TI BiH represents a fundamental experience marked by numerous professional challenges but also successes, embodied in a proactive stance, collegiality and teamwork.

Ena Kljajić Grgić,
rukovodilac Centra za
pružanje pravne pomoći,
u TI BiH od 2008.

Ena Kljajić Grgić,
Head of Advocacy and
Legal Advice Centre,
joined TI BiH in 2008

Rad u TI BiH za mene predstavlja priliku da radim posao koji istinski volim i u kojem pomjeram svoje lične i profesionalne granice. Srećna sam što borba za prave vrijednosti predstavlja moju radnu svakodnevicu.

Working for TI BiH provided me with an opportunity to do what I really love to do and raise my personal and professional bar ever higher. I am thrilled to fight for the true values in my work surroundings.

Filip Ignjatić,
istraživač,
u TI BiH od 2017.

Filip Ignjatić,
Researcher, joined
TI BiH in 2017

TI BiH vidim kao organizaciju s jasnim ciljem i nesebičnim akcijama usmjerenim ka opštem dobru. Ovdje mi je pružena mogućnost da stičem vještine potrebne za profesionalni razvoj mlade i ambiciozne osobe.

I view TI BiH as an organisation with a distinct goal and selfless actions aimed at the common good. It provided me with an opportunity to attain skills that any young and ambitious person should strive towards.

Ivana Korajlić,
izvršna direktorica,
u TI BiH od 2008.

Ivana Korajlić,
Executive Director,
joined TI BiH in 2008

U TI BiH sam pronašla svrhu na način da je borba protiv korupcije postala moj način života. Dobila sam priliku da javno utičem na način borbe protiv korupcije i javne politike, a na kraju i da vodim sjajan tim ljudi koji imaju istu misiju.

I found my purpose in TI BiH in that the fight against corruption became my lifestyle; I got an opportunity to publicly create anti-corruption campaign and policies and ultimately to lead an exceptional team of people sharing the same mission.

Marko Vujić,
saradnik za pružanje
pravne pomoći, u
TI BiH od 2012.

Marko Vujić,
Legal Assistance
Associate, joined
TI BiH in 2012

Za mene, TI BiH je sinonim za prijateljsku atmosferu, priliku za stručno usavršavanje i razvijanje kreativnosti, te istovremeno servis građana u borbi za pravednije društvo.

TI BiH is for me a synonym for a friendly atmosphere, an opportunity to professionally grow, and develop creativity, while at the same time servicing the citizens in fighting for a just society.

Milena Mastalo,
program menadžer,
u TI BiH od 2016.

Milena Mastalo,
Programme manager,
joined TI BiH in 2016

TI BiH je sjajno mjesto kako za profesionalni, tako i lični rast i razvoj, a nedugo po dolasku ovo mjesto postalo je moj drugi dom. Ponosna sam što sam dio tima koji donosi promjene!

TI BiH is an amazing place for professional but also personal growth and shortly after I joined, this became my second home. I am proud to be a part of the change team!

Srđan Traljić,
menadžer za odnose
s javnošću, u TI
BiH od 2018.

Srđan Traljić,
Public Relations Manager,
joined TI BiH in 2018

Za mene je TI BiH jedno od rijetkih mjesta gdje se teži istinskim promjenama u društvu. Upravo u toj osnovnoj misiji organizacije, koja je i dio mojih ličnih uvjerenja, pronalazim motiv da ne odustanem čak ni onda kada često ne vidim izlaz. Neuspjeh nije najstrašnija stvar na svijetu. Najstrašniji je ne pokušati.

This is a rare institution striving towards genuine change in society. Exactly that mission of the organisation corresponds to my personal beliefs and gives me the strength never to give up even when there is no light at the end of the tunnel. Failure isn't the worst alternative. The worst is never to try.

Uglješa Vuković,
rukovodilac Odjela za
analize i javne politike,
u TI BiH od 2014.

Uglješa Vuković,
Head of Department for
analysis and public poli-
cies, joined TI BiH in 2014

Jedinstveno okruženje gdje su istovremeno mogući profesionalni razvoj i borba za pravednije i humanije društvo. Timski rad, stalno učenje i njegovanje vrijednosti, iza kojih i lično stojim, daju posebnu draž ovom poslu.

A unique environment that simultaneously enables professional development and a struggle for the just and humane society. Teamwork, constant learning and cherishing of the virtues I also find important are what makes this work so special.

Željka Pilipović Vuleta,
rukovodilac Odjela za
finansije i opšte poslove,
u TI BiH od 2014.

Željka Pilipović Vuleta,
Head of Department for
finances and administra-
tion, joined TI BiH in 2014

TI BiH je za mene VJERA u bolje danas i bolje sutra.

TI BiH for me is TRUST in a better today and a better tomorrow.

Kancelarija Sarajevo Sarajevo Office

Osnovana 2005. godine
Adresa: Mula Mustafe Bešeskije 9/1

Founded in 2005
Address: Mula Mustafe Bešeskije 9/1

Amela Šarić,
viši istraživač/koordinator
istraživačkog tima,
u TI BiH od 2017.

TI BiH za mene predstavlja priliku da doprinesem pravednijem društvu te smatram da mladima pruža pozitivniju perspektivu za budućnost.

TI BiH to me represents an opportunity to contribute to a more just society and I believe it offers exciting prospects for the youth's future.

Amela Šarić,
Senior researcher/
Research team coordina-
tor, joined TI BiH in 2017

Edin Mulahasanović,
istraživač, u TI
BiH od 2017.

TI BiH je organizacija s izgrađenim integritetom u borbi protiv korupcije kroz koju želim da dam svoj doprinos sistematskim promjenama u društvu.

Radom u TI BiH stekao sam uvid da samo razumijevanjem, predanošću i strpljenjem možemo ostvariti promjene kojima težimo.

Edin Mulahasanović,
Researcher, joined
TI BiH in 2017

Emsad Dizdarević,
program menadžer,
u TI BiH od 2014.

TI BiH mi je dao priliku da se dodatno izgradim u profesionalnoj karijeri i budem dio tima sjajnih ljudi maksimalno posvećenih na ispunjenju zajedničkog cilja: smanjiti korupciju i učiniti društvo pravednijim za sve.

TI BiH provided me with an opportunity to grow in my professional career and be a part of an amazing team, totally dedicated to the common goal: reduce corruption and make this society better for all.

Emsad Dizdarević,
Programme manager,
joined TI BiH in 2014

Haris Sućeska,
istraživač, u TI
BiH od 2017.

Za mene je TI BiH mjesto koje gradi uspješne ljude, a uspješni ljudi su oni koji sami stvaraju svoje prilike.

For me, this is a place that builds successful people and successful people create their opportunities.

Haris Sućeska,
Researcher, joined
TI BiH in 2017

Jelena Pecirep,
istraživač, u TI
BiH od 2020.

Vjerujem u promjene i na pravom sam mjestu da ih ostvarim.

I believe in changes and I'm in the right place to make them happen.

Jelena Pecirep,
Researcher, joined
TI BiH in 2020

Lejla Hodžić,
projekt menadžer,
u TI BiH od 2019.

TI BiH za mene predstavlja svijetli primjer da kroz timski rad mladih i perspektivnih ljudi može zaživjeti vizija o odgovornom i demokratskom društvu.

TI BiH represents a bright star for a team of young and promising people that lead the way to an accountable and democratic society.

Lejla Hodžić,
Project Manager,
joined TI BiH in 2019

REGISTRACIJA UDRUŽENJA REGISTRATION OF THE ASSOCIATION

28. 3. 2001. Upis u jedinstveni registar udruženja građana kod Osnovnog suda u Banjoj Luci kao Udruženje građana "Borba protiv korupcije – Bosna i Hercegovina".

25. 10. 2011. Upis u registar udruženja kod Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine kao Udruženje za borbu protiv korupcije "Transparency International" u Bosni i Hercegovini.

28 March 2001 Registration with the Single Registry of Associations with the Court of Banja Luka as the Citizens' Association "Fight Against Corruption – Bosnia and Herzegovina" ("Borba Protiv Korupcije – Bosna i Hercegovina")

25 October 2011 Registration with the Ministry of Justice of Bosnia and Herzegovina as the Association for the fight against corruption "Transparency International" in Bosnia and Herzegovina

Ponosni na bh. ogranak TI Taking pride in the BiH Chapter of TI

Delia Ferreira Rubio,
predsjedavajuća, Odbora
direktora, Transparency
International

Delia Ferreira Rubio,
Chair, Transparency
International
Board of Directors

Transparency International (TI) je globalni pokret koji se zajednički kreće ka jednom cilju: svijet bez korupcije. Priča o našem pokretu je priča preko stotinu ogranaka koji ovaj posao vode na nacionalnom nivou. Oni su i kostur i srce naše organizacije; bez njih ne bi ni bilo pokreta TI. Formalno pokrenut u februaru 2001. godine, Transparency International u BiH pokazao je svoju odlučnost od početka; predanost koju je iskazivao sve do današnjeg dana.

U 27 godina, koliko TI postoji, ova mreža ogranaka po zemljama nam je omogućila da postignemo mnoge ključne uspjehe u borbi s korupcijom globalno. Jedan od najvažnijih jeste i Konvencija Ujedinjenih nacija o borbi protiv korupcije (UNCAC). Kad je Konvencija stupila na snagu u decembru 2005. godine, TI je postigao značajan uspjeh: međunarodni pravni okvir koji obavezuje države na međusobnu saradnju na inicijativama kao što su podmičivanje stranih zvaničnika ili povrat otuđenih sredstava.

Upravo zahvaljujući neizmjernim naporima TI BiH, u saradnji s ostalim akterima u zemlji, baš je BiH bila među prvim državama koje su usvojile UNCAC, još 2006. godine. Bio je to velik korak za zemlju, ali i za ostale ogranke TI koji su inspiraciju našli upravo u ovom primjeru, te krenuli da ulažu još veće napore i same sebe kako bi pomogli da i njihove države obave taj značajan korak.

Još ranije, 2003. godine, grupa ogranaka odlučila je da ponudi svojim građanima, pogodnim korupcijom, bezbjedan kanal putem kojeg bi prijavili svoje slučajeve i probleme, što je dovelo do stvaranja Centara za pružanje pravne pomoći protiv korupcije (ALAC). I tu su takođe naše kolege iz BiH bile među prvima koji su prihvatili izazov razvoja jedne tako značajne aktivnosti. I

Transparency International (TI) is a global movement working together towards one goal: a world free of corruption. The story of our movement is the story of our more than 100 chapters, who lead our work at the national level. They are both the skeleton and the heart of our organisation; without them, there would be no TI movement at all. Formally launched in February 2001, Transparency International in Bosnia and Herzegovina showed their dedication from the outset; a commitment they have kept demonstrating ever since.

In the 27 years since TI was founded, this network of national chapters has allowed us to achieve many milestones in the fight against corruption at the global level. One of the most significant of these was the United Nations Convention Against Corruption (UNCAC). When the Convention came into force in December 2005, Transparency International attained an essential goal: a global legal framework that binds nations to mutual cooperation on initiatives such as the prevention of bribery of foreign officials and the return of stolen assets.

It was thanks to the relentless efforts of TI BiH, in collaboration with other actors in the country, that BiH was among the first states to adopt the UNCAC, in 2006. This was a huge step for the country, but also for other TI chapters, who, inspired by this example, invested more efforts and resources in helping their states complete this important step.

Earlier, in 2003, a group of TI chapters decided to offer citizens affected by corruption a safe channel for reporting cases and concerns, leading to the creation of the Advocacy and Legal Advice Centres (ALACs). Again, our colleagues

tako su pružili pomoć brojnim građanima svoje zemlje kroz pravne savjete i prateći sudske slučajeve širom BiH, ali su i doprinijeli globalnom uspjehu ove inicijative, jer je pravilo da se korupcija ne smije prihvatiti kao nužno zlo postalo opšteprihvaćeno. Do tog nivoa svijesti se stiglo isključivo kroz povjerenje koje su građani BiH ukazivali ogranku TI, što je bio ključni motivator ne samo TI BiH, nego i cijelom našem pokretu.

Kroz godine TI BiH je iskazivao neophodnu odlučnost u zagovaranju antikorupcionih reformi, kao što je to primjer s usvajanjem zakonodavstva u vezi sa sukobom interesa, gdje su bili možda najglasniji akter u zemlji. Istovremeno, nisu prezali ni od rada na međunarodnom pravnom okviru, gdje je isti bio nekvalitetan ili ga nije ni bilo, kao što su to pitanja kriminalizacije tzv. velike korupcije, ili u analizi i procesuiranju različitih pojava oblika "zarobljavanja" države, koje je osjetila i BiH.

TI BiH je imao tu sreću da je mogao računati na vrlo snažan tim odgovornih profesionalaca koje vode vizija i rukovodstvo duboko svjesno razvoja situacije u zemlji koja je sama po sebi kompleksnog političkog i pravnog uređenja; to je liderski tim spreman da se uhvati u koštac i sa regionalnim i sa globalnim pitanjima i da tako pruža najbolju podršku na našem kolektivnom putu ka zajedničkim ciljevima.

Vrlo smo ponosni na rad naših kolega u Bosni i Hercegovini i izuzetno zahvalni na njihovom doprinosu našim globalnim dostignućima. I oni bi trebalo da su sami ponosni na sve što su postigli. U tom smislu im želim sve najbolje kroz nadolazeće godine.

in BiH were among the first ones to take on the challenge of pioneering such an important and meaningful activity. By doing so, they not only provided support to many people in their country through legal assistance and by monitoring corruption trials across BiH, they contributed to the global success of this local initiative by embodying the idea that nobody should accept corruption as an unavoidable disease. To achieve this, the trust of citizens of Bosnia and Herzegovina in TI BiH was and is essential, not only for our chapter but for our movement.

Over the years, TI BiH has demonstrated much needed perseverance in promoting anti-corruption reforms by, for example, continuing to be an outspoken advocate for the adoption of legislation to outlaw conflicts of interest. Nor does TI BiH shy away from working on issues where international regulations are also missing, such as the criminalization of grand corruption, or documenting the various manifestations of state capture that the country is experiencing.

In TI BiH we are fortunate to be able to count upon a strong team of dedicated professionals guided by a visionary leadership attentive to developments in a country with a very complex political and legislative setting; a leadership willing to embed their actions in regional and global contexts, so as to support our movement-wide journey towards our collective goals.

We are very proud of the work of our colleagues in Bosnia and Herzegovina and extremely grateful for their contribution to our global achievements. They, too, should be proud of all they have achieved. With very best wishes for the years to come.

Struktura ogranka

TI BiH se sastoji od dva dijela: profesionalno zaposlen kadar kao izvršni organ, te članstvo okupljeno u Skupštini udruženja, kao "zakonodavni" organ nadležan svima ostalima. Unutar Skupštine bira se Upravni odbor od pet članova, koji ima nešto direktniji nadzor nad radom zaposlenih, a Odbor ima svog predsjedavajućeg, koji ima prvenstvenu ulogu predstavljanja TI BiH.

Skupština TI BiH

Skupština je najviši organ Udruženja i čine je svi članovi Udruženja s jednakim pravom glasa. Radom Skupštine rukovodi predsjedavajući Skupštine, kojeg imenuje i razrješava Skupština.

Član Udruženja može postati svaki punoljetni državljanin Bosne i Hercegovine, kao i strani državljanin koji ima boravište u Bosni i Hercegovini, pod uslovom da prihvate Statut i ciljeve Udruženja. Član Udruženja ne može biti lice stalno zaposleno u Udruženju.

Tabela daje pregled svih skupština sa datumima i mjestom održavanja, te brojem članova u datoj godini.

SASTANCI SKUPŠTINE TI BIH TI BIH ASSEMBLY MEETINGS

GODINA YEAR	DATUM DATE	MJESTO CITY	
2001/02	28/03	Banja Luka	5
2003	09/05	Sarajevo	23
2004	09/12	Sarajevo	22
2005	09/12	Sarajevo	29
2006	01/04	Banja Luka	27
2008	03/09	Banja Luka	21
2009	24/10	Sarajevo	22
2010	08/12	Sarajevo	25
2011	10/12	Banja Luka	25

Structures that make it tick

TI BiH consists of two parts: those professionally employed as its executive arm and the membership formally meeting through the Association's Assembly as the 'legislative' arm supervising all others. The Assembly elects a five-member Board of Directors that has more direct supervision of the staff and the Board has its Chair who also takes a formal responsibility to represent TI BiH.

TI BiH Assembly

The Assembly is the highest authority of the association comprising all its members with an equal vote weight. The Assembly's work is managed by its Chair, appointed and dismissed by the Assembly.

Any adult citizen of BiH or a foreign national with residence in BiH can become a member of the association, conditioned by their acceptance of the Statute and the objectives of the association. A member of the association cannot be employed as staff by it.

The following table lists the dates and places of the Assembly meetings with the number of members in the given year.

GODINA YEAR	DATUM DATE	MJESTO CITY	
2012	10/12	Banja Luka	27
2013	07/12	Sarajevo	31
2014	07/12	Sarajevo	28
2015	24/10	Banja Luka	26
2016/17	11/02	Teslić	27
2018	10/02	Banja Luka	28
2019	16/03	Doboj	26
2020	18/07	Online	26

Upravni odbor

Upravni odbor je organ upravljanja Udruženja. Upravni odbor ima pet članova koji čine predsjedavajući, zamjenik predsjedavajućeg i tri člana. Upravni odbor i svaki njegov pojedinačni član su odgovorni Skupštini. Predsjedavajući Upravnog odbora se bira većinom glasova članova Skupštine između kandidata koji su podnijeli kandidaturu za tu funkciju.

Board of Directors

Board of Directors is the steering authority. It consists of five members composed of the Chair, Deputy Chair and three members. The Board of Directors is jointly and severally answerable to the Assembly. The Chair of the Board of Directors is elected directly through a majority vote of the Assembly members, from among the candidates who submitted a nomination for this function.

ČLANOVI UPRAVNOG ODBORA (u vrijeme pripreme publikacije): THE BOARD OF DIRECTORS COMPOSITION (at the time of writing):

Srđan Blagovčanin, predsjedavajući Upravnog odbora, pravnik, samostalni konsultant/ekspert, Banja Luka, član UO od 2015.

Srđan Blagovčanin, Chair of the Board of Directors, lawyer, independent consultant/expert, Banja Luka, BoD member since 2015

Aleksandra Martinović, predsjedavajuća Skupštine, ekonomista, samostalni konsultant/ekspert, Banja Luka, član UO od 2015.

Aleksandra Martinović, Chair of the Assembly, economist, independent consultant/expert, Banja Luka, BoD member since 2015

Bojan Kovačević, pravnik, zaposlen u Agenciji za razvoj preduzeća Eda, Banja Luka, član UO od 2017.

Bojan Kovačević, BoD member, lawyer, works at the Enterprise Development Agency Eda, Banja Luka, BoD member since 2017

Loris Gutić, pravnik, menadžer korporativne sigurnosti, zaposlen u Addiko bank d.d., Sarajevo, član UO od 2017.

Loris Gutić, BoD member, lawyer, corporate safety manager, works at Addiko bank d.d., Sarajevo, BoD member since 2017

Savjetničko vijeće

Savjetničko vijeće je osnovano kao podrška radu Udruženja, a čine ga pojedinci prepoznatog integriteta, s iskustvom u oblastima od značaja za rad Udruženja. Članove Savjetničkog vijeća, uključujući njegovog predsjedavajućeg, bira Upravni odbor Udruženja na mandatni period od tri godine.

Advisory Council

Advisory Council was formed to support the operations of the Association, and its members are individuals of recognised integrity with experience relevant to the operations of the Association. Members of the Advisory Council, including its Chair, are appointed by the Board of Directors for a period of three years.

Boris Divjak,

predsjedavajući Savjetničkog vijeća (od osnivanja 2017. godine), makro-ekonomista i nezavisni konsultant

Boris Divjak,

Chair of the Advisory Board (since its formation in 2017), macroeconomist, independent consultant

Članstvo u globalnom pokretu TI

TI BiH je primljen u punopravno članstvo TI 23. februara 2001. godine, od kada prolazi redovne trogodišnje revizije rada, odnosno akreditaciju, koju potvrđuje Odbor direktora TI u ime organizacije (posljednja akreditacija izdata je 12. maja 2020. godine). Da bi ogranak bio akreditovan, mora ispuniti širok niz standarda i očekivanja izrađenih prateći najbolje globalne prakse u radu nevladinog sektora, uz posebne mjere, standarde i aktivnosti koje ogranci TI treba da ispunjavaju.

TI BiH ima glas kao ogranak na godišnjim sastancima pokreta i učestvuje u izboru rukovodstva, tj. Odbora direktora, kao i u svim ostalim aktivnostima pokreta. TI ima Međunarodni sekretarijat u Berlinu, koji pruža podršku radu svim ograncima u preko stotinu država, te rukovodstvu pokreta i ostalim organima. Jedan od tih organa je i Međunarodni savjet TI, čiji je član i Boris Divjak, ispred TI BiH, od 2012. godine.

Membership in the global TI Movement

TI BiH joined the TI membership on 23 February 2001, since when it has been undergoing regular triennial reviews, i.e. accreditation, which is awarded by the TI Board of Directors on behalf of the organisation (last accreditation was granted on 12 May 2020). For a National Chapter to be accredited, it has to comply with a long-range of standards and expectations that follow the best global practice of the non-governmental sector, with special measures, standards and activities expected of all Chapters of TI.

As such, TI BiH has a vote in the Annual Membership Meetings and participates in the election of TI leadership, i.e. Board of Directors and all the activities of the Movement. TI runs its International Secretariat in Berlin, which supports all the Chapters in more than a hundred countries worldwide, the management of the organisation, and all other bodies. One such body is the TI's International Council, a member of which is Boris Divjak since 2012, representing TI BiH.

Donatorska podrška

Sljedeći donatori po godinama su podržali rad TI BiH. Bez tih donacija, rad organizacije ne bi bio moguć.

GODINE DONATORI

2003-2006, 2008-2012, 2014-2021, 2007-2008, 2010-2022, 2006, 2008-2024, 2001-2022, 2005-2020, 2009-2021, 2001, 2007, 2010-2019, 2008-2011, 2013-2016, 2018-2021, 2008, 2010-2011, 2013-2014, 2016-2022, 2014-2017, 2000, 2017-2018.	Ministarstvo inostranih poslova Njemačke/Ambasada u BiH Švedska međunarodna razvojna agencija (SIDA) Agencija za međunarodni razvoj Sjedinjenih Država (USAID) Evropska unija Institut Otvoreno društvo u BiH/Soros fondacija Nacionalna zadužbina za demokratiju DFID/Ambasada Ujedinjenog Kraljevstva u BiH/GTF NORAD/Kraljevska ambasada Norveške u BiH MATRA/Kraljevska ambasada Nizozemske u BiH Vlada Kraljevstva Danske Švajcarska agencija za razvoj i saradnju Ambasada Švajcarske u BiH Kanadska međunarodna razvojna organizacija (CIDA) Ambasada Češke Republike u BiH Ambasada Austrije u BiH Ambasada Francuske u BiH Njemačka korporacija za međunarodni razvoj (GIZ) Balkanska zadužbina za demokratiju Kancelarija visokog predstavnika (OHR) Regionalni sekretarijat kancelarije za vezu (RSLO) Antikorupcijske inicijative Pakta stabilnosti (SPAI) Ministarstvo inostranih poslova Finske Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) Fondacija Friedrich Ebert Ministarstvo za sport i mlade Republike Srpske Grad Banja Luka Njemačko Ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj Fondacija Crown Agents Organizacija za bezbjednost i saradnju u Evropi (OSCE)
2005-2006, 2013-2014, 2016-2017, 2014-2016, 2016, 2016, 2016, 2020, 2006, 2012, 2009-2010, 2005-2006, 2002-2005, 2006, 2006-2007, 2005, 2005-2007, 2001, 2001, 2000.	

Support Behind It

The following donors supported the work of TI BiH, by year. Without these grants, the operations of the organisation would not be possible.

PERIOD	DONORS
2003-2006, 2008-2012, 2014-2021	Ministry of Foreign Affairs of Germany/Embassy in BiH
2007-2008, 2010-2022	Swedish International Development Agency
2006, 2008-2024	The United States Agency for International Development (USAID)
2001-2022	European Union
2005-2020	Open Society Institute in BiH/SOROS
2009-2021	National Endowment for Democracy
2001, 2007, 2010-2019	DFID/UK Embassy in BiH/GTF
2008-2011, 2013-2016, 2018-2021	NORAD/Royal Norwegian Embassy in BiH
2008, 2010-2011, 2013-2014, 2016-2022	MATRA/Royal Dutch Embassy in BiH
2014-2017	Government of Kingdom of Denmark
2000, 2017-2018	Swiss Agency for Development and Cooperation Embassy of Switzerland in BiH
2005-2006, 2013-2014, 2016-2017	Canadian International Development Organisation (CIDA)
2014-2016	Embassy of Czech Republic in BiH
2016	Embassy of Austria in BiH
2016	Embassy of France in BiH
2016, 2020	German Corporation for International Cooperation (GIZ)
2006, 2012	Balkan Trust for Democracy
2009-2010	Office of the High Representative (OHR)
2005-2006	Regional Secretariat Liaison Office (RSLO) of the Stability Pact Anti Corruption Initiative (SPAI)
2002-2005	Ministry of Foreign Affairs of Finland
2006	United Nations Development Programme (UNDP)
2006-2007	Friedrich Ebert Stiftung
2005	Ministry of Sports and Youth of Republika Srpska
2005-2007	City of Banja Luka
2001	German Ministry for Economic Cooperation and Development
2001	Crown Agents Foundation
2000	OSCE

LISTA PUBLIKACIJA 2000-2020.

- Ni međunarodna zajednica nije imuna na korupcionu kugu, 2001.
- Studija percepcije korupcije BiH 2002, 2002.
- Studija Sistema Nacionalnog Integriteta BiH 2004, 2004.
- Studija Percepcije korupcije BiH 2004, 2004.
- Promocija etike i borba protiv korupcije, 2005.
- Monitoring provođenja Strategije za borbu protiv korupcije 2009.-2014. - I Izvještaj, 2010.
- Monitoring provođenja antikorupcionih reformi u BiH - II Izvještaj, 2010.
- Finansiranje političkih partija 2010, 2011.
- Bosna i Hercegovina na raskrnicu: Pridruživanje EU ili propala država?, 2007.
- Pojmovni vodič za borbu protiv korupcije, 2009.
- Privatizacija državnog kapitala u BiH, 2009.
- Studija sistema integriteta Brčko distrikta BiH, 2009.
- Studija percepcije korupcije Brčko distrikt, 2009.
- Studija percepcije korupcije i izbori, 2008.
- Unapređenje sistema nacionalnog integriteta-Prijedlozi za strategiju borbe protiv korupcije u BiH, 2006.
- Uloga i stanje medija: Bosna i Hercegovina, 2008.
- Studija sistema nacionalnog integriteta BiH, 2004.
- Uloga i značaj medija u sistemu nacionalnog integriteta, 2007.
- Studija percepcije korupcije BiH, 2004.
- Priručnik: Procedure usvajanja i izmjene zakona i propisa u BiH, 2005.
- Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije, 2006.
- Ni međunarodna zajednica nije imuna na korupcionu kugu, 2001.
- Studija percepcije korupcije BiH, 2002.
- Crinis studija 2010. Istraživanje transparentnosti finansiranja političkih stranaka u BiH, 2011.
- Sukob interesa, vodič kroz pojmove i zakone u BiH, 2009.
- Studija sistema nacionalnog integriteta BiH, 2007.
- Monitoring provođenja antikorupcionih reformi u BiH- II izvještaj, 2010.
- Percepcija građana o korupciji: IV kvartalno Istraživanje, 2009.
- Percepcija građana o korupciji: I kvartalno istraživanje 2009, 2010.
- Monitoring provođenja antikorupcionih reformi u BiH, 2011.
- Percepcija građana o korupciji: II kvartalno istraživanje 2009, 2010.
- Monitoring djelovanja komisije za izbor i praćenja rada Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, 2010.
- Strategija za borbu protiv korupcije 2009-2014. BiH, 2011.
- Akcioni plan za provedbu Strategije za borbu protiv korupcije 2009-2014, 2010.
- Pregled budžetskih izdvajanja za političke partije u BiH, 2011.
- Analiza stepena implementacije Strategije za borbu protiv korupcije 2009-2014. - II izvještaj, 2011.
- Rezultati istraživanja upoznatosti institucija sa Strategijom za borbu protiv korupcije 2009-2014, 2010.
- Procesuiranje korupcije pred sudovima i tužilaštvima u BiH 2009-2010, 2011.
- Analiza medijskog izvještavanja - Korupcija u BiH, 2011.
- Analiza provedbe Strategije za borbu protiv korupcije 2009-2014 - III Izvještaj, 2011.
- Kvantificirana analiza provedbe Akcionog plana za borbu protiv korupcije 2009-2014, 2011.
- Antikorupcijski priručnik, 2011.
- Monitoring finansiranja političkih partija u BiH 2010-2011, 2012.
- Monitoring izborne kampanje Opšti izbori 2010, 2011.
- Vodič za novinare o pristupu javnim informacijama, 2012.
- Bilten-Novac i politika, regionalno zakonodavstvo, prakse i iskustvo, 2012.
- Monitoring ispunjenosti međunarodnih i evropskih obaveza BiH u oblasti borbe protiv korupcije, 2012.
- Izvještaj o monitoringu unapređenja zakonskog okvira i implementacije zakona o sukobu interesa u BiH, 2011.
- Monitoring Strategije i Akcionog plana za borbu protiv korupcije 2009-2014, Analiza, 2012.

- Akcioni plan za provedbu Strategije za borbu protiv korupcije 2009-2014. - IV Izvještaj, 2012.
- Studija sistema nacionalnog integriteta BiH 2013, 2012.
- Prevencija korupcije u visokom obrazovanju BiH - Istraživanja i preporuke, 2012.
- Monitoring implementacije Zakona o javnim nabavkama, 2012.
- Nalazi istraživanja o transparentnosti jedinica lokalne samouprave u BiH 2012, 2013.
- Saradnja institucija za provođenje zakona u BiH, 2013.
- Izvještaj o monitoringu unapređenja zakonskog okvira i implementacije Zakona o sukobu interesa u BiH za 2012, 2013.
- Priručnik: Kako unaprijediti transparentnost i odgovornost jedinica lokalne samouprave, 2013.
- Unapređenje sistema nacionalnog integriteta u BiH preporuke, 2013.
- Institucionalna saradnja i mehanizmi koordinacije, radionica društvenog integriteta, 2013.
- Procesuiranje korupcije pred sudovima i tužilaštvima u BiH 2011-2012, 2013.
- Izgradnja integriteta u visokom obrazovanju u BiH 2011-2013, 2013.
- Monitoring funkcionisanja institucija za reviziju javnog sektora za period 2011-2012, 2013.
- Monitoring napretka u provođenju antikorupcijskih reformi u BiH, 2013.
- Monitoring Strategije i akcionog plana za borbu protiv korupcije 2009-2014. - V Analiza, 2014.
- Akcioni plan za provedbu Strategije za borbu protiv korupcije 2009-2014, Izvještaj, 2014.
- Finansiranje političkih partija pred Opšte izbore, 2014.
- Izvještaj o evaluaciji Strategije za borbu protiv korupcije 2009-2014, 2014.
- Monitoring procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini 2012-2013, 2014.
- Izvještaj o stanju javnih finansija u BiH, 2014.
- Upravljanje ljudskim potencijalima u strukturama javne uprave u BiH, 2014.
- Terensko istraživanje o djelovanju lokalnih institucija u poplavljenim područjima, 2014.
- Prijave građana o nepravilnostima prilikom raspodjele pomoći za poplavljena područja, 2014.
- Najbolje prakse u otkrivanju i sankcionisanju korupcije, 2014.
- Percepcija javne uprave u BiH, 2014.
- Monitoring izborne kampanje Opšti izbori, 2014.
- Analiza novog Zakona o javnim nabavkama BiH i pratećih podzakonskih akata, 2015.
- Prijedlog izmjena Zakona o javnim nabavkama BiH, 2015.
- Uvođenje planova integriteta na lokalnom nivou, Priručnik, 2015.
- Strategija za borbu protiv korupcije 2015-2019. i Akcijski plan za provedbu strategije za borbu protiv korupcije 2015-2019, 2015.
- Sloboda pristupa informacijama u BiH, 2015.
- Budžetom za građane do otvorenije vlasti, 2015.
- Analiza/Pregled propisa koji regulišu zapošljavanje u državnu službu i preduzeće, ustanove i organizacije koje imaju javna ovlaštenja u BiH, 2015.
- Procjena sistema integriteta Opština Teslić, 2015.
- Procjena sistema integriteta Općine Goražde, 2015.
- Procjena sistema integriteta Brčko Distrikt BiH, 2015.
- Bosna i Hercegovina kao zarobljenik političke ekonomije i sta učiniti?, 2015.
- Otvorene javne nabavke - Stanje i perspektive u svijetu međunarodnih standarda, 2015.
- Procjena sistema integriteta grad Mostar, 2015.
- Procjena sistema integriteta jedinica lokalne samouprave u BiH, 2015.
- Studija sistema nacionalnog integriteta BiH, 2015.
- Monitoring procesuiranja korupcije u BiH, 2015.
- Osnovni antikoruptivni standardi za javne nabavke - Analiza javnih nabavki u Republici Češkoj i Bosni i Hercegovini, 2016.
- Godišnji izvještaj Udruženja, 2015.
- Analiza mjera iz Akcionog plana organizacija civilnog društva koje su dio OGP inicijative, 2016.
- Javne rasprave u funkciji otvorene vlasti, 2016.
- Procjena sistema integriteta grad Bijeljina, 2016.
- Procjena sistema integriteta Visoko, 2016.
- Procjena sistema integriteta Travnik, 2016.
- Procjena sistema integriteta Novi Grad Sarajevo, 2016.

- Procjena sistema integriteta Stari Grad Sarajevo, 2016.
- Procjena sistema integriteta Gračanica, 2016.
- Analiza političke volje grad Bijeljina, 2016.
- Analiza političke volje Brčko distrikt, 2016.
- Analiza političke volje općina Goražde, 2016.
- Analiza političke volje općina Gračanica, 2016.
- Analiza političke volje grad Mostar, 2016.
- Analiza političke volje općina Novi Grad Sarajevo, 2016.
- Analiza političke volje općina Stari Grad Sarajevo, 2016.
- Analiza političke volje opština Teslić, 2016.
- Analiza političke volje općina Travnik, 2016.
- Analiza političke volje općina Visoko, 2016.
- Integritet vs Korupcija - Eseji studenata TI BiH Škole integriteta, 2016.
- Monitoring rezultata reforme javne uprave u oblasti javnih finansija, 2015.
- Monitoring rezultata reforme javne uprave u oblasti transparentnosti, odgovornosti i integriteta 2014-2015, 2015.
- Monitoring rezultata reforme javne uprave u oblasti upravljanja ljudskim potencijalima, 2015.
- Procjena stanja spremnosti na otvorene podatke u Federaciji BiH, 2016.
- Kako unaprijediti transparentnost i odgovornost jedinica lokalne samouprave?, 2013.
- Studija sistema nacionalnog integriteta 2015. - Zakonodavstvo, 2016.
- Monitoring provođenja Strategije i Akcionog plana za borbu protiv korupcije 2015-2019, 2016.
- Studija sistema nacionalnog integriteta 2015. - Izvršna vlast, 2016.
- Istraživanje o primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH, 2016.
- Sukob interesa u pravosuđu, pregled propisa i preporuka, 2016.
- Monitoring izvještaj o provedbi Konvencije UN protiv korupcije, 2016.
- Praksa upravljanja u strukturama državne službe u BiH, 2016.
- Monitoring provođenja antikorupcionih reformi u BiH, 2016.
- Analiza javnih nabavki u sektoru zdravstva, 2016.
- Izvještaj o monitoringu izmjena i implementacije Zakona o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine, 2017.
- Monitoring rezultata u oblasti transparentnosti, odgovornosti i integriteta u javnoj upravi, 2015.
- Akademija za političko osnaživanje žena - Priručnik, 2017.
- Monitoring izvještaj o oduzimanju nezakonito stečene imovine u BiH, 2017.
- Privatizacija u Bosni i Hercegovini - Studija slučaja Bosnalijek, 2017.
- Godišnji izvještaj Udruženja, 2016.
- Analiza imenovanja vršilaca dužnosti u institucijama BiH, 2017.
- Izvještaj o monitoringu procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini 2015. i 2016, 2017.
- Praćenje reforme javne uprave u BiH: Analiza rezultata u oblasti transparentnost, odgovornost i integriteta, 2017.
- Praćenje reforme javne uprave u BiH: Analiza rezultata u oblasti javnih finansija, 2017.
- Praćenje reforme javne uprave u BiH: Analiza rezultata u oblasti upravljanja ljudskim potencijalima, 2017.
- Drugi izvještaj o Monitoringu provođenja Strategije za borbu protiv korupcije 2015-2019, 2017.
- Komparativna analiza rezultata praćenja reforme javne uprave u BiH u periodu od 2012. do 2016. godine, 2017.
- Akademija za političko osnaživanje žena - Priručnik, 2018.
- Dobro upravljanje u javnim preduzećima u BiH - Analiza transparentnosti, odgovornosti i integriteta javnih preduzeća, 2018.
- Godišnji izvještaj Udruženja, 2017.
- Zarobljena država: Analiza slučaja zarobljene države u zdravstvenom sektoru Kantona Sarajevo, 2018.
- Zarobljena država: Efekat zarobljene države u ekstraktivnoj industriji na osnovu analize slučaja Birač, 2018.
- Percepcija javne uprave Bosna i Hercegovina, 2017.
- Praćenje reforme javne uprave u BiH: Analiza rezultata u oblasti transparentnosti, odgovornosti i integriteta u javnoj upravi, 2017.
- Praćenje reforme javne uprave u BiH: Analiza rezultata u oblasti javnih finansija, 2017.
- Praćenje reforme javne uprave u BiH: Analiza rezultata u oblasti upravljanja ljudskim potencijalima (HRM), 2017.
- Analiza propisa koji regulišu disciplinsku odgovornost državnih službenika u institucijama: Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine

- Monitoring transparentnosti javnih nabavki, 2017.
- Transparentnost korporativnog izvještavanja državnih preduzeća u BiH, 2018.
- Suzbijanje korupcije i kreiranje planova integriteta u javnim preduzećima, 2018.
- Suzbijanje korupcije i kreiranje antikorupcijskih programa u javnim preduzećima u BiH - Priručnik, 2018.
- Istraživanje o primjeni Zakona o slobodnom pristupu informacija, 2018.
- Dobro upravljanje u javnim preduzećima u BiH, 2018.
- Izvještaj o monitoringu procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini 2018, 2019.
- Izvještaj o monitoringu procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini u 2017, 2019.
- Pravna zaštita u javnim nabavkama, 2018.
- Strateške javne nabavke, 2019.
- Sukob interesa i korupcija u javnim nabavkama, 2019.
- Monitoring javnih nabavki, 2018.
- Monitoring izborne kampanje Opšti izbori u BiH, 2018.
- Analiza pravno-institucionalnog okvira i politika prevencije korupcije u zdravstvu u BiH, 2019.
- Izvještaj u sjeni za 3. ciklus univerzalnog periodičnog pregleda o stanju ljudskih prava u BiH, 2019.
- Pravosuđe u BiH: Stanje i perspektive, 2019.
- Izvršni sažetak studije o reformi pravosuđa i preporuke TI BiH, 2020.
- Analiza disciplinske odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija u BiH, 2020.
- Rod i korupcija u neuspjelim demokratijama-Studija slučaja BiH, 2020.
- Vladavina kartela, 2020.
- Izvještaj o praćenju suđenja u predmetima korupcije, 2020.
- Zakonodavstvo i praksa zaštite uzbunjivača u BiH, 2020.

LIST OF PUBLICATIONS 2000-2020

- The international community is not immune to the corruption plague either, 2001
- Corruption Perception Study BiH 2002, 2002
- National Integrity System BiH 2004, 2004
- Corruption Perception Study B&H 2004, 2004
- Corruption in Education and the Role of the Education System in Combating Corruption, 2005
- Monitoring of the implementation of BiH Anticorruption Strategy 2009-2014 -First Report, 2010
- Monitoring of Implementation of Anti-corruption reforms in BiH, 2010
- Political Party Financing 2010, 2011
- Bosnia and Herzegovina at the Crossroads: EU Accession or a Failed State?, 2007
- National Integrity System Study BiH, 2004
- Corruption Perception Study BiH, 2004
- Corruption Perception Study BiH, 2002
- Crinis Study 2010. Study of the Transparency of Political Party Financing in BiH, 2011
- National Integrity System Study BiH, 2007
- BiH Anticorruption Strategy 2009-2014, 2011
- Action Plan for the implementation Strategy for fight against corruption 2009-2014, 2014
- An overview of budget appropriations for political parties in BiH, 2011
- Analysis of the implementation level of the BiH Anti-corruption Strategy 2009-2014 II Report, 2011
- Analysis of the media reporting Corruption in BiH, 2011
- Newsletter-Money and Politics, Regional legislation, practice and experience, 2012
- National Integrity System Assessment BiH, 2012
- Preventing Corruption in Higher Education in BiH - Surveys and recommendations, 2012
- Cooperation between law enforcement institutions in BiH, 2013
- Improvement for the National Integrity System in BiH, 2013
- Institutional Cooperation and Coordination Mechanisms, National Integrity Workshop, 2013
- Monitoring of functioning of public sector audit institutions for period 2011-2012, 2013
- State of Public Finance in Bosnia and Herzegovina, 2014
- Human Resources Management in Public Administration Structures in BiH-Challenges in Monitoring Reform, 2014
- Best Practices in Detecting and Sanctioning Corruption, 2014
- Perceptions of Public Administration - BiH, 2014
- Monitoring of election campaign in BiH, 2014
- Freedom of access to information in BiH, 2015
- Through budget for citizens to more open government, 2015
- Local integrity system assessment - Teslić, 2015
- Local integrity system assessment - Gorazde, 2015
- Local integrity system assessment - Brcko Distrikt BiH, 2015
- How Bosnia's Political Economy Holds It Back And What to Do About It?, 2015
- Open public procurement in BiH - Situation and perspectives in the light of international standards, 2015
- Local integrity system assessment Mostar, 2015
- Local Integrity System Assessment in BiH, 2015
- National Integrity System Assessment BiH, 2015
- TI BiH Annual report, 2015
- Local integrity system assessment - Bijeljina, 2016
- Local integrity system assessment- Visoko, 2016
- Local integrity system assessment - Travnik, 2016
- Local integrity system assessment - Novi Grad Sarajevo, 2016
- Local integrity system assessment - Stari Grad Sarajevo, 2016
- Local integrity system assessment - Gracanica, 2016
- Local integrity system assessment - Gorazde, 2016

- Open data readiness assessment in the Federation BiH, 2016
- Monitoring Report on Implementation of UN Convention against corruption-Executive summary, 2016
- Management practices in the civil services in BiH, 2016
- Monitoring the Implementation of Anticorruption Reforms in BiH-Summary, 2016
- Analysis of public procurement in the health sector, 2016
- Report on Monitoring of Amendments to and Implementation of the Public Procurement Law of Bosnia and Herzegovina, 2017
- Monitoring Report on Confiscation of Unlawfully Acquired Property in Bosnia and Herzegovina, 2017
- TI BiH Annual report, 2016
- Monitoring of corruption cases processing in BiH 2015-2016-Executive summary, 2017
- State Capture: Case Study of the Capture of Sarajevo Canton's Health Care Sector, 2018
- State Capture: State Capture in Extractive Industry based on the Case study of Birac, 2018
- Perceptions of Public Administration Bosnia and Herzegovina, 2017
- Comparative review study on the civil society involvement in the process of revision of the UNCAC Convention - Albania, Bosnia and Hercegovina, Croatia, Macedonia and Montenegro
- Access to Information in European Capital Cities, 2019
- Shadow Report for the 3rd Universal Periodic Review on the state of human rights in BiH,2019
- Executive Summary of the Judicial reform Study and TI BiH - Recommendations, 2020
- Analysis of Disciplinary Liability of Judicial Officeholders in BiH, 2020
- Gender and Corruption in Failed Democracies, 2020
- The Rule of the Cartel, 2020
- Report: Trial monitoring of corruption cases, 2020

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

061.23(497.6 Бања Лука)“2000/2020”

ДВАДЕСЕТ година

20 godina = 20 years : 2000-2020 / [urednik Boris Divjak]. - Banja
Luka : Transparency International Bosna i Hercegovina, 2020 (Banja
Luka : Atlantik bb). - 153 стр. : илустр. ; 28 cm

Упор. текст на срп. и енгл. језику. - Тираж 300. - Lista skraćenica:
стр. 6.

ISBN 978-99976-913-5-4

COBISS.RS-ID 130077697

